

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת וארא

לקראת שובת מלכתא

פעם שאל הגאון בעל 'שבט הלוי' זצ"ל את הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל כיצד זכיתם ל'כח עליון' כזה שכל ברכותיכם ותפילותיכם מתקבלות בשמים ופועלות פעולתן לטובה... תחילה ניסה ר"י לבטל את עצמו ושאל מנין לכם שהם פועלות... אבל משלא נתקבלו תירוציו נענה ואמר..

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א בסיפורים יחודיים לזכות ב'רחמים מן השמים'

"וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נִאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות ו', ה')

וענין, כי בתחילה הייתי מעביר את חבילות העצים ומשחד בכל פעם את שומר הגבול, עד שביום אחד שאלתיו, יגלה לי מר כמה הוא מרוויח בחודש, אמר לי השומר כארבעים רובל, אמרתי לו, שמענא, אני נותן לך מעתה מאתיים רובל בכל חודש, שאלני השומר תמורת מה תתן לי שכר עצום כל כך, אז קבעתי עמו כי בכל עת וזמן שאנכי עובר בין הגבולות הרי אני כמי שהוא 'רואה ואינו נראה' - יעשה עצמו כמי שלא ראני כלל... וכן הווה, ומשם באה עשירותי העצומה. לשמע דבריו אמר לו החפץ חיים, חזור על דברך ושוב לספר את המעשה ג' פעמים. אחרי הדברים האלה ביקש ר"י את ברכת הח"ח שהשומר הנכרי יאריך ימים על ממלכתו כי הלה הזקין לאחרונה

וביאר צדיקים: אומרו 'וגם' - כי כך היא הנהגתו של בורא עולם, כאשר ישמע איש את צעקת רעהו ויתמלא רחמים עליו לעמוד לימינו להסיר ממנו כל צער ומכאוב ישמע גם ה' לקול נאקתו ויפקדהו בדבר ישועה ורחמים האמת אגיד, כי מי מביננו אינו 'מתברך' שיזכה במהרה ל'רחמים' מן השמים - מדוע לא ידבר בעצה זו שאמרו חז"ל מפורש (שבת קנא:): 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים', והיינו אף כשאינו ראוי מצד עצמו לרחמים, די ב'סגולה' זו להריק עליו רוב רחמים מן השמים.

אל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בא יהודי ושמו רבי יענקל קראקובער (יעקב מהעיר קראקא) הלה סיפר שהוא מתלמידיו מלפני ארבעים שנה, שאלו הח"ח לשלומו ולמצב פרנסתו, ויענהו ר"י בשבח והודאה לבורא עולם על שנתברך בעשירות מרובה, כי בשעה שהכל מרוויחים סך ארבעים רובל בחודש הוא מרוויח סך אלפיים רובל בחודש. וכיצד - שאלו הח"ח, ענה כי חבילת עצים אשר שוויה ברוס' 100 רובל נמכרת בפולין תמורת 200 רובל, ובזה מסחרו להעביר עצים מרוס' לפולין מתחת עיני שוטרי הגבולות - שלא יבקשו מכס העולה להון תועפות. שאלו הח"ח וכי לא חושש מר שמא יתפסוהו שוטרי הגבולות... והרי הם חשודים גם על הרציחה על 'עבירה' כזאת, אמר לו ר"י, אנו כיהודים מוצאים עצה לכל דבר

פסלו גמור וברור בספר, מדוע האריך הרבי כל כך עד שהורה להביא ספר אחר, ואף לא 'פסק' שהוא פסול, ענה הרה"ק - וכי לא ראיתם שהסופר אשר כתב את הספר הלז היה נוכח בבית המדרש, ואם הייתי תיכף קם ומכריז שהספר פסול מטענות סופר הוא היה בוש ונכלם, על כן הארכת בדבר שייראה כ'חומרא' וכו', ובזה חסכת בוש מאחד מאחינו בני ישראל.

פעם שאל הגאון בעל 'שבט הלוי' זצ"ל את הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל כיצד זכיתם ל'כח' עליון כזה שכל ברכותיכם ותפילותיכם מתקבלות בשמים ופועלות פעולתן לטובה... תחילה ניסה ר"י לבטל את עצמו ושאל מנין לכם שהם פועלות... אבל משלא נתקבלו תירוציו נענה ואמר, שמא כל זה ב'מידה כנגד מידה' כי קהל גדול בא אלי והנני שומע ומקשיב לכל יחיד ויחיד מהם ב'סבלנות' עצומה, אין איש היוצא מביתי מבלי שנשמעו כל דבריו באוזן קשבת, על כן גם בשמים אומרים נשמע בסבלנות את כל דבריו עד תומם ונמלא את בקשותיו ותפילותיו.

מעשה בשני אחים שאחד מהם עלה לגדולה ונתעשר בעשירות מופלגת, ואילו השני נשאר עני מרוד חסר כל. ויבוא היום ובנותיו של האח העני הגיעו לפרקן, ולרש אין כל, החל העני לחשב - אלך לארמונו של אחי, אספר לו על מצוקתי, אולי יחוס עני ואבין אולי ירחם, וכך עשה, בהגיעו לבית אחיו ביקש מ'שומרי הסף' שיכניסוהו אחר שהוא אחיו של 'בעה"ב'. מיד הכניסוהו אל הבית, אך 'העשיר' החליט לעשות עצמו כמי ש'אינו מכיר', ושאלו 'מי אתה', ויענהו העני, אחיך אנכי, אך העשיר בשלו - מי אתה, ויענהו בבושת פנים - 'אחיך ובשרך אנכי', אמר לו העשיר 'איני יודע מה אתה סח', כי בן יחיד אנכי להורי, ואין לי אח כלל, נראה לי שטעית באדרעס (כתובת), ויצא העני מלפניו בבושת פנים ובפחי נפש.

כעבור ימים אחדים פנה האח העשיר לבקר כדרכו את אביו הזקן (שממנו עדיין לא שכח), מיד כשנכנס הבן - העשיר, הביט בו האב בפליאה ושאלו - מי אתה, ויען העשיר 'אנכי ראובן בן בכורך', אמר לו האב 'איני יודע מה אתה סח', אין לי בן הנקרא ראובן, נראה מתוכן דבריך שטעית באדרעס, כי איני מכירך ולא ידעתך, הבן העשיר - שהחל לחשוש שמא אירע משהו לשפיות דעתו של האב לא ידע את נפשו, והחל מתחנן אל אביו - אבי, אבי, הלא שני בנים לך ואני הוא ראובן בכורך, אך האב לא חזר בו ועמד על שלו... עד שבסוף נענה האב ואמר לו, אני הנני אביו של שמעון (העני), אם הינך אחיו הרי אני גם כן אביך, ואם לאו... על דרך זה יהודי המכיר באחיו, והוא גומל חסד ומרבה להטיב לרעהו, אומר הקב"ה אף אני אביך - ואתנהג עמך כרחם אב על בניו'... (תהילים ק"ג, י"ג)

(לקט מתוך באר הפרשה וארא תשע"ח)

ואינו יודע מי יהיה השומר הבא לאחריו ומה טיבו בעסקי השוחד... אח"כ אמר לו הח"ח, הבה נכנס יחדיו להיכל הישיבה, אף שבאותה תקופה כבר לא היה הח"ח נכנס לשיבה, כאן יצא מגדרו ונכנסו יחדיו, ויאמר הח"ח לר"י עלה נא על 'ארון הקודש' במקום המיוחד ל'דרשנים' וספר להם את מעשה עשירותך, אך ר"י לא רצה (מחמת הבושה) לפתח פיו ולדבר, מכיון שכן, עלה הח"ח וסיפר את המעשה ולמד מזה, בכוחו העצום של 'שוחד' שע"י שהרוויח, שלא די שלא הרגוהו על גניבת הגבולות, אלא שזכה לעשירות עצומה.

אף אנו פעמים שנראה לנו ברוב יאוש כי מצוותינו ריקים מכל, יבשים מבלי כל לחלוחית ואינם חשובים מאומה, אבל באמת פעמים שיבוא מלאך יגדיל וינפח אחת ממצוותיו עד שתגדל מעל כל עבירותיו יחדיו... וכשישאל האדם את המלאך איזו מצוה הגדלת כל כך, יענהו תפילת שחרית, שמא שחרית של יום הכיפורים, לא ולא, אלא שחרית של יום רגיל מימי החול... ומדוע כי איש זה שיחד כביכול כלפי שמיא, ומהו ה'שוחד' - כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים. כי ברחמיו על הבריות קנה לעצמו, כאותו ששיחד את שומר הגבולות, גדלה עשירותו ע"י כך לאין ערוך (ועיי' במהרש"א חידושי אגדות, ברכות כח: ד"ה ואיני - בעולם הזה יכולין לפייסו בדברים שהיא התפילה ולשחדו בממון שהוא הצדקה).

עובדא הווה ב'חתן' שהגיע לפני הרה"ק משינאווא זי"ע וסיפר שבשבת הקרובה תתקיים 'עליה לתורה' שלו, ואינו יכול להשית עצות בנפשו, הואיל ואינו יכול להגות כראוי את תיבות ברכות התורה וההפטרות, ונפשו מרה עליו בגין הבושות שיהיו מנת חלקו מהמתפללים וממחותנו, אמר לו ה'שינאווער' שלא ידאג מאומה והכל יבוא על מקומו בשלם, בשבת זו הגיע הרה"ק לשבות בכפר שדר בו 'חתן דגן', ותיהום כל העיר כי 'צדיק בא' לשכון בתוכם, בצפרא דשבתא שימש הרה"ק משינאווא בעצמו כ'בעל קורא' כמנהגו, ומשהגיעה שעתו של החתן לעלות לתורה ואך החל לברך את ברכות התורה בקול שבור ובהגייה שאינה נכונה, החל הרה"ק להתלהב בזעקו אוי אוי אוי... והחל דופק על הבימה בקול רעש גדול עד שלא היה ביד הקהל לשמוע את קולו של החתן, כך חזרה אותה התלהבות בשעה שבירך החתן את שאר הברכות, וכל הקהל עמדו מרעידים בראותם את הרבי בוער בלבת אש, וחשבו שהנה כוונותיו הקדושות משוטטות להם כעת בשמים מעל, ולבד מאותו חתן לא ידע אף אחד שהתלהבות זו היא ממסירותו של הצדיק למען לא יבוש ולא יכלם נער בישראל.

מעשה שהיה בבית מדרשו של הרה"ק מסאטמאר זי"ע, באמצע קריאת התורה מצאו פסול ב'ספר תורה', הרבי החל מתעמק ברעיוניו בבדיקת הספר תורה, והורה שיביאו לפניו ספר פלוני ושו"ת אלמוני, ורק לאחר 'דרישה וחקירה' רבה, אמר שאכן לכתחילה עדיפא ליה להביא ספר אחר לקרוא בו. לאחר מעשה שאלוהו מקורביו הרי היה

כשהייתי נער צעיר, לפני שהתחלתי ללמוד בישיבה גדולה, נכנסתי ל'סטייפלער' כדי להיוועץ בו. רציתי ללמוד בישיבת פוניבז', אבל הרב ניסים טולידנו זצ"ל שלמד שם, אמר לי: "יש כאן שלוש מאות איש, ומדברים פה באידיש... יהיה לך קשה"

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על הישיבה שמרן ה'סטייפלער' זצ"ל הורה לו ללמוד בה

"ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים" (שמות ה', ב')

לפרדע אחת היחה, והיו מכין אותה, והיא מחזת נחילים נחילים (ה"י)

צפרדע אחת בלבד עלתה מן היאור, רגזו המצרים וניסו להכות בה, אך אז יצאו ממנה כ"כ הרבה צפרדעים עד שמלאו את כל ארץ מצרים.

אומר על כך מרן ה'סטייפלער' זצ"ל בספרו "ברכת פרץ", כי כן הוא בכל מקום שכועסים ורבים.

כאשר אדם פותח במריבה, מוטב לו לזולתו שישמור על שתיקה, כי אם לא כן - אם הוא משיב וחושב כי בכך יסתמו טענותיו של יריבו, אינו אלא טועה!

כשם שבמכת צפרדע כל אחד חשב שהוא ינחית על הצפרדע מכת מוות אחרונה, אך למעשה רק החמיר את המצב, כך גם בעת מחלוקת - כל תגובה תגרום למחלוקת להתרחב, עד שעלולה היא לשלהב את העיר כולה.

ובהביאנו את דברי ה'סטייפלער' זצ"ל, יש בנותן טעם לספר עובדה מעניינת שראיתי אצלו:

כשהייתי נער צעיר, לפני שהתחלתי ללמוד בישיבה גדולה, נכנסתי ל'סטייפלער' כדי להיוועץ בו. רציתי ללמוד בישיבת פוניבז', אבל הרב ניסים טולידנו זצ"ל שלמד שם, אמר לי: "יש כאן שלוש מאות איש, ומדברים פה באידיש... יהיה לך קשה".

הצגתי בפני ה'סטייפלער' את השאלה, והוא אמר לי: "יש ישיבה שפתח גאון גדול, תלמד בה שנה אחת".

אמרתי לו: "אני רוצה ללמוד בישיבת פוניבז'".

"לך לישיבה ההיא לשנה אחת", חזר ואמר לי, "תקבל שם דברים גדולים, ותקנה לעצמך קניינים רוחניים. אחר כך תלך להיכן שאתה רוצה".

אותו גאון גדול היה רבי נחום לסמן זצ"ל, ובאמת השנה שלמדתי

בישיבתו היתה שנה מופלאה. זכיתי שלא זזה ידי מתוך ידו. בשעת השיעור היה הרב יושב בראש שולחן גדול מאד, ואני הייתי יושב לימינו. כל השיעור היה מחזיק את ידי: "רגע, רגע, עוד סברא, ועוד אחת..." תמיד אחרי השיעור היתה ידי כואבת, אבל היה כדאי... הגאונות, גילוי העוצמה האדירה שיש בתורה, השקיעות הנוראה של הרב לסמן זצ"ל - כאילו אין כלום חוץ מתורה - כל אלו גרמו לכך שהייתי יוצא מהשיעור בהרגשה מרוממת.

לימים, כשנכנסתי שוב אל ה'סטייפלער' זצ"ל, קם הרב על רגליו, והביא לי את ספרו "ברכת פרץ", הוא בקשני - שכיון שזיכה אותי ה' יתברך לדרוש ברבים - אגיד כמה דברים בשמו.

בוודאי רצה ה'סטייפלער', שהעובדה שיהודים לומדים מתורתו, תהיה לו לזכות, יהיו אפוא דברים אלה לזכותו.

(משכני אחריר')

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כשראה הגר"א קוטלר שבעוד דקות ספורות נכנסת השבת, החליט לדבר בשפה קשה. הוא מתדפק פעם נוספת, וכשבעל הבית פותח, אומר לו ר' אהרן, "וכי הנך חושב שאני ילד קטן?! אני ראש ישיבת קלצק בליטא, ואיך הנך מעז שלא להכניסני לביתך לפני שבת?!!" - כששמע בעל הבית כך, הכניסו לביתו, ואמר: "אם אתה אומר שהנך ראש ישיבה, ברצוני לבחון אותך"...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על האירווח לשבת של הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל

"וְשָׁמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ" (שמות ח', י"ט)

כאשר כיהן מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל כראש ישיבת קלצק בליטא, נצרך לנסוע פעם לאמריקה, על מנת לאסוף כספים לאחזקת הישיבה. כבר בהיותו בארצות הברית, נקבעה לו פגישה ביום שישי עם גביר פלוני, אולם בשל עיכובים שונים אחר רבי אהרן בדרכו, והנה עוד מעט נכנסת השבת, והוא מוצא את עצמו בעיירה קטנה ולא מוכרת.

על פי הפרצופים שהלכו בחוצות, הבין ראש הישיבה שהרבה יהודים הוא לא ימצא כאן, אבל כיון שאין מקום בעולם בלי יהודים, מן הסתם מתגוררים גם בעיירה זו כמה יהודים, וצריך רק לברר היכן הם.

אחד העוברים והשבים הצביע בפני הגר"א קוטלר על בית פלוני שבו מתגורר יהודי. ר' אהרון מתדפק על הדלת, ושואל האם יוכל להתאכסן כאן בשבת, והיהודי משיב לו: "הייתי מארח אותך בשמחה, אבל כיון שהנך יהודי חרדי, אני רוצה להודיעך שלא תוכל לאכול בביתי. המטבח שלי טרף כולו"...

אין בביתי הכנסת אורחים

ראש הישיבה הזדעזע, ושאל את בעל הבית האם יש בעיירה זו יהודי נוסף, שבביתו יש אוכל כשר. האיש השיב בחיוב, אבל ציין באזני הגאון, "דע לך שאמנם בבית ההוא אוכלים רק כשר למהדרין, אבל יש שם בעיה אחרת... לא אוהבים שם אורחים! אני מתגורר כאן שנים רבות, ואינני זוכר ולו פעם אחת שקיימו בבית זה הכנסת אורחים"...

ראש הישיבה ביקש בכל זאת לראות את הבית, והאיש אומר שוב ש"חבל על הזמן שלי ושלך גם יחד". אבל הגר"א קוטלר מתעקש, ועד מהרה הוא מוצא את עצמו מתדפק על דלת הבית ההוא. והנה בעל הבית אכן נראה כיהודי חרדי, ומקפיד על קלה כבחמורה, והוא מקבלו במאור פנים, אבל כששומע שהוא מעוניין להתאכסן אצלו בשבת, מגיב מיד: "אין בביתי הכנסת אורחים", וסוגר את הדלת...

ר' אהרן דופק שוב, ובעל הבית פותח. ראש הישיבה מסביר שנקלע

לכאן במקרה, ואין לו איפה לעשות את השבת, אבל בעל הבית מגיב בקצרה שהוא לא נוהג להכניס אורחים, וסוגר את הדלת... וכך פעם שניה ושלישית.

דקות לפני כניסת שבת

כשראה הגר"א קוטלר עד היכן הדברים מגיעים, הציץ בשעונו וראה שבעוד דקות ספורות נכנסת השבת, החליט לדבר עם בעל הבית בשפה קשה.

הוא מתדפק פעם נוספת, וכשבעל הבית פותח, צועק עליו ר' אהרן, "וכי הנך חושב שאני ילד קטן?! אני ראש ישיבת קלצק בליטא, ויושב בכבודה של ארץ, ואיך הנך מעז שלא להכניסני לביתך לפני שבת?!!" - - -

כששמע בעל הבית כך, שינה את הנהגתו, הכניסו מיד לביתו, ואמר: "אם הנך ראש ישיבה, מדוע לא אמרת זאת כבר בפעם הראשונה, והייתי מתייחס אליך אחרת"...

אבל בכך עוד לא נגמרו 'שלבי הקבלה' להכנסת האורחים. "אם אתה אומר שהנך ראש ישיבה, ברצוני לבחון אותך"...

ר' אהרן סיפר שבעל הבית בחן אותו בחמש שאלות, שכל אחת היתה יותר קשה מן השניה. על ארבע מהן ידע לענות מיד, והשאלה החמישית "אם הקב"ה לא היה עוזר לי להשיב, הייתי נשאר מחוץ לבית... היתה זו שאלה על תוספתא לא ידועה, וזמן קצר לפני שיצאתי לאמריקה, גלגל הקב"ה שאעיין שם, ולכן ידעתי את

המשך בעמוד 9

השוודד ידע שבבית הזה נמצא גמ"ח גדול של כסף. כשראה שהגרב"צ פלמן זצ"ל יוצא מהבית בזמן פעילות הגמ"ח, הבין שכנראה קיבל הלוואה, שדד ממנו את כספו וברח

על חובת ההשתדלות המוגבלת של האדם כפי שהסביר הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

"למען תדע כי אני ד' בקרב הארץ" (שמות ח', י"ח)

לפי זה יוצא שכל ההשתדלות הינה אמצעי, שעל ידו הקב"ה ינהיג את הנהגתו בלבוש טבעי, כדי שלא יראו בזה את הנס הגלוי, וכך האדם יוכל לחשוב כאילו פעל בעצמו את מה שעשה.

ממילא, אם רואים שלא די שההשתדלות לא הועילה כלום, אלא אף יצא ממנה הזק, כמו במקרה זה, שמתוך ההשתדלות להשיג כסף, הגיע נזק כספי גדול, שעתה לא די שאין את הכסף אלא עוד צריך להשיבו לגמ"ח, זוהי הוכחה משמיי, שבמצב זה, יש לבטוח בה', ולא להמשיך בהשתדלות.

והוסיף הגרב"צ שכל זה ירושלמי מפורש. בירושלמי בתרומות (פרק ח' הלכה ב), מסופר על רבי ינאי שהיה חושש מאוד מנחשים, וכאשר הלך לישון - היה מניח ארבעה ספלי מים תחת רגלי המיטה, שהנחש אינו יכול לעבור במים, ועל ידי זה ינצל, שהנחשים לא יעלו על המיטה בעת שישן בה.

פעם אחת, בעת ששכב רבי ינאי במיטתו - ראה נחש ליד ידו, מיד הורה לקחת את ספלי המים, ומכאן ולהבא יבטח בה' שיצילוהו ו'שומר פתאים ה'".

לכאורה לא מובן. האם בתחילה, כאשר שם רבי ינאי את המים סביב למיטתו - לא בטח בה'? לא יתכן לומר כך, אלא ודאי שאע"פ שבטח בה', בכל זאת סבר, שמחמת חובת ההשתדלות חייב הוא לשים את ספלי המים, כדי שדרך זה ישמרהו הקב"ה, ובזה תהיה ההנהגה של נס מלוכב בטבע. אם כן, למה הורה לבסוף לקחת את המים, הרי עדיין חלה עליו חובת ההשתדלות?

מוכרחים לומר, שכאשר ראה שהספלים עם המים לא עוזרים לו כלום, והקב"ה הביא לו נחש בתוך המיטה, הבין בכך שיש לו בזה רמז משמיי, שבמצב כזה עליו לבטוח לגמרי בה', בלא לעשות שום השתדלות.

(ש"למים בציון' - ויחי')

לפני שהגרב"צ פלמן זצ"ל חיתן את אחד מילדיו, פנה אל אחד מהגמ"חים בבני ברק, כדי לבקש הלוואה גדולה לצורך ההוצאות הרבות שהיו לקראת החתונה. בצאתו מהגמ"ח לאחר קבלת הלוואה, שדדו ממנו את הכסף. השוודד ידע שבבית זה נמצא גמ"ח גדול של כסף, ועמד בסמוך לבית. כשראה אדם נכנס ויוצא מן הבית בזמן פעילות הגמ"ח, הבין שכנראה קיבל שם הלוואה, שדד ממנו את כספו וברח.

הגרב"צ חזר לביתו, וסיפר את סיפור השוד. הוא הרגיע את בני משפחתו באומרו, שחושב שזהו אות משמיי שאינו צריך לעשות יותר השתדלות כדי להשיג כסף, אלא מעתה עליו לבטוח בה', שיזמין לו את כל ההוצאות הנדרשות לצורך החתונה.

הוא ביאר את דבריו: "הרי כל הסיבה שהלכתי לבקש הלוואה מן הגמ"ח היתה משום חובת ההשתדלות הנצרכת. והנה עשיתי את ההשתדלות, ושום דבר לא יצא מכך, כל הכסף נגבב. סימן ברור הוא שהקב"ה מרמז, שלא הייתי צריך לעשות את ההשתדלות הזו. ולכן, מעתה צריך לבטוח רק בה' שיושיענו בדרכים שידע להושיע בהם, ואין צורך לעשות עוד השתדלויות בעניין". שוב לא עשה יותר השתדלות, וישועת ה' לא איחרה לבוא, בדרכים מופלאות.

באחת ההזדמנויות, אמר הגרב"צ, שלאמיתו של דבר יכול היה לכתוב ספר שלם על הניסים שעשה עמו הקב"ה, בעת שזכה לחתן את ילדיו, אלא שבטוח הוא שאף אחד לא יאמין לזה, ולכן אין טעם לכתוב זאת.

לאחר תקופה פגש את הרב מינקוביץ שליט"א, ודיבר עימו בענייני אמונה וביטחון. תוך כדי הדברים, סיפר לו את סיפור השוד, ואת מה שהבין מן המעשה הזה, שהוא רמז מהקב"ה שאין צריך לעשות יותר השתדלות. שאלו הרב מינקוביץ: "מי אמר שבאמת לא היה צריך לעשות יותר השתדלות? הרי יש בתורה חובת ההשתדלות, ומדוע המעשה הזה הוא הוכחה לכך שאין צריך לקיים את חובת ההשתדלות?" ענה לו הגרב"צ, שבעצם הקב"ה מנהיג את העולם, ויכול להושיע כל אחד ואחד בלא שיעשה שום השתדלות כלל, אלא שהוא לא רוצה להנהיג את העולם בהנהגה שהניסים יהיו ניכרים, שאם לא כן תתבטל הבחירה מבני האדם. משום כך הנהגת העולם היא הנהגה טבעית, כדי שהטבע יסתיר את הנס, וכך יוכל הנס להתלבש בהנהגה הטבעית, ולא יהא ניכר בגלוי, לכן יש חובה לעשות השתדלות, שעל ידי זה יוכל הקב"ה להשפיע את הנס בצורה מוסתרת, ובכך לא תתבטל הבחירה מיד האדם.

אבא בשעה שמונה אפס אפס היה מופיע לכנס, יש המון תמונות שרואים את אבא יושב לבד בכל המזרח, מזרח ענק שתי קומות, נכנסים שם מאה איש, האבא, שהוא ראש הישיבה ומקומו מובטח לו, והוא הראשון! אנחנו הבנים לא הסכמנו ואמרנו לו 'אתה צריך לבוא קצת יותר מאוחר', אז הוא היה אומר בבדיחה 'יגנבו לי את הכסא'

הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א ראש ישיבת חיי תורה בשיחה מיוחדת ל'לקראת שבת' על אביו הדגול ראש ישיבות צאנז הגאון הצדיק רבי אליהו שמרלר זצוק"ל

"וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות ו', ט')

לתלמידים, התכונה הכי הכי הכי של רב'ה לתלמידים, זה שהוא באמת סבלן.

אספר לך סיפור, שמראה את הסבלנות של אבא לתלמידים צעירים, לפני כמה שנים היה בחור ששאל את אחד המגידי שיעורים בישיבה קושיה על התוספות, אמר לו המגיד שיעור גש לראש הישיבה לדבר איתו, האבא מאד אהב לדבר בלימוד עם תלמידים צעירים, הוא הלך ודיבר עם אבא, אבא אמר לו, לבחור הזה, שב לידי בא נתחיל ללמוד את הקטע גמרא, למדו את הגמרא מאד יפה בצורה יפה ושלוה עד שהבחור הבין יפה את הגמרא, עכשיו אבא אמר לו, נתקדם לעבר רש"י, נלמד גם רש"י, למדו את הרש"י מאד בסדר, עכשיו נלמד את התוספות, התוספות מקשים על רש"י ומתרצים כך.

עכשיו אמר אבא לבחור, עכשיו יענקל'ה תשאל את השאלה, השאלה נעלמה... זה נקרא סבלנות של ראש ישיבה אמיתי. רב'ה לתלמידים שרוצה להיכנס לשורש, כדי שהבחור יבין את התוספות היה צריך לחזור איתו פעם אחר פעם את הגמרא, את הקטע גמרא רש"י עם תוספות, עד שהבחור יקלוט מעצמו שהקושיא אין בה קושיא וזה היה דרכו. דרך אגב, גם בבית, גם בהנהגה הביתית וגם בהנהגה הישיבתית כולו סבלנות ואורך רוח.

האבא לא אהב את המילים כשכותבים על גדולי ישראל, שאברכים יגידו מורי ורבי, מכיון שהוא סבר שה'גדול' הזה הוא לא המורה הפרטי שלך הוא רבם של כלל ישראל. אז גם לי קשה להגיד על אבא שהוא ממש היה הרב'ה שלי, אפילו שלמדתי אצלו שיעורים מדי יום ביומו כשהייתי בחור בישיבה, אבל מה לעשות שהנוסח זה אדוני אבי מורי ורבי, זה כולם אומרים.

יש את ההנהגות שהיו בבית, ויש את ההנהגות שהיו בישיבה שזה הנהגות שהיה מתוך הנהגה ציבורית בתור ראש ישיבה, בתור מרביץ תורה לרבים, אבל הצד השווה שבהם היה מאד מרטיט לראות כשבאו ללוותו מאות תלמידים בני שמונים בני שבעים בני ששים בני חמישים בני ארבעים בני שלושים ומטה.

כלומר, מכיון שהאבא הרביץ תורה למעלה משישים שנה התקבצו כתלמידים אצל רבם וליווהו אנשים עם זקנים לבנים, מורי הוראות, דיינים, ראשי ישיבות, מרביצי תורה, ממש הסלתא ושמנא מהיהדות החרדית רבני ערים וכדומה, שלמדו אצלו במשך השישים שנה, מלפני הרבה שנים, זה היה ממש מבהיל לראות את הכבוד שלו, וכבוד גדול עשו לו במוותו.

אבל מה? הצד השווה שבהם, של כל התלמידים, החל מאלו שבגילאי שמונים וכלה באלו בני שלושים, כולם אותו דבר, היה פתגם שאמרו שהוא היה גאון גדול בתורה והוא היה גאון הגאונים במידות טובות. אי אפשר לתאר את המידות הטובות שהיה לו לאבא, "וירד משה מן ההר אל העם", הוא בעיניו היה פשוט, לא שהוא לא החשיב את עצמו, הוא באמת לא חשב שהוא משהו, הוא היה כל כך פשטני בהנהגה עם כולם, שכולם הרגישו כאילו הוא ידיד. ויש פה דבר מאד מעניין, אף על פי שהנהגה שלו היתה כל כך פשוטה עם כולם, כל כך בענווה, מכל מקום הדרך ארץ כלפיו היה בצורה יוצאת דופן.

שאלת איך היה לאבא, סבלנות אל בחורים צעירים יהודים ממרום שנתו השמונים ומעלה, איך יש לו סבלנות לבחורים בני שבע עשרה, כמו שקוראים בני תשחורת, רש"י אומר שמשה רבינו התכונה שלו שהיה סבלן, הוא סבל את עם ישראל, אז אנחנו רואים מפה שרב'ה

כללי לכל הישיבה, בנוסף היה לו את הלימודים שלו, שהיו חוק בל יעבור, היה לו סדר משניות, פרק רמב"ם, שולחן ערוך, סדרים שהוא למד בינו לבין עצמו. בשעה שהרבה בעל ה"דברי יציב" זכותו יגן עלינו היה אז בארץ וגר בנתניה האבא היה הכותב של כל התשובות, רובם של התשובות של תשעת כרכי "דברי יציב", הוא כתב את התשובות ביחד עם הרבה וכמו כן הוא כתב את הפלפולים של ליל שבת, שהרבה היה אומר שעה - שעה וחצי, במוצ"ש האבא זכר את הכל וכתב את זה, הכניס לו שש שבע עמודי פוליו כתובים בכתב יד נאה ומסודר, הרבה הגיה, הוסיף, הוריד, זה היה הסדר.

אי אפשר לתאר את סדר היום העמוס של האבא, ואני מוסיף דבר, שמעולם לא ראינו אותו לא כועס ולא זו מהשלות נפש שלו, זה החידוש הגדול של האבא אעפ"י שהוא היה כל כך עמוס בתורה בהרבצת תורה, בכתיבת חידושי תורה - כתיבת הספרים שלו, כוח הריכוז שלו היה עצום והשלוות נפש שלו והדיבורים לשני, באיזה כבוד, באיזה הערכה לכל אחד, אי אפשר לתאר את זה.

בשנים האחרונות האבא כבר היה חלש, אז אפשר היה יותר לשמוע ממנו מילה פה ושמה.

בראש השנה אחד לפני כמה שנים אח שלי מצא את האבא יושב עם ספר קבלה לפנות בוקר שלא כדרכו, האבא לא למד קבלה נגד כולם, אף אחד לא ידע, הוא מצא אותו לומד ספר קבלה, אח שלי קם לפנות בוקר, האבא יושב עם ספר קבלה, אז האבא היה לא נחא ליה שתפסו אותו, אז הוא אמר אני אגיד לך, כל השנים הרבה ז"ל בעל ה"דברי יציב" זכותו יגן עלינו, אחרי הטיש של ר"ה, היה אומר לי: 'ר' אלה על הכוונות בתקיעת שופר אני סומך עליך', ככה היה אומר. אומר האבא ככה, "אני יודע שהוא לא סמך עלי, הרי הצאנז'ר רבה ז"ל היה אריה בכל המובנים, אבל הוא הצליח להפחיד אותי... עד היום הזה... אז לכן אין לי ברירה אני חייב קצת להסתכל אבל אני יודע שהוא לא סמך עלי".

האבא, הוא לא הוציא אף פעם דברים, אבל לפעמים הוא פלט דברים ואז ראו את הגדלות שלו, האבא היה כל פעם אומר ככה, אם באו אנשים, הרבה אנשים באו להתיעץ איתו, וכמו שאמרנו מקודם, הוא לא ידע מכל עניני עוה"ז, אבל הוא היה רחוק מאד מלהיות בטלן, הוא מאוד מאוד הבין את העולם.

קראו לו חכימא דיהודאי, הוא היה יהודי מאד חכם, הרבה באו להתיעץ איתו... היה כל פעם אומר "אף אחד לא מפסיד מלוותר", סוף סוף יש מצבים שאתה מרגיש שאתה לא יכול לוותר, חבר שלך עשה לך עוול אז הוא היה אומר, נכון, מה שאתה מרויח עכשיו, אתה אולי הרגעת את המצפון שלך, נקמה עשית. אבל תדע לך שלטווח ארוך אף אחד לא הפסיד מלוותר.

היה מרגלא בפומיא להגיד שרש"י אומר חסיד 'ותרן משלו'. אז אם אתה רוצה להיות חסיד, אז זה נקרא חסיד - לוותר משלך, וזה היה בעצם כל הישות שלו וכל המהות שלו - לוותר כל פעם.

אני אגיד לך מה זה מדת ענווה ומעולה ברגישות לאנשים אחרים. מי שמכיר את המעמדים שהיו, מכל מיני מעמדים שהזמינו את אבא הוא היה מקבל הזמנה ששם היה כתוב נגיד בשעה שמונה הכנס, אז האבא בשעה שמונה אפס אפס היה מופיע לכנס, יש המון

אני אציין עובדה מאד ידועה, כל התלמידים יודעים זאת, האבא היה איש שעון, היה אפשר לכוון את השעון אל מול התוכנית היומית של האבא ז"ל, שש בבוקר ידעו שאז האבא הולך למקוה, שש ועשרים מהמקוה לישיבה, בשעה תשע חוזר הביתה, בשעה תשע וחצי חוזר לישיבה, אומר את השיעור יום יום בשעה זה וזה, אפשר היה לכוון את השעון על פי ההתהלכות של האבא.

מטבע הדברים בנ"א שחי על פי שעון, יש לו עצבנות מסוימת, כי הרי הכל חייב לדפוק, חייכתי לך בשעה עשר איפה אתה? זה כבר עשר וחמשה! האבא היה בו דבר והיפוכו, עם זאת שהוא היה איש של שעון, של דיוק ושל סדר, הוא היה הסבלן הכי גדול, הוא היה בזמן אבל אם הוא קבע עם בחור להיפגש בזמן ללמוד איתו והבחור איחר, מעולם הוא לא העיר, הוא סבל הכל, זה הסבלנות שבקשת לדעת, זה היה האבא.

מה שאנחנו מדברים עכשיו, זה האישיות שלו היתה, האישיות הכל כך נפלאה. אני אתן לך התבטאות שהרבי מצאנו ז"ל אמר על האבא, היה פעם אחת בבר מצוה של אח שלי היה לו בר מצוה והאדמו"ר זכותו יגן עלינו בעל ה"דברי יציב" בא לבר מצוה ואמר שמה פלפול של שעה, כדרכו בקודש כשהוא התחיל לדבר בלימוד הוא שכח שיש עולם, והוא דיבר רק בלימוד, הוא היה כל כולו תורה. אחרי הפלפול הוא התנצל לפני האבא 'אוי גולתי כל כך הרבה זמן דיברתי שעה בדברי תורה' ואז בתוך הדברים הוא אומר לאבא, ככה אתה יודע, 'אם אתה היית במקום אחר, היית מגדולי ישראל ואילו פה אתה אפילו לא יודע מה אתה... בעצם בפתגם הזה מתבטא האישיות של האבא הוא היה גדול, הוא היה באמת משהו ענק, אבל הוא לא חשב שהוא משהו וזה האישיות שלו.

החסידות וההתבטלות

האבא סבר שיש את הענין הזה של חסיד שהוא מתבטל כלפי רבו ביטול מוחלט וכמו שאני אמרתי שכשהיה בעל 'האחיעזר' שהספיד את החפץ חיים, הוא עמד על כך שהרמב"ם אומר שכל אחד יכול להיות כמו משה רבינו אז הוא שאל איך יכול להיות כזה דבר? בתורה כתוב "ולא קם נביא עוד בישראל כמושה" "ומשה היה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה", איך יכול להיות כזה דבר? כל אחד יכול להיות משה רבינו?

אז הוא אמר ככה: משה רבינו היה בהגדרה של משה עבד ה', ההגדרה של עבד זה ביטול הישות העצמאית וביטול מוחלט אל מול האדון, ממילא החפץ חיים מה שהוא עשה, הוא עשה הכל בהתבטלות כלפי שמיא, אז החפץ חיים היה כמו משה רבינו. הרי אמרתי שהאבא היה עבד לעבדי ה', הוא התבטל לרבה ז"ל, הוא התבטל, ליבדל בין החיים לחיים, לרבה הנוכחי, הוא היה כחסיד לפני רבו, אין לו ישות עצמאית בנוגע לחסיד לרבו.

זה עצמו צריך לימוד, איך יהודי כזה גדול באמת מתבטל, זה חלק מהגדלות שלו, כי אדם שהוא עצמו גדול בישראל והוא בטל כלפי רבו זה חלק מהגדלות, זה חלק מהיופי והגדלות שלו.

האבא אמר שיעורים יום יומיים בישיבה, פעם בשבוע אמר שיעור

אנחנו מסתכלים על הגרמנים כמו עדר של כבשים תמימים הולכים, ולפתע נהפכים כל הכבשים לנמרים ועקרבים אכזריים. הרי העם הגרמני היה מתורבת ומנומס, יצאו ממנו הרבה סופרים ומשוררים והוגי דעות, והנה לפתע נהפכו כל הגרמנים לשדים ומזיקים

הגה"ח רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א על ה'דו שיח' של הגה"ק רבי משה נתן נטע ממאקאווא זצוק"ל עם המפקד הגרמני

"המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" (שמות ו', ז')

הגה"ק רבי משה נתן נטע ממאקאווא זצוק"ל השאיר אחריו הרבה ספרים בשם 'עטרת משה' אך לבד מזאת כתב ספר קטן אחד 'כלי גולה', שלענ"ד הוא שקול ככל שאר ספריו ויותר מהם. הוא כתב את הספר הקטן בשנות הזעם תש"ג - תש"ה. היה לו רק סידור וחומש שם, ועבר עליו צרות וגזירות קשות ומרות, ו'גנב' מאיזה בית ספר זנוח כמה דפים וכלי כתיבה, ועליהם רשם חידושי תורה וניסים ונפלאות שהאיר ה' פניו שם במצור ובמצוק. הספר הזה מבהיל על הרעיון איך שזכה יהודי להיות דבוק בהש"ת תחת יד הגרמנים, און לא שמעה כזאת מעולם, לא שיערום אבותינו.

הוא מתאר בספרו 'דו שיח' שהיה לו עם אחד המפקדים הגרמנים ימ"ש [ונזכיר דבריו משום שאותו רשע הקשה לו כמה קושיות, שלצערנו יש מאחינו בני"ש שקשה להם אלו הקושיות, לזאת נזכיר מה שהשיב לו לאותו רשע]. הוא היה עובד יחד עם עוד רבים שאינם מבני ישראל בחטיבת עצים בעומק היער. יום אחד ניגש אליו מפקד גרמני וקרא לו שיצא איתו לטיול לעומק היער, ובערב יחזירנו לצריף כיון ששמע שהוא רב ומלומד, יש לו מה לשוחח עמו.

רבי משה נתן נטע כותב שלא היה יכול למאן לבקשתו, והרגיש בשעת מעשה כאותה בת היענה שציווה לה האריה להכניס פיה וצווארה הארוך לתוך פיו להוציא משם איזה עצם... הגוי ביקש לשמוע ממנו כל מה שהיהודים חושבים עליהם.

אמר לו הרבי, איזה מן שיחה היא זאת, אתה עם המדליות ואני עם הסמרטוטים ועבודת הפרך, תרצה לדבר עמי כשיחת שני חברים ישירה ושווה? הניח הגוי את ידיו על המדליות ואמר, יהיו בעיניך כאילו אינן כאן, תדבר משוחרר וחופשי שיחה גלויה ופתוחה, ותאמר לי מה היהודים חושבים על הגרמנים.

אמר לו הרבי, אנחנו מסתכלים על הגרמנים כמו עדר של כבשים תמימים הולכים, ולפתע באמצע הילוכם נהפכו כל הכבשים לנמרים ועקרבים אכזריים. הרי העם הגרמני היה מתורבת ומנומס, יצאו ממנו הרבה סופרים ומשוררים והוגי דעות, וכל סדר בתרבות היה שם להפליא, והנה לפתע נהפכו כל הגרמנים לשדים ומזיקים, חלאת אנושות. כל ימי בשר ודם לא תוכלו לפתור את החידה הזאת.

השיב לו הגרמני, אין הכי נמי, אך אנו שליחי ההשגחה! אמר לו הרבי, כתוב ברמב"ם על המצריים, אע"פ שכבר נגזרה גזירה מתחילה על ישראל שיהיו ד' מאות שנה בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם, אך זאת לא נאמר באיזו מדינה יהיו, ומי יענה אותם, וכיון שבחרו המצריים בכך, לכן נענשו במכות קשות ומופלאות. והוסיף לו מה שכתב הראב"ד 'הוי אשור בשבט אפי', אתם נבחרתם להיות האומה הרשעה, אינכם הולכים לקיים שליחותכם כציות ונאמנות, אלא אתם רוצחים והורגים באכזריות והנאה שטנית כזאת, ועל זה עיקר שנאתנו נגדכם [וכמ"ש 'כי ידעת כי הזידו עליהם ותעש לך שם כהיום הזה', אע"פ שהיו שליחי ההשגחה, אך הם הוסיפו להזיד עליהם את העינוי בזדון].

עוד שאל הגרמני, מה יש לכם נגדנו, תתבוננו מעט מה עשיתם לנו, הנה ישב לו העם הגרמני מאות שנה על ארצו, עבד את אדמתו ואכל יבולה, ולפתע באו אורחים לא קרואים למדינתם, עם רב מבני ישראל, והחלו לסחור בארצם והצליחו וגם עשו פרי, התעשרו מאד להפליא, ונהפכו לבנקאים ובעלי בתים לכל בתי חרושת, וכל האנשים הפשוטים צריכים לשאת עיניהם ברחמים וחמלה שהיהודי הבנקאי יאשר להם הלוואה, ומכאן יצאה השנאה אצל ההמון הגרמני, וא"כ מה יש לכם נגדנו?

השיב לו המאקאווער רב, התחלת לספר את המעשה מאמצעו, אני אתחיל את המעשה מתחילתו. מה הסיבה שאנו בני ישראל

מצליחים להיות בנקאים ובעלי בתים של כל העסקים בגרמניה. אנחנו ישבנו בארץ ישראל, עבדנו את אדמתנו, לא היינו בנקאים, ולא ידענו לשונות אלא לשון הקודש, לא היה לנו שום רצון לשלוט על העולם, יום אחד הגיע טיטוס שלכם למקום קטן ביבשת אסיה, וגירש אותנו מאדמתנו, והוליכו אותנו באניות, עד שטיטוס בנה שער ניצחון ברומי, על שהוא הצליח לגרש את היהודים מארצם לאירופה [הגוי הזדעזע מבהירות רהיטות לשונו של הרבי. הרבי עצר לרגע, ושאל אותנו, האם הרשות עדיין נתונה לדבר בשיחה גלויה? והרוצח אישר: כן כן, תמשיך בדברך] והנה לפני כאלף שנה כבר תיקנו הגויים שיהודי אין לו אפשרות לקנות אדמה באירופה [וכמוזכר בתוספות מסכת ע"ז ובב"מ האיך ישראל מתפרנסים מהלוואה בריבית לנכרי, והלא תיקנו חז"ל שלא להלוות בריבית לנכרי, ותירצו התוס' מכיון שתיקנו הגויים שבני ישראל לא יהיה להם רשות לקנות חלקת אדמה בארצם, לכן התירוהו חכמי הדורות] לכן התחלנו להלוות בריבית, ולקנות בזול ולמכור ביוקר כרוכל המחזר בעיירות, וזה גרם לנו להפוך ליהודים סוחרים, מה שזה לא היה כלל כשהיינו בארצנו לפני שבאתם לגרש אותנו ממקומנו. ומכיון שכך, הוכרחנו ללמוד לשונות, שהרי קנו מהטורקי ומכרו לגרמני, וכן כל שאר הלשונות. גרשתם אותנו מספרד לפורטוגל, ומפורטוגל לצרפת, וכו' ע"ז למדנו כל הלשונות בגללכם.

וסיפר הרבי לרוצח מעשה שהיה עם יהודי פשוט בעיירה סמוכה לעיר מאקאווא, שם התגורר פריץ עשיר שהיו לו אלפי כבשים ואדמה לזריעת התבואה וכו', ומסרם ליהודי שינהיג את כל המשק,

והצליח מאד במלאכתו, ואחת בשנה היה הפריץ בא לבקר במשק לראות את ההצלחה כמו עיניו. הפריץ לא היה יכול לגרש את היהודי, כי הוא ידע שכל הצלחתו רק בזכות חכמתו של היהודי. אך עתה בשנות הזעם, פרצה שנאת הפריץ לאותו יהודי, כל מה שהיה מקנא בו כל אותן השנים על חריצותו וחכמתו.

עוד זאת גרמתם לנו להלוות בריבית ע"י שאסרתם עלינו להיכנס לעיר הגדולה מבוקר עד ערב, רק כמה שעות ספורות, וא"כ לא יכולנו לסחור כרגיל לקנות כאן ולמכור כאן, לא היו לנו ברירות רק להלוות בריבית שלזה מספיק זמן מועט. וכשנודע שרבים מבני ישראל הצילו את הדוכסים בשעת דחקם ע"י ההלוואות שלהם. ובעיר אייזנשטאט יש שלט נחושת גדול על יהודי רבי שמשון ורטהיימר שהציל את כל המדינה בהלוואות גדולות.

ולא עוד אלא שכל המושג של הבנק התחיל ע"י כל הנ"ל, שהרי גם רבינו תם היה בנקאי בתוך ביתו, בין תוספות לתוספות, אלא שלאחר כמה דורות, נהפכו נכדיו לבנקאים גדולים, וכל זה מחמת שלא נתת לנו להיכנס לעיר לסחור כרגיל. ומה לכם לשנוא אותנו על מה שאתם לבדכם גרמתם לנו, שלא נוכל לסחור ולקנות אדמה, רק להלוות בריבית.

לאחר שהשלים את שיחתו, אמר לו הגוי, אין לי מה להשיב לך, הנך צודק בטענותיך. רבי משה נתן נטע חזר לצריפו, וכותב שהוא מברך את השי"ת הגומל לחייבים טובות, שיצא מפי אריה בשלום ולא הרגו במקום, בדרך נס.

(ממשקה ישראל' תולדות תשע"ט)

המשך מעמוד 4 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

התשובה...".

החל למן הרגע שנכנס לביתו של האיש, שגם היה גביר גדול, לא פסקו השנים מלשוחח בדברי תורה. ר' אהרן ראה לפניו תלמיד חכם עצום, צנוע ועניו מעין כמותו, צדיק וירא שמים, ומוכתר בכל המעלות והמידות הטובות.

"לא מצאתי גאון כזה בכל אירופה", יאמר לאחר מכן הגר"א קוטלר לתלמידיו.

כדי לא לקלקל את האוירה, לא רצה ר' אהרן להעלות על השולחן במשך כל השבת את התמיהה הגדולה המנקרת במוחו, מדוע לא מקיימים בבית זה מצוות הכנסת אורחים.

ויהי במוצאי שבת, כשהחל לארוז את החבילות והתכוון לצאת לדרכו, שטח האורח - מי שעתיד להרים את קרנה של יהדות אמריקה - את שאלתו לפני בעל הבית, וביקש שיסביר לו את הנהגתו המוזרה.

לקחו האיש אל ארון הספרים, הוציא משם רמב"ם, פתח בפני אורחו את הפרק השישי מהלכות דעות, הלכה א', והתחיל לקרוא: "דרך בריתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים, ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמד ממעשיהם."

והרמב"ם ממשיך ומייעץ למי "שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים, מפני הגייסות, או מפני החולי, ישב לבדו יחידי, כענין שנאמר "ישב בדד וידום".

"אני הגעתי לעיירה זו בגלל צורך רפואי, ולכן הנני חייב להתגורר כאן, אולם כיון שהיהודים המתגוררים במקום זה, ועל אחת כמה וכמה הגויים, אינם מתנהגים כפי שצריך להתנהג, אין לי בררה אלא לקיים את עצת הרמב"ם, ולשבת בדד, כדי לא להיות מושפע מן החברה הקלוקלת הזו, ומן האורחים המגיעים לתחומי העיירה.

כיוון שעניינה זו ממוקמת בצומת דרכים, ומשופעת באורחים תדיר, החלטתי באופן חד משמעי לנעול את דלת ביתי בפני אורחים, וזאת כדי לקיים את הוראת הרמב"ם בהידור רב ככל האפשר, ולשבת בדד."

הוא הוסיף שכיוון שבמהלך השנים היו אורחים שניסו להציג את עצמם כדמויות תורניות, וכמרכיצי תורה ומוסר, "לא היתה לי ברירה אלא לבחון אותך, ולראות אם אתה עומד בקריטריון של ראש ישיבה..."

"הוראתו של הרמב"ם חשובה עלי יותר מכל דבר אחר", הסביר בעל הבית להגר"א קוטלר, שבמשך כל ימיו זכר את השבת המיוחדת ההיא, ואת בעל הבית המיוחד שאירח אותו, לאחר המבחן...

(חשוקי חמד - הגדה של פסח)

אבי היה סוחר גדול וישר כמו סרגל. אבי ואדם נוסף הצטרפו להשקעה בפטנט השוודי שנקרא 'איטונג', הרבה זמן עבר, ולא ראו רווחים. הלך אבי אל מרן ה'חזון איש' זצוק"ל ואמר לו: "אני רוצה לעשות דין תורה עם השותפים שלי, ואני מבקש שהרב יהיה הבורר". אמר לו ה'חזון איש': "לא משתלם לך, לך תעשה פשרה איתם"

הרה"צ רבי אריה שכטר על הנהגותיו של "איש אמת"

"רק אל יסף פְרַעַה הַתֵּל" (שמות ח', כ"ה)

אבי ז"ל היה איש נפלא.

גרנו בתל אביב בכיכר המושבות, ברחוב העליה. ביתנו היה בית של הכנסת אורחים. היינו שנים-עשר ילדים, ותמיד היה בבית ובלב מקום לאורחים. הרבה אדמו"רים באו להתאכסן אצלנו, כי אבי היה ירא שמים וישר לב. אבא ז"ל לא היה ממתין שיבואו אורחים, אלא היה הולך לחפש אותם. היה צועד לתחנה של מוניות השרות שמביאות נוסעים מירושלים, והיה מזמין את האנשים להתאכסן אצלנו.

הוא היה סוחר גדול וישר כמו סרגל. עד היום, אתם יכולים לראות בדרך פתח תקווה שלט גדול, "יעקב שכטר ובניו". בן דוד של אמי הביא לארץ את הפטנט השוודי שנקרא 'איטונג', ואבי ואדם נוסף הצטרפו אליו כשותפים, הרבה מאוד זמן עבר, ולא ראו שום התפתחות בעניין ה'איטונג'. השקיעו והשקיעו סכומי כסף אדירים, ולא ראו שום רווחים ושום הכנסות. אבי הגיע למסקנה, שמדובר ב'בגדי המלך החדשים', ושגם אם ימתין עוד עשרות שנים לא ירוויח כלום. הוא רק ימשיך להפסיד כל חודש.

מה עשה?

הלך אל מרן ה'חזון איש' זצוק"ל ואמר לו: "אני רוצה לעשות דין תורה עם השותפים שלי, ואני מבקש שהרב יהיה הבורר". אמר לו ה'חזון איש': "לא משתלם לך, לך תעשה פשרה איתם". אבי קפץ ואמר: "מה? זאת אומרת שאני לא צודק? אם אני לא צודק, אני אקח כסף של מישהו אחר שלא מגיע לי? חס וחלילה! לא, לכן איני מסכים לפשרה - אני מוכרח לדעת את האמת. אם אני לא צודק, אני רוצה להחזיר לאחרים, ולא ליהנות בפרוטה מכסף שלי, חס ושלום! לכן אני מבקש מהרב שיסכים לקבל אותנו לדין תורה, ואם אני לא צודק - בשמחה אציית לדברי הרב".

ה'חזון איש' שמע כך, והסכים. באו אליו לדין תורה, ופסק לרעת אבי. היה מדובר בסכום של חמישים אלף לירות שטרלינג, הון תועפות. זה היה כמעט חצי מהרכוש של אבי. אתם יודעים מה הייתה התגובה של אבא שלי אחרי שפסקו לרעתו? אתם יודעים מה הוא עשה אחרי שהפסיד הפסד ענק כזה?

אני זוכר אותו רוקד משמחה במשך שבועיים!

"ברוך ה'", הוא אמר, וחזר ואמר. "ברוך ה', שלא נכשלתי בלקיחת כסף של מישהו אחר". אין למה, ואין אולי. אם ה'חזון איש' אמר שהוא לא צודק, ברור לו לגמרי שהוא לא צודק! והוא מאושר שזכה לשמוע את האמת, ולנהוג ביושר בהתאם לזה!

כזה היה אבי, וכך הוא לימד אותנו.

אני רוצה להגיד לכם דברים לא כל כך מקובלים כיום, שהוא אמר לי. הוא אמר: "בשקר הראשון שאני אתפוס אותך, אני אעניש אותך מאוד מאוד בחומרה. ולמה? משום שאני לא אראה אותך כשקרן אלא כרוצח. הרוצח לא התחיל עם רצח, הוא התחיל עם שקר, ואחר כך הוא גנב, עד שהוא נעשה רוצח. אני בשקר הראשון כבר רואה אותך רוצח!".

הוא היה אבא נפלא ואוהב, אבל על שקר הוא לא התפשר. "אם עשית משהו לא טוב, תבוא ותספר לי את האמת. אני, בתור אבא, חייב להוציא אותך מכל בוץ. אתה לא מלאך, בני אדם הם בני אדם. גם מבוגרים טועים ועושים שטויות, וילדים ודאי נכשלים לפעמים. תמיד אתה יכול לבוא ולספר לי את האמת, גם אם היא לא נעימה, ואעשה כל מה שאני יכול כדי לעזור לך. אבל בלי שקר! אוי ואבוי לך אם תגיד שקר".

עוד הוא אמר לי: "למה בן אדם משקר? כי הוא רוצה להתחמק. אבל זה לא יעזור לו, סוף גנב לתליה. לעומת זאת, אם הוא ילך עם האמת,

ורצה להיכנס, אמר לו נח: "אין אתה יכול להיכנס, אלא אם כן תמצא לך בן זוג". הלך השקר, ופגע בפחתא [-פחת, הפסד], והציע לו להיות לו לבן זוג. אמר לו פחתא: "ומה אקבל בשכרי?", אמר לו: "כל מה שאעשה הוא שלך".

נתרצה לו ונכנסו שניהם אל התיבה. כיון שיצאו, היה השקר פועל ועושה, ופחתא היה נוטל כל מה שעשה. בא השקר וחפש את מה שיצר, ולא מצאו. כששאל את פחתא לאן נעלמו כל מעשיו, אמר לו: "וכי לא כך וכך סיכמנו, שכל מה שתעשה אטול בשכרי?". לא היה לשקר פתחון פה, ועל זה נאמר: "והרה עמל וילד שקר".

ה"חפץ חיים" זצ"ל כותב, שההסכם הזה שריר וקיים עד היום. כל מי שמרוויח כסף באופן לא ישר, באמצעות שקר וגזל - מפסיד את הכל, וכן נאמר בפסוק בירמיהו (י"ז, י"א): "עושה עושר ולא במשפט, בחצי ימיו יעזבנו".

(אריה שאג' ימים נוראים)

הוא יחדור אפילו דרך קירות של פלדה!"

אני מסתובב בעולם כבר עשרות רבות של שנים. התגלגלתי מאות פעמים במטוסים. שליחויות על גבי שליחויות הטילו עלי. הרבה פעמים קרה לי שהעמידו אותי בפני קיר - הייתי חייב להגיד או אמת או שקר. היסוד שאבי לימד אותי, שעם האמת אפשר לחדור דרך קירות של פלדה - עובד כמו שעון! לא פעם ולא פעמיים היה נראה, שאם אגיד את האמת אני אבוד, ועל ידי שקר יסתדרו כל העניינים. אבל תמיד אמרתי את האמת, ובסוף שמחתי על שאמרתי את האמת. דווקא כך דברים הסתדרו.

אתה לא חייב לשפוף ולספר כל דבר. אל תהיה 'יאכנע', אל תספר הכל, רק מה שאתה חייב. אבל כשאין לך ברירה, ואתה מוכרח לענות 'כן' או 'לא', אל תגיד שקר! עם שקר לא תצליח! השקר - אין לו רגלים...

במדרש מובא, שבשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לנח שיכניס שניים שניים מכל החי אל התיבה, נכנסו כל אחד ובן זוגו עמו. בא השקר

מדוע לא רצה הרמב"ן שיקראו לנכדו על שמו?

"וַתֵּלֶד לוֹ אֶת נָדָב וְאֶת אֲבִיהוּא" (שמות ו', כ"ג)

קב ונקי

הרב צבי זינברג

והנה הרמב"ן בבראשית שם, חולק על הראשונים בביאור הפסוק, "ותקרא את שמו שלה", אולם כתוב בספר 'אוצרות ירושלים' (להרב ישעיהו סגל גאלד, כרך יד-טו חלק קנ"ח סי' ש"מ), שלא חולק הרמב"ן על עצם המנהג שזכותו של האב קודם. וראיה לזה ממה שכתוב בשו"ת הרשב"ש (סי' רצ"א), שהבן של הרמב"ן רבינו שלמה ז"ל נשא את בתו של רבינו יונה, וכשהיתה מעוברת נפטר רבינו יונה.

כשנולד הבן, אמר הרמב"ן שאף שמהראוי היה לקרותו בשם משה, שזה זכותו של האב, בכל זאת רוצה אני שיקראוהו בשם זקנו רבינו יונה, על שם 'זורח השמש ובא השמש', וכן היה דנפק מיניה גברא רבה, וגדול בישראל.

בס' עיקרי הד"ט (הל' כיבוד אב ואם סי' כ"ה - מודפס בסוף השולחן ערוך), מביא שכתב הרב פרי הארץ בשם רז"ל שנדב נקרא ע"ש חמיו של אהרן "עמינדב", ואביהו נקרא ע"ש אביו ר"ל אבי-הוא, ונענש על הקדמת חמיו לאביו וזה אחת הסיבות שמתו. ומזה מביא ראיה לשיטת הסוברים שהזכות לקריאת השם לבן הראשון הוא לאב, (ע"י בדעת זקנים לבעלי התוספות וכן בחזקוני על הפסוק: "ותקרא את שמו שלה" - בראשית לח, ה)

וכתב שם, שלנוהגים כן אין לוותר לאשתו משום 'שלום בית' ולקרוא ע"ש אביה, משום דהוי פגיעה בכבוד אביו, ואם היא מתעקשת בזה, ומשום פשרה, נקבע ביניהם לתת לו שם על שניהם - יקדים שם אביו.

האם נרפא משה מהמום של "ערל שפתים"?

"וַאֲנִי עֵרֶל שְׁפֹתַיִם" (שמות ו', י"ב)

זה מכלל האותות והמופתים שנראה בהם גדולתו לעיני המצרים וישראל ופרעה.

אולם ראה בדרשות הר"ן (הדרוש החמישי), שהסיבה שלמשה לא היה דיבור צח, כדי שלא יחשבו שעם ישראל נמשכו אחריו משום צחות לשונו, אלא רק מחמת שה' דיבר מתוך גרונו.

ומשמע מדברי הר"ן שאף בהיותו במצרים היה עוד כבד פה וכבד לשון.

מובא בחז"ל שבשעת מתן תורה כל החולים ובעלי מומים נתרפאו, ויש לעיין האם גם משה רבינו נרפא ממומו שהיה ערל שפתים.

ובפירושו ר' אברהם בן הרמב"ם כתב, שדעת רוב החכמים ז"ל שנסתלק ממשה רבינו מעצור לשונו, ור' סעדיה ז"ל סבר שזה היה ממצרים ואילך, מפני הראיה מדיבורו כמה דיבורים בלתי תרגומו של אהרן, ואמר ר' סעדיה כי

כשביקש פעם ד"ר רוטשילד ברכה מה'בבא סאלי' לאחר טיפול ממושך ומסור שכלל זריקות, הגיב הצדיק ואמר 'עכשיו אינני יכול לברך אותך כראוי, שהרי הכאבת לי על ידי הזריקה... אבל אני מבקש שתבוא במיוחד שנית, ואז אברך אותך מכל הלב'...

הרב משה מיכאל צורן בסיפורים יחודיים על הרב ד"ר משה רוטשילד זצ"ל

''וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לְפָנָי ד'' (שמות ו' י"ב)

במקום פרדס הדרים, והתעוררה בעיה הלכתית חמורה, בנוגע להשחתת הפירות. 'היה צריך להמתין עד שיתייבשו, ולמרות שלאבא אצה הדרך, הוא כמובן לא עשה דבר נגד ההלכה'.

ראה השי"ת בצער, וזימן לו פתרון מהיר מאוד... לילה אחד הגיעו מחבלים ערביים והשחיתו את כל הפרדס, עקרו את העצים ואת הפירות גם יחד, ו'הכשירו' בכך את השטח לבניה. המשטרה מיהרה להגיע למקום, כדי לאמוד את הנזקים, אבל בעל-הבית אמר לשוטרים שהם יכולים ללכת, כי הוא איננו מתכוון לתבוע אף אחד בגין הנזקים שנגרמו לו...

ביקש להכפיל את התרומה

כך או כך, עצם רכישתה של הקרקע באופן פרטי לחלוטין, ללא הסתמכות על גופים ורשויות שונות, מוכיחה על נקיותו המוחלטת של הרב ד"ר רוטשילד, שידע שאם הוא רוצה בהצלחתו של הפרויקט, ומי כמוהו אכן רצה בכך, חובה עליו לדאוג שהכל יהיה נקי-נקי. ולא שאם מקבל קרקע עירונית, הפרויקט לא יהיה נקי; אבל שונה היא ההגדרה של המושג 'נקיות' אצל ד"ר רוטשילד, מאשר אצל כל בני האדם האחרים. ואגב, כיון שהקרקע היתה פרטית, ועמדה בבעלותו, הרי כל פעם שסיימו לבנות קומה בבית החולים, והקימו בה מעקה, בירך הד"ר 'על מצות מעקה', ברכה שאפשר לאומרה רק כאשר המקום נמצא בבעלותו של המברך.

בשיחה נרגשת שקיימנו בלשכתו של ד"ר רוטשילד זצ"ל, הוא גילה לנו במפתיע, כי לאחר שאביו נפטר, בשוויץ, היה צריך לנסוע לכינוס רפואי ביפאן. 'ברם, מפאת שנת-האבל, שאלתי את פי מורי-ורבי, הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל, האם לנסוע, אם לאו, והוא יעץ לי לנסוע בשנה ההיא לירחי-כלה של ישיבת פוניבז'. כמובן ששמעתי לדבריו, ומאז, במשך למעלה מ-50 שנה, השתתפתי בקביעות בירחי-כלה'.

אבל, פעימה דרמטית נוספת ארעה אז בחייו, כאשר פגש לראשונה את המשגיח דיישיבת פוניבז', מרן הגר"י לוונשטיין זצ"ל, וזכה לטפל בו ולקשור עימו קשרי ידידות, ולהיות רופאו האישי. 'בשלב זה גמלה בליבי ההחלטה, שכדאי מאוד לעלות ארצה ולהתגורר בקרבת הצדיקים הללו', אומר ד"ר רוטשילד. וכשהרופא השוויצרי הזה אומר, הוא גם עושה.

הבעיה של הפרדס

בתוך זמן קצר הגיע ארצה עם משפחתו והתיישב בבני ברק, והפך לרופאם האישי של רבים מגדולי ישראל. וכאשר מרנן הסטייפלער והבבא-סאלי אמרו לו 'למה אין בית חולים בבני ברק', החליט ללכת על פרויקט-העל, שאיש לא האמין בזמנו שיקרום אי-פעם עור וגידים.

כאשר היינו בלשכתו לפני מספר חודשים, נזכר המייסד באותם 12 דונמים שרכש מכספו האישי, ובד-בבד מצביע על תעודה היסטורית התלויה על קיר לשכתו. תעודה זו, שנכתבה בזמנו על ידי מהנדס העיריה, מתעדת פרשיה מוזרה, לפיה לאחר ששילם 10% דמי קדימה על הקרקע, הגיעו אליו נציגים משפטיים וביקשו לבטל את החוזה, כיון שהשטח הוקצה כבר ל...בריכת שחיה מעורבת בבני ברק.

התביעה הזו לא 'ושמה בסופו של דבר, ו'מעניני הישועה' קם והפך לעובדה מוגמרת, כשד"ר רוטשילד קובע שהמוסד הרפואי ייקרא 'בית רפואה', ולא 'בית חולים', 'כדי להמחיש את המטרה הניצבת מול עינינו, שהמאושפז ייצא מכתלי המוסד הרפואי כשהוא במצב רפואי טוב יותר מזה שנכנס'.

בניו של הד"ר מספרים, שכאשר אביהם רכש את הקרקע, היה

לצאת עימו החוצה. 'אני רוצה לברך את האוטו שלך, כדי שלא תהינה לך תאונות', אמר. הבעיה היתה שבאותו לילה הגיע הד"ר במונית... אבל הרופא סרב לוותר על הברכה. למחרת בבוקר נסע שוב לנתיבות ברכבו, כדי שהבבא סאלי יאציל את ברכותיו על הרכב...

המופת של הבבא מאיר זי"ע

כדי להמחיש את מידת האמת שהיתה בבבא סאלי, מספרים הבנים שכשביקש פעם ד"ר רוטשילד ברכה מהצדיק לאחר טיפול ממושך ומסור שכלל זריקות, הגיב הבבא סאלי ואמר 'עכשיו אינני יכול לברך אותך כראוי, שהרי הכאבת לי על ידי הזריקה... אבל אני מבקש שתבוא במיוחד שנית, ואז אברך אותך מכל הלב'...

כששאלנו את הבנים איך בעצם נוצר הקשר בינו לבבא סאלי, הם משיבים לנו בדבר לאידוע, ומספרים שיום אחד התקשר הצדיק מנתיבות וביקש מאביהם להגיע אליו. משהגיע, גילה לו הבבא סאלי כי הראוהו בחלום שהוא צריך לקחת את ד"ר רוטשילד מבני ברק לרופאו האישי... בשל הקירבה האישית שהיתה לו לצדיק המפורסם, אצר הרופא בקרבו סיפורים נדירים ומסמרי-שיער על הבבא סאלי.

פעם, והיה זה לאחר שנודע לד"ר רוטשילד שהבבא סאלי עורך תעניות וסיגופים רבים, פנה אליו הד"ר ואמר: 'הרב הרי מעריך אותי... אז אני מבקש, שבשל ההערכה הזו ימלא הרב את בקשתך, ויאכל בשר'... והבבא סאלי, למרבה ההפתעה, הסכים. הוא קרב כבר את הבשר אל פיו, אבל ברגע האחרון אמר לרוטשילד 'אם אתה כל כך רוצה בטובתי, אז אני מבקש שתאכל אתה את הבשר'...

הרה"ג רבי יוסף רוטשילד מספר לנו, שכאשר אביו היה פעם אצל בנו של הבבא סאלי, הלא הוא הצדיק הבבא מאיר, באשדוד, ראה שבחדר המדרגות אין אור. כדרכו, להעיר על כל דבר נצרך, שאל את הצדיק 'למה אין אור בחדר המדרגות'...

והבבא מאיר השיב: השכנים שלי הם חילוניים, ומדליקים את האור בחדר המדרגות בשבת. ביקשתי מהם כמה פעמים שלא יעשו זאת, והם אינם שומעים. אז גזרתי על האור בחדר המדרגות שלא יפעל יותר - - - ומאז, כל החשמלאים שהגיעו למקום לא הצליחו לתקן את ה'תקלה', ואמר בנו של הד"ר שהיה נוכח בשעת המעשה הנ"ל.

(המודיע תשרי תשע"ט)

דוגמא נוספת לישרותו המוחלטת, ולעמידתו האיתנה מאחורי כל סיכום שהושג איתו, אפשר להביא מהעובדה הבאה. לאחר שהאחים הגבירים פרישוואסר מלונדון, סיכמו איתו על תרומה בסך מסוים, וקריאת שמו של בית החולים על שמו ('מעייני הישועה' הוא רמז לשמם של האחים, כידוע), הגיע תורם נוסף שהבטיח להכפיל ולשלש את הסכום, על מנת שהמקום ייקרא על שמו. למותר לציין, שלמרות שהיה מדובר בסכומי כסף אדירים, לא היה מה לדבר עם רוטשילד על כך... למרות שהסיכומים עם האחים הלונדוניים היו בעל-פה...

נקיותו זו בכל עניני המזון, היא אחת הסיבות שרבים מגדולי הדור העריכו את אישיותו ודמותו, ובחרו בו כרופאם האישי. אבל עוד לפני שנספר על הטיפול הרפואי שהעניק לגדולי הדור, חובה עלינו לספר על הקשר המיוחד שנטווה בינו לבין מרן הגאב"ד דפוניבו'הגרי"ש כהנמן זצ"ל.

וזה קרה עוד בהיותו מתגורר בציריך, והגרי"ש היה מגיע לעיר זו על מנת לאסוף כספים לשיבה שהקים בבני ברק. כל פעם כשהגרי"ש הזדמן לעיר, וזה קרה לעתים תכופות, היה ר' משה מבטל את כל פגישותיו ומכפיף את עצמו ללוח הזמנים של הגאון זצ"ל. הוא גם הסיע אותו לכל מקום שביקש.

מסעות רבים ערך הרופא עם ראש ישיבת פוניבו', וסייע לו באופן ממש במגביות עבור הישיבה. הבנים מספרים לנו על קוריוז 'המתאים' מאוד לאביהם... ר' משה, שראה כמה מתאמץ הגרי"ש במהלך היום באיסוף הכספים, דרש ממנו - כרופא - לישון בלילה כמה שעות טובות, על מנת שהמגביות לא יפגעו בבריאותו. ברם, הגרי"ש כהנמן, מצידו, שבמשך היום לא יכול היה ללמוד, ביקש לנצל לפחות את שעות הלילה ללימוד...

הוא היה נוהג לומר לד"ר רוטשילד 'בוא נלך לישון', וכשראה שהד"ר נרדם - היה קם ולומד עד השעות המאוחרות... פעם הבחין ד"ר רוטשילד בכך, וכשהגיע ליל שבת תכנן 'להפריע' להגרי"ש בלימודו, ולאלצו ללכת לישון. הוא ניגש אל שעון השבת, וכיוון אותו כך שהאור יכבה בשעה מוקדמת... ראה הגרי"ש שבדירה אין אור, יצא מהבית וישב בחדר המדרגות ושם למד כמעט כל הלילה...

ד"ר רוטשילד היה גם רופאו האישי של הבבא סאלי, ומאות פעמים נסע אליו לנתיבות, על פי קריאתו של הצדיק. גם כשהגיעה הקריאה בשעה מאוחרת בלילה, היה מזדרז לצאת, ומפני שלא רצה לנהוג בשעה כזו, הזמין מונית על חשבוננו הפרטי, ונסע לנתיבות.

פעם, לאחר שטיפל במסירות במרנא הבבא-סאלי, ביקש הצדיק

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל

שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

אבא חלם על אחד המפתחות שלו שצריך הוא לקחתו. למרות שלא הכיר בערכם של חלומות, החליט לעשות מעשה ונטל את המפתח בכיסו. כשהגיע לישיבה, הבחין בבחור עם רעמת שיער מתולתלת שנראה מוטרד ביותר. התלמיד הסביר, שהוא הגיע להכיר את הישיבה, אבל אבד לו המפתח של המזוודה שבה חפצי הערך היקרים לו עד מאוד

מסכת חיים מופלאה של הגאון רבי מנחם מנדל וינבך זצוק"ל

"וַיַּעַשׂוּ בֶן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן פֶּאֶשֶׁר צִנְהָ ד'" (שמות ז' כ')

דוגמא מוחשית לעבודתו כלפי שמיא מבלי להתחשב בתוצאה, שח בפנינו בנו הרב משה שליט"א, שבאחת השבתות הגיע בבהלה אחד מהשכנים וסיפר כי בנו הקט אבד, ואינו יודע האיך לנהוג לאתרו. אבא זצ"ל קם מיד ממקום מושבו ויצא לרחוב העיר לחפשו. שאלתיו, הרי אינך מכיר את הילד, ואיך תלך לחפשו במקרה שכזה. ואבא משיב בטבעיות- אם בן קטן של שכן אבד, לא ניתן להישאר לשבת בבית, וחייבים לצאת לחפש... בלא כל קשר לתוצאת המעשה.

המפתח לליבו של התלמיד

מעשה ייחודי המעיד יותר מכל על המפתח המיוחד שפתח סגור ליבם של תלמידיו המעורב עם סיעתא דשמיא מיוחדת, שח בפנינו בנו רבי משה שליט"א. היה זה באחד הלילות, אבא חלם על אחד המפתחות ששכנו בביתו שנצרך הוא לקחתו עמו לצורך חשוב מיוחד. למרות שלא הכיר בערכם של חלומות, החליט לעשות מעשה ונטל את אותו מפתח בכיסו, שמא אכן יזדמן לו להשתמש בו לדבר צורך.

עם הגיעו לישיבה, הוא מבחין בבחור עם רעמת שיער מתולתלת היושב בפתח הישיבה ונראה מוטרד ביותר. הוא שאלו לפרש הדבר והתלמיד משיב לו- שהוא הגיע הנה לנסות להכיר את הישיבה, יחד עם מזוודה חשובה שבה חפצי הערך היקרים לו עד מאוד, והנה אבד

אחד המאפיינים באישיותו היתה ה'ישרות'. הוא לא יכול היה לשמוע או להיתקל במשהו שאינו ישר בתכלית, הן בלימוד והן בהנהגה ציבורית ופרטית. פעם בעידנא דחדוותא סיפר שבהיותו בארה"ב נתקל לא מעט באנשים שאינם ישרים ולא יכל לסבול את הסתירה בישותם, בשל כך הלך לבית מדרשו של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל, ושהה במקום במשך כשבועיים ימים. בימים אלה לא גרע עיניו מדמותו של רבי משה, וכך החזיר לעצמו את הישרות ואת האמונת חכמים שהיו נר לרגליו.

רבי מנדל זצ"ל נהג להיוועץ בגדולי התורה ולקבל מהם את אורחות הישיבה בכל אשר נקרה בדרכו. סיפר ידידו רבי נטע שילר שליט"א, שאמר לו מרן הגרא"מ שך זיע"א:

"יש הרבה ראשי ישיבות של בעלי תשובה שמגיעים להתייעץ, ובאים לקבל היתרים, הישיבה היחידה שמחפשת כל העת מה לעשות לכתחילה, זוהי ישיבת אור שמח, ואני מקנא בעוה"ב של ראשיה".

בהזדמנויות שונות כשבאו להיוועץ עם מרן הגרא"מ שך זצוק"ל בענייני בעלי תשובה היה שולח אותם לר' מנדל זצ"ל, באומרו שניתן לסמוך עליו בעניינים אלו.

בנו רבי משה שליט"א מספר לנו על מעשה שריגשו במיוחד-

"אבא ממעט היה לנסוע במוניות, ותמיד היה משתרך באוטובוסים, באחת הפעמים ראיתיו כשהוא מזמין מונית ספיישל לנסיעה לבני ברק. לשאלתי הסביר אבא זצ"ל שהמדובר בענין ציבורי חשוב, ומרן הגרא"מ שך התקשר לקרוא לו, ואם כך, איך הוא יכול להתעכב בנסיעה באוטובוס?"

עוד נקודה מאפיינת הינה ההסתפקות במועט. למרות שהגיע מחו"ל והכיר, מהם חיי החומר, מאס בהם בכל כוחו. זה התבטא בביתו הפשוט ובהליכותיו העממיות.

סיפר אחד מהנהלת הישיבה שפעם יצא רבי מנדל בשליחות מטעם הישיבה לסבב של הרצאות בחו"ל, וכמקובל, ניתנו לו \$300 להוצאותיו. הוא חזר מחו"ל כשבדו \$287 ופתק המסכם את הוצאותיו: פחית שתייה, כניסה למקווה ונסיעה באוטובוס...

באמצע הפגישה הגורלית בין ה'אור שמח' ל'חפץ חיים', קם האור שמח באמצע הדברים, קטע את הדיון ויצא מהחדר...

ומה הלימוד לדורות מהצפרדע במצרים ומבארה של מרים בטבריה?

הרב בנימין גולד

"ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים" (שמות ח', ב')

לפרדע אחת היתה והיו המלכיים מכיס אותה, והיא מתזת נחילין נחילין (כ"ט)

המים על בשרו ובכל מקום שנתזו המים נרפא השחין אבל שאר גופו נשאר מוכה שחין, והבין וכאב את תוצאת רגזנותו, ומה שלא שתק והתגבר על עצמו, ועל זה אמרו חכמים (קדושין מא) 'רגזן לא עלתה בידי אלא רגזנותו', מלבד זה הוא רק מפסיד!

על זהירותם הנוראה של גדולי ישראל ממידת הכעס, אפשר ללמוד ממה שהתרחש בשלהי ועידת פטרבוג שהתכנסה בחודש אדר שנת תר"ע, לדון בין השאר בדרישת הממשלה הרוסית לחייב אל כל נושאי המשרות הרבניות להשתלם בשפה הרוסית ובלימודים כללים.

גדולי ישראל באותה תקופה נחלקו בזה חלקם ראו בכל דבר שאפשר להתקיים איתו, וביניהם היו האור שמח, ר' דוד קרלינר שהיה מגאוני הדור, ר' חיים עוזר, ור' איצלה פוניבצר. ומצד שני לחמו בכל כוחם כנגד גזירה זו ר' חיים מברסקי, החפץ חיים והרש"ב מלובביץ.

החפץ חיים שהיה אמור להגיע לוועידה, שלח במקומו את ראש ישיבת ראדין הגר"מ לנדינסקי, ורק בקש ממנו שאם יראה כי כלתה הרעה ויד המתירים על העליונה שיקרא לו ויבא מיד.

וכך הוה, בכמה ימי הוועידה היה נראה כי יד המתירים על העליונה, והר"מ לנדינסקי שלח טלגרמה דחופה לח"ח שיבא, ואכן הח"ח הגיע לאחר כמה ימים, ומיד בהגיעו התחיל למסור כמה וכמה נאומים נרגשים שהתחילו להשפיע על הרבנים לקבל את דעתו שהיא דעת המתנגדים.

באותם ימים נכנס החפץ חיים עם ר' משה לנדינסקי, לשוחח עם ר' מאיר שמחה, האור שמח שהיה בראש המתירים, מיד התחיל

מעשה זה של המצרים הוא תמוה לכל שומע, אחרי שראו שככל שהם חוזרים ומכים את הצפרדע, יוצאים עוד ועוד צפרדעים, מדוע לא הפסיקו ומדוע המשיכו להכות ולהכות אף שראו שמעשיהם אלו מביאים עליהם חורבן גדול?

קושיא זו מביא הסטייפלר זצ"ל בספרו ברכת פרץ, ותירץ שבאמת השכל האנושי אומר שצריך להפסיק להכות כשכל הכאה רק עושה ההיפך מרצונם וכונתם, אלא שאצל המצרים זה עבד אחרת, שכיון שראו שהצפרדע מוסיפה להתזי נחילים עוד ועוד והם לא מצליחים להורגה, גבר כעסם עליה וכל רצונם מעתה היה רק להתנקם ממנה ולהכותה ככל האפשר, ואף שראו שממשיכה להתזי נחילי צפרדעים, זה כבר לא מנע מהם לעצור, כי בערה בהם חמת הנקמה והכעס, וככל שהוסיפו להתזי הוסיפו לכעוס וחמתם בערה בהם, וכך בכל הכאה גברה בערת חמתם עליה והם הוסיפו להכותה ולהתנקם בה, והיא הוסיפה להתזי נחילין נחילין עד כי "ותכס את ארץ מצרים".

מוסר השכל גדול וחשוב לחיים אנו למדים מכך, כותב הברכת פרץ, שהאדם בשעת כעסו אם ישמע חרפתו וישתוק ולא ישיב ישתק וירגע הדבר לאט לאט, ותעלם חמתו וכעסו, אבל כשמשיב לשכנגדו הרי חברו מוסיף להשיב לעומתו כהנה וכהנה, כל כמה שיוסיף להתנקם חבירו יוסיף להקניטו, והאש תגדל ותבער בין שניהם עד שתשרוף כל חלקה טובה. וא"כ הדעת נותנת שטוב לאדם לשתוק בשעת מריבה, אבל מדת הכעס אומרת איך אנכי אשתוק? מדוע שאעבור על פגיעה בכבודי? ומתחיל להשיב וחבירו כנגדו וכן חוזר חלילה מכאן נלמד כמה גרועה ומזקת מדת הכעס, ועד כמה מעולה וגדולה מידת ההתגברות והשתיקה בעת כעס.

בספר הכל בו (סי' מ"א) כתב שנהגו הנשים לדלות מים במוצאי שבת תיכף ששמעו ברכו, שמצינו באגדה שבארה של מרים נמצא בימה של טבריה, וכל מוצאי שבת מחזרת על כל בארות ועל כל מעיינות וכל מי שהוא חולה ויזדמן לו מים וישתה אפילו כל גופו מוכה שחין מיד נרפא. ומעשה באדם אחד שהיה מוכה שחין והלכה אשתו במוצאי שבת לשאוב מים ונתעכבה יותר מדי ונזדמנה לה בארה של מרים ומלאה כדה מאותם המים, כיון שבאה אצל בעלה כעס עליה ומרוב כעסה נפל כדה משכמה ונשבר הכד ונפלו מטיפי

הופיע שמות א'

ארגון 'דרשו' ו'אחינו' שמחים להודיע על הוצאתו לאור של כרך נוסף

'לקראת שבת שמות א' בסדרת הספרים המצליחה לקראת שבת.

לרגל הוצאתו לאור של הכרך החדש, 'דרשו' ו'אחינו' יוצאים במבצע ענק, של 'תורמים לקירוב קרובים ורחוקים, ומקבלים מתנות':

מסלול
 מס' 18

תרום סך 33 ₪ למשך 3 חודשים,
 סך כל התרומה 99 ש"ח

**בחר לך מתנה
 3 ספרים
 מספרי 'דרשו'**

כרך 'משנה ברורה', חומש, 'דרש דוד' מועדים,
 'חפץ חיים', 'שמירת הלשון', 'מועד לדוד',
 'קנין שמעתיא', לקראת שבת.
עד 3 ספרים וללא הגבלת כמות מכל ספר, חוץ מ'משנה ברורה/חומש-
 מוגבל לכרך אחד בכל חבילת תרומה.
 משלוח חנם בערים: אלעד, ירושלים, ב"ב, ביתר, מודיעין עילית, ב.
 שמש, גבעתיא. שאר הערים בתוספת 10 ש"ח

מסלול
 מס' 17

תרום סך 18 ₪ למשך 18 חודשים,
 סך כל התרומה 324 ש"ח

קבל מיידית מתנה בסך

577
 ש"ח

סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
 3 כרכים של 'לקראת שבת' בראשית א+ב, שמות א
 2 כרטיסים להגרלה הגדולה על סך 50.000 ₪

מסלול
 מס' 16

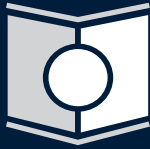
תרום סך 18 ₪ למשך 16 חודשים,
 סך כל התרומה 288 ש"ח

קבל מיידית מתנה בסך

519
 ש"ח

סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
 הספר החדש 'לקראת שבת' שמות א
 2 כרטיסים להגרלה הגדולה על סך 50.000 ₪

להצטרפות וקבלת המתנות:

התורמים יזכו בכרטיסי הגרלות להגרלה הגדולה בסכום מצטבר של

50.000

ובנוסף, 'דרשו' מעניק באופן מיידי וללא הגרלה מתנות עד לשווי של **1711 ש"ח**

מסלול
20 מס

תרום סך 36 ₪ למשך 24 חודשים,
 סך כל התרומה 864 ש"ח

קבל מיידית מתנה בסך

1711

ש"ח

- סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
- 3 כרכים של 'לקראת שבת' בראשית א+ב, שמות א
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים
- גביע כסף
- סכין כסף
- 10 כרטיסים להגרלה הגדולה על סך 50.000 ש"ח

מסלול
19 מס

תרום סך 33 ₪ למשך 3 חודשים,
 סך כל התרומה 99 ש"ח

קבל מיידית מתנה בסך

187

ש"ח

- 'לקראת שבת' בראשית א'
- 'לקראת שבת' בראשית ב'
- 'לקראת שבת' שמות א'
- כרטיס להגרלה הגדולה על סך 50.000 ₪

'אבל היום כבר לא כואבת לך הרגל!' - תמהה הרבנית. 'נכון' - ענה ר' שלום - 'אבל גם המשגיח יודע שכבר עברו שבועיים מהברית ויתכן שכבר פסקו כאבי הרגליים, ובכל אופן הוא התפלא על נסיעתי, אז אני לא נוסע...'. חזר ר' שלום על החלטתו הנחרצת

מדוע ביטל ר' שלום את נסיעותיו לחוץ לארץ?

'אבל היום כבר לא כואבת לך הרגל!' - תמהה הרבנית. 'נכון' - ענה ר' שלום - 'אבל גם המשגיח יודע שכבר עברו שבועיים מהברית ויתכן שכבר פסקו כאבי הרגליים, ובכל אופן הוא התפלא על נסיעתי, אז אני לא נוסע...'. חזר ר' שלום על החלטתו הנחרצת.

'וחוץ מזה' - הוסיף ר' שלום - 'בלאו הכי אינני יכול ליסוע, כי לא קיבלתי ממנו ברכת הדרך, כהרגלי להתברך ממנו לפני כל נסיעה!'. כרטיס הטיסה בוטל, זה היה כמובן כרוך בתשלום קנס. אך שום דבר לא הניא את ר' שלום מלהאמין בדברי רבותיו, אמונה מוחלטת ללא פשרות.

מעשה דומה ארע לרבי שלום עם מרן הסטייפלר זצ"ל. והישועה בעקבות האמונה, צמחה מיד.

כהרגלו, לפני אחת הנסיעות לחו"ל, נכנס ר' שלום להיפרד ולהתברך מהסטייפלר זצ"ל. כששמע הסטייפלר את מבוקשו של ר' שלום, הפטיר פעם אחר פעם: 'מה אתה רוצה ממני?'.

ר' שלום החליט מיד לדחות את הנסיעה למועד אחר. לאחר מכן, ספר ר' שלום לחתנו רבי משה אריאל: 'רציתי ליסוע לארצות הברית, כדי לפגוש שם יהודי, בעל ממון מפורסם, שיתרום מכספו להוצאת הספר 'דעת תורה' של המהרש"ם. היום צעדתי ברחוב, ולפתע צדה עיני את אותו נדיב שאליו הייתי אמור ליסוע לארצות הברית. לאחר ששמע את מבוקשי, אמר לי: ר' שלום, בארצות הברית לא היית פוגש אותי... הנה לך כל הסכום הנצרך להדפסת הספר...'

הרב ישראל ליוש

"לְכֵן אֶמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'" (שמות ו, ו')

בפעם הראשונה נפגשים כאן בני ישראל עם מצות 'אמונת חכמים'. עד עתה אבות האומה לא נצטוו להעביר אמירות ומסרים מהקב"ה לבני ישראל. נח אמנם נצטווה לבנות תיבה, והקב"ה ציפה שמבנייתה יתעוררו האנשים וישבו בתשובה, אבל נח לא נצטווה לומר דבר לעם. אף אברהם אבינו, למרות שעסק בפרסום האמונה בבורא העולם, לא עשה כן משום שנצטווה לפרסם את האמונה, או להעביר מסר מהקב"ה, אלא הבין והחליט על דעת עצמו לפרסם לרבים מי ברא את העולם.

והנה כאן, משה רבינו הוא הנביא הראשון שמצווה לומר דבר מה לבני ישראל, ומהעם נדרש להאמין לו באמונה שלמה, שאכן דבריו הם דברי הקב"ה.

ואמנם בני ישראל לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, אך הרמב"ן אומר: 'לא בעבור שלא יאמינו בה' ובנביאו, רק שלא הטו אוזן לדבריו'.

ספורים יוקדי הוד מסופרים בספר 'קול חוצב' על האמונת חכמים של הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל. בכל תקופות חייו, אף שכבר היה 'גדול' בזכות עצמו, לא הניע עפעף מבלי להתיעץ עם רבותיו. הוא קיבל את כל מה שאמרו לו כ'תורה מן השמים', ולא ניסה להתווכח איתם ולשנות את דעתם.

פעם נבצר מרבי שלום להשתתף בברית של אחד מנכדיו. המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל כובד בסנדקאות, והתעניין בסיבת היעדרותו של הסבא מן הברית. בני המשפחה השיבו למשגיח כי הוא חש כאבים עזים ברגליו, ולכן קשה היה לו להגיע לברית.

כעבור שבועיים, נכנס ר' שלום לרבי יחזקאל כדי להיפרד ממנו ולהתברך לפני נסיעה לחוץ לארץ. הביט עליו רבי יחזקאל ואמר לו: 'הרי שמעתי שהיו לכם כאבי רגליים, ואתם נוסעים?!' ר' שלום שמע... לא הגיב לדברי המשגיח, ויצא מן החדר בהכנעה מוחלטת.

ר' שלום שב לביתו, ופוגש את אשתו כשהיא עומדת ליד המזוודות הארוזות, ועוסקת באריזת המזוודה האחרונה. 'אינני נוסע' אמר לה ר' שלום בפסקנות!

למה? מה קרה? - התענינה הרבנית. ר' שלום סיפר לה את דברי המשגיח.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 2

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יוסף מגנוז** שליט"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית
שלוחה 2

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 2

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

הגשם הוסיף לרדת, נהג המשאית משרך את דרכו העירה, כשהבחור יושב בנחת במושב שלצד הנהג, וה'חזון איש' בבאגז' שמאחור, מאמץ את אחיזתו שלא ליפול...

למה התעקש ה'חזון איש' לשבת בבאגז'?

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א
"אמר אל אהרן..." (שמות ז', י"ט)

פרשת השבוע הנוכחי עוסקת בתיאור שבע ממכות מצרים, אותן מכות אימתניות שהנחית הבורא יתברך על פרעה ועמו, כדי שישחררו את בני ישראל. מיד בתחילת סיפור המכות, מסתתרת לה פנינה נאה שכדאי לשים אליה לב, ערך ייחודי מעניין שנלקח בחשבון בתוך סערת המכות המתרחשת.

בורא עולם מורה להכות את היאור, כדי להפכו לדם. אף שמושה רבינו הוא מנהיג ישראל ומחולל המופתים במצרים, את המשימה להכות את היאור מטיל ה' על אהרן דווקא. משה לא יכול להכות את היאור, כי כשהיה תינוק זעיר הוחבא על שפת היאור, ולא ראוי שיכה את המקום שעמד לו למחסה ולהצלה. זאת, אף שהיאור הוא לא אדם, אין לו לב, הוא נטול רגשות, הוא לא חש את מה שעושים לו. בכל זאת, כיוון שמושה רבינו הסתתר בו ונעזר בו - אינו יכול להכותו, אינו יכול 'להכאיב' לו.

לא, היאור לא יצעק 'איי'. הוא לא מרגיש את כאב המכה, כשם שלא חש חסר כשמושה הסתתר בו. אך רק בגלל שהיאור שימש לו מחסה - די בזה כדי למנוע ממושה להכות את היאור, לשם מטרה טובה עליה ציווה ה'. משה מבין שלא יתכן שיניף יד על היאור - אותו יאור שגמל עמו טוב, כי הוא חייב ב'הכרת הטוב' ליאור, כהוקרה למים שבתוכו.

עובדה זו חושפת בפנינו את המחויבות העמוקה והערך הנעלה של 'הכרת הטוב', שהיא ביטוי רגשי עמוק, שהופך לכלי מעשי. 'הכרת הטוב', היא החובה להוקיר טובה, להודות, לחוש מחויבות עמוקה בעומק הלב להשיב טובה למי שגמל עמנו טובה, ולהשיב טובה במעשים. הכרת הטוב נובעת מחשיבה שלא חייבים לנו כלום, ואם משהו גמל עימנו טובה - אנו מחויבים להשיב לו כגמולו הטוב, ולמצוא דרך והזדמנות להודות לו מעומק הלב, במילים, בהכרה, ובמעשים של ממש.

יופיה של הכרת הטוב וקסמה יוצא הדופן, נחשפים גם בפרשת השבוע שעבר, בה מתואר סיפור נישואי משה, שהופך לחתנו של יתרו. משה בורח למדיין, נעמד על יד הבאר, ומושיע את בנות יתרו מהרועים המתנכלים להן. הן שבות הביתה מוקדם מהרגיל, ואביהן שואל שאלה, שהיא בעצם זעקה מהדהדת:

'למה זה עזבת את האיש' - הלא איש עשה עמך טובה, סייע לכן בהשקיית הצאן. כיצד יתכן שעזבת אותו כך, בשולי הדרך? המתבקש ביותר הוא להזמין הביתה, להגיש לו ארוחה. הלא הוא עשה עמך טובה, היכן הכרת הטוב שלך? כיצד יתכן שנותר בחוץ,

לאחר שגמל עמך טובה!?

בעקבות זאת, משה מוזמן הביתה, מתעכב בבית יתרו והופך לחתנו. יתרו - חותן משה, זכה בחתן שהוא מנהיג ישראל שנתן את התורה, זכה שחתנו הוא הנביא הגדול ביותר בכל הדורות, רק הודות להכרת הטוב. הכרת הטוב של יתרו הפכה לזכות עילאית, שהובילה אותו לחתן המובחר ביותר!

וכמים הפנים לפנים: הכרת הטוב של משה לחותנו, על שפתח בפניו את ביתו והשיא לו את בתו, היתה עצומה ובלתי נתפסת. עד כדי כך, שכאשר בורא עולם מגיע למשה רבינו ומבקש להטיל עליו את המשימה לגאול את ישראל ולהצילם מיד מצרים, משה מסרב בגלל הכרת הטוב לחותנו. המדרש בפרשת שמות מגלה, כי משה טוען בפני בורא עולם, שאינו יכול לצאת ממדיין למצרים ולגאול את ישראל ללא הסכמת חמיו, שכן חמיו פתח בפניו את ביתו, והוא חייב לו הכרת הטוב.

הבה נתבונן - היה אומר הסבא מסלבודקה זצ"ל: על כף המאזניים מוטלת השליחות החשובה, הנעלית, הנשגבה ביותר - להציל את בני ישראל ממצרים. למשה רבינו ניתנת הזכות להיות גואלם ומנהיגם, להוציאם מטומאת מצרים, להביאם להר סיני, ולתת להם את התורה. אך משה מסרב, מוותר על התפקיד הנשגב ביותר, בשל חובת הכרת הטוב!

כי הכרת הטוב, בסולם הערכים הנעלה של משה, מחייבת, תופסת וערכית יותר מכל תפקיד מוכבד, נשגב ונעלה באשר הוא. כדאי לוותר על תפקיד מנהיג ישראל, כדאי לעכב את גאולת ישראל ממצרים - כי הכרת הטוב חשובה יותר. הכרת הטוב היא ערך כה נעלה ומחייב, שלא ניתן להתעלם ממנו ולדלג עליו, גם במחיר שעם ישראל יישאר במצרים עד לבוא גואל אחר!

מתברר ש'הכרת הטוב' היא מוצר שאין לו מחיר, היא חשובה, נעלית ויקרה מכל מחיר שמשולם בגינה. אין מי מאיתנו שלא חייב הכרת הטוב למטיבים עמו - בני הבית, חברים, נותני שירות - כולם מטיבים עמנו, איש איש בדרכו. נזכור כי הכרת הטוב היא ערך ראשון במעלה, שכדאי להתמסר למענה ולהשקיע בה את כל הלב, להתמסר לבטאה בכל מחיר שבעולם. הבה נשקיע בהכרת הטוב, במסירות, ברצון ובשמחה, ונזכה להשפעה רוחנית טובה, עמה נסיף ונגמול הכרת הטוב!

נסיעה קצרה שהפכה לחברותא ארוכה...

היה זה בשעת בוקר מוקדמת. ערפילי שחר רכים נחו בחלל השקט, בעולם שעוד לא התעורר. רבן של ישראל, ה'חזון איש' זצ"ל, כבר התפלל תפילת שחרית כוונתיקין, ויצא להליכת הבוקר הקבועה שלו, בפרדסים שבשולי בני ברק דאז.

בצאתו, ניגש אליו סבי, הגה"ח רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, שהיה אז בחור צעיר שהרבה להסתופף בצילו, וביקש להצטרף לטיול. ה'חזון איש' ניאות, וכך יצאו השניים להליכת בוקר צונן ונעים, כשהם משוחחים בדברי תורה. והנה, לפתע פתאום, החלו רוחות עזות שהביאו בכנפיהן עננים אפורים, השמים התכסו באפור כהה, ומטר עז החל ניתך על הארץ...

ה'חזון איש' ומלווהו עמדו בשולי אחד הפרדסים, סמוך לכביש, חשופים לגשם השוטף ההולך ומתחזק. אין כל קורת גג בקרבת מקום, איך אפשר לרוץ בגשם עד בני ברק?! ואז, כמו אור עולה מן האופק, נראתה משאית ישנה מתקרבת. הנהג הבחין בשני היהודים הזקוקים נואשות ל'טרמפ' שיחלץ אותם מהגשם, והתרגש לגלות כי אחד מהם הוא ה'חזון איש' בעצמו!

כשהגיע אליהם עצר הנהג את המשאית, והזמינם לעלות, תוך שהוא מבהיר שהוא הבעלים של המשאית ורשאי להעלות אנשים לרכב. אז הורה ה'חזון איש' למלווהו, הבחור שמואל צבי, כי יעלה על המשאית ויתיישב בכסא שעל יד הנהג, כשה'חזון איש' צועד אחורנית, לעלות אל הבאגז' הפרוץ שמאחור...

הבחור נבהל ונרתע. 'לא יתכן!' - קרא מייד, 'הרב יעלה ויישב על יד הנהג, ואני אעלה לבאגז' מאחור. רבן של ישראל יסע כמו קרטון סחורה, בעוד אני אשב מלפנים!?' - קרא בזעזוע.

ה'חזון איש' חייך, והשיב תשובה שכדאי שתהדהד באוזנינו שוב ושוב: 'הלא הגעת איתי לטיול בוקר, ליית אותי במסירות. אני חייב לך הכרת הטוב, מבקש לגמול עמך טובה ולהעניק לך את המושב הטוב יותר במשאית - על יד הנהג. אני כבר אסתדר!'

הבחור נבהל ושאל: 'רגע, והלא אני הוא שביקשתי להצטרף לטיול, לעונג ולכבוד הוא לי! הרב הוא שגמל עמי טובה במתן האפשרות להלך עמו בצדי הדרכים! יעלה נא הרב ל'קבינה' ויתפוס מקומו על יד הנהג, ואני אתנוודד לי בבאגז' מאחור!'

הגשם הוסיף לרדת, בעל המשאית המתין בסבלנות, נדהם להיות עד לזיכוח המשונה, בין גדול הדור שטוען שהבחור שלצידו יישב בנוחות ליד הנהג כי הוא חב לו הכרת הטוב, בעוד טענת הבחור היא

שראוי שגדול הדור יישב ליד הנהג, והבחור הוא שיעלה לבאגז'. אך ה'חזון איש' לא ממהר להיכנע, חובת 'הכרת הטוב' חשובה מהחיפזון לחסות מהגשם השוטף...

כשראה הבחור כי ה'חזון איש' איתן בדעתו, גייס טיעון חדש ומקורי: 'והלא איך יראה הדבר, אם בשובנו לבני ברק יביטו האנשים ויראו שאני מתרווח לי מלפנים בעוד הרב בבאגז'? כל מי שיראה זאת יבוא לחשוד בי שאינני נוהג ברב בכבוד, ותיגרם פגיעה בשמי הטוב!' - טען בלהט... ה'חזון איש' האזין לטיעון ההגייוני וטיכס עצה גאונית: 'הבה ניסע, אתה בחזית ואני מאחור. כשנגיע לירכתי בני ברק, נתחלף' - הציע ה'חזון איש', ולבחור לא היתה ברירה אלא להסכים. הגשם הוסיף לרדת, נהג המשאית משרך את דרכו העירה, כשהבחור יושב בנחת במושב שלצד הנהג, וה'חזון איש' בבאגז' שמאחור, מאמץ את אחיזתו שלא ליפול...

כשהגיעו סמוך לבני ברק, עצר נהג המשאית והשניים התחלפו, ה'חזון איש' עבר לשבת מלפנים והבחור נעמד מאחור. אך בכך לא תמה הכרת הטוב של ה'חזון איש'. בהגיעם לביתו, ביקש ה'חזון איש' מנהג המשאית לבקש ממנו ברכה, עיצה, משהו שיוכל להשיב לו טובה ולהוקירו על שהביאו לבני ברק בעיצומה של סערה חורפית. הנהג הנהן במבוכה, לא מצא בקשה מיוחדת, אך סבי רבי שמואל צבי קפץ על ההזדמנות...

'אם כבר אפשר לבקש, אבקש שהרב יסדר לי חברותא כלבבי' - ביקש הנער, וה'חזון איש' ניאות. עוד באותו היום סידר לו חברותא את הגאון רבי שלמה ברמן זצ"ל - חתנו של ה'סטייפלער' ולימים מראשי ישיבת פוניבז', ואף ה'חזון איש' עצמו קבע עמו חברותא אישית, כל יום בשעת טיול הבוקר וגם בשעת ערב...

הסיפור המפליא הזה, המובא בספר 'אנא עבדא', מספק לנו הצצה על חשיבות 'הכרת הטוב' במשקפיים של גדול בישראל. כי אף שטיול הבוקר עם ה'חזון איש' הוא שעה של קורת רוח שאין כמותה, למרות זאת חש ה'חזון איש' כי הבחור מטיב עמו, ולכן העניק לו את המקום הטוב במשאית, וגם סידר לו חברותות כלבבו, כשהוא עצמו אחד מהם, הכל כדי להשיב לו טובה!

הבה נלמד מהסיפור הזה עד כמה גדולה חובת 'הכרת הטוב'. אנו מקבלים הרבה עזרה - מבני ביתנו הקרובים העומדים לצידנו לסייענו, מגבאי בית הכנסת שדואג שהמקום יהיה מסודר למעננו, מהחזן בתפילה הנותן קולו עבורנו, מהחברותא המשקיע זמן כדי ללמוד עימנו. נכון, כל אחד מהם עושה את תפקידו נאמנה, אבל הם עוזרים לנו, הם מקילים על חיינו!

וכשאנו זוכים בכל כך הרבה טובות ובכל כך הרבה סיוע, נעמיד לנגד עינינו את דמותו של גאון ישראל ה'חזון איש', מתנוודד בארגז שבירכתי המשאית, רק כדי להשיב טובה לבחור צעיר לימים, שעשה לו טובה קטנטנה וליווה אותו לטיול הבוקר, זכות וטובה לבחור לא פחות מל'חזון איש' בעצמו.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב אשר קובלסקי, כתבו ל:
6182918@gmail.com

האם מותר למכור נבלות וטרפות לגוי?

זווית
הלכתית
ב'דף היומי'

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

והאם הגוי מותר באכילת איברים פנימיים של נבלה?

נהרג על אבר מן החי בעוף, ודנו הפוסקים האם כוונתו שמותר לגוי או שאסור רק שאינו נהרג, והראב"ד חולק וסובר שגם עוף אסור לבן נח האבר מן החי באיסור גמור.

מעתה דנו האחרונים לפי האמור יש איסור למכור לגוי בהמה שלמה בזמן שבני מעיה אסורים, וכשהיא נשחטה כראוי רק נמצאה טריפה בזה הפמ"ג מתיר כיון שהשחיטה מוציאתה מידי אבר מן החי, אך כשהסכין היתה פגומה והבהמה נבלה בזה אסור לכל הדעות להאכיל גוי מבני מעיה [והפרי חדש מתיר], ולגבי עוף תלוי במחלוקת הרמב"ם והראב"ד, ונתבאר שיש דעות שגם להרמב"ם אסור, והשאלה נשאלת על מה סמכו בכל הדורות למכור את הנבלות לגויים.

היתר החתם סופר

החת"ס כתב ליישב המנהג שמוכרים נבלות לגוי בדרך נפלא, שהרי רוב פעמים לא מצוי שהבהמה נבלה ודאית, וגם כשסכין פגומה נכרת יש צד שהפגימה לא קרעה את הסימנים, אלא שליהודים הדבר אסור ולוקים על זה כיון שהבהמה בחזקת איסור ש"לאינו זבוח" אך לגוי שלא נצטוו על השחיטה ועל איסור נבלה, הבהמה בחזקת היתר וכל ספק שמא השחיטה לא טובה יש לגוי חזקת היתר שאינה אבר מן החי, עוד הוסיף שגם כשמוכרים להם בהמות ועופות אין הכרח שיאכלו את המעיין והריאות כיון שבדרך כלל לא אוכלים אותם, ואין בזה איסור לפני עוור.

וסיים שמן המקרא יש להתיר שנאמר בדברים (פי"ד פסוק כ"א) לא תאכלו כל נבלה, לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה או מכור לנכרי וגו', הרי התירה התורה למכור את הנבלות, ובפשטות גם נבלה שנפסלה שחיטתה מותר למכור לו.

במשחטות שבזמננו ששוחטים כמויות ענק של בהמות ועופות עבור הציבור, ויש אחוז ניכר של נבלות וטרפות, יש הסכם מסחרי למכור את הנבלות והטרפות לגויים ובכך לכסות במעט את העלויות וההפסדים שבזה.

האם מותר למכור לגוי את המעינים

יש לברר האם אכן מותר לגוי לאכול את הנבלות והטרפות או שיש חילוק בין נבלה לטריפה ובין בהמה לעוף, ואף שהגויים אינם "שומרי מצוות" יאסר לנו למכור להם משום לפני עוור.

איסור המעינים והריאה לגוי

והנדון הוא במה שמבואר בסוגיא בחולין (דף לג.) שלדעת רב אחא בר יעקב אליבא דריש לקיש אסור להאכיל גוי מהאברים הפנימיים של הבהמה, כיון שבשעת שחיטה לאחר שנחתך הקנה, הריאה שתלויה בו כאילו נפרדה ומונחת בסל [דיקולא], וכיון שהבהמה עדיין מפרכסת יוצא שבשר או אבר שנחתך ממנה בשלב זה קודם שמתה נחשב אבר מן החי כדין כל בשר שחתכו מהבהמה בחייה שנאסר באכילה ליהודים, וגם לגויים אסור משבעה מצוות בני נח, וליהודים שיש מצות שחיטה, השחיטה מוציאה מידי אבר מן החי אף בעודה מפרכסת, אבל לגוי אין היתר שחיטה. אמנם הגמרא דוחה שיטה זו מכח ברייתא שמתירה לחתוך בשר מן הבהמה השחטה בעודה מפרכסת ולהמתין עד שתצא נפשה ומותר בין לישראל בין לגוי.

והרמב"ם בהלכות מלכים פ"ט ה"ג פסק שאסור לגוי, והרשב"א תמה עליו מהסוגיא, ופסק הטור יו"ד סי' כ"ז שלאחר שחיטה מותר להאכילה לגוי גם את הבשר שנתלש בעודה מפרכסת וכן התיר להאכיל את המעינים לגוי, וכתב הש"ך סי' ז"ך סק"ב שכל זה כאשר נשחטה הבהמה שחיטה כשרה שכיון שמוותרת לישראל, ליכא מידי שמותר לישראל ואסור לגוי כטעם המבואר בגמרא, אך אם לא נשחטה כראוי כיון שאסור לישראל משום אבר מן החי גם לגוי אסור.

חילוק בין נבלה וטרפה

ובזה יש חילוק בין נבלה וטרפה, שהפרי מגדים כותב שאם השחיטה היתה כדין אלא שנמצא טריפה בריאות או בצומת הגידין שבזה השחיטה הועילה להוציא מידי אבר מן החי אף לגוי מותר, אך כשהשחיטה לא היתה כדין כגון שהסכין פגומה ואז הבהמה היא נבילה לא הותר איסור אבר מן החי ואסור ליתנו לגוי, וסיים שהעולם אינם נזהרים בזה.

דין אבר מן החי בעוף

עוד דנו הפוסקים האם גם בעוף נאסר אבר מן החי לגוי או רק בבהמה, שהרמב"ם כתב בפ"ט ממלכים ה"א שיראה לו שגוי אינו

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

מי שיש לו טלית המיוחדת לשבת, מתי ראוי ונכון לבדוקה האם חוטיה כשרים? חוטי ציצית שנקשרו אחד בשני, האם מותר להפרידם בשבת?

והאם מותר בשבת להדק את הקשר העליון של הציצית שהתרופף?

נדונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוסיפים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

שלמה סי' ש"ז ס"ק א אות ה) שאסור להדק קשר או להרפותו, וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שבת ח"ב פל"ד סוף ס"ק ב), והוסיף (שם שעה"צ ס"ק מד) שאף לדעת החזו"א (או"ח סי' נב ס"ק יז) שאין קשר על גבי קשר נחשב כקשר אומן בציצית יש לאסור מעיקר הדין משום שכל קשירתה נחשבת כמעשה אומן.

אכן, אף כשנפרם הקשר האחרון שבציצית שאסור לחזקו בשבת, הורה הגר"נ קרליץ (שם ס"ק יד) שמ"מ מותר ללבוש טלית זו בשבת ואין לחוש שמא ישכח ליקשור, כיון שהציצית כשרה גם בלא לחזק את הקשר.

ובענין הידוק קשר הציצית בבית הכסא, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' טו אות ב) שמעיקר הדין אין בכך איסור, כיון שאין בזה דיבור ולא מחשבה של דבר שבקדושה, אבל כדאי להזהר, וכן הוא נוהג.

חוטי ציצית שנקשרו אחד בשני, האם מותר להפרידם בשבת?

חוטי ציצית שהסתבכו אחד בשני, האם מותר להפרידם בשבת? כתב המאמר מרדכי (סי' ח ס"ק ט) שמוותר הדבר, אלא אם כן היא ציצית חדשה, שהביא בשם גן המלך שאסר משום גמר מלאכה ומתקן.

מאידיך, החיד"א (קשר גודל סי' ב אות ג) כתב שאין להפריד את חוטי הציצית בשבת גם אם הם רק סבוכים קצת, וכן כתב השערי תשובה (ס"ק ח). ובטעמים של האוסרים כתב בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' ט ד"ה וחושבני, שולחן שלמה סי' שז ס"ק טו) שהוא משום מתקן, ואף שהרגילות היא שהחוטים מסתבכים ואם כן אין כאן קלקול ולא תחשב הפרדתם תיקון, מ"מ כיון שבשום פעם אין רגילים לסבכם בכוונה ואף על פי כן מבואר בשו"ע (כאן) שצריך להפרידם, לפיכך נחשב הסבך כקלקול בבגד ונחשבת הפרדת החוטים כתיקון. ודעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שבת ח"ב פל"ד ס"ק יא) שלשיטת הרמב"ם (פ"ח מהל' שבת ה"י) שהמפריד פתיל חייב משום מתיר, יש לדון לאסור גם במפריד ציצית משום 'מתיר', ולכל הפחות אסור מדרבנן. והוסיף, שכיון שלדעת הגר"א אין לברך כשהחוטים סבוכים, כשמפרידם הריהו נחשב למתקן.

אכן, כשאין החוטים סבוכים הרבה אלא רק מעט, דעת הגר"נ קרליץ (שם) שאין לאסור מהטעמים הנ"ל, ומותר להפרידם בשבת. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ט תשובה ז) שאם הסתבכו רק מעט מותר להפרידם, אך בסבוכים הרבה כעין פקעת אסור להפרידם.

מי שיש לו טלית המיוחדת לשבת, מתי ראוי ונכון לבדוקה האם חוטיה כשרים?

הלובש ציצית וטלית יש לו לבדוקה לפני לבישתו האם חוטיה שלמים והציצית כשרה, כנפסק בשו"ע (סי' ח סעי' ט) שהוא כדי שלא ישל בברכה לבטלה. עוד טעם כתב המשנ"ב (ס"ק כב) בשם האחרונים שצריך לבדוק גם מחמת ביטול מצות עשה של ציצית.

ולענין בדיקת חוטי הציצית בשבת, כתב המשנ"ב (שם ס"ק כ וסי' יג ס"ק ז) שגם בשבת יש לבדוק חוטי הציצית, והעולם אין נזהרים בזה. ובטעם הדבר שאין העולם נזהרים בזה, הביא בב"ה"ל (סי' יג ד"ה קודם)

לדון שלטעם המובא בשו"ע שהוא משום ברכה לבטלה, אין סיבה שלא לבדוק בשבת, שאם ימצא שהם פסולים ילבש ולא יברך, ורק לטעמו של המגן אברהם שהחשש שמא ילך בבגד ללא ציצית, א"כ בשבת אפילו ימצא שהטלית פסולה יכול ללבושה בבית כנסת מפני כבוד הבריות שדוחה איסור דרבנן [ראה באריכות במשנ"ב ס"ק ט].

ולמעשה כתב הביה"ל, שהנכון הוא שבערב שבת קודם כניסת השבת, יבדוק הטלית שלו בעת הנחתו בתיק, ואז לא יצטרך לבדוק בשבת.

ומי שיש לו טלית המיוחדת לשבת, וכנהוג בזמננו וכפי המבואר במשנ"ב (סי' רסב ס"ק ה) שטוב לעשות כן לייחד טלית המיוחדת לשבת, כתב הלקט ה'קמח החדש' (סי' ח ס"ק נג) שיותר נכון לבדוקה במוצאי שבת כשמקפלה כדי להכניסה לתיק [כי אין רגילים לבדוקם שוב לפני שבת].

האם מותר בשבת להדק את הקשר העליון של הציצית שהתרופף?

מדאורייתא אין חיוב לעשות בציצית אלא קשר אחד שאחר החוליה הראשונה, וחכמים תקנו לעשות שאר הקשרים והחוליות [ראה משנ"ב סי' יא ס"ק סו]. ובטעם הדבר שתיקנו חכמים לעשות את שאר הקשרים, כתב בתשובות הגאונים החדשות (סי' קצט) שהוא כדי להדק ולחזק את הקשר הראשון שלא יתרופף.

ואם בשבת התרופף קצת הקשר העליון שבציצית ואינו מהודק כל כך ורוצה להדקו, כתב הקצות השלחן (סי' כג בדה"ש ס"ק ד) שיש בזה חשש חיוב חטאת, מפני שקודם ההידוק לא היה עשוי מעשה אומן, ועל ידי ההידוק נעשה מעשה אומן. והוסיף, שאם היה הקשר רפוי מאד, דהיינו שהיה רחוק מהקשר שתחתיו, יתכן שחייב אף לדעת הרא"ש (שבת פט"ו סי' א) שכל קשר העשוי לקיימו גם כשאינו מעשה אומן נחשב לקשר מדאורייתא, כיון שקודם ההידוק לא היה עליו שם קשר כלל. וכן דעת הגרש"ז אויערבך (שולחן

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

ואני לתומי חשבת שהשטריימל זה לכבוד המעמד...

מאת מענדי איזן

עמדתי בצידי החדר והמתנתי לכניסתם של כ"ק האדמו"רים שליט"א, למעמד ההתכנסות של 'סיום חלק ג' ב'דף היומי בהלכה'. שפשפתי את עיני אם אני אכן רואה נכון, ולא טעיתי. כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, נכנס לחדר עם השטריימל לראשו ובגדי השבת. ההתרגשות שלי היתה בשיאה, הנה כנראה, לרגל סיום חלק ג' בהלכות שבת ותחילת חלק ד' אין יותר חשוב לכבוד את המעמד מאשר בבגדי שבת. איך לא חשבת ע"ז קודם?, אמרתי לעצמי.. התלהבותי עלתה לדרגות גבוהות, כששמעתי את כ"ק מרון האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שואל את כ"ק מרון האדמו"ר מבויאן שליט"א "א-ווי איז די שטריימל?" (היכן השטריימל) ממש הרגשתי..

אבל כנראה שהתלהבתי יותר מדי, כי כשהקשבתי לשיחתם של האדמו"רים, עלה העניין ששניהם ממהרים מיד לאחר האסיפה לאותה שמחת חתונת בית צדיקים של הגה"צ רבי נפתלי ראטטענבערג אב"ד קאסן בית שמש, וכ"ק אדמו"ר מבוהוש המתקיימת בבני ברק.

לאחר מכן התברר שהאדמו"ר שליט"א הגיע משמחת שבע ברכות ובדרכו לחתונה ושהוא בלל בשבועות אלו בעיר בית שמש אך הטריח עצמו להגיע לירושלים יחד עם שאר האדמו"רים והרבנים למעמד הסיום של רבבות אלפי יהודים לומדי ההלכה בתכנית 'דף היומי בהלכה' הזוכים לסיים את לימוד כל הלכות שבת יחד עם התחלת לימוד הלכות עירובין, כשמיד עם סיום המעמד נסע חיש מהר להספיק את מעמד החופה...

היה זה יום רביעי פרשת שמות לעת ערב, עת באו והתאספו כ"ק האדמו"רים שליט"א, בבית כ"ק מרון האדמו"ר מרחמסטריווקא שליט"א להביע את הוקרתם והערכתם לרבבות אלפי בני ישראל לומדי ה'דף היומי בהלכה' הזוכים לסיים את חלק השלישי במשנה ברורה בלימוד הלכות שבת להלכה והתחלת חלק ד' בלימוד הלכות עירובין.

קשה להעלות על הכתב את כל רחשי הלב, אבל האירוע היה מרגש ביותר. כל מי שהיה שם הרגיש שמטרת כל המתכנסים היה אחד ויחיד: 'להגדיל תורה ולהאדירה' היה זה מעמד של קידוש שם שמים אמיתי. כל מי שהיה שם, חש זאת, ואפילו ה'צלם' שצילם בלי סוף ועמד לידי, שמעתי אותו ברגע מסויים אומר לחברו, 'האמת' עושה לי חשק להתחיל גם אני ללימוד עירובין.... אין לי שום מושגים בהלכות אלה.. אז אולי זו ההזדמנות...

נכון, זו ההזדמנות של כולנו. אז הצטרפו גם אתם היום...

צילומים: שמואל דר"י, אלי גרינוולד

ראו, היה בא לחתונות של משפחה אז הוא בא ואז כל ההתמדה שלו נעלמה, הוא לא מביא גמרא קטנה ללמוד, הוא לא מביא ספר לעיין, כי הוא בא לחתונה לשמוח עם גיסו ועם בני המשפחה, אז מה הוא עכשיו יישב וילמד? איפה השמחה?! עכשיו אני כל כולי עם ה'בעל שמחה'. אני חושב שזה גם נקודה מאד מאד חשובה, הוא היה בעצם, בטבעו, הוא היה מתמיד גדול, באמת היה מתמיד עצום, כל השנים ישב ולמד, אבל כשבאים לשמחה, לשמוח עם מישהו אחר, אז באת לשמוח איתו. זה היה האבא.

הקב"ה יעזור ונקוה, נתפלל לקב"ה, כמו שהוא היה יושב פה ומשמש והוא היה עוזר לתלמידים ולמשפחה, ככה יושב למעלה בטח ומעטיר עבור התלמידים, מעטיר עבור המשפחה, מעטיר עבור הבנים, מעטיר עבור כלל ישראל.

תמונות שרואים את אבא יושב לבד בכל המזרח, מזרח ענק שתי קומות נכנסים שם מאה איש, האבא שהוא ראש הישיבה שמקומו מובטח לו באמצע, במרכז ליד הרב'ה כמובן, ואם זה במקומות אחרים במרכז, הוא הראשון!

אנחנו, הבנים, לא הסכמנו לזה, ואמרנו לו "אבא אתה צריך לבוא קצת יותר מאוחר", חשבנו אולי אנחנו באמת צריכים לדאוג לכבוד של אבא, אולי הלכתית אפילו, אז הוא היה אומר בבדיחה "יגנבו לי את הכסא, אח"כ לא יהיה לי כסא". זה הוא היה אומר בבדיחה, אבל בבית הוא היה אומר כל פעם לילדים, "חז"ל אומרים אסור לפסוע על ראשי עם קודש, אם יצטרכו להזיז יהודי אחד בגללי לא כדאי לי כל העסק". הוא נהג שנים ככה בפומבי כולם ראו את זה, אני מספר רק דברים ידועים, לא סיפורי סתר, דברים שכולם יודעים, כולם

המשך מעמוד 14 | הגאון רבי מנחם מנדל וינבך זצוק"ל

בני הגאון זצוק"ל וחתניו לספר לו על דמותו המורמת של אביהם הנערץ - 'זה היה בליל היום הקדוש לאחר תפילת כל נדרי. אבא זצ"ל היה עולה לארון הקודש בבית המדרש הגדול של ישיבת "אור שמח", ופונה ברגש רב לכל בחורי הישיבה, באומרו: "מקובל בכלל ישראל שעם כניסתו של היום הקדוש, כל אב מברך את בניו בברכה המיוחדת שנקראת 'ברכת הבנים'. היות ולכם אין את האב שיוכל לברככם בברכת הבנים, אתם כולכם בניי, ואני אברך אתכם..."

'הוא החל לומר את ברכת הבנים המפורסמת מילה במילה, תוך שהוא מתרגם להם זאת בבכיות ובדמעות שלישי, כל התלמידים געו עמו בבכי, היתה זו חרדת אלוקים אמיתית, ומעמד שכל מי שנכח בו לא יכל שלא להתרגש, תלמידי הישיבה זכרו זאת אף לאחר שנים ממושכות.'

זהו סיפור אחד מיני אלף המוכיח יותר מכל, שרבי מנחם מנדל וינבך זצוק"ל ראה בתלמידי הישיבה לא רק תלמידים, אלא בנים ממש.

(מוסף שבת קודש שמות תשעג)

לו המפתח של המזוודה, והדרך היחידה לפתוח אותה היא לשבור את המנעול ולהרוס את המזוודה היקרה.

מששמע זאת אבא זצ"ל, נזכר הוא בחלום. הוא משמש בכיסו ואמר לאותו תלמיד - הנה משמים סייעו בעדך. יש באמתחתי מפתח מיוחד: בא נבדוק אולי הוא יפתח את המזוודה החשובה לך. הם ניגשו לפתוח אותה ואכן המזוודה נפתחה!

הפטיר התלמיד קמי אבא ואמר, "עכשיו אשאר כתלמיד מן המניין בישיבה, שכן במצוקתי החלטתי בליבי, שאם אצליח לפתוח את המזוודה ללא שיארע לה נזק, אשאר בישיבה, ואם לא אצליח אות הוא שאיני צריך להישאר בישיבה ואני חוזר לביתי, ועתה אני עומד במילתי ונותר בישיבה."

זה אמנם סיפור ניסי, אבל הוא מעיד יותר מכל על מפתח הלב, שהיה בידי אבא, שדרכו היה מצליח לפתוח ליבו של כל תלמיד ותלמיד שביקש לשוב אל מקורותיו בדרך ישראל סבא.

זה היה מעמד מרטיט שלא ימוש מזכרוני לעולם - פותח בפנינו הרה"ג ר' יחזקאל וינבך שליט"א, בשיחה מיוחדת, בעת שנתקבצו

המשך מעמוד 15 | הרב בנימין גולד

את החפץ חיים הולך בחצות הליל לבית המדרש ופותח את ארון הקודש, ומתחיל לבכות רבונו של עולם, ישראל מאיר כהן הוא, וכהן עלול לבא בנקל לידי כעס, א"כ עזרני ה' שאוכל להתגבר על הכעס.'

עד כמה התחכמו גדולי ישראל שלא לבא לידי כעס, וכשראו כי הכעס מתקרב, ברחו, כי ידעו שכשהוא מגיע סכנתו כה רבה ויש למונעו בכל דרך.

לומר לח"ח דברים חריפים על התנגדותו וחששו, ומנגד החפץ חיים השיב לו גם לדרכו באופן חד וברור, והנה לפתע קם האור שמח ויצא מהחדר באמצע הויכוח הגורלי, ויתברר כי פחד שהויכוח יחריף ויחמיר ורצה להמנע מזה.

החפץ חיים יצא עם ר' משה מהחדר ובדרכו אמר לר' משה: אני מתפעל ממידותיו של ר' מאיר שמחה, הוא הרי כהן, וכהנים קפדנים הם, והרגיש שעלול לבא לידי הקפדה וכעס, וקם ועזב, אף שהיה חשוב לו ביותר הבהרת דעתו בכל התוקף.

גם על החפץ חיים סיפר נכדו, כי שמע מאחד מתלמיד ראדין שראה

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב בנימין גולד, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

לא תסלח לי עצמך.

האם יש סיכוי שיום אחד תוסיף לתכניות לימודיך את לימוד הלכות עירובין מתחילתן עד סופן?

סיכוי רחוק...

'דרשו' מעמיד לרשותך, שיעורים בפריסה רחבה בארץ ובעולם, שיעורים בהירים בקווי הטלפון, מבחנים עם מילגות, וכל מה שאתה זקוק כדי להצליח ללמוד ולדעת את הלכות עירובין.

הצטרף כבר היום, ונשמח יחד בסיום הגדול...

חבילת הסיוע של 'דרשו' ללומדי חלק ד'
ב'משנה ברורה' - הלכות עירובין:

- 1 הנהלת 'דרשו' העולמית החליטה על הורדת הציון המזכה במילגה במבחני 'הדף היומי בהלכה' ל-81% (גובה המילגה החודשית המקסימאלית 185 ₪).
- 2 מלגה חד פעמית מיוחדת למגידי השיעורים (מיועד לשיעורים קיימים ולשיעורים חדשים).
- 3 בכל ביהכנ"ס שיפתח בו שיעור חדש של 'הדף היומי בהלכה' יוענק סט 'משנה ברורה' מהדורת 'דרשו' + עשרה חומשים מהדורת 'דרשו' בפורמט החדש.
- 4 מצגת ייחודית - פתיחה להלכות עירובין תוצג בשיעורי 'הדף היומי בהלכה' ובחבורת 'דרשו' בכולל (בתיאום עם מוקד 'דרשו').
- 5 שמייעת השיעור היומי באמצעות קו דרשו:
4992* ומענה לשאלות על הנלמד ב'משיבי הדף' בשלוחה S.
- 6 חדש! באפשרותך לקבל תזכורת טלפונית בכל יום ובכל שעה שתבחר לשמיעת ה'דף היומי בהלכה', חייג 077222666 או 4992* לאחר הכניסה למערכת הקישו 54 והכניסו את השעה לפי ההוראות.

בכ"ט טבת מתחילים רבבות אלפי ישראל בלימוד חלק ד' - הלכות עירובין במשנ"ב במסגרת 'הדף היומי בהלכה'

אלפי לומדים שישקיעו מעט זמן מדי יום, יזכו תוך חודשים ספורים, לדעת על רשויות השבת ודיני הטילטול, הם יהיו בקיאים במעמד של העירוב השכונתי ושל הלובי בחדר המדרגות, הטילטול בכפרי הבראה ונופש ועוד...
זו ההזדמנות שלך שאסור לך להפסיד.

'מובטח לו שהוא בן עולם הבא' מוקד 'דרשו' 02-5609000

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

- ◆ אילו איסורי שבת מותרים בזמן 'בין השמשות'?
- ◆ מאיזה גיל חובה לחנך קטן למצוות 'לא תעשה'?
- ◆ הרואה קטן שאינו בנו כשהוא עובר עבירה - האם מחויב למונעו מכך?

'בין השמשות'

דרבנן. ונחלקו הפוסקים אם מותר לגרום לקטן לעבור על איסור דרבנן לצורכו של הקטן.

- לדעת השולחן ערוך, הרואה קטן שאינו בנו כשהוא עובר עבירה - אפילו דאורייתא, ואף בקטן שהגיע לחינוך - אינו מצווה למונעו מכך. ויש חולקים. ולהלכה, באיסור דאורייתא יש להחמיר.

פרטים שונים במלאכות עשיית הבגד

- אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'הטוּנָה', שפירושה - יצירת חוט מחומר גולמי. והאיסור הוא הן בטווייה באמצעות כלי, והן בטווייה בידים.
- קליעת שיער תלוש, כגון שיער של פאה נכרית - אסורה בשבת מדאורייתא, כ'תולדה' של מלאכת 'האורג'; ואף קליעה דקיקה של שתי שערות, אסורה.
- תלישת חוטים מבוד, וכל שכן הפרדת כל הבד לחוטים - אסורה משום מלאכת 'הפוצע'. וכן התרת קליעה של שיער תלוש (ראה לעיל) - אסורה משום מלאכת הפוצע.
- הנמצא במקום המנותק מתקשורת, והתבלבל בספירת ימי השבוע, ואינו יודע מתי יום השבת, ואין לו אפשרות לברר זאת - אסור בעשיית מלאכה דאורייתא בכל הימים. ותיקנו חכמים שימנה שבעה ימים החל מהיום שבו גילה כי התבלבל, ויקדש את היום השביעי, בעשיית קידוש בכניסתו, והבדלה בצאתו, ובתפילות של שבת, כולל מוסף; כדי שלא תשתכח ממנו השבת. מאידך, חובה עליו להניח תפילין בכל הימים, ואף ביום שמקדש ומבדיל בו, אך לא יניחן בשעה שמתפלל את תפילת השבת, כיון שהנחתן ותפילת השבת סותרות זו לזו.

- רוב איסורי שבת דרבנן, מותרים בזמן 'בין השמשות', שהוא ספק יום ספק לילה, לצורך מצוה, או ב'שעת דחק גדול'; ויש שמתירים בכל מצב המוגדר כ'צורך גדול'.
- בין השמשות של מוצאי שבת - נחלקו הפוסקים אם דינו כבין השמשות של כניסת השבת; ולמעשה, אף לשיטת המתירים יש להחמיר, מכמה טעמים.
- האיסורים דרבנן מטעם 'ממצוא חפצך', 'ודבר דבר', ו'עובדין דחול' - נחלקו הפוסקים אם דינם כשאר איסורים דרבנן, או שהם מותרים בבין השמשות אף שלא לצורך מצוה, ושלא בשעת הדחק.

חינוך קטן למצוות

- קטן שהגיע לגיל חינוך (ראה להלן), חייב אביו לחנכו לקיום מצוות 'עשה', ולמונעו מלעבור על איסורי 'לא תעשה', בין דאורייתא, ובין דרבנן.
- גיל החינוך למצוות 'עשה', הוא בכל קטן לפי הבנתו וידיעתו, ובכל מצוה כפי ענינה. ולדוגמה - היודע להתעטף בציצית כהלכתה, חובה לחנכו במצוות ציצית.
- משעה שקטן נעשה 'בר הבנה', דהיינו, שהוא מציית להוראה שלא לעשות מעשה פלוני, או שלא לדבר דיבור פלוני; חייב אביו לחנכו במצוות 'לא תעשה', ולמונעו מעבירה.

גרימת עבירה לקטן ומניעתה ממנו

- משלושה מקומות בתורה דרשו חכמינו ז"ל שאסור לגרום לקטן לעבור על איסור, וכגון: להאכילו מאכל אסור, לצוות עליו לעשות מעשה אסור, או להטעותו שהמעשה האסור מותר. ומדרבנן אסור אף לגרום לקטן לעבור על איסור

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

הדף היומי בהלכה

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון מס' 54 טבת-שבט תשע"ט

נדונים מרכזיים הנלמדים החודש במסגרת הדף היומי בהלכה

בפתח הדף

ולערב עירובו

בימים אלו מסיימים בעז"ה רבבות לומדי 'הדף היומי בהלכה', את חלק ג' של המשנה ברורה, ומתחילים ללמוד את חלק ד'.

מסיבות שונות, נתפסות הלכות עירובין בעיני רבים כהלכות שאותן יש להשאיר לסוף. אחרי שנלמד את הלכות חנוכה ופורים, אחרי שנעסוק בהלכות קריאת התורה וברכת כהנים, אחרי שנסיים ללמוד הלכות כיבוד הורים והלכות תלמוד תורה, או אז נתפנה גם ללמוד את הלכות עירובין.

וכל כך למה? מתיי סיבות מרכזיות. הראשונה היא הנטייה לחשוב שהלכות אלו אינן מעשיות בימינו, והשנייה היא מפני התפיסה הרווחת שהלכות עירובין הן הלכות יותר מורכבות ופחות מובנות לאנשים מן השורה.

שתי הסיבות הללו אינן תואמות את המציאות באופן מלא. הלכות עירובין הן מעשיות מאוד לכל אחד ואחד מאתנו, גם אם הוא מתגורר בעיר גדולה ומוקפת חומה, הן כשהוא יוצא לנפוש במקומות אחרים, הן כשהוא נקלע בעל כרחו למקומות כאלו והן בהיותו בעיר מגוריו, כשלפעמים ידיעת ההלכה על בוריה מאפשרת לו להדר במצווה בהידורים שונים, מה גם שאם הציבור ברובו היה מכיר את ההלכות הללו היטב, היתה הדרשה להעלאת רמת כשרות העירוב בערים שונות הולכת ומתגברת, וכל תושבי העיר היו זוכים לקיים את המצווה בהידור גדול יותר.

כך גם לגבי לימוד ההלכות. אומנם מסכת עירובין היא מסכת מורכבת ביחס לרבות מהמסכתות האחרות של הש"ס, אבל הסיבות לכך הן לא בגלל עצם המורכבות של ההלכות, אלא בגלל שהן עוסקות במידה רבה בתנאי המחיה והמגורים במרחב האורבני כפי שהיה נהוג ומקובל בתקופת חז"ל, ומאחר שהמציאות הזאת השתנתה מאז קשה לנו לתרגם את המשניות והגמרא לעולם שלנו בימים אלו. כך גם העובדה שבגמרא הנושאים מעורבים זה בזה, וההלכות של סוגי העירוב השונים וסוגי המבואות והחצרות השונות מובאים בערבוביה, אנהנו מתקשים להבין אותם כראוי אם לא קנינו קניין של ממש במסכת כולה.

לעומת זאת, בלימוד המשנה ברורה, הבעיות הללו נפתרות מעצמן. לגבי סדר ההלכות, אין ספק שהשו"ע סידר אותן דבר בדבר על אופן, והמשנה ברורה בא אחריו וביאר אותן כסדרן כשהוא מגדיר בצורה ברורה כל הלכה והדינים העולים ממנה.

כך גם לגבי ההיכרות עם סגנון הבנייה והמחיה שהיה נהוג בתקופת חז"ל. המשנה ברורה חי בתקופה בה כבר היתה מקובלת בניה די דומה לזו שאנו מכירים כיום, ואם עדיין קשה לנו לתרגם את ההלכות למציאות של ימינו - בא הביאורים ומוספים' במהדורת 'דרשו' ועושה עבודה יוצאת דופן בתחום הזה על ידי הבאת פסקיהם של אחרוני האחרונים, אשר חלקם עדיין חיים עמנו היום, לאורך ימים ושנים, ופסקיהם נאמרו על המציאות העכשווית, מה שמאפשר לנו להבין טוב יותר את ההלכה ובעקבותיה גם את הגמרא, כמו שאמרנו גדולי ישראל שהביאור הטוב ביותר על מסכת עירובין, הוא המשנה ברורה.

עם ה' חזקו ונתחזקה בלימוד הלכות אלו, וכבר אמרו חז"ל שהועסק במסכתא שהניחוה אחרים, נוטל שכר כנגד כולם. בברכת התורה

העורך

מדוע מספר העמוד הראשון של חלק ד' במשנה ברורה הוא 'קצ"ו'?

הרב ישראל ליוש

יקרת התורה, כי אפילו הדברים הגרועים ופשוטים, כמו עור של חיה, מ"ם באשר שאינה מצויה כי אם במדינה רחוקה, יקרה היא מאוד, על אחת כמה וכמה תורתנו הק', אשר חכמתה היא עד אין ערך ואין קץ, כמאמר הכתוב: 'ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים', ואינה מצויה להשיגה בשום עולם, כי אם בזה העולם הקטן, ורק על זמן קצר מאוד מחובר עם הגוף, כמה צריך להשתדל להשיגה ולא להתעצל בדבר...'

מובא בגמרא בעירובין דף י"ד ע"ב, אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידיים, יצתה בת קול ואמרה: בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני, ואומר: חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר.

יש שיבארו שהמושגת בין שתי התקנות שתיקן שלמה המלך, עירובין ונטילת ידיים, שבשניהם הוא גזר גזירות ואיסורים חדשים, וגדר גדרים כדי שלא יבוא להתייר איסורי תורה, אך יחד עם זאת תיקן תקנות ואפשרויות להימנע מאיסור.

בעירובין גזר שלא להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד, וכנגד זה תיקן תקנת עירוב, כדי שמכל מקום ויכלו עי"ז לטלטל באותן רשויות. כמו"כ גזר שלמה המלך טומאה על הידיים אע"פ שהן שניות לטומאה, וכנגד זה תיקן נטילת ידיים, לטהר מטומאה זו. על גזירות ותקנות אלו הוכתר שלמה המלך ע"י בת קול בתואר 'חכם לב', והוא שימח בהן את לב אבינו שבשמיים, כי על ידן יתקיימו מצוות התורה בדקדוק.

יש לומר, שאף אנו ב'דרשו' צעדנו בעקבות חכמת לבו של שלמה המלך, מחד תקננו תקנות חדשות, לימוד משנה ברורה בכל יום ע"ס 'הדף היומי בהלכה'. אך מאידך, אנו מקילים על הלומדים ומסייעים בידי הבאים לטהר, ע"י הקמת שיעורים הפרוסים ברחבי העולם, מוקד טלפוני לשאלות הלומדים, קו 'דרשו' עם שיעורים מוקלטים בכל השפות. גם המבחנים הנערכים מידי חודש בחודשו הם כלי זירוז למחזוריים המבקשים לחזור על לימודם, ולקנות קנין נצח בידעת ההלכות.

מכאן תצא הקריאה בחיבת הקודש, לאלו שכבר זכו להימנות בין לומדי 'הדף היומי בהלכה', חילכם לאורייתא! המשיכו בקביעות הקדושה אף בלימוד הלכות עירובין. ולאלו אשר טרם זכו לאור, עשו לימוד תורת ההלכה קבע, נצלו הזדמנות זו של תחילת הלכות עירובין, והצטרפו לרבבות לומדי הדף היומי בהלכה - בני העולם הבא.

בשלהי חודש טבת יסיימו המוני בית ישראל - לומדי הדף היומי בהלכה, חלק ג' במשנה ברורה, ויחלו בעז"ה תחילת חלק ד' - הלכות עירובין.

אין זה דבר של מה בכך, סיום של כל סימן הוא דבר גדול ונשגב. כל תחילת נושא חדש היא סיבה למסיבה. על אחת כמה וכמה כשמסיימים כרך של משנה ברורה, ובמיוחד כרך כה גדול וחשוב - הלכות שבת החמורות הנוגעות לכל יהודי ויהודי, שידעתן מצילה מאיסורי דאורייתא וגזירות דרבנן.

אולם, הארה מתוקה שאמר הגאון רבי שלמה פוזן שליט"א, רב שכונת נאות הפסגה במודיעין עילית, בכינוס חינוך לקראת תחילת חלק ד' במחזור הקודם, מחשיכה מעט את זיקוקי האור המבקשים להידלק לכבוד סיום חלק ג', ודוחה אותן לסיים חלק ד'.

'שימו לב' - אמר הרב פוזן - 'בכל תחילת חלק במשנה ברורה, התחיל החפץ חיים את מספרי העמודים מהאות א'. לעומת זאת, מספרי העמודים בחלק ד' אינן מתחילים שוב מתחילה כבכל החלקים, אלא העמוד הראשון הוא 'קצ"ו', המשך רצף המספרים של חלק ג'. גם זה שטיקל 'משנה ברורה' שצריך להילמד' - טען הרב פוזן, והסביר: 'אין זאת אלא כדי ללמדנו, שהלכות עירובין הם חלק בלתי נפרד מהלכות שבת, ועד שלא מסיימים את ההלכות הללו, לא מסיימים 'הלכות שבת'.

'פעם אחת' - מספר החפץ חיים בהשמטה בסוף ספר 'שם עולם' ח"א - 'ראיתי אדם שלבש בחורף מעיל פרווה, והוא סיפר לי ששילם עליו קרוב לאלף רובל, התפלאתי מאוד, הרי עור פרווה אינו מחמם כל כך, עורות כבשים מחממים הרבה יותר, ולכן חשבתי שריומו אותו כשרדו ממנו סכום כה גדול'.

'אל תתפלא' - אמר לבוש המעיל - 'אין כאן הונאה, זהו מחירו הקצוב של מעיל פרווה, מפני שעורו הוא מחיה שאינה מצויה במדינתנו, ואף במדינה רחוקה אינה מצויה כי אם ביער מסיים'.

ללמדנו, שמחירו ושווי של חפץ אינו נמדד לפי טיבו ואיכותו, אלא לפי דרגת קושי השגתו. כפי שידוע שיהלומים נדירים, שווים יותר מאלו המצויים, על אף שהם נוצצים ומאירים יותר.

עפ"י לקח זה מחזק החפץ חיים את ענין 'ידעת כל חלקי התורה', וזהו לשונו הקדוש: 'שיתבונן האדם כמה גדול ערך

בכל מקום ובכל זמן

קו השיעורים של 'דרשו'

077-2222-666 או 4992*

לשמיעת שיעורי הדף היומי בהלכה הקישור 3
משך שיעור יומי כ-5 דקות

הסוגיא המרכזית

גידונים מרכזיים הנלמדים ב'דף היומי בהלכה' החודש*

הריקוד שנוהגים לרקוד במעגל בסוף שבע ברכות האם מותר בשבת?
המפריש מעשרות בימות החול גם מפירות שכבר עושרו על ידי גופי הכשרות, האם מותר לו להפריש בשבת? האם מותר לאדם שיש שערות לבנות בשערו, להסתרק אף שיתכן ויתלוש שערות לבנות? לחיצה ביד שמאל על מקש של מדפסת כדי להדפיס דבר מה, האם נחשב ככתיבה בשינוי? האם מותר להדביק קצוות טיטול לאחר השימוש בו, בסרטי ההדבקה שבו?

הריקוד שנוהגים לרקוד במעגל בסוף שבע ברכות האם מותר בשבת?

כתב השולחן ערוך (סימן שלט ס"ג) אין מטפחין להכות כף אל כף ולא מספקין להכות כף על ירך ולא מרקדין, גזירה שמא יתקן כלי שיר, ואפילו להכות באצבע על הקרקע או על הלוח או אחת לאחת כדרך המשוחררים או לקשקש באגוז לתינוק או לשחק בו בזוג כדי שישתוק, כל זה אסור, גזירה שמא יתקן כלי שיר, ולספק כלאחר יד מותר.

לפי זה יש להתבונן במה שיש שנהגו כיום לרקוד בסיומה של שמחה אף בשבת ביום טוב, הרי גם לרקוד אסור חז"ל מחמת שמא יבוא לתקן כלי שיר, אמנם דעת הגר"ש ז"ל אויערבך (שלחן שלמה סי' תכ"ד ס"ק ג) שדוקא תנועות מיוחדות לריקוד נאסרו, אבל מה שהולכים במעגל סביב אינו נחשב לריקוד האסור אלא הליכה.

ואף שכתב הרמ"א שיש אומרים שבזמן הזה הכל מותר, משום שאין אנו בקיאים בעשיית כלי שיר [ואם כן אין מקום לגזירה שמא יבוא לתקן כלי שיר, שזה דבר לא שכיח כעת], וסיים שאפשר שבגלל זה נהגו להקל, אמנם כבר באר המשנ"ב (סי' ק) שהמנהג היה להקל רק בטיפוח סיפוק וריקוד, אבל לא בשאר הדברים הנזכרים בשו"ע, וגם בזה כתב שאין כדאי להניח המנהג רק במקום מצוה [ובשעה"צ (סי' ז) הביא שיש אומרים שמעיקר הדין במקום מצוה מותר לרקוד ולטפח, אך סיים שלא משמע כן מהבית יוסף, ושכן כתב המאמר מרדכי].

ולפי דברי הרמ"א הללו, ביאר האשל אברהם בוטשאטש (סימן שלט מהדו"ק) טעמם של אלו שנוהגים למחוא כף בשעת התפילה, שכיון שנהגו להקל בכך בשעת נישואין, הנהיגו לעשות כן אף בעבודת השם יתברך, כדי 'שלא יהיה שולחן מלא ושולחן רבך ריקן'.

וביום שמחת תורה כבר כתב המשנ"ב (סי' ה) שמותר לרקד ולמחוא כף בשעה שאומרים קילוסים דתורה, וביאר שכיון שאין הריקוד אסור אלא משום גזירה, משום כבוד התורה התייר [וקשקש בפעמונים וזגים גם בזה נאסר].

ומטעם זה הורה הגר"ש ז"ל אויערבך (יום טוב שני בהלכות פ"ב סו"ט) שכן חוץ לארץ הנמצא בארץ ישראל מותר לו לרקוד בהקפות בליל שמחת תורה, אף שעבורו עדיין אין זו שמחת תורה אלא שמיני עצרת בלבד, משום שהריקוד הוא ריקוד לכבוד התורה.

המפריש מעשרות בימות החול גם מפירות שכבר עושרו על ידי גופי הכשרות, האם מותר לו להפריש בשבת?

הפרשת תרומות ומעשרות בשבת אסורה מדרבנן, כך מבואר בשולחן ערוך (סימן שלט ס"ג) והוסיף המשנ"ב (סי' כ) שהוא הדין בהפרשת חלה, וביאר (סי' כה) טעם הגזירה משום שהמפריש דומה למי שהקדיש אותם הפירות שהפריש, ולהקדיש דבר בארץ בשבת משום שנראה כמקח וממכר, עוד טעם כתב משום שהוא כמתקן דבר שאינו מתוקן.

מי שיש לו פירות בערב שבת ואין לו זמן להפריש מהם תרומות ומעשרות, או שאינו יכול להפריש חלה מן העיסה, דעת החזו"א (דמ"א סי' ט ס"ק ז-ג, ובספר מנחת מנוח עמ' סה) שיכול להתנות בערב שבת, דהיינו שיאמר את נוסח ההפרשה בלשון עתיד 'יותר מאחד וממאה שאני עתיד להפריש' וכו', ובשבת יאמר את הנוסח הרגיל, וביאר הגר"ח קניבסקי (דרך אמונה ח"ג הלכות מעשר פ"ט ס"ק נח) שאין המעשרות חלים בערב שבת רק בשעת ההפרשה בשבת, רק שעל ידי אמירת

שאסור משום 'לא ילבש', ואפילו שערה אחת. ומי שהלבינו חלק משערות ראשו וזקנו באופן יוצא דופן, כגון אדם צעיר שהלבינו חלק משערותיו, או מי שהלבינו שערותיו במקום מסוים בלבד, נחלקו אחרונים אם מותר לו ללקטן או לא, ובשו"ת דברי חיים (י"ד ח"ב סי' 20) כתב שאסור לעשות כן, וכן כתב בשו"ת מהר"ם שיק (י"ד סי' קעג), אולם בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ד סי' כג) התייר להלכה אך לא למעשה, ובשו"ת אבני זכרון (ח"ג סי' לט) כתב להתיר ע"י נכרי. ובשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"א סי' ר) כתב שהדבר תלוי במחלוקת הפוסקים, והרוצה לסמוך על דעת המקילים רשאי. והגר"ש ז"ל אויערבך כתב (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' פב אות ז) שהמנהג הוא להתיר.

האם מותר בשבת לעשות צורות אטיות בידיו [שפת סימנים]? והאם מותר להכניס שקופיות למקרן שדלוק מערב שבת?

כתב השולחן ערוך (סימן שס"ד) יש להזהר שלא לכתוב באצבעו במשקל על השולחן או באפר. וביאר המשנ"ב (סי' ק-כ) שאין דבר זה אסור מדאורייתא, כיון שאינו מתקיים אלא מדרבנן, ולכן אף לרשום כמין אטיות על חלון זכוכית בימי הקור שהם לחים מחמת הקור אסור.

אמנם לרשום באיור כמין אטיות, כתב הרמ"א שמוותר. והוסיף המשנ"ב (סי' כב) שהוא הדין אם מוליך אצבעו על דף גנוב כעין צורת אטיות גם כן שרי, ומשום שאין רישומו ניכר כלל ואינו דומה לכתוב על משקים.

וכן לעשות את צורות האטיות באצבעות עצמן. דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני פ"ב עמ' קנח) שמוותר, שכן אין רישומו ניכר כשם שניכר הוא בכתיבה במשקים ובאפר, וכן דעת הגר"ש ז"ל וואזנר (ארחות שבת פט"ז הע' ב).

ועשיית צורות באצבעות כנגד השמש על מנת שיעשו צל בצורה של אטיות או ציורים, דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני ע"ב) שמוותרת, הואיל וכתב זה אינו מתקיים אפילו לפרק זמן קצר, שאין דרכם של העושים כן להשאיר את אצבעותיהם באופן זה אפילו לפרק זמן מה. אולם להניח חפץ כנגד השמש בצורה מסוימת כדי שיעשה בצל צורה של אטיות או ציורים, דעתו (שם) שאסור, שהרי מתקיים הדבר לפרק זמן מסוים. [אכן לדעת הגר"ש ז"ל אויערבך והגר"ש ז"ל וואזנר המובאת להלן, שאין איסור כותב בהקנת שקופיות, נראה שאף כאן אין איסור בדבר].

ולהכניס שקופיות למקרן שהיה דולק מערב שבת כדי להקרין ע"י הקיר וכו', או להכניס דף כתוב למטול שקפים שהיה דולק מערב שבת, דעת הגר"ן קרליץ (שם) שהרי זה בכלל כתיבה שאינה מתקיימת, ואסור מדרבנן. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' 20) כתב שאין בזה משום איסור כותב כלל, אולם מכל מקום אסור לעשות כן משום שיש בזה זילות בכבוד השבת, והביא שם ששמעו בשם הגר"ש ז"ל אויערבך שאין איסור בזה.

לחיצה ביד שמאל על מקש של מדפסת כדי להדפיס דבר מה, האם נחשב ככתיבה בשינוי?

הכותב ביד שמאל או לאחר ידו [היינו שאחז הקולמוס באצבעותיו והפך ידו וכתב], ברגלו בפיו ובמפרקו כתב המשנ"ב (סימן שס"ג) כב אות ז) שפטור, מפני שאין דרך כתיבה בכך, ומכל מקום יש איסור בדבר.

ולחיצה ביד שמאל על מקש של מדפסת כדי להדפיס דבר מה, כתב בשו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"ד סי' ע"ב) שאין זה נחשב שינוי, שכן המדפסת מדפיסה באותה צורה הן אם נעשתה לחיצה ביד ימין, והן אם נעשתה ביד שמאל.

התנאי מערב שבת התייר השבות שאסור לעשר בשבת, משום ששוב אינו נראה כמתקן הפירות בשבת [ואם נמצא ברשותו נוסח ההפרשה, הורה הגר"ש אלישיב (דרך אמונה שם ס"ק פא) שיכול לומר בערב שבת 'כל מה שאני עתיד להפריש ולחלל בשבת יהא כנוסח הכתוב ברשותי כדל']. ודעת הגר"ש ז"ל אויערבך (שש"כ פ"א הע' פא) שאם אמר בערב שבת את נוסח ההפרשה על כל פרטיו באופן המועיל, אפשר שדי שיאמר בשבת שרוצה שתחול ההפרשה כעת, על פי הנוסח שאמר בערב שבת.

ומי שנוהג להפריש תרומות ומעשרות אף ממוצרים שיש עליהם הכשר מגוף מוסמך, ושכח להפריש או להתנות על ההפרשה בערב שבת, הורה החזו"א (דרך אמונה שם צ"ח הלכה ס"ק פט, ארחות רבינו ח"ג עמ' רמט, והלכות שבת בשבת ח"ב פ"ח סי' לז) שכיון שמנהגו אינו אלא חומרא, רשאי הוא להפריש מהם תרומות ומעשרות גם בשבת.

האם מותר לאדם שיש שערות לבנות בשערו, להסתרק אף שיתכן ויתלוש שערות לבנות?

ישנה הלכה מעניינת בהלכות שבת שישוד הדין שלה עולה מהלכות יורה דעה, בסימן שס"ד א הביא השולחן ערוך האיסור לאדם לתלוש שעריו הן ביד [מדרבנן] והן בכלי [מדאורייתא], ושיעור החיוב הוא במלקט שתי שערות [והוסיף המשנ"ב (סי' ג) שאף לתלוש שערה אחת בכלי אסור מהתורה מדין חצי שיעור]. אמנם אם הוא מלקט שערות לבנות מתוך שחורות כתב השולחן ערוך שאפילו בשערה אחת כבר חייב חטאת, ודבר זה אפילו בחול אסור משום 'לא ילבש גבר שמלת אשה'.

בטעם הדבר שבתולש שערות לבנות מתוך שחורות חייב אפילו בשערה אחת ביאר המשנ"ב (סי' ד) שהרי אפילו בשערה אחת לבנה מקפיד לתולשה כדי שלא יראה זקן, ולכן חשובה תלישה זו, ולפי זה הסתפק בב"ה"ל (ד"ה ומלקט) האם הוא חייב דווקא כאשר יש לו רק שערה אחת לבנה ותולשה שהרי בזה מועיל התלישה לייפותו, אבל אם עדיין נשארו עוד שערות לבנות לא, או שמא אף בזה חייב על תלישת שערה אחת שסוף כל סוף מתייפה קצת, וצידד שם בסוף דבריו שלפי מה שציידד הבית יוסף (י"ד סימן קפ"ב) שאף במלקט שער לבן אחד אפילו שיש לו כמה שערות לבנות, עובר משום 'לא ילבש', אם כן הוא הדין לכאורה לענין חיוב שבת שנראה מהנמרא שהשוו ביניהם, עוד חומרא הביא הב"ה"ל (ד"ה אפילו) בשם הכל בו שאף אם ליקט את השערה הלבנה ביד חייב, ובטעם הדבר הביא בשם האליה רבה שהרי כך הדרך ללקט בחול.

ספק מענין מציוו בגדולי הפוסקים בהלכה זו של איסור 'לא ילבש', האם רשאי מי שהלבינו חלק משערותיו לסרק את שערותיו, בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' רנח) כתב שכיון שפסיק רישא הוא שיתלשו חלק מן השערות, אסור לו לעשות כן, ורק אם לא אכפת לו בתלישתו מותר לו לעשות כן, שהרי לדעת הערוך פסיק רישא דלא ניחא לי נה מותר, כמבואר בחורות, בכל זאת כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' ק"ג) כתב בשם הרא"ש שפסיק רישא דלא ניחא ליה בשאר איסורים אסור לדעת הכל. מאידך, בשו"ת מהר"ם שיק (י"ד סי' קע"ב) כתב, שאף לדעת הראשונים החולקים על הערוך, מותר לאדם זה לסרק את שערותיו, שאף שפסיק רישא הוא שיתלשו שערות, מ"מ אין זה פסיק רישא שיתלשו הלבנות דווקא.

ויש להוסיף שאף שבדמנו יש גם האנשים הנוהגים ללקט שערות לבנות מתוך שחורות, בכל זאת כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' ק"א) שאסור הדבר לאנשים, לפי שמטרתה של פעולה זו היא להיראות צעיר, ותכונה זו בעיקרה מנהג נשים היא. וכן לצבוע שער לבן בצבע שחור, כתב השו"ע (י"ד סי' קפ"ז)

* הנושאים המובאים כמדור זה מקורם במ"ב מהדורת דרשו בסימנים אלו, ולהלכה למעשה יש לעיין במקורות.

והכותב ביד שמאל במכונת כתיבה, הסתפק הגרש"ז אייערבך (שלחן שלמה ס"ק יג אות ח) אם דינו ככותב בשמאל ופטור, או שכיון שהדרך לכתוב במכונת כתיבה בשתי הידיים, נחשב הדבר ככתיבה כדרכה וחיוב.

והחותם בחותמת ביד שמאל, הסתפק בשו"ת אגרות משה (שם) אם כיון שקל יותר לחתום ביד ימין מאשר ביד שמאל, נחשב הדבר כשינוי, או שכיון שבשני האופנים נוצרת חתימה זהה, אין זה שינוי. ודעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"א עמ' קנד), שחתימה באופן זה אינה נחשבת ככתיבה בשינוי, לפי שחתימה ביד שמאל אין בה טירחה משמעותית יותר מאשר בחתימה ביד ימין.

וכתיבת אותיות הפוכות [כתב ראי'], כתב בשו"ת הר צבי (א"ח ח"א סי' קמג) שנחשבת כתיבה כלאחר יד. אכן, הכותב אותיות הפוכות ע"ג זכוכית, שכשיהפכו את הזכוכית תיראנה האותיות ישרות, הסתפק (שם) אם נחשב הדבר ככתיבה כלאחר יד.

האם מותר להדביק קצוות טיטול לאחר השימוש בו, בסרטי ההדבקה שבו?

כתב השולחן ערוך (סימן שס סעיף ז) שאותם המהדקים הבגדים סביב זרועותיהם על ידי חוט שמותחין אותו אסור למותחן, אלא אם כן יהיו הנקבים רחבים קצת ומתוקנים בתפירה, וביאר המשניב (סי' כה, כט) שדרכם היה ליתן חוט בתוך בשרול וכשרוצה להדקו היה מותח החוט ומתהדק היטב, וזה אסור משום שדומה לתופר, אמנם אם הנקבים רחבים ומתוקנים, אינו דומה לתופר, שהרי עומד לכך בתמידות למותחו בשעת לבישת הבגד, ולהרפתו בשעת פשיטת הבגד [וכמו כפתור בבגד שרכיסתו אינה נחשבת לתפירה].

מדברי השולחן ערוך הללו הוכיחו הפוסקים שאף תפירה שאינה של קיימא אסורה משום תופר, שהרי הידוק הבגד לא נעשה אלא לזמן קצר בלבד, ונראה שכן היא דעת הרמ"א כאן, שלא השיג על דבריו. אמנם, ממה שכתב הרמ"א לעיל (סי' שיז סי' ג) שאין להפריד נעלים התפורות יחדיו בפני עם הארץ, אע"ג שתפירה שאינה של קיימא היא, משמע שסובר שמעיקר הדין תפירה שאינה של קיימא אינה אסורה. וביאר התהלה לדוד (סי' י), שאע"פ שלדעת הרמ"א אסור לתפור תפירה שאינה של קיימא, מ"מ לקרוע תפירה שאינה של קיימא מותר מעיקר הדין, הואיל וקרועה זו נעשית שלא על מנת לתפור. וכן כתב לבאר בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' לא), וכן דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת פ"א הע' מג). [וראה שו"ת מנחת יצחק שכתב שאחרונים הקשו על ביאור זה, שהרי מ"מ נעשית קריעה זו לשם תיקון].

והחז"א כתב (א"ח סי' קנ ד"ה דברי הק"י) שלדעת הרמ"א אין חילוק בין תפירה לקריעה בענין זה, ושלהלכה סובר הרמ"א שהן תפירה שאינה של קיימא והן קריעת תפירה שאינה של קיימא אסורות. מאידך, דעת הגרש"ז אייערבך (ששי"כ פט"ז הע' רלז) שהרמ"א סובר שהן תפירה שאינה של קיימא והן קריעת תפירה שאינה של קיימא מותרות, ומה שלא השיג כאן על דברי השולחן ערוך, הרי זה משום שסמך על מה שכתב לעיל.

וסגירת טיטול ע"י הדבקת סרטי ההדבקה המצויים בו, דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת פ"א סלי) שהרי זה בכלל תפירה לזמן, ואסורה. מאידך, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני פ"ז סי' ב עמ' קלז) שכיון שהסרט עשוי באופן שאף לאחר ההדבקה ניתן לפותחו ולחזור ולהדביקו כמה פעמים, נחשב הדבר כחיבור ע"י כפתור, ואין זה בכלל תפירה כלל, והוסף שמכל מקום טוב להדביק את הסרטים על גבי החיתול מערב שבת, כדי שיקבע הדבר שחיבור זה עשוי להיפתח ולהיסגר. וכן דעת הגרש"ז אייערבך והגר"ש וואזנר (ארחות שבת שם). אכן, לדעת הגרש"ז אייערבך שתפירה לזמן מותרת, אין בכך משום איסור תופר אף לולא הטעם הנ"ל (ארחות שבת שם).

ולענין הדבקת סרטי ההדבקה ע"ג הטיטול לאחר הסרתו מהתינוק [וכפי שנהגים לעשות כדי לשמור את הטיטול מקופל] לדעת הסוברים שתפירה לזמן מותרת, כתב בספר ארחות שבת (שם הע' ג) שתלוי הדבר במה שנחלקו המהר"ל דיסקין (קונטרס אחרון אות לה) והגרש"ז אייערבך (ששי"כ פ"ה הע' סז) אם העושה קשר שאין דעתו להתיירו לעולם, אך אין לו ענין בקשר יותר מאשר לזמן קצר, נחשב כעושה קשר של קיימא [ראה מה שכתבנו במוספים וביאורים בהקדמה לסי' שיז], שהרי אף כאן נעשית ההדבקה לקיימא, אך למדביק אין ענין בהדבקה יותר מאשר לפרק זמן מה. ודעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם) שאסור לעשות כן.

ויכולו השמים והארץ וכל צבאם (בראשית, ב', א')

כתב מרנא החתם סופר: לכאורה יש להבין איך אנו לוקחים כוס יין בליל שבת ומעידים על מעשה בראשית, איך מעידים על דבר שלא ראינו בעינינו, בשלמא יציאת מצרים יכולים להעיד כי ראינו בעינינו, אך איך מעידים על אמונה?

וביאר החת"ס שבמתן תורה היינו רואים את הנשמע, בפשטות הכוונה שראינו את האותיות של עשרת הדברות, אך החת"ס מבאר שראינו את 'ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ'. הקב"ה הראה לנו במראה ברור באותו יום כל מה שאמר לנו שהוא ברא בששת ימים, ראינו שהארץ היתה תהו ובוהו, וראינו שהקב"ה אמר שיהיה אור ויהי אור, וכן כל מעשה בראשית, ועל זאת אנו יכולים להעיד ממש כמו עד שראה בעיניו!

וזה שאומרים ב' פעמים ויכולו, אחד על האמונה לפני שראינו בעינינו, והשני על הידיעה שראינו בעינינו, כי הקב"ה אינו מראה לפני שמאמינים, הגם שבתפילת לחש אומרים 'ויכולו ראשון בשקט בלי עד, שזו אמירה של כוונה פשוטה, שאנו מאמינים במה שאמר לנו משה רבינו בלי שום ידיעה וראיה, לאחר מכן נתן לנו הקב"ה תורה ובאותה שעה הראה לנו הכל בעין, וכמ"ש בזה"ק שבי' המכות עשה עוד פעם את ה' מאמרות, וכל זה ראינו בעינינו במתן תורה. וזהו ה'ויכולו' השני של ראה וידיעה. וה'ויכולו' השלישי כלול מאמונה וידיעה.

אך ההתחלה לכל דבר היא אמונה לבד, כי לא היה איש בשעת בריאת העולם, אדם הראשון נברא אחרון, וכח מעשיו הגידי לעמו ולא הראה, כדי שנזכה להיות לו לעם סגולה שאנו היחידים שמאמינים במה שלא ראינו בעינינו, לכן נתן לנו ארצו הקדושה.

(הגה"ח ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א - 'ממשקה ישראל' בראשית ע"ט)

"כשיתבונן עם נפשו חשבון אמיתי, ימצא שלא שילם אפילו אחד מאלף"

הגאווה גם היא מדה רעה מאוד, ומביאה את האדם לידי ארבע כתות הרעות: לשה"ר, שקר, ליצנות וחנופה - יספר בגנות חבריו כדי שיהיה הוא המוכבד וחבירו בזוי, ויתלוצץ ממנו, ויתפאר בשקר במעלות ובמידות שאין בו, ועבור גאוותו יחניף לרשעים ויסכים לפעולותיהם הרעות והמגונות כדי שינשאוו ויהיה מוכבד בעיניהם.

והכתוב הפליג מאוד בגודל גנותה בכמה מקומות. ואפילו בשביל גאווה בלב בלבד, גם כן הוא מתועב בעיני ה' יתברך כמו שכתוב "תועבת ה' כל גבה לב".

מה שאמר "כל", פירושו: לא מבעי אם אין בו תורה ומעשים טובים בודאי הוא מתועב, ואפילו אם יש בו מעט תורה ומעשים טובים גם כן הוא מתועב עבור גאוותו, דכשיתבונן עם נפשו חשבון אמיתי, ימצא שלא שילם אפילו אחד מאלף לפי הטובות שמטיב הקב"ה עימו כל ימי חייו, כמו שאנו אומרים "אילו פיננו מלא שירה וכו', אין אנו מספיקים להודות לך" וכו'.

ובפרט כאשר יתבונן בגודל חטאיו שחטא כל ימי חייו, והקב"ה מחפה עליו ועושה עמו חסד לא לפי מעשיו, וכמו שאמר חז"ל על הפסוק "כל עמל אדם לפיהו", כל מצוותיו ותורתיו של אדם אינו מספיק להבל היוצא מפיו, בוודאי אין לו במה להתגאות.

גם יתבונן בחומר העוון הזה שהוא לא תעשה ממנין תרי"ג, כמו שכתוב "ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך", וכתביב "השמר לך פן תשכח את ה' אלוקיך", כמו שכתוב בסמ"ג.

החזק במוסר

מעניני לימוד המוסר בדף היומי בהלכה

[חובת השמירה פרק י"ד]

פעם אחת ביושבי בד"צ הגיע יהודי, לבקש פסק הלכה שאינו מחויב לשלם את התחייבויותיו שהתחייב לחתנו, וטענתו בפיו שקודם שלקח את חתנו עבור בתו, הובטח לו שהחתן הזה הוא הבחור הטוב ביותר בישיבה, ועל סמך זה לקח את הבחור לחתן, אך לאחר הנישואין, סיפרה לו בתו שהבחור אינו יודע כלום בהלכה..

שיחה מרתקת עם ראב"ד העדה החרדית מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

יציאת מצרים, ופירש מו"ר שמכאן רואים שצריך לדעת היאך לספר מעשה, וכשמה מספר, יש טעם אחר לכל הסיפור. והוסיף מו"ר, שכמו"כ גם כשמספרים סיפורים על צדיקים להתחזק בדרכם, לא כל אחד ראוי לזה, ותלוי מי הוא המספר, ואם יודע הוא איך לספר הדברים ולהטעיםם באופן שיפעלו את פעולתם אצל השומעים.

ברצוננו לשאול: הנה, ענין לימוד ההלכה מוזנח קצת, האם מוטל לחזק יותר את ענין לימוד ההלכה?

מרן הגר"מ שליט"א: "ודאי שיש לחזק זאת הרי גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, ולכן חובה להקדיש זמן בישיבות וללמוד עניני הלכה למעשה.

"אמנם לכל דבר יש גבול, ישיבה היא לא רק "מקום לימוד" וכמו אוניברסיטה ח"ו, אלא ישיבה היא "מקום חינוך", ושם צריך הבחור לגדול בכל תחומי החיים בעבודת ה', הן בתורה, הן בתפילה, הן בלימוד המוסר וההלכה, והן בכל הליכותיו שיהיה ניכר עליו שהוא בן תורה, ולכן חובת הישיבה להקציב זמן מסוים ללימוד ההלכה בכדי שבחורים יתחנכו איך לנהוג עפ"י ההלכה בכל שטחי החיים.

מוסיף מרן הגר"מ שליט"א כשהכאב ניכר היטב על פניו: "אוי לה לאותה בושה כשבחור אינו לומד כלל הלכה, כי אז גם לאחר נישואיו אינו יודע כלום בהל' שבת, ואשתו שלמדה הל' שבת בביה"ס ובסמינר היא מלמדת אותו, והוא צריך להתייעץ עמה על כל דבר...

"פעם אחת ביושבי בד"צ הגיע יהודי גביר ובעל בעמיו, לבקש פסק הלכה שאינו מחויב לשלם את התחייבויותיו שהתחייב לחתנו, וטענתו בפיו שקודם שלקח את חתנו עבור בתו, הובטח לו שהחתן הזה הוא הבחור הטוב ביותר בישיבה, ועל סמך זה לקח את הבחור לחתן, אך לאחר הנישואין, סיפרה לו בתו שהבחור אינו יודע כלום בהלכה, אלא רק יודע להתפלפל בלומדע"ס, ובכל דבר הלכה הוא צריך לשאול את בתו איך לנהוג, כך שבאמת בתו היא תלמידת חכם יותר מהבחור, ודורש הסכמה שעפ"י הלכה אינו חייב לשלם את הדירה שהתחייב לו..."

"האמת היא שהקב"ה נהנה מאוד כשאנו לומדים הלכה למעשה, וכמבואר בגמ' (ברכות ח.) "מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה בלבד", ובגמ' מבואר שעיקר מעלת לימוד התורה יותר משאר מצוות ומעש"ט, זהו מפני שלימוד התורה מביא לידי מעשה, וכמו שאמרו בגמ' (קידושין מ:) "וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעליית בית נתזה בלוד, נשאלה שאלה זו בפניהם, תלמוד גדול או מעשה גדול, נענה רבי טרפון ואמר מעשה גדול, נענה ר"ע ואמר תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה", ועיקר מעלה זו של התלמוד למעשה, הוא דווקא בלימוד ההלכה.

מוסיף מרן הגר"מ: "גם לאחר הנישואין כאשר מקובל להשקיע יותר בלימוד ההלכה ככוללים, אין ספק שאם ילמדו את ההלכה מהמקורות בגמ' והראשונים, הרי שיוכלו לדעת ולהבין היטב את ההלכה ביתר בהירות, ולאחר מכן אף יוכלו לדמות מילתא למילתא.

(מתוך שיחה של הרב יום טוב רובין, הרב אלחנן קלאר, הרב יעקב היילר, המבשר תורני חג הסוכות תשע"ט)

מוסיף מרן הגר"מ שליט"א בנועם שיחו: "אף מי שנראה לו שעפ"י הטבע אינו יכול להצליח שכן לפי כשרונותיו אינו יכול להיות מגדולי הדור, מ"מ לא ידמה בנפשו שאינו ראוי ומסוגל למלאכת ה', אלא יידע נאמנה שברוחניות אין הגבלות וסייגים, ויבניה את לבבו, ויאמר לעצמו שהוא מסוגל להתעלות, ואז כשיתחיל לעשות את מלאכת שמים, יראה סייעתא דשמיא בלתי טבעית, שזהו הכלל ברוחניות, שאם האדם מתאמץ ועושה ככל יכולתו ויתייגע באמת בתורה, אז הקב"ה מסייע למעלה מדרך הטבע, ויעזרו לעצמו לגדול בתורה כפשוטו.

"עובדא היא בכמה גדולים שבבחרותם לא נתפרסמו בתור עיליים ואפילו לא כמופלגים בתורה, אבל למדו בהתמדה, ולא הסתפקו בלימוד מקופיא, אלא השתדלו להבין היטב כל דבר לעומקו עד שזכו לאור גדול, וזכו להאיר עיני ישראל בתורתם. וזהו עצה נפלאה לכל בחור בשעה שמתרגשים עליו קשיים בלימודו ונראה לו הלימוד מר מאוד, שיחזיר לעצמו גאוה דקדושה וידע שאם ימשיך לעמול, יזכה לגדול בתורה ולבסוף יהיה לו מתוק, וכדאי הדבר לעמול בקושי מרובה כעת, מכיון שאח"כ יזכה לגדול בתורה.

"שמעתי בשם גדול אחד על מה שאמרו במס' אבות שהלומד תורה לשמה, התורה מלבשתו ענוה, ודייק אותו גדול שענוה צריכה להיות כמלוש שפעמים פושטים אותו ופעמים לובשים אותו, ואין האדם נמצא עם הבגד בכל עת ממש, וכן הוא גם בענוה, שלא תמיד צריך את מידת הענוה, שפעמים שהענוה מציקה, והיינו בתחילת דרכו של בן תורה, שאם לא יהיה לו גאוה טובה, לעולם לא יצא ממנו משהו, שבלא "עזות פנים לקדושה" א"א לגדול בתורה, ולכן נופל עליו לשון "ומלבשתו", והיינו שילבש אותו רק מתי שצריך ללבשו.

סיפורי צדיקים

מו"ר הגר"מ שניידער זצ"ל היה מספר תמיד בשיחותיו מעשיות גאונים וצדיקים, וגדול אחד זצ"ל התנגד לזה ואמר לו שע"י לימוד התורה בלבד משיגים גם יר"ש, וחובתנו ללמוד תורה ולא לספר מעשיות, והשיבו מו"ר, שבתו"ק יש חומש שלם - חומש בראשית שכל כולו מלא במעשיות, והרי שיש תועלת מרובה ללמוד אורחות חיים של צדיקים שבכוחו להלביב הלכות ללמוד מהם אורחות חיים ויר"ש, והשיבו אותו גדול שאין אריה מחומש בראשית שכולו מלא הלכה, ומכל המעשיות הכתובות בו לומדים עיקרי תורה, אולם מו"ר השיבו שמעשיות על צדיקים מחזקים מאוד ביר"ש.

"וזכרנו שמו"ר אמר לי לאחר מכן, שעומד בדעתו וימשיך להגיד מעשיות מקדושי עליון שמחזק ביר"ש, ואכן סיפר לעתים תכופות מעשיות על ה"חפץ חיים" ז"ע ועל עוד גדולי ישראל.

"ובדומה לזה הוא גם במידה טובה, שכאשר אדם שומע מה נעשה מגדולים וצדיקים, היאך עבדו את הקב"ה בגדלות, ומה צמח מהם - גדולי עולם ממש, הדבר חוזר לליבו ומשתדל להתנהג כצדיקים אלו כדי לצמוח אף הוא גדול כמותם.

"אמנם צריך "לדעת לעסר סיפור" ואינו דומה כששומעים סיפור מצדיק ובעל מעשים לסיפור הנשמע מאדם פשוט, וכפי שהיה הגר"מ שניידער זצ"ל רגיל לומר עה"פ (שמות י"ח) "ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל, את כל התלאה וכו'", הדנה בפשוטו תמוה מאוד למה הוצרך משה לספר ליתרו כל זה, והלאו יתרו בא רק מפני ששמע על קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, וא"כ וודאי שידע על

הרב יעקב היילר
בפתח השיחה שאלנו ביראת הכבוד קמיה מרן הראב"ד שליט"א: "הרב שליט"א הרי הוא בבחינת איש דורות ראו עינינו, כאשר זכה לקבל תורה מרבותינו גדולי עולם ז"ע מהדור הקודם כמרנן החזו"א, הגר"י מבריסק, הגאון מטשעבין ועוד, ואף זכה עוד לפני המלחמה לקבל תורה מהגר"ק רבי אלחנן וסרמן הי"ד, האם לדעת הרב שליט"א בדורנו אנו שהדור חלש, ניתן לחנך ולהעפיל לאותם שאיפות ומושגים גבוהים של אותם גדולים?

מרן הגר"מ שליט"א מהרהר קמעא ולאחר מכן הוא פונה ואומר לנו בבחינת: "עלינו לחנך את בני הדור הצעיר לשאיפות בדרגות הגבוהות ביותר, ולהציג בפניהם את דמותם של הני גדולי עולם, ורק כך הם ישאפו לצעוד בדרכיהם הגדולות והק'. דעו לכם, כי בחור שלא יהיה לו שאיפה להיות גדול בישראל אז גם בן תורה רגיל כבר לא יצמח ממנו... השאיפות מהווים משיכה ותמריץ לגדול עוד ועוד ולהגיע רחוק, מרגלא בפומיה דמרן החפץ חיים ז"ע: "חייל שאינו שואף להיות גנרל, גם חייל פשוט הוא לא יצמח!"

"מרן הגר"מ וסרמן הי"ד אותו הכרתי בצעירותי חנך את תלמידיו תדיר לשאיפות של רוממות, ורק כך זכה להקים לגיונות של גדולי תורה.

האם השאיפות לגדלות הוא דבר חיובי, כי לפעמים אפשר להישרב כאשר לא מצליחים...

"עליכם לדעת, כי כל ההתעלות של בן תורה תלויה בשאיפותיו... שכן רק אם יש לו שאיפות לגדלות אז יוכל להגיע להיכן ששאף להגיע, אבל אם אינו שואף כלל להתעלות, וודאי לא יתעלה, לעולם לא יגיע האדם למקום שמעולם לא שאף להגיע אליו, ולכן בחור ישיבה שחושב שמסתמא לא יהיה ת"ח גדול, הוא מאבד עצמו לדעת, והורס לעצמו את כל בניין חיי התורה שלו, שבלא שאיפות לצמח ת"ח גדול, אין את היסוד, ואם אין יסוד אין בניין, ומי שמתייאש מעצמו וחושב על עצמו - אני לא יהיה ת"ח, אז ר"ל גם אנחנו כבר יכולים להתייאש ממנו.

"בהקשר לכך, ברצוני לומר כלל גדול, שאין שום אפשרות לגדול בתורה אלא מתוך "ויגבה ליבו בדרכי ה' - ולגשת ללימוד התורה מתוך עוז ותעצמות והחלטה שבוודאי יצליח להיות גדול בישראל ממש, ואז גם אם לבסוף לא יצליח להיות גדול כ"כ, מ"מ שאיפותיו יועילו לו לגדול הרבה, וכמו שהתבטא פעם הגאון רבי ברוך בער זצ"ל על עצמו: "בבחרותי השתוקקתי ושאפתי להיות כרבי עקיבא אייגר, ונשארתי רבי ברוך בער, אך אם לא הייתי שואף להיות כהגר"ע אייגר, לא הייתי נעשה רבי ברוך בער".

"ואכן לצערינו ישנם הרבה בחורים שנאבדים מאתנו רק מפני שאינם חושבים שהם נוצרו לגדלות, וכן שמעתי שאמר ה"חפץ חיים", שהרבה בחורים אינם מצליחים כ"כ בלימודם מפני שאין להם שאיפות לגדלות, ואם היו להם שאיפות לגדול תורה ממש, היו גדלים יותר.

"מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה חוזר ואומר הרבה פעמים בשיחותיו שכל הבחורים יכולים לצמוח גדולי עולם כהגר"ח מבריסק והגר"ח ע, וזכרנו שבפעם הראשונה ששמעתי ממנו שיחה בהיותי נער צעיר, שאל אותו בחור אחד שמאחר שכל התבחר בכשרונות כהגר"ח והגר"ח היאך יוכל לצמוח כמותם, והשיבו מו"ר זצ"ל, שאם הוא ינצל את כל כוחותיו ללימוד התורה וכפי שגדולים אלו ניצלו את כוחותיהם, הוא ייחשב גדול כמותם, שמידת גדלות האדם איננה נמדדת לפי ההישגים והפירות שקוצר, אלא לפי עמלו בתורה וקיום חובתו בשלמות.

גליון 342
שנה ח' תשע"ט

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למשפחת קלייטן על ואישור לשריתמש בתמונה

סיפורי חז"ל

מלך אחד ששמו דיקליטיאנוס היה מציק לתושבי העיר פנייס, באו שלוחי העיר אל המלך ואמרו לו, אם אתה ממשיך לייסר אותנו נעזוב את העיר ונלך למדינה אחרת. קרא המלך ליועציו וסיפר להם את דבריהם. אמר לו יועץ אחד, אל תדאג האנשים לא יעזבו את מקומם, וגם אם ילכו סופם שישובו חזרה, שכן כל אחד רגיל למקומו, כמו חיה שרגילה למקום שבו נולדה, ואין היא יכולה להתעכב זמן רב במקום אחר. ואם אינך מאמין לי, יכול אתה לנסות אם אמת הדבר, הוסיף היועץ ואמר, צוה להביא לך צביים, ושלח אותם לארץ רחוקה, תראה שיחזרו משם. ואם תאמר צביים אחרים הם אלה שחזרו, זאת עשה, סמן את קרניהן בכסף, ותראה שהחוזרים הם אותם צביים ששלחת. עשה המלך כדבר יועצו, שלח צביים למדינת אפריקה הרחוקה, וכעבור שלושים שנה חזרו למקום ששם נולדו.

(ירושלמי תרומות פ"ו)

פרשת השבוע

משהו בדברי הכתוב, נשאלת אפוא השאלה, המילה 'גם' שמופיע בפסוק 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל' מהו בא לרבות? אלא המשיך ה"חתם סופר" ואמר: בשעה שבני ישראל נאנקו תחת עול המצרים, שמע כל אחד מהם גם את האנחה של אחיו, וכאב את כאבו וסבלו, ובשכר זה שבני ישראל במצרים גילו רגש של אחווה ורעות זה לזה, גם הקדוש ברוך הוא שמע את נאקתם והוציא אותם מעבדות למרות ומשעבוד לגאולה.

בצאתי את העיר אפרש כפי אל ה' (ט' - כ"ט)

מסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א, שמתנגדיו גירשו אותו ממקום כהונתו ברבנות בעיר וליחוב בערב שבת קודש בעירום וחוסר כל. כשהגיע אל מחוץ לעיר, נשא ידיו לשמים ועמד בתפלת הודיה להש"ת, על תמהונם של בני ביתו לפשר מעשיו, אמר להם הצדיק: כך נאמר גם אצל משה, "בצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה'".

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם (ו' - ה')

מסופר על אחד מגדולי הסוחרים בפרשבורג, שנכנס פעם אצל הגה"ק ה"חתם סופר" זיע"א, והחל למנות באזני הרב את סאת צרותיו. רבי, קרא האיש בעיניים דומעות, הנני ידוע בעיר הזאת כאיש עשיר, אך לאחרונה הגיעו עסקי המסועפים למצב קשה, והנני זקוק בשעה זו לברכתו ולעידודו של הרב. השיב לו ה"חתם סופר": גם אני שמעתי שאחיק הוא עני מרוד ומטופל במשפחה גדולה, ואתה אינך תומך בו כל עיקר, חרף מצוקתו הרבה. הסוחר חש שלא בנוח למשמע דברי הצדיק, והשיב בנימה של הצטדקות, הן הסברתי זה עתה לכבוד הרב, עד כמה ירוד בזמן האחרון מצב העסקים שלי, ואיך אוכל במצבי הנוכחי עוד לתמוך לאחרים? אשיב לך על דבריך ברעיון קצר מפרשת השבוע השיב ה"חתם סופר" לאורחו, בתחילת פרשתו נאמר, 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם'. כידוע המלים 'את' ו'גם' באות לרבות

זמני השבת

זמני יציאת שבת
ירושלים: 5:29 ת"א: 5:30 ר"ת: 6:03

פרשת וארא

זמני כניסת שבת
ירושלים: 4:13 ת"א: 4:27

הבה ננצל כל רגע שאנו באן כדי לחטוף מצוות

בבית הכנסת של חוג חתם סופר בבני ברק, של הרה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זיע"א. התפללו מאות מתפללים, רובם ניצולי שואה עם מספרים כחולים על היד. ר' עקיבא שטיינברג, אחד ממתפללי בית הכנסת היה ניצול שואה. בשנות הזעם באירופה איבד את אשתו ושישה ילדים, ונותר אדם צעיר בן 30 גלמוד וחסר כל. בוקר אחד, בהיותו בן 60, הגיע ר' עקיבא אל רב בית הכנסת, הרב אונגר, כשהוא רועד מבכי: רבי, חלום נורא חלמתי בלילה, אמר בדמע, אך כדי לספר אותו לרב, עלי להקדים ולספר את ההיסטוריה שלי. הגעתי לאושוויץ בחשון תש"ה. את כל משפחתי איבדתי ביום שבו הגעתי לשם. נשלחתי מיד לעבודת פרך איומה בבית חרושת לפחמים. בסוף היום הראשון לעבודתי שם, כשאני עדיין בתוך היממה הראשונה לרציחתם של אשתי וששת ילדי, שכבתי על הדרגש שבור ומיואש.

לפתע חשתי נגיעה רכה בכתפי. היה זה אברך בשם ר' אריה. 'עקיבא', הוא אומר לי, לא למדנו היום כלום, בא נלמד משהו. ר' אריה איבד באותו היום את שמונת ילדיו. הוא היה תלמיד חכם וידע גמרות בעל פה. התחלנו ללמוד יחד, ור' אריה פשוט העיר אותי לחיים. על בשרי חשתי את מובנו של הפסוק: 'כי הם חיינו... ובהם נהגה יומם ולילה'.

ערב אחד, בחודש אדר, בשכבי על הדרגש אומר לי ר' אריה: עקיבא, עוד פחות מחודש פסח – איך נאכל כוית מצה? איך נקיים בערב תאכלו מצות? ר' אריה, ועקתי בייאוש, על מה אתה מדבר, אנחנו פה באושוויץ, היכן נשיג כאן מצה? ממשיך ר' עקיבא לספר לרב. עקיבא, עונה לי ר' אריה במתינות, אל תגיד ככה, אנחנו אמנם באושוויץ, אבל הקב"ה הוא כול יכול, והבא ליטוהר מסייעין בידו. אל תדאג, עוד נזכה לאכול כוית מצה. כל אותו הלילה לא פסקו ההפגנות. מטוסי האויב הפציצו מחסני נשק. למחרת פורים, כשאנו צועדים כהרגלנו לעבודה, גילינו, ששתי פצצות נפלו על מחסן החיטה. היה זה מחסן אדיר שהכיל טונות של חיטה שיועדו להזנת הצבא הגרמני. החיטה התפזרה על פני כל השטח כמו מרבד קסום של גרעינים. הדבר היה לפלא: כמה חלמנו אתמול על מעט חיטה, והנה, כל השטח מסביבנו מוצף בחיטה.

כשחזרנו מן העבודה בשעת לילה מאוחרת, מיהרתי להתכופף ולאסוף שני חופנים, אחד עבורי ואחד עבור ר' אריה. ר' אריה היה המאושר באדם. ר' עקיבא מוסיף ותאר לרב, כיצד מצאו אבנים, טחנו עימם את החיטים והפכו אותם לקמח. כל לילה טחנו, עד שהגיע ה' בניסן. מיהרנו להכין את הבצק: מים, קמח, לישה מהירה, והנה, הבצק מוכן. רידדנו את המצה במהירות, ועם מסמר עשינו בה חורים. הוצאנו את הפח מן התנור בזהירות, בעזרת סמרטוט, הדבקנו עליו את הבצק, ותוך 3 דקות כבר היתה לנו מצה למהדרין. שני כויתים הכנו לכל אחד. החבאתי את המצה מתחת לחולצה, ושכנו למחנה, כשידי צמודה לגופי, ושומרת על המצה היקרה.

כשהגענו למחנה, ממשיך ר' עקיבא לספר, ראה אחד השומרים את תנוחתי המזורה, וצעק: זיד, מה אתה מחביא שם? בתנועה חדה הרחיק את ידי מגופי, ושברי מצה צנחו להם בדממה על האדמה הקפואה.

הנאצי לא הסתפק בזאת, ובמגפיו המסומרות ריסק את המצה עד דק. לקינוח הוסיף להכות את ר' אריה במכות אדירות. "צנחתי על המצה מחוסר הכרה. כעבור ארבע דקות שבתי להכרתי. הייתי מיוסר כולי, שברי שברים, אך נזכרתי שיש מתחתי אוצר. מצה מרוסקת אמנם, אבל גם בה אפשר לקיים מצות אכילת מצה. כשכולי זב דם וחלתי לדרגש ובידי האוצר היקר, ממשיך ר' עקיבא לספר. חזרתי לדרגש, וכשכולי כאוב הראיתי לר' אריה כי נותר כוית אחד בלבד. ר' אריה פרץ בבכי: אתה הבאת את החיטים, אתה חטפת מכות על המצה, אבל אנא, רחם עלי, איך אעבור את ליל הסדר בלי לאכול כוית מצה? ר' אריה, עניתי בתקיפות, אני מוותר לך על ארוחת הערב של מחר ושל מחרתיים, אבל המצה – חיך קודמים, אני לא מוותר. ר' אריה מתחנן: עקיבא, אנא, תן לי את המצה, אומר אתך את כל ההגדה של פסח, מילה במילה, מהא לחמא עניא עד חד גדיא, אני מתחנן, תן לי את המצה. אין על מה לדבר, המצה שלי, התעקשתי.

ואו הודקף אריה: אתה יודע מה? בא נעשה עסקה. אני אוכל את המצה, ואתה – תקבל את השכר. שכר עצום של לפום צערה אגרא. הסכמתי לעסקה. הוא אוכל והשכר – שלי. הגיע ליל הסדר. שבנו מן העבודה שבורים ורצוצים, 4 כוסות לא היו, מצה – בקושי פירורים של כוית, אבל מרור – היה לכולם בשפע. שכבנו יחד על הדרגש, ואמרנו את ההגדה בבכיות נוראות, מספר ר' עקיבא. אני כבר לא החוקתי מעמד ונרדמתי מרוב כבי ותשישות, אך ר' אריה שאכל מצה, לא היה מסוגל להירדם מרוב התרגשות, וכי קלה היא בעיניכם, זכות הוא לאכול כוית מצה בגיא צלמוות, באושוויץ. לפנות בוקר החל להתפלל שחרית בהוריה עצומה ובלחש. בתפילת הלל כבר שכח היכן הוא נמצא, באמרו: 'אשר קידשנו נתן צווחה של התרגשות ממעמקי ליבו הטהור. השומר הגרמני זינק ממקומו, הצמיד את האקדח לראשו ולחץ על ההדק. נשמתו הטהורה והמוזככת יצאה על קידוש ד', ביום טוב ראשון של פסח.

נשברתי לרסיסים, מספר ר' עקיבא בדמע. ר' אריה היה הרב שלי, אבי הרוחני, הוא החזיק אותי בתוך הגהינום הנורא, כיצד אוכל לשרוד בלעדיו? הקב"ה נתן לי כוחות עצומים במשך שלושים יום נוספים. בי"ז באייר הגיעו האמריקאים. המלחמה הסתיימה. שקלתי 36 קילו. עור ועצמות. לא מצאתי עוד טעם בחיי.

אך הקב"ה, אב הרחמים, הוא בעצמו מחיה המתים. אט אט התאוששתי. הקמתי בית בפעם השנייה, ב"ה זכיתי בארבעה ילדים וכבר עשרה נכדים כן ירבו. אתמול בלילה, הופיע ר' אריה בחלומי, כשכולו נורא הוד אתמול בלילה, 33 שנים אחרי אותו ליל סדר נורא הוד, הגיע אלי בחלום ר' אריה הקדוש, כשהוא לבוש בקיטל לבן. איפה אתה, ר' אריה? זעקתי. אני במקום שכולו אור, הוא השיב. זכיתי להיהרג על קידוש ד'. כבר 33 שנה אני מחכה להודמנות שיתנו לי לגשת אליך. היום לראשונה קיבלתי אישור. עקיבא, על כל המצוות שעשיתי בעולם הזה יש לי שכר אדיר, אך מצוה אחת שעשיתי פה בעולם הזה, עד היום אין לי עליה שכר: מצות אכילת מצה בליל הסדר תש"ה, כי היה הסכם בינינו, אני אוכל את המצה והשכר הולך לעקיבא.

משל ונמשל

ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן נטה את מטך והך את עפר הארץ והיה לכנים... הנני משליח בך... את

הערוב (ח' - י"ב - י"ז)

למדנו מסדר הפסוקים כאן, שמכת כנים היתה קודם למכת ערוב, אבל בתהלים (ק"ה - א) כתוב "אמר ויבוא ערוב כנים בכל גבולם" הזכיר תחילה ערוב ואחר כך כנים. וצריך להבין מה פשר השינוי?

והענין יובן על פי משל לעשיר גדול אחד ששידך את בנו האהוב לו, וחכם ושלם במדעים עם בת גביר אחד הנודע לתהלה בכל קצוי ארץ, וכאשר קרב יום חג כלולת חתונתו, עשה העשיר משתה לעניים שבעת ימים רצופים קודם החתונה, בכל יום עשה משתה לאנשים שונים, יום אחד עשה משתה לעניים המחזרים על הפתחים, ויום שני לבני הישיבות, יום שלישי ללומדי תורה, ויום רביעי לעניי קרוביו וכדומה. וציוה בעל הבית למשרתיו ולמנהלי ביתו, כי ישגיחו לבל יבוא איש אחד פעמיים, כי יוכל להמצא נוכל ורמאי אשר יבוא בכל יום אל המשתה. ויהי היום והמשרת הכיר את איש אחד שהיה כבר לפני כן באיזה משתה, ניגש אליו המשרת ואמר לו, תסלח לי על שאלתי אליך, והרי כבר היית כאן פעם אחת, ומדוע באת עתה שנית? ענה לו העני אמת הדבר שהייתי כאן שלשום, ובאותו יום נעשה המשתה ללומדי תורה, והיות ואני גם לומד תורה לכן באתי שלשום, והסיבה שאני נמצא כאן גם היום, כיון שהיום המשתה נעשה למשפחת בעל הבית וקרוביו, ודע לך שאני אחד ממשפחתו, ולכן יש הצדקה לכך שבאתי גם שלשום וגם היום.

והנמשל: הן אמנם שלכנים כבר נעשה משתה מיוחד בפני עצמו, שמכת כנים היתה עומק אמה בארץ, אבל אמרו במדרש שבמכת ערוב היו חיות ועופות ומיני צרעים ויתושים מעורבבים, וכן כתוב בספר הישר (פרשת בא) שכל המינים שבעולם באו למכת ערוב, כל חיות השדה, נחש ועקרב, העכבר והחולד והצב עם כל זוחלי עפר, וזבוב וצרעה פרעוש וכו'. ועל כן יש הצדקה שמכת כנים תבוא שוב כאשר באה מכת ערוב, וזהו שאמר הכתוב אמר ויבוא ערוב כנים בכל גבולם' כי גם הם מחותנים, ובאו עוד פעם בגבול מצרים למכת ערוב.

(קהלת יצחק)

עקיבא, אם תוותר לי על השכר - אוכל לקבל אני את שכר המצווה האדירה הזו. אני מתחנן לפניך: אנא, וותר לי על השכר, השבתי לו: אריה, אתן לך כל שתבקש ממני, אבל שכר של מצווה - אני לא מוכן. ר' אריה עזב אותי בפנים עצובות, וככה התעוררתי, מספר ר' עקיבא לרב. ופונה אליו בשאלה: האם עלי לוותר לו? הרי אני הוא זה שחטפתי מכות על המצה, אני הבאתי את החיטים, הסכם זה הסכם, למה עלי לוותר? מצד שני, נשמתו של אריה כל כך התחננה. הרב אונגר שומע את השאלה ושותק. לבסוף הוא אומר: שאלה כזו יש לשאול צדיק מן הדור הקודם, גש לרבי ממכנובקא, יהודי קדוש של מסירות נפש ותשאל אותו.

הרה"ק ממכנובקא זיע"א שומע את הסיפור ועונה ברכות: מן היושר עליך לוותר, הוא משיב לר' עקיבא, ומסביר: 33 שנים עברו מן הסיפור הזה, האם ניסית לחשב כמה ברכות זכית להגיד ב-33 השנים האחרונות? כמה מצוות, הנחת תפילין, שבתות, ועוד, תמשיך עוד ועוד בשנות חיך. ור' אריה המסכן - כבר לא נותרו לו הודמנויות יותר. האם לא ראוי לוותר לו על הזכות הזו? ר' עקיבא שמע את דברי הרבי, והשיב מיד: אם כך, אני מוותר על השכר. אך הרבי ממכנובקא לא מסתפק בזה ואומר: היכנס לבית הכנסת הסמוך, פתח את ארון הקודש, ושם, בסמוך לספרי התורה הכרוז בפה מלא ובלב שלם על מחילתך. היה זה שעת חצות הליל. ר' עקיבא נכנס לבית הכנסת בחצות הליל ומול ספרי התורה שבארון הקודש קרא: ריבונו של עולם, אני מוותר לר' אריה בלב שלם על השכר של אכילת מצה בפסח תש"ה. באפיסת כוחות, שב ר' עקיבא לביתו וצנח על מיטתו, כשהוא מותש ומלא מחשבות. באותו הלילה, שוב נדהם לראות את ר' אריה בחלום, כאשר פניו מוארות מאוד: יישר כת, עקיבא! הויתור התקבל, אני מודה לך מעומק ליבי. בזכותך העלו אותי לכאלה מקומות. אין לי מילים להודות לך.

למחרת בבוקר שב ר' עקיבא לרבי ממכנובקא וסיפר לו על החלום השני. בתגובה, התפרץ הרבי בבכי. "סיפרת לי על יהודי קדוש, שעבר ייסורי איוב, חי בקדושה ובטהרה, ידע ש"ס, נמצא בגן עדן במקום הכי נשגב, ושווה לו לעזוב את כל העולם הבא, לרדת פה לעולם ולהתחנן על עוד מצווה, כי שם הוא לא יכול לעשותה. ואנחנו חיים פה בעולם, ומסביבנו מתגלגלות להן מצוות, בהישג יד, ומה נאמר למעלה?! הרי יום אחד ניפגש, עם כל האפשרויות שהיו לנו. הבה ננצל כל רגע שאנו כאן כדי לחטוף מצוות". הבה נייקר את המצוות, לא נחמיץ הודמנויות שבאות לידינו, ונזכה לצבור באמתחתנו שקים מלאים לעולם הבא.

צ'ין אדם לחברו

להתענות עבור הזולת

מסופר על הרה"ק רבי מרדכי מלעכעוויטש זיע"א שהיה פעם אצל הרה"ק רבי זושא מהאניפולי זיע"א (יומא דהילולא ב' שבט). וראה שבא יהודי ובכה מאד שיתן לו דרך תשובה, ורבי זושא שלחו לצדיק אחר. שאל רבי מרדכי לרבי זושא, היתכן לשלוח יהודי שמבקש דרך תשובה? ענה לו רבי זושא: כשהייתי צעיר כשהגיע אלי בעל תשובה ציויתי עליו לעשות איזה דבר קטן, והתעניתים לקחתי על עצמי לצום בשבילי, היום אין לי כח להתענות, ולצוות ליהודי להתענות איני יכול, לכן שלחתיו שילך לצדיק אחר.

הכרת הטוב מופלא ביותר

בנו של הגאון רבי שלום אייזן זיע"א מירושלים, הגיע למצוות, הוא סר להזמין לקידוש בשבת את הגה"ק רבי איסר זלמן מלצר זיע"א, הנימוס חייב זאת, אף הכרת הטובה אבל הוא לא העלה בדעתו שהגאון הישיש והחלש יוכל לבוא רגלי ממרחק כה רב. הקידוש היה בעיצומו, גדולי ירושלים השתתפו בשמחה בראשם הגה"ק מטשיבין זיע"א, הסבו גדולי ירושלים ושוחחו בדברי תורה, ולפתע נראתה בפתח דמותו של רבי איסר זלמן מלצר בבגדי השבת ההדורות. הכל קמו לכבודו ולא הסתירו את השתוממותם, הכיצד טרח ובא מהלך כה רב, אמת, ענה רבי איסר זלמן, רב המהלך מכפי כוחותי, אבל חייב הייתי לבוא משום הכרת הטוב לבעל השמחה. הכרת הטוב? התפלאו. כן, בגינו חלף במוחי

הרהור תשובה. הדברים הפכו סתומים עוד יותר. והגאון הישיש נאלץ להבהירם, כאשר רבי שלום בא להזמיני לבר המצוה של בנו, חלף במוחי הרהור, הוא חוגג כבר את היכנס בנו למצוות, והרי זה עתה נערכה חתונתו, אח איך שהזמן חולף מהר, יש להודרו ולשוב בתשובה בטרם... ואם בזכותו חלף במוחי הרהור תשובה חייב אני לטרוח ולהשתתף בשמחתו מדין הכרת הטוב.

הזירות בכבוד אב

כאשר החליף הגה"ק רבי יהושע לייב דיסקין זיע"א (יומא דהילולא כ"ט טבת) את דירתו בירושלים שכר אדם שיוביל בידיו את הכתבים הרבים של חדושי התורה שהיו בביתו. הכתבים הונחו בשתי תיבות, ורבי יהושע לייב ציוה את נושא התיבות: "החזק את התיבה הזו למעלה, ואת האחרת למטה, ואל תהפוך חלילה את סדרן". "בסדר גמור", השיב הפועל. לכל אורך הדרך לחש רבי יהושע לפועל: "הזהר, אל תחליף את התיבות, אל תהפוך את סדרן. אנא, במטותא ממך, הקפד על כך מאד". נושא התיבות לא הצליח לעצור את סקרנותו, ושאל: "רבי, מה כל החרדה אם ישתנה סדר התיבות? למה זה כל כך חשוב?" הסביר לו רבי יהושע לייב: "התיבה העליונה מכילה את כתבי תורתו של אבי, בתיבה התחתונה מונחים כתבי ידי שלי, ואין זה הוגן שאפילו שעה אחת יהיו כתבי אבי תחת הכתבים שלי".

הילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ח טבת

הרה"ק רבי נפתלי מליטוביסק ב"ר ישכר דוב בעריש (תרנ"ה)

יום ראשון כ"ט טבת

הרה"ק רבי נח שמואל ליפשיץ (תלמיד החוזה) ב"ר יהודה לייב (זר זבה - תקצ"ב)
הרה"ק רבי משה יהושע לייב דיסקין אב"ד בריסק ב"ר בנימין (תרנ"ח)
הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר ב"ר יחיאל (ישמח ישראל - תר"ע)

יום שני א' בשבט

הרה"ק רבי אברהם משולם זלמן אב"ד אוסטראה ב"ר צבי אשכנזי החכ"צ (תקל"ו)
הרה"ק רבי נתן נטע מחעלעם ב"ר אברהם (תקע"ב)
הרה"ק רבי משה שיק ב"ר יוסף (מהר"ם שיק - תרל"ט)

יום שלישי ב' שבט

הרה"ק רבי משולם זושא מאניפאלי ב"ר אליעזר ליפמן (תק"ס)
הרה"ק רבי שמחה בונים מווארק ב"ר מנחם מענדל (תרס"ז)

יום רביעי ג' שבט

רבי יוסף ב"ר מרדכי גרשון כ"ץ (שארית יוסף - גיס הרמ"א - שנ"א)

יום חמישי ד' שבט

אשר בן יעקב משבטי קה (ב"א ש"כ)
הרה"ק רבי אברהם ב"ר אלכסנדר הכהן מקאליסק (תק"ע)
הרה"ק רבי משה יהודה לייב מסאטוב ב"ר יעקב (תקס"ז)

יום שישי ה' שבט

הרה"ק רבי יהודה אריה לייב ב"ר אברהם מרדכי ("שפת אמת" מגור - תרס"ה)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים וסימנים לתורה על המצוות.

מים אחרונים (ט)

א) אין ליטול מים אחרונים בכף, שקשה לפרנסה חס ושלום. (שלחן הטהור, להגה"ק רבי אהרן ראטה זיע"א, סדר השלחן, דף רכ"ט ע"ב)
ב) יש מנהג בורים ששופכים קצת מים על השלחן, וטובלים בזה הראשי אצבעות, וגורמים בזה כמה רעות חס ושלום, אחד, שאין נחשב זה לנטילה כלום, ועוד איך שופכים מים טמאים הללו על השלחן, ליתן להם שם מקום לסטרא אחרא חס ושלום. (שלחן הטהור, סדר השלחן דף ר"ל ע"א)
ג) מים שנעשו בהם מלאכה, או ששינוי מראה, כשרים למים אחרונים. (שלחן ערוך הרב סימן קפ"א סעיף ח')

לע"נ

מרת סאסא שושנה גרינבוים ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לבנות "עין חמד" - מקלרת ציון

פְּרָשַׁת וַאֲרָא - מְנַהֵיג יִשְׂרָאֵל

"וּמֹשֶׁה בֶּן שְׁמֹנִים שָׁנָה וְאַהֲרֹן בֶּן שְׁלֹשׁ וּשְׁמֹנִים שָׁנָה בְּדַבְּרָם אֶל פְּרַעֲהוֹ" (שמות ז, ז)

ישראל. אולם כל אותם זקנים שיצאו איתם, בדרכם אל פרעה- נשמטו והלכו להם.

וזאת אנו רואים בדברי רש"י הקדוש המבאר את הפסוק: "וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן" (שמות ה, א). הם נשמטו אחד אחד מאחר והם פחדו מפני תגובתו של פרעה, המלך המצרי לדרישתו של משה רבינו כי ישלח את ישראל מארצו.

אך הנה, מי הם שני הנציגים שנתרו והופיעו בפני פרעה בלא חת? משה ואהרון בני השמונים ומעלה.

הנה כי כן נראים זקני תלמידי חכמים, זקני מנהיגי העדה! ככל שהם מזדקנים יותר- כך הם מוסיפים לעשות חיל יותר ויותר בעבודת בוראם!

ואף אנו, מן הראוי שנלמד מדרכיהם ונדבק בהנהגתם. ככל שמתבגר האדם, וקרוב היום בו עתיד הוא לעלות וליתן דין וחשבון על מעשיו לפני שופט כל הארץ מתחייב הוא שמאמציו ועבודתו הרוחנית יתגברו בכפל כפליים, בהשתדלות אחרונה לחטוף עוד ועוד כל זמן שיכול עדיין לעשות זאת, בטרם יהיה מאוחר מדי!

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

לכאורה עלינו להבין, מה מקום מצאה התורה לציין כאן את גילם של משה ואהרון?

אומנם מדברי הפסוק משמע, שנקודת הציין אשר בהקשר אליה ביקשה התורה להזכיר את גיל המנהיגים הייתה הופעתם לפני פרעה מלך מצרים.

אולם עדיין צריך לבאר: מדוע מצינת זאת התורה דווקא כאן, בהקשר לאותה פגישה?

וביאר הרב 'מקדש הלוי' על פי דברי דוד המלך בתהילים (צ, י): "יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה".

דרך העולם היא, שככל שהאדם מזדקן יותר כך הוא מסיר עול מעל צווארו, פורש מתפקידים לוחצים, ומשתדל להעביר את ימי זקנתו בשלווה ונחת.

ברור שאנשים זקנים אינם מעוניינים לקבל על עצמם תפקידים חדשים, בפרט כאשר מדובר בתפקידים הכרוכים בעול כבד ומשמעותי.

אך הנה לפנינו, שני קשישים, האחד בן שמונים שנה ואילו השני בן שמונים ושלוש, ושניהם מקבלים על עצמם בגילם המופלג- את עול הנהגת כל עם ישראל!

ולא זו בלבד שהתפקיד שהם מקבלים על עצמם כרוך בעול כבד מנשוא, אלא שהוא אף רצוף סיכונים!

הלא ידוע, כי כאשר משה ואהרון הודיעו כי הגיע הזמן להיגאל, התקבצו ובאו איתם זקני

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה וזנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה לירן דוד נזרי

שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט סיון בת אסתר עמית בת טובה יוסף בן רוחמה נתנאל בן ג'ינה אילן בן ג'וליאט אסף בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליה טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר דרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה מישא אסתר בת זוהרה עינת בת רחל ברכה שאלו בן סילביה רפאל משה בן רחל עינת בת רחל ברכה יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קנסב בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה זהבה בת שושנה רייזל אליהו בן רחל נעמה בת שרה

יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בו גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בו אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולילד אלחנן רפאל בן איריס ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

לרפואה שלימה ציון בן צ'חלה והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

להצלחת אלי ברוט ומשפחתו

זמני לכת

עיון	כניסת לכת	צאת לכת	רבין חס
י"ט	16:14	17:26	17:58
כ"א	16:30	17:23	17:53
מיוסף	16:30	17:22	17:53
כ"ב	16:34	17:26	17:57

שואל ומשיב בהלכה – בשול אחר בשול- חלק ג'

האם מותר בשבת לחמם תבשיל לח המבושל כל צורכו וכן האם מותר לומר לגוי לחממו?
להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון:

שאלה: **שאלה**

תשובה: **תשובה**

כאשר התבשיל לח, אף שהוא מבושל כל צורכו, אסור לחממו שוב, היות שיש בישול אחר בישול בלח. **מקורות:** שו"ע (סימן שיח ס"ד). ולעניין האם מותר לומר לבן עדת תימן, שנוהג על פי הרמב"ם, להניח עבורו סיר עם תבשיל לח על הפלטה, כתב בספר הליכות שבת (עמוד רלד) להוכיח מדברי הרב ישערי תשובה (סו"ס תקיא), שאם אותו בן תימן נוהג בקביעות וברגילות כדעת הרמב"ם, מותר לבן עדה אחרת לומר לו, שיניח עבורו תבשיל לח. ע"ש.

אולם, אם התבשיל [לח] מבושל כל צורכו וחם בחום של יד סולדת, מותר ליתנו על גבי הפלטה או האזבסט. **מקורות:** שו"ע (סימן שיח ס"ד).

ולדעת בני אשכנז, כל זמן שלא נצטנן התבשיל לגמרי, מותר ליתנו על המיחם. **מקורות:** רמ"א (שם סט"ו) כתב: כל שלא נצטנן לגמרי. וכתב בשו"ת יאגרות משה (ח"ד סימן עד) הגדר הוא, שיהיה ראוי לאכול אותו תבשיל מחמת חמימותו, לאלו שרוצים לאכול אותו חם. ובספר מעין אומר ח"ב (עמוד קלג) הביא דעת הראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל שמותר לספרדי המתארח בשבת אצל אשכנזי, והחזיר בעל הבית את הסיר כאשר אינו בחום של יד סולדת להינות מן המאכל. וע"ע בספרו 'הליכות עולם' ח"ו (תערובות ה"ב). בשו"ת יציץ אליעזר ח"ח (סימן לב) פסק לאסור שאשכנזי יחמם דבר לח שאין היד סולדת עבור ספרדי. ובספר 'חזון עובדיה' ח"ד (עמוד שצז) העלה להקל במקום צורך. וע"ע שו"ת 'מנחת דניאל- גודיס' ח"א (סימן נא), די"ש להחמיר לכתחילה היכא דאפשר.

תבשיל לח שכבר נתבשל והתקרר לגמרי, מותר לומר לגוי לחממו. **מקורות:** שו"ת יביע אומר ח"ז (חאו"ח סו"ס מב), הליכות עולם ח"ד (עמוד מג) היות ובישול אחר בישול הוי מחלוקת הפוסקים, על ידי אמירה לגוי הוי ספיקא דרבנן ולקולא.

אדם שעבר בשוגג והניח מרק שהצטנן על פלטה חשמלית וחיממו חום, שהיד סולדת בו, בדיעבד אין התבשיל נאסר משום מעשה שבת. **הערה:** כיוון שהדבר שנוי במחלוקת הפוסקים, האם יש בישול אחר בישול בלח, כל איסור מעשה שבת אינו אלא קנס מדרבנן, הו"ל ספק דרבנן ולקולא. כן העלו רבותינו האחרונים, ראה בספר חזון עובדיה - שבת (כרך ד עמוד תכב). ואע"פ שפסק בשו"ע (שיח ס"א) שאסור ליהנות ממלאכה, שנעשתה בשבת, זה דווקא באיסור גמור.

בְּזָכוֹת הַיְתוֹר

אברך אחד המתגורר בבורו-פארק ומתפלל באחד מבתי המדרשות הגדולים ומזה כחמש עשרה שנים הוא יושב במקום קבוע, הממוקם בסמוך-מאוד לכיסאו של רב בית המדרש. האברך שואב מכך תועלת מרובה, כיוון שגם הוא, וגם ילדיו הקטנים, לומדים מהנהגותיו המופלאות של הרב, המחונן בכל מידה נכונה.

ביום מן הימים מגיע לפתע אחד המתפללים וטוען, שהמקום בו יושב האברך, שייך לו... "בתחילה הייתי מופתע כל-כך, שלא האמנתי למשמע-אוזניי", מספר האברך, "המקום שלי שייך למישהו אחר?! מהיכן הוא המציא את הבדיה הזו?!". אבל המתפלל הוא המשיך לטעון ולהתעקש על מקומו ואמר, שלפני חמש-עשרה שנים ביצעו הרחבה במבנה בית הכנסת, ועד אז הוא ישב במקום ההוא.

"ואתה באת לכאן רק לאחר ההרחבה, ולכן המקום שייך לי!". מפני שהטענה הייתה חסרת-הגיון ומשוללת-מציאות, אף אחד אפילו לא טרח לשאול אותו: "איפה היית במשך כל השנים שעברו מאז, ולמה נזכרת רק עכשיו לבוא ולדרוש את המקום שלך?". האברך עצמו היה יכול להיפטר ממנו בקלות, ולדחות את טענותיו בקש, כי דבריו היו נשמעים לא-הגיוניים בעליל.

אבל, האברך, שישב על המקום מול הרב, קיבל על עצמו, לאחר פטירתו של מרן ראש הישיבה הגאון הגדול הרב אהרון יהודה לייב שטיינמן זצ"ל, להתחזק בעניין הווייתו, ואף חיזק בכך את כל בני משפחתו. הוא ראה במקרה, שהתגלע לפניו, ניסיון מן השמים, לראות, האם יעמוד בכך, ולמרות שהניסיון לא היה קל עבורו בלשון המעטה, החליט לעשות את הבלתי-יאומן ולוותר על מקומו. לפליאת כל המתפללים הוא הודיע לטוען, שמהיום והלאה המקום הזה שלו, והוא - האברך - עבר למקום אחר בבית הכנסת.

לא חולפות עשרים וארבע שעות. בתפילת שחרית של שבת קרס לפתע מאורר גדול תלוי, שנמצא כבר שנים רבות בבית-הכנסת, ונפל ממש על המקום שבו ישב האברך עד לפני יומיים. התקרה בבית כנסת זה היא גבוהה, והמאורר נפל על השולחן וממש התרסק לחתיכות.

נס גדול היה שם, שיהטוען ההוא, שהיה צריך לשבת במקום, לא הגיע לאותה תפילה, ודווקא האברך שלנו - המקפיד להגיע לכל תפילה, ובזמן - היה בבית הכנסת, וישב במקום, שהוקצה לו לאחר שוויתר על מקומו הראשון. לא קשה לתאר מה היה מתרחש אילו לא היה מוותר, והיה נשאר לשבת על מקומו זה. (מעובד מתוך 'קול ברמה')

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב שמחה בונים קאליש זצ"ל

האדמו"ר הרב שמחה בונים קאליש מאטוואצק זצ"ל - נולד בשנת ה'תרי"א (1850) בעיירה וורקא שבפולין. בצעירותו סבל מרגליו ועד לגיל שמונה לא יכול היה לעמוד על רגליו. בבר-המצווה אמר עליו אביו, שמי שרוצה לראות את ר' בונם מפשיסחא, יסתכל בבני ויראהו. בשנת ה'תרכ"ח (1867), בהיותו כבן שבע עשרה, נפטר אביו. רוב חסידי אביו דבקו בתלמידו רבי דב בעריש מביאלה, אך חלק מחסידי אביו דבקו ברבינו הצעיר וקיבלוהו לאדמו"ר. סגפן. הקפיד להמתין בין אכילת בשר לחלב 24 שעות. הייתה לו דירה מיוחדת, אשר הייתה נעולה כל ימות השנה ושימשה לימות הפסח וכן כלים, רהיטים ובגדים לפסח. ידוע בחומרותיו באפיית המצות, ולמרות הכול, אכל רק 'כזית' מצה, שחייבים לאכול בליל הסדר בלבד. אכל רק משחיטת שוחטו המיוחד ולכל מקום שנסע, שוחטו התלווה אליו. **בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. ענותן.**

בשנת ה'תרמ"ז (1886) לאחר כתשע עשרה שנים ששימש כאדמו"ר בוורקא, החליט לעלות לארץ ישראל ולהתיישב בה. עם הגיעו התיישב בטבריה אולם היוזמה שקיבל הייתה רק לחודש ימים ולאחר שוחד הארכה לשלושה חודשים. לאחר מכן גורש ע"י הטורקים חזרה לפולין. בשנת ה'תרס"ו (1905) החליט לעלות שוב לארץ והפעם בגפו.

בתחילה התיישב בירושלים, ולאחר מכן עבר לטבריה. סירב בארץ לנהוג באדמורו"ת באומרו: 'אין גבהות לפני המקום'. נפטר ב-ב' שבט ה'תרס"ז (1907). חי כ-57 שנים. ציונו בטבריה נקבר ליד תלמידי הבעש"ט הק'. את מקומו מילא בנו ר' מנחם מנדל.

אביו: ר' מרדכי מנחם מנדל. **אימו:** מרת חיה. **אשתו:** בת הגביר ר' אליהו הרץ (מחסידי האדמו"ר רבי יחיאל דנציגר מאלכסנדר). **מרבתי:** אביו, ר' מרדכי מנחם מנדל. **מתלמידיו:** ר' מנחם מנדל זילברשטיין. **בניו:** האדמו"ר ר' אברהם משה מפליניץ, האדמו"ר ר' מנחם מנדל מסאבין, האדמו"ר ר' ישראל יצחק מקאליש, האדמו"ר ר' יעקב דוד מאטוואצק. **בנותיו:** מרת צביה (נשאה לר' ישעיה אלימלך רייבסקי מביאלבזאג), מרת רחל.

בין חסידי ווארקי היה גביר ושמו ר' איציל מינץ מגבורבא. פעם רכש הגביר יער גדול מדוכסית, ואחד הסעיפים בחוזה המכירה היה, שחייב לקחת את כל העצים עד סוף החורף של אותה שנה, ואם לאו- יפסיד את כספו. כאשר הדבר נודע לרבינו, הייתה לו תרעומת על הגביר שהסכים לסעיף זה, שהרי ייתכן חלילה שיקלע למזג אוויר חורפי ולא יוכל לפנות את העצים מהיער ויפסיד את כל כספו. לפיכך כתב רבינו מכתב לדוכסית, ובו ביקש ממנה, שתחליף את החוזה מתאריך עד סוף החורף ותאריך את המועד לחמש שנים, וזה היה נוסח המכתב:

"מכיוון שבנך חולה, וסיבת המחלה היא, משום שלמד בפטרבורג ועמד בניסיון ולא עלה בלימודיו, לקח לליבו ונעשה חולה, והרופאים התייאשו ממנו. אבל זו לא הסיבה העיקרית. דעי, שכל עניין המחלה היא מחמת שרצית לרמות את היהודי הסוחר מהיער וליטול ממנו הכול בחינם, אבל אם תחליפי את החוזה לחמש שנים, ותקרעי את הישן, אני מבטיחך, שבנך יחזור לאיתנו. וכדי שתראי, כי דברי יתאמתו, השליח ימתין, עד שבנך יחלים והוא יחתום על החוזה החדש מצידו של הסוחר". כאשר ראתה הדוכסית את תוכן המכתב, נדהמה מרוח קודשו של רבינו, אשר ידע על מחלת בנה, ועוד הסביר לה סיבת חוליו - ותיכף ומיד הסכימה לבקשתו. היא קרעה את החוזה הקודם, ושליחו של הרבי חתם מיד על החוזה החדש, ולחסידי באה הישועה. (הרבי הקדוש מאטוואצק)

אביו של החסיד רבי מרדכי מרקיל, כתב לבנו, ששהה בארץ ישראל, כי אין לו פרנסה. נכנס הבן עם מכתב זה אצל רבינו, ששהה בירושלים עיה"ק והראה לו זאת באומרו: "הרי אבי נסע גם אליכם וגם אל אביכם, ולכן צריך כבודו לראות, שיהיה לו פרנסה במנוחה". השיב לו הרבי: "היום צריכים להתפלל על החיים". אמר לו רבי מרקיל "הלא אמרו (תענית ח:): חז"ל דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיבי". אמר לו שוב: "צריכים היום להתפלל על החיים". שוב חזר רבי מרקיל על דברי חז"ל האמורים. ושוב שילש הרבי באומרו: "צריכים לבקש היום על החיים". או אז פרץ ר' מרקיל בבכי. כשראה זאת רבו, אמר לו: "אל תירא, לא יקרה לאביך שום דבר רע".

אחר כך קיבל מכתב מאביו, בו סיפר לו, שבאותו יום נסע לוורשא הבירה, וביום ההוא היה בוורשא יום הנקרא יום הדם ר"ל. ויהי כאשר בא לוורשא, מיד פנה אל תחנת הרכבת, כשבכוונתו לעלות ולנסוע אל הסוחר שלו. כשעלה על הקרון, מצאו כמעט ריק מאדם. לפתע, ניגש אליו פלוני ואמר לו: "אין פה מקום עבורך". פנה והלך לצד אחר. אך גם לשם בא האיש ואמר לו: "אין כאן מקום עבורך". ירד איפוא מקרון זה וחשב לילך לתחנה אחרת, שם ייסע בקרון אחר. כיוון שהחל מהלך ברחובות, ראה שכל הדרך מלאה בדם, אין קרונות ואין עגלות. החל ללכת רגלי ועבר על הגשר המפריד בין פרגא לוורשא. חיילים רבים עמדו שם הכן עם הרובה שלהם והביטו עליו, והוא עליהם, ולבסוף, הגיע אל הסוחר בשלום.

כאשר ניכנס אצל הסוחר, נדהם האיש ושאלו בתימהון, כיצד בא ביום הדם הנורא הזה ר"ל, ושח לפניו כל המעשה. אמר לו הסוחר, שהיו לו ניסים גדולים, כי באותו קרון נסע גדול שלהם, וזרקו עליו פצצה, וכל מי שהיה בתוך הקרון ל"ע התרסק כליל, וישנם הרגומים ופצועים. אותו סוחר החזיקו בביתו עד יעבור זעם ושלחו לביתו. כשקיבל ר' מרקיל מכתב זה מאביו, רק אז הבין, מדוע רבו אמר: "היום צריכים לבקש על החיים". תיכף ומיד רץ לבית רבו להודות לו. כשבא אל הקודש פנימה, הרעים עליו הרבי בקול רם: "אל תבלבל לי את הראש". והוא נאלם דום למשמע דברים אלו. אחר פנה אליו הרבי, הורה לו לסגור את הדלת, ואמר לו: "דע לך, כי מי שנוסע לרבי בשביל מופתים, עובר עבירה על הוצאות הדרך שמיני בזה" (מורשא).

פעם אחת בהיותו בטבריה בשנים האחרונות לחייו, ירד מביתו לרחוב, וכדי להגיע לרחוב, היה עליו לרדת מספר קומות, כאשר בכל קומה מדרגות רבות. והנה נדמה לו, שאישה עולה במדרגות. היות שחשש שמא יפגום בראייתו, לפיכך קפץ מהחלון, שהיה בחדר המדרגות למטה, ומזה סבל מאוד עד יום פטירתו

ישועה מפלאה

רעייתי תהתה, כיצד הגיע הגיס משה למקום? בירור קצר העלה, כי אימי שגרה אז בשכונת 'בית ישראל', פנתה לפתע לבנה, אחי משה שהגיע לבקרה באומרה: "רוץ לבית של רבי שמעון, ליבי מנבא לי, שמשהו נורא קרה שם". ואכן כאמור אחי עלה עם התינוק הפצוע לאמבולנס, וטוב שכך.

במהלך הנסיעה בוצעו מספר ניסיונות החייאה על ידי הפרמדיק. בתחילה נשמע הפרמדיק רגוע, אולם לאחר דקות מספר נשמע קולו מרוסק: "אני מאוד מצטער, לצערי הרב איבדנו אותו".

רק לתאר, מה היה קורה לרעייתי, לו הייתה שומעת מילים אלו יוצאים מפי הפרמדיק! אולם בחסדי שמים בהגיעם לבית-הרפואה הדסה עין כרם, למחלקת טראומה בטיפול נמרץ, הראה התינוק סימני חיות, אך מצבו היה קריטי, וקיים היה חשש ניכר לחייו.

מנהל המחלקה אמר, כי אין בידי הרפואה להושיע במצב קריטי שכזה, והפטיר: "לכו לרב המקובל הרב יצחק כדורי, אולי יתרחש נס".

הפרופסור עוד הוסיף ואמר, שבדרך הטבע ולפי הניסיון הרפואי, התינוק אולי יחיה עוד יום או יומיים ולאחר מכן יתבקש לבית-עולמו, שכן מערכות גופו קרסו!

מקורבי המשפחה, שזכרו את תחינת וברכת מרן הצדיק הרב עובדיה ביום הברית, אצו רצו למרן, שישב סנדק באותו היום בברית של אחד ממקורביו.

הללו סיפרו באוזני מרן על המקרה הנורא, תוך שהם מזכירים לצדיק את הברכה, שבירך את התינוק, בשעה שישב סנדק בבריתו. הרב עובדיה בליבו הרחום הזדעזע עד עמקי נשמתו, עמד והרהר, וברכו מעומקא דליבא לרפואה שלמה והוסיף את שברכו בברית והוסיף בתחינה: "ופיו יהגה תורה!!!".

ואכן, ברכת הרב עשתה פרי בשמים וכנגד כל הסיכויים, לאחר שישה ימים בלבד! שוחרר התינוק מבית-הרפואה בריא ושלם ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו כאשר כל מערכות גופו חזרו לתפקד. כל זאת אירע מול עיניהם המשתאות ולתדהמתם הרבה של הרופאים, שהודו בפה מלא כי מדובר בנס רפואי, שאין הם יכולים להסביר לפי תורת הרפואה.

חלפו שנים, הבחור שעליו הסיפור הינו ר' יוסף חיים שבחודש אלול ה'תשע"ז (2017) בהיותו בגיל 17 שנים בלבד עשה ב"ה סיום ש"ס בבלי וזכה לאותה ברכה של הצדיק-ופיו יהגה תורה!.

מספר המנהל הדגול, של תלמוד תורה 'תורה ברמה' הרב שלמה ברסקה בשם המחנך הדגול רבי שמעון פרץ הי"ו מחנך כתה ד':

ליבי הולם בקרבי, כשאני נזכר. בשנת ה'תש"ס (1999). כשנולד אחד מבני, כיבדנו את מרן רשכבה"ג הגאון הרב עובדיה יוסף זצוק"ל להיות סנדק.

לאחר הברית, מרן אחז בידיו הקטנות של התינוק ובקול מתחנן אמר: "הידיים הללו עוד יכתבו חידושי תורה בעז"ה!". כך חזר ואמר מרן מספר פעמים בברכה, שנשמעה יותר כתפילה ותחינה.

כבר בהיותו תינוק ראינו כי עיניו חכמות, והוא מניע ידיו בשמחה. כשהבן היה בגיל חצי שנה, עטפה אשתי את התינוק בשמיכה והחלה לרדת במדרגות מהקומה הרביעית בה התגוררנו.

כשהגיעה לקומה השלישית, כשהתינוק מנענע את ידיו בשמחה ועל פיו חיוך לאמא, הושיט לפתע את ידו אל המעקה ואחזו ואז שוד ושבר, הוא החליק מהשמיכה ונפל מפיר המדרגות ל"ע את כל שלוש הקומות. מלמעלה עד למטה!

זוגתי רצה במהירות ובבהלה לקומת הקרקע תוך שהיא צועקת, המחזה היה נורא, ואי אפשר לתארו בכתב. כמובן שמיד הזעקנו את כוחות ההצלה.

לאחר דקות ספורות נשמע קול סירנות מחרישות אוזניים. זוגתי, ניחנה באמונת חכמים שספגה בבית אביה (הרב הגאון הצדיק רבי אליהו שריקי זצ"ל, ששימש גאב"ד בעיר איליג' שבמרקו, ולאחר שעלה לארץ מונה לשמש כרבה של מושב כסלון. תפקיד אותו מילא משך כחמישים שנה!).

באותו הרגע היא נזכרה בקמע שבביתנו. הקמע נכתב על ידי המקובל הצדיק הרב יצחק כדורי הידוע ביכולותיו הסגוליות ומסוגל לרפואה.

היא רצה במהירות במעלה המדרגות לקומה הרביעית בה התגוררנו, על מנת להביא את הקמיע כדי לשים אותו על הבן, בטרם ילקח לבית-הרפואה.

על אף שעשתה זאת במהירות מרבית, כשחזרה לקומת הקרקע גילתה, כי האמבולנס כבר הבהיל את התינוק לבית הרפואה...

היא נרעשה מהעובדה, שלקחו את בנה בלעדיה, אך אחת השכנות הרגיעה אותה באומרה, כי משה הגיס הצטרף לנסיעה באמבולנס עם הבן.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבתי בן אסטריא אטון זצ"ל וולד יחיאל בן יוסף ז"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברוק דב ז"ל אביבה בת איירין ע"ה גאולה בת טובה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה אברהם בן יונה ז"ל עמירם בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל מסעוד בן יקוט ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל מזל בת שמעון חי זידי בן קלרה ז"ל דב בן יצחק ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה רחל רפאת בת השמת ע"ה אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל יעקב בן נעמי ע"ה מאיר בן נעמי ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה זילפה בת רנדה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה אביבה לוי ע"ה אברהם בן דינה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כותן ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חכם בן חזלה ז"ל ע"ה שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעמה בת גורג'ה ע"ה דוד בר חסיה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעמה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'ה בת נעמה ע"ה

גליון
באר
הפרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מוריננו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

וארא

מכון
באר
האמונה

יו"ל ע"י
מכון 'באר האמונה'

להערות והארות, וכן לכל עניין אחר ניתן לפנות:
לטלפון 1347-871-8285

או לאימייל: Mail@beerhaparsha.com
לשמיעת השיעורים בקול הלשון: 718-906-6444
לקבלת הגליון בפקס: 1-877-843-3049

כל הזכויות שמורות למו"ל

תוכן הענינים

פרשת וארא

- אני ה' והוצאתי אתכם - באמונתו בהשגחת ה' יצא מכל צרותיו ..... ב
- על מי מנחות - באמונה ובטחון יבוא לשלוות הנפש..... ז
- ה'מטה' אשר בידי - אין כח בעולם להזיק או להועיל אם לא ציונה בן ה'..... ט
- וירא בסבלותם - בקבלת יסורים באמונה יינצל ממצריו..... יא
- שלא יבזו המלך - במעלת הבזיונות להציל מכל רעה..... יג
- שמעתי את נאקת - לשמוע אנקת רעהו ולהיטיב לזולתו..... יז
- שומע תפילה - הקב"ה שומע תפילת הבל יהיה מי שיהיה..... כ
- הירא את דבר ה' - שמירת עצמו בקדושה..... כא
- שובו בנים שובבים - מפלאי כוחה של תשובה..... כה
- אתנהלה לאטי - יחשיב ויתחיל עם פעולות קטנות..... כז
- ותן חלקנו בתורתך - המהרה ושפע טוב ע"י עסק התורה..... כח

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

באר הפרשה וארא

אני ה' והוצאתי אתכם - באמונתו בהשגחת שפ"א וארא תרל"ד ר"ה והוצאתי) כי ידיעה זו היא - וידעתם כי אני ה' אלוקיכם*, היא בפרשתן (ו'י), 'וידעתם כי אני ה' אלוקיכם המוציאה את האדם מסבלו, משעבודיו המוציאה אתכם מתחת סבלות ומיצריו. כי באמונתו הינו יודע שהקב"ה מצרים'. נתבאר בספרים הקדושים (ע"י משגיח עליו בכל עת ורגע, וכל הבא

א. רמז הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב ז"ע (תפארת בנים) כי 'וארא' עולה לראשי תיבות אני ראשון ואני אחרון, לומר לך שזהו כל הפרשה כולה לדעת כי אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים (גם ומבלעדי אין אלוקים נרמזת בראשי התיבות), וכדכתיב עוד 'וידעו מצרים כי אני ה' (ז ה), 'למען תדע כי אני ה' (ח יח), וכן לקמן (ט יד) 'בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ', וביארו רבותינו הראשונים (הרמב"ן סו"פ בא, ועוד) שלשם תכלית זו הפלה ה' ועשה את כל האותות ומופתים בעשרת המכות, למען ידעו כל באי עולם כי אני ה', ולחזק האמונה ב'השגחה פרטית' - שהקב"ה מנהיג כל פרט ופרט מענייני העולם כולו כרצונו על פי חשבון ותכלית, כי כל נשימה ונשימה, כל פסיעה ופסיעה, כל מעשה ומקרה - הכל נעשה ביד מכוונת מלעילא. מספר הגאון ר' יעקב וו. מעיה"ק ירושלים תובב"א, מעשה נס ופלא - השגחה פרטית שאירע בביתו לפני כמחצית השנה בימות הקיץ תשע"ח, קביעות הייתה לו לבנו בן 12 ללמוד עם חברותא - ילד בן גילו בשעה שבע בבוקר (לפני לכתם ל'תלמוד תורה'), ויהי באחת הלילות השתתפו השניים ב'מסיבה' שנגמרה בשעה מאוחרת ביותר, והסתפקו השניים האם לבטל למחרת את קביעות לימודם, סוף דבר החליטו שאין לבטל קביעות, אמנם מה יעשו באם תתגבר העייפות על אחד מהם, על כן קבעו כי מי שיקום ראשון יתקשר בהטלפון אל השני לעוררו. למחרת התעורר אחד מהילדים בשעה 6.45 ומיהר להתקשר לחברו, הלה היה שקוע היטב בשנתו ולא שמע מאומה, אולם אמו התעוררה מ'רעש' הטלפון, ומאחר שלא ידעה מיהו המתקשר בשעה מוקדמת כזו (כי לא ידעה מכל 'ההסכם' שערך בנה עם חברו, ומסתבר שאילו ידעה לא הייתה עונה אלא אדרבה הייתה מניחה את בנה יקירה להמשיך לישון לרוב עייפותו) מיהרה לענות. והנה מכשיר הטלפון היה מונח בחדר על יד המרפסת, וכשהגיעה אל הטלפון ראתה את בנה הקטן כבן שלוש (שכבר התעורר מוקדם יותר) יושב על הגדר, רגל אחת בפנים ורגל אחת בחוץ... וביתם הוא בקומה חמישית... ומי יודע מה היה קורה רח"ל אם לא החלטתם הנחושה של ילדי החמד להחזיק בקביעותם למרות עייפותם, וכמה

באר הפרשה - באר הפרשה וארא

ג

מנפלאות ההשגחה פרטית יש בדבר, שאמו לא ידעה מההסכם שבין הילדים, ושהטלפון היה מונח ליד המרפסת, ושהבן בעצמו לא התעורר.

ולמדנו מכאן מעשה ה' כי גדולים המה, ובר מן דין למדנו כוחה של 'קביעות' וקבלה טובה, וראה נא מה שכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (שמות תעריב) על הפסוק (לעיל א יב) 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, וברש"י 'בכל מה שהם נותנים לב לענות כן לב הקב"ה להרבות ולהפריץ', והיינו כי כאשר 'זממו' לענות את בני ישראל, כבר נחשב להם הדבר כמעשה, כי אצל עכו"ם מצרף הקב"ה מחשבה למעשה (ירושלמי פאה א א), לכן מיד בתחילת זממם כבר שידד הקב"ה מערכות הטבע וברא לבני ישראל גוף חדש שיוכלו לילד ששה בכרס אחד מה שלא היה מעולם כדבר הזה, ו'כן ירבה וכן יפרוץ'.

ומסיים ה'שם משמואל', מכאן ילמד כל אדם קל וחומר לנפשו, ומה אם בעבור 'מחשבה רעה' של המצריים שינה הקב"ה את גוף היהודי, קל וחומר בן בנו של קל וחומר בשעה שאחד מישראל מקבל על עצמו קבלה טובה, 'ובמחשבתו' רוצה הוא לישב על התורה ועל העבודה, וודאי שתיכף ייפך להיות איש אחר ברוחניות ובגשמיות.

עוד אספרה נא מעשה שהיה לפני כמה שנים, המלמד בכוחה של שמירה על 'קביעות'. אחד מבני התורה בבני ברק הגיע זמנו להשיא אחד מצאצאיו כשאינו לו בלתי גוויתו ואדמתו, בלית ברירה החליט לעקור רגליו לארה"ב - לזכות את אחינו שבגולה במצוות 'הכנסת כלה', בטרם הרחיק נדוד פנה לקבל 'ברכת הדרך' מרבו, הרבי בירכו בכל לבו, ויעצו שתי עצות, א. לשמור היטב על קביעות איתנה בעסק התורה אף בהיותו בגולה ובניכר. ב. להכיר טובה ולהודות על נתינה ונתינה - בין אם היא של 500,000 \$, 50,000 או רק 0.5 \$ - שוה בשוה.

במשך נסיעתו נתברר ונתאמת אצל הת"ח כי על אף שנתברך מן השמים בכשרונות חזקים להבין בתורה, לא כן הם פני הדברים בנוגע לאומנות אסיפת מעות... ומיום ליום קשתה עליו המלאכה, אבל חזקה עליו פקודת רבו, לשמור על קביעות בתורה, ולשבח את הנותנים על מחציות הדולר שנתנו לו... לקראת סוף שהייתו בארה"ב שלחו אחד מידידיו למקום 'מרוחק' קצת, שם דרים 'עשירים' שאינם כל כך מה'היימישע' (שוניים בהנהגתם מתושבי ב"ב), מתחילה לא נפתחה בפניו אפילו דלת אחת, עד ש... בבית אחד נפתחה הדלת כשכלב גדול מקדם פניו בתודה ובזמירות, הת"ח שלא הורגל בכגון דא - בפרט בכלב גבוה כמעט כקומת איש, ברח משם כל עוד נשמתו באפו... אבל, בעודו במרוצתו הוא שומע את קול בעל הבית הקורא לו שלא לפחד, ומזמינו להיכנס לבית פנימה, וכן עשה, בטרקלין הגדול מצא את הגביר הגדול יושב כשרגליו למעלה... והוא שואל אותו למבוקשו, ענה הת"ח, ביתי ריקן ובני עומד

באר הפרשה - באר הפרשה וארא

להיכנס לחופה, ואין לנו במה להתחיל, נתן הגביר שטר של \$10, נתנו לכלבו וציווהו להעניקו לת"ח, דמו של הת"ח נשפך בקרבו, אם לא די ב'סכום' קטן כזה עוד ניתן לו ע"י הכלב, אך מיד זכר בפקודת רבו, ופתח להודות להלל ולשבח את בעה"ב על 'טוב לבו' וצדקתו עומדת לעד, ונזכר שאך לפני כמה שעות עסק בדברי הגמרא (ב"ק טו:): לגבי 'מגדל כלב רע בביתו' ואמר להגביר [באנגלית שבורה] כלב זה 'כלב טוב' הוא, כי איתא ב'תלמוד' שיש 'כלב רע', ומשמע מכך שיש בעולם גם 'כלב טוב', ואיזהו, זה הכלב שלך הנותן צדקה לנזקקים, חשב הגביר מה רגעים, וביקש ממנו 'טובה' – גש נא לדלת הבית השוכן ממול, ואמור את ה'תורה' הזאת לאותו בעה"ב השוכן שם... שוב נלחם הת"ח בעצמו, וכי עבור עשרת הדולר העלובים אעבוד אותו עד אין קץ... אבל, גם זה בכלל פקודת רבו, שהרי בעד חמשת אלפים היה פונה לדפוק אצל השכן, א"כ עליו לעשות כן גם כנגד \$10, באותו בית נפתחה הדלת ע"י יהודי בא בימים, הת"ח פתח פיו ואמר לו, הנה איתא ב'תלמוד' שיש 'כלב רע', ומשמע מכך שיש בעולם גם 'כלב טוב', ואיזהו, זה הכלב של השכן ממול שנתן לי צדקה... הדברים יצאו מפי הת"ח לפני הזקן אורו, ואמר לת"ח, קרא נא אלי את 'חתני' הדר בבית שממול לביתי, ויקראהו, ה'חתן' נכנס לבית חותנו ואלו השנים נפלו זה על כתפו של זה... הת"ח לא הבין את ה'תעלומה' המתחרשת לעיניו, עד שגילה לו ה'חתן' את המעשה והנעשה, הנה, חותני (השווער) הוא מבני הדור הישן, לכן קפץ רוגזו עלי כשקניתי את כלבי המוכר לך, ומאז לא דיבר אתי מטוב ועד רע, עד שבאת והראית מה'תלמוד' שיש כלב טוב וכלבי נמנה על הטובים שבכלבים, בזה נחה דעתו ושב השלום לשרור בינינו, ולגודל השמחה העניקו לו יחדיו טשעק (צייק) חתום על סך של \$18,000.

כששב לארה"ק נכנס לרבו, וסיפר לו דברים כהווייתן, שאלו הרב, מה למדת מזה, ענהו שתמיד יש לדבר טוב ובנחת וכבוד וכו', אמר לו רבו, לי נראה שכאן ראינו כוחה של קביעות בתורה, קבלת על עצמך ללמוד כל יום גמרא ומן השמים גלגלו שתלמד באותו יום דייקא דברים אלו, ועי"ז קבלת סכום הגון כנדרש לך.

מעשה שהיה בעיר הבירה לאנדאן לפני כמה שנים, בילד שהיה חולה במחלה הנוראה רח"ל, בפעם הראשונה בבואו לבית חולים לעבור טיפולים הורה לו הרופא לפשוט כל בגדיו וללבוש בגדים של בית החולים, אך הילד ביקש מאד שיניחו לו ללבוש את בגד ציצית שלו עליו, והצליח להוריד את עקשנותו של הרופא שהסכים שרק בגד זה ישאר עליו מבגדיו (ושאר הבגדים משל בית החולים). באחת הפעמים שבא לבית החולים לא היה שם רופאו הקבוע, וממלא המקום שלא ידע מכל הנ"ל לא הסכים לטפל בו אם הציצית נשארת עליו, אף שהילד טען בפניו שיש לו 'אישור' מיוחד, ההורים התקשרו לרב אחד והוא טען שחובת הילד להוריד גם הציצית, לעומתם, הילד התעקש עד שהלכו הביתה בלי טיפול.

עליו מאתו יתברך הוא ואין כאן כל סבל ומיצר אלא טובה וברכה, שמחה ותענוג. וכך כתב הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע (וזהר חי בפרשתן ד"ה בסחו בה) 'תאמינו לי אחי (אחרי כל הרדיפות וחלישות הרעת שערו עלי), אם לא הייתי יודע בעצמי שבכל תנועה שבועלם נמצא כביכול ה', והשגחתו יתברך היא על כל פרט ופרט, הרי כבר מימים רבים הייתי אובד מן העולם - ממה שעבר עלי מן הדוחק והעוני והצער והגלות והבזיונות, ואחרון הכביד מחמת חלישות הרעת, אך השי"ת

אחרי חצות ליל התקשרו בבהלה רבה מבית החולים, ונתבקשו ההורים להביא תיכף ומיד את בנם שקיבל היום טיפול בבית החולים - כיון שטעו בסוג הטיפול וחייו בסכנה אם לא יבא מיד, אז נתגלה גודל הנס, כי בשמירה על הקביעות ללבוש ציצית בכל עת וזמן, לא טיפלו בו באותו יום (ואכן, 2 גויים מתו מחמת הטעות) ונצלו חייו ע"י השמירה על קבלה לדבר טוב.

ב. מעשה היה בשנה זו באחת הערים המפורסמות, באותו מקום נהגו כרבים אחרים, להעמיד איש מיוחד הבקי בתורת הנגינה וחזנות לגשת אל הבימה ביום 'שמחת תורה' לקרוא לעליה לתורה את ה'חתן תורה' ו'חתן בראשית', עם הנוסח המובא במחזורים 'מרשות וכו'', בנעימה וזמרה בקול נעים ומתוק, אף בעיר זו יש יהודי אשר לו חזקה להכריז זה כשלושים שנה... בעיצומו של חול המועד סוכות, ניגש אליו הגבאי והודיעו שב'אסיפה' הוחלט, שבשנה זו אין בידו רשות להכריז רק את החתן תורה, ואילו את החזנות בהכרזת חתן בראשית יעניקו לאיש אחר שימלא מקומו... הלה שזה לו כשלושים שנה 'חזקה' לא ידע את נפשו מרוב צער ותדהמה, וכי מה פשעו ומה חטאתו שנגזל ממנו 'מרשות' אחד... בלילות נטרפה שנתו עליו, ובימים לא מצא מנוח לנפשו. ויהי בעצם היום הזה, וכבר הגיע זמן ה'מקרא' הכריז מיודענו את חתן התורה, ובבוא עתו של חתן בראשית פינה מקומו לממלא המקום, הלה שזה לו פעם ראשונה במקצוע זה טעה רבות בניגונים המקובלים וכו' ומיודענו 'בעל הנסיון' תיקן אותו שוב ושוב, עד שהגיע לומר **עמוד עמוד עמוד** - והנה הוא שומע שמכריזים עמוד רבי... ונוקטים בשמו... אז הבין כי בניו וחתניו קנו עבורו את עליית חתן בראשית תמורת 'טבין ותקילין' ושמרו זאת בסוד למען יבוא עליו הדבר ב'הפתעה' (a surprise), עתה השכיל להבין כי כל בכיותיו, צערו ונדודי השינה אך לריק ולהבל היו, ושחק על עצמו... כי רק לטובתו היה הדבר, שהרי אי אפשר לאדם להכריז על עצמו עמוד עמוד עמוד רבי... והוכרח להעמיד אחר שיקרא, יכריז אותו ויעלהו לגדולה.

אף לדידן, הבה נשכיל שלא לבכות ולהצטער על מחסור בדבר פלוני, על בזיונות העוברים עלינו, כי בזה גופא מכינים עבורנו טובה וברכה ורחמים וחיים ושלוש...

באר הפרשה - באר הפרשה וארא

לריק, הרי בהעדר האמונה לא תהיה ולא תבוא גאולתם המצופה.

זאת ועוד לימד אותנו הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (משפטים ד"ה ואלה) וז"ל, שמעתי ממורי (מין הבעש"ט הק' זי"ע) כשרוצין ליפרע העונש למי שהוא ראוי לעונש או נוטלין ממנו מדת מדרגת הבטחון, כי בשעה שהאדם מאמין בלבו ונפשו בבוראו ובהשגחתו, אין כל בוח שבעולם שיכול להזיקו, עכ"ל. נמצא שהמחזיק עצמו באמונה ובטחון לא תימוט רגלו לעולמים.

וכן איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרומה תרל"ד) בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, 'ברוך הגבר אשר

עוזר לי שאיני מרגיש בזה, כי בכל תנועה ותנועה הקב"ה מחיה אותי שלא ארגיש לא מהם ולא מהמונם. וכאשר אדם מאמין באמת שאין בעולם כלום חוץ מהש"ת, אז כל הדינין נמתקים לו על ידי אור האמונה, ואינו צריך לצעקה ותפילה אלא על ידי ביטחון ואמונה מיד. נהיה חסד ה'.

ובזה מבאר את הכתוב (סוף פר' שמות, ה' כב) 'וישב משה אל ה' ויאמר ה' למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתני, נתכוון לשאול, למה הרעותה לעם הזה - כי לכבודת המלאכה נחלשה אמונתם, ומתוך חסרון אמונה בוודאי מאבדים את זכותם מלהנאל... אם כן - שחסרים הם את האמונה למה זה שלחתני להתייעץ

ג. מעשה ביהודי שתינה את צערו ומכאובו בפני הרה"ק מנעשכ"ז זי"ע כי הוא זקוק לרפואה. אמר לו הרבי פנה נא לרופא של העיר אניפולי ומשם תבוא ישועתך. כעבור כמה ימים חזר האיש אל הרבי ב'טענה' שנסע לאניפולי ואין שם רופא כלל. שאלו הרבי, מה עושים בני העיר בעת חולי ומכאוב, ענה היהודי, יפנו ל'קל רופא נאמן' - ה"ה אביהם שבשמים. נענה הרבי, הוא אשר דברתי, פנה ל'רופא' שלהם, והרי הוא מלך ממ"ה הקב"ה, השכל והבן שרק עליו יש לסמוך ואין ביד רופא לסייע לך, קווה והתפלל אליו ותבוא לבריאות שלימה ואיתנה.

סיפר הרה"ק רבי גדליה משה מזוועהיל זי"ע שהוא עצמו הכיר בני עיירה אחת, שלהם היה רק 'רופא' אחד ו'רוקח' אחד, והיו אלו השניים מפקיעים את השערים הן בבדיקת הרופא הן בסממני הרפואה, התאספו בני העיר ל'אסיפה דחופה', ויצא ה'פסק' שמהיום והלאה לא יפנו בני העיר אליהם, אלא כל מי שיש לו חולי בביתו, יזעק אל ה' אלוקיו בתחינה ובבקשת 'רפאינו ה' ונרפא', וה'רופא' כל בשר' יפליא לעשות, לרפאותו ולהחיותו. כעבור שנה בדקו ומצאו שלא מת אפילו אחד מבני העיר בכל השנה שעברה, זולתי הרופא והרוקח. כי המתפלל מתוך עמקי הלב ואמונה פשוטה בבורא עולם, ינצל מכל פגע ומכל מחלה.

יבטח בה' והיה ה' מבטחו' (ירמיה יז ז),
 כי כפי אשר יבטח האדם בה' כך מובטח
 הוא באמת, כי עצם הביטחון מביא ישועה
 רבתי לאדם.

על מי מנוחות - באמונה ובטחון יבוא לשלוות
 הנפש

בפרשתן (ח יט), 'ושמתי פדות בין עמי
 ובין עמך למחר יהיה האות
 הזה', ופירש הרב מבארנוב (בספרו חמרא
 שבא פרשתן) ושמתי פדות בין עמי ובין
 עמך - שבזה יהא ניכר ההבדל וחילוק
 בין גוי ליהודי - האם הוא חי וחושב על
 המחר - מחר יהיה האות הזה. כלומר,
 היהודי אינו מאבד שלוות נפשו בעת
 צרה, ואינו נכנס ליגון קודר, שהרי יודע
 אל נכון כי מצבו זה לא נעשה מאליו

ח"ו, אלא הוא עומד ותלוי בידי שמים,
 והכל ממעל בא לו במדה ובמשורה, ואף
 אם היום נחתה עליו צרה וצוקה, הרי
 שלמחר יסיר הבורא מאתו את הצרה.
 כמו כן להיפך כשטובה באה לו אינו
 מתנאה בזה, ואינו מרגיש כי הוא ואפסו
 עוד, אלא יודע אל נכון שהבורא נתן לו
 את הטובה, וברצונו יכול לקחתו ממנו
 על פי חשבונו בכל עת שירצה, וממילא
 אין דעתו וחה עליו, משא"כ הנכרי, בבוא
 אליו עת צרה הינו מצווה ובוכה בייאוש
 שלא מדעת, וישקע עמוק עמוק בצרתו
 מחוסר אמונתו שיש מנהיג לבירה, ואילו
 בשעה שהטובה באה עליו הרי הוא
 מתנאה - כי מי ישווה לו ומי יערוך לו.
 וזהו פדות בין עמי ובין עמך, ש'עמך'
 חיים מרים, ואילו עמי חיים בשלוות
 ומנוחת הנפשה, אחר שהם מבינים

ד. מספרים על הגאון החסיד הנודע רבי שמואל מונקיס זצ"ל מגדולי חסידיו של הרה"ק
 בעל התניא זי"ע, שפעם אחת פרצה שריפה בביתו וכלתה את כל רכושו עד שנותר
 בעירום ובחוסר כל, ורק בקבוק 'משקה' הצליח להציל, תיכף רץ אל בית המדרש לשתיית
 לחיים, ובתוך כך פתח בריקוד בשירה ובזמרה 'שלא עשני גוי... שלא עשני גוי', ידידיו
 חשו אליו מיד בחשש שמא השתבשה דעתו מגודל צער השריפה, נענה אליהם רבי
 שמואל ואמר, הן אילו הייתי מגויי הארצות שהמה משתחווים להבל וריק לאלילים,
 אזי גם 'אלוהי' היה 'נשרף' בשריפה זו, אך עתה שיהודי אני ואלוקי הגדול חי וקיים,
 על זה בלבד ראוי להודות בכל לב, ולכן הנני מפזז ומכרכר - 'שלא עשני גוי'...

ה. והעיקר שלא יאבד 'דעתו' ועשתונותיו בבוא קושי והסתרה לידו, כה אמר הרה"ק
 ה'מאור עיניים' זי"ע (בריש פרשתן), לבאר את האמור ברש"י (ריש הפרשה) שאמר
 הקב"ה למשה 'חבל על דאבדין ולא משתכחין', שבעת הקושי - בבני חיי מזוני
 ובכל ענין, לא יאבד האדם את דעתו ואמונתו - כי הגם שזה עצמו ה'נסיון' לראות
 אם עומד באמונתו ונאמנותו אף בעת הסתרה, אבל עבודת האדם שלא לאבד גם
 את 'דעתו' - שלא ישכח מאין הוא בא ומה תפקידו זה העולם, וזהו אומרו חבל

להתבונן גם על יום 'מחר' - הן בעת צרה הן בעת ה'טובה'.

והאמת היא, שלא יוכל האדם לחיות מבלעדיו חי עולמים, כי בכל מקום בכל עת ובכל מצב נמצא הקב"ה עמו, וכביאורו של הרה"ק התולדות 'עקב יוסף' זי"ע בשם מרן הבעש"ט הק' זי"ע (בשלה ר"ה ויצעקו) שהחושב לברוח ממצבו הרע ומהצרה שנחתה לפתחו, אינו דומה אלא לחולה שתקפתו החולי (בגון בעת חבלי לידה) שרוצה 'לברוח' מייסוריו, ולכן הינו בורח ומהלך ממקום למקום, שאין זה אלא חוכא ואיטולוא - שבכל מקום שילך ילך עמו חליו. כיו"ב הוא ה'בורח' כביכול מהקב"ה... אין לו אלא עצה אחת לברוח אל בעל הבירה, שהכל מאתו בא, יתפלל ויתחנן אליו שיטיב מצבו ויסיר מאתו כל המצוקות והקשיים.

על זה שאינם כהאבות, דאילו הם אף בשעה דאבדין - כשאבדו מדרגותיהם בזמני הניסיון עמדו בשלהם, ולא משתכחין - לא היו שוכחים את דעתם מלקבל על עצמם עול מלכות שמים בכל עת וזמן.

1. לשון נפלא כתב הטור והובא ב'שולחן ערוך' (או"ח רכב ס"ג) חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלמה ובנפש חפצה, כדרך שמברך בשמחה על הטובה, כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם, כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם, שהיא שמחה לו.

ובשם מרן הבעש"ט זי"ע אמרו (עיי' בעש"ט עה"ת, פרשת מקץ בהערה ד, ועוד) כי זה הנפק"מ והחילוק שבין האמירה 'כל דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:) לבין נחום איש גם זו שהיה אומר 'גם זו לטובה' (תענית כא.), כי ביאור 'לטב עביד' הוא - כדי שתצא טובה מתוך הרעה, מוסיף עליה נחום איש גם זו ואומר גם זו - אותה רעה טובה היא בעצם, וכדרך שנתהפך עפרו של נחום איש גם זו לחיצים, נמצא שטובה היתה לו בעפר עצמו... ואכן, באמירה זו מהפך האדם את הרעה עצמה להיות לו לטובה.

והאמת תורה דרכה, שעפ"י רוב עינו של אדם מטעה אותו - להביט על הרע במיעוטו תחת ההבטה על רוב טובה שהקב"ה משפיע עליו בכל עת ושעה. פעם הראה הרב אליהו דסלר זצ"ל לתלמידיו דף לבן עם נקודה שחורה כתובה בו, ושאלם - מה הם רואים, ויענו כולם כאחד - נקודה שחורה אנו רואים, נענה ר"א ואמר להם, הרי לכם שאתם רואים את הנקודה השחורה על אף שכל הדף 'כולו לבן'... דעו כי זהו טבעם של בני אדם לראות רק את השחור את הרע אף שאינו אלא נקודה קטנה שבקטנות לעומת הלבן השולט בכל הדף... ודרך הישר להיפך היא.

2. ידוע שהרה"ק בעל התניא זי"ע היה אומר, שלא מצבו של אדם מעמיד את האדם בשמחה ונחת, אלא אדרבה, האדם מחליט מה יהא מצבו, כי בבטחון אמיץ וחזק, יחיה בשלוות ומנוחת הנפש, ומביא עצמו לשערי השמחה.

ה'מטה' אשר בידי - אין כח בעולם להזיק או להועיל אם לא ציווה כן ה'
בפרשתן (ו ט-יב), 'ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה... ויבלע מטה אהרן את מטותם'. רמזו בה קמאי שבא לומר לו ולהורות לנו לדורות שאין אדם מויק לחברו, וכל מעשי איש כנגד רעהו לטוב או למוטב אינו אלא כ'מטה' הנתון בידי אדם - שאיש לא יאמר 'מטה' זה היכני, כי כל בר דעת מבין שאין כל כח במטה עצמו לעשות איזו פעולה מטוב ועד רע, ולא נעשתה הפעולה רק

ע"י האדם האוחז את המטה ובכוחו... כך על הניזוק - הנרדף - הנפגע מרעהו להחשיב את המזיק - הרודף - הפוגע בו כ'מטה' הנתון כביכול בידי הבורא, והוא הוא העושה את כל הנעשה אתו" - בחשבונות שמים... וממילא לעולם לא ירך לבבו מהעומד לבוא עליו וכדו', בידעו שאין כח ביד שום 'נברא' לעשות איזה דבר מעצמו, ולשנות את אשר נגזר עליו מן שמיא. שהרי הבורא ית"ש הוא 'עשה ועושה ויעשה' לכל המעשים, וכל מעשי רעהו אינם אלא מעשי שמים לטובתו השלימה.

וכך כתב הרה"ק משאץ בסוף ימיו (במכתב) לעת זקנותו, ידי ורגלי והאצטומכא כבר אינן בכוחם הראוי להם. אך מעודי ביקשתי מהקב"ה 'אל תשליכני לעת זקנה', שגם לעת זקנתי יהיה לי בהירות הדעת, וכן שאראה בעיני כרגיל - שאוכל לעסוק בתורה הקדושה. ואכן הקב"ה סייע בעדי והריני יכול ללמוד במנוחה. ובאשר לשאר האיברים - שידאגו כל אחד לעצמו.

ח. כתב ה'חזון איש' בספרו 'אמונה ובטחון' (פ"ב), וז"ל. וממידת הבטחון - להעמיד עצמו על נקודת האמונה... כי לא המקרה פגעו, שאין מקרה בעולם כלל, רק הכל מאתו ית'.

ומוכיח זאת מדברי הגמרא (תענית יח:), כשבקש טוריינוס להרוג את לולינוס ופפוס אחיו בלודקיא, אמר להם - אם מעמו של חנניה מישאל ועזריה אתם - יבא אלוקיכם ויציל אתכם מיד - כדרך שהציל את חנניה מישאל ועזריה מיד נבוכדנצר. אמרו לו, חנניה מישאל ועזריה צדיקים גמורים היו, וראויין היו ליעשות להם נס, ונבוכדנצר מלך הגון היה, וראוי לעשות נס על ידו. ואותו רשע (אליו היו הדברים מכוונים) הדייט הוא, ואינו ראוי לעשות נס על ידו. ואנו נתחייבנו כליה למקום, ואם אין אתה הורגנו - הרבה הורגים יש לו למקום, והרבה דובין ואריות יש לו למקום בעולמו שפוגעין בנו והורגין אותנו. אלא לא מסרנו הקב"ה בידך - אלא שעתיד ליפרע דמינו מידך. בהשקפה כזאת יש לו לאדם להביט על כל אשר יארע - כי הכל ממילא נעשה מן השמים, והעושה... אינו אלא שליח, ואם לא היה שליח זה עושה כן היה שליח אחר עושהו במקומו.

ובך פירש הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"ט הנש"פ ד"ה ובאותות) במה שנאמר 'ויבלע מטה אהרן את ממותם, ונתפרש בנמ' (שבת צו.) שהיה נס בתוך נס, שתחילה חזרו כל התנינים להיות מטות ואז בלע מטה אהרן את ממותם, ויש להקשות, לשם מה נעשה נס זה, מדוע לא היה די בהראות המופת שמטה אהרן בעודו תנין יבלע את כל ממותם כשהם בדמות תנינים. והרי כלל מסור בדינו - 'לא עבד קודשא בריך הוא ניסא למגנא' (זוהר מקץ רא:), אלא מבאר החתם סופר, שבא הקב"ה לרמוז לפרעה, הנך קורא לעצמך 'תנין הגדול' (עי' יחזקאל כט ג), אינך לא 'תנין' ולא 'גדול' - כי אם 'מטה' אשר בידי (ביר ה:), אין בכוחך לעשות מאומה בלתי אם אתן לך את הכוח ואת הרשות לכך.

ולא עוד, אלא שהרואה את הכל בעיני האמונה יוסיף להחשיב ביותר את חבירו המזיקו, כי יראהו כמקיים כזה את רצון ה', וכך איתא ב'ספר התניא - אגרת הקודש' (פכ"ה) אמרו חז"ל כל הכועס

כאילו עובד עכו"ם. והטעם מובן ליודעי בינה, לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה, כי אילו היה מאמין שמאת ה' הייתה לו זאת, לא היה כועס כלל, ואף שחברו שהוא 'בעל בחירה' מקללו או מכהו או מזיק ממנו, ואכן, מזיק זה יתחייב בדיני אדם ובדיני שמים על רוע בחירתו, אעפ"כ על הניזק כבר נגזר מן השמים והרבה שלוחים למקום. ולא עוד אלא אפילו בשעה זו ממש שמכהו או מקללו מתלבש בו כח ה' המחייה אותו, וכמו שאמר דוד המלך בעת ששמעי בן גירא קללו 'קללה נמרצת' - ה' אמר לו קלל' (שמואל ב' טו ז). והיכן אמר ה' לשמעי, אלא שמחשבה זו שנפלה לשמעי בלבו ומוחו - מאת ה' באה לו. ורוח פיו המח' כל צבאם החיה רוחו של שמעי בשעה שדיבר דברים אלו לדוד, כי אילו נסתלק רוח פיו ית' רגע אחד מרוחו של שמעי לא יכול לדבר מאומה"ט.

כתב ה'חפץ חיים' בספרו 'שם עולם' (שער שמירת שבת פ"ג) דהנה אמר הקב"ה לאלהיו הנביא (מלכים א' יז ט) 'קום

וכן כתב ה'ברטנורא' (אבות ב ו) על דברי המשנה 'וסוף מטיפיך יטופון' - שלא היה הדבר מסור בידן להרגך, אלא לבית דין, והקב"ה מסרך בידן - שמגלגלים חובה ע"י חייב, ועתיד הוא אח"כ לתבוע מהן מיתתך.

ט. מעשה היה עם ה'שרף מנובהרדוק' הגאון רבי דוד בודניק זצ"ל (אדם גדול ורם בענקים היה ה'שרף, והיו מחשבותיו משוטטות וגועשות כל היום במחשבות 'אלוקותו' יתב"ש. ומטעם זה ציוה הסבא מנובהרדוק שישמרו תמיד להשקותו ביי"ש - להשקיט את סערת מחשבותיו), שהלך להתבודד - כדרכם של תלמידי נובהרדוק ביערות שסביבות העיר מעזריטש. לפתע פגע בו כלב גדול ורעב, והיה המחזה איום ונורא, לראות את שיני הכלב

דרכם של צדיקים לראות בכל הנעשה, הן כשפלוני מראה לו אהבה, הן כשמראה לו שנאה - כי לא פלוני אוהבו או שונאו אלא הקב"ה נתן כן בלבנו.

וירא בסבלותם - בקבלת יסורים באמונה יינצל ממצרו

בפרשתן (ו ו'), 'הוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והצילתי אתכם מעבודתם'. מבאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ר"ה והוצאתי), וז"ל. כי התורה מלמדת אותנו עיקר ענין הסגולה אשר בעבורה יצאו ממצרים, והוא בהיות עם בני ישראל... תחת כור הברזל, ועיבדו מצרים אותם בכל עבודה קשה, בכל זה נאמנה את א-ל רוחם, ולא הרע לבכם לאמר, למה זה אנחנו בני ישראל עניים ומרודים יותר מכל שארי האומות להיות נרדים בעבודת הפרך. וכי מפני שאנחנו 'מיוחסים' נשתעבד למצרים הפחותים

לך צרפתה אשר לצידון וישבת שם הנה צייתי שם אישה אלמנה לכלכלך'. ולכאורה צריך ביאור, וכי אישה זו נביאה הייתה, ומהו הנה צייתי, שנראה שדיבר אל האישה האלמנה כדברו אל עבדיו הנביאים. אלא ביאורו, שלא כמידת בשר ודם מידת הבורא, כי בשר ודם ברצותו לצוות את רעהו, ידבר אליו בפה או לכל הפחות ישלח אליו מכתב, לא כן הקב"ה אשר בידו נפש כל חי, מבנים הוא בלב האדם את הרצון לעשות כך וכך, וזהו פירוש הכתוב 'הנה צייתי אישה אלמנה לכלכלך'.

וזכר מפורשים הדברים במדרש גבי יוסף הצדיק (בר"ר פד"ה) אמר רבי יהושע בן בייתוס בשם ר' יהודה בר סימון כתיב (ישעיה סג יז) למה תתענו ה' מדרכיך - בשרצית נתת בלבם לאהוב וכשרצית נתת בלבם לשנוא, וכך היא

משחרות לטרף, ואת רשפי עיניו הנוצצות באש בוערת בתאוות רציחה, ואכן... הכלב נשך אותו, ומיד התעלף ר' דוד...

לאחר שהקיצוהו, שאלוהו התלמידים בני נובהרדוק, מדוע התעלף מע"כ, וכי כך למדנו ב'נובהרדוק' להיבהל עד אימה מכלב הנובח, ויען ר' דוד ויאמר - אינני יודע מה אתם סחים, לא כלב ראיתי כאן, ראיתי את דבר ה' אשר בשיניה ובפיה של החיה - לך נגוס את 'דוד בן חיה'. ומה שהתעלפתי, אבאר לכם, ברגע שראיתי את האש הנוצרת מתוך עיני ושיניו של הכלב, ועל כולנה כשהרגשתי בעת הנשיכה את החום וההבל היוצא מפיו המשחר לטרף, ראיתי בזה לאיזה מדריגת חום והתלהבות אפשר ליצורי עולם לבוא בעשיית רצון קונם וחפץ צורם, נתמלאתי בושא בעצמי, ואמרתי, דוד, דוד, האם מימיך קראת קריאת שמע בהתלהבות כזאת, וכי מימיך הנחת תפילין באש קודש כזו... על כן נפלתי מיד ארצה בחלשות - מרוב בושא ועלבון (הובא בספרי קורות הימים של בית נובהרדוק - כדוגמת 'לפיד אש נובהרדקאי' עמ' 198).

והשפלים. אך ככל העת ההיא קבלו הכל באהבה וסבלו עליהם גזירת הקב"ה, (באמרם) כי אם בעיניו הוא טוב, גם לנו ביושר. וזהו שנאמר (ב יא) 'ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם... שראה ברוח הקודש את מדת הסבלנות של בני ישראל, כי נתנו שבמם לקבל הכל באהבה בגזירת השי"ת... לא הוקשה בעיניהם כלום על השי"ת, ולבך זכו לגאולה'.

מעבודתו ולימודו, ואילו לחברו הגרוע ממנו יש עושר ונכסים ומנוחה. ולא ירע לבבו לאמר למה זה ה' תרדפני באפך חנם, ולרעי הפחות ממני נתת כל טוב, וכי לא טוב היה לך להעניק לי מטובך, הרי כל כוונתי לשבת בבית ה' באהלי תורה ואלה הסיבות מבטלים אותי חנם. כי לא כן הדבר. כי עמקן מחשבות ה' לא יבינם כל יושבי תבל. כי אולי רצון השי" לנסותו אם ירהר אחריו".

וזמשיך התפא"ש, כי כן נכון להיות האדם מאמין בה' ככל דרכיו ומקרייו, וכשם שמברכין על הטובה, כך יברך אף אם ישיגוהו פגעי הזמן הלילה, ורבו עליו המטרירים המבטלין אותו

אך זה ענין עבודת להשי" להאיר מתוך חשיבה את לבבו לשמים, כמ"ש (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלוךך בכל נפשך' - אפילו הוא נוטל את נפשך,

י. על כגון דא רמזו בלשון הכתוב (תהילים לו ז) 'צדקתך כהררי קל, משפטיך תהום רבה', כי בעת שנמצא האדם במצב של צדקתך שכביכול הכל הולך למישרין ונקל לו להצדיק את הנהגת הבורא עמו אזי כהררי קל מותר לו להתבונן כמי שעמד למרגלות ההר ומתבונן בגדלו ויופיו של הר. אבל משפטיך כשיש עמו הנהגת משפט ודין, יראה עצמו עומד במקום גבוה והתהום פעורה מתחת לרגליו, שבאם יביט לאחוריו, ולא יתבונן כראוי אל אשר לפניו, הרי ב'רגע קטן' מסוכן הוא ליפול אל עמקי התהום, כמו כן, בשעה של הנהגת דין וייסורים לא יביט על מצב נפילתו אלא יתבונן ויקשר את מוחו ולבו לעבותות האמונה התמימה בחי עולמים.

יא. כי מנהגו של היצר' לכלבל את האדם, ופעמים הרבה הוא 'מראה' לו ומוכיח אותו מתוך מציאות העולם, שהרבה מיראי השם שרויים בחשכה, ולהיפך אורה ושמחה אצל מי שאינו ירא ה', כלפי אלו אמר הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל (מרבה חיים, מועדים - פסח) כשהוא מפליא לתאר, כי הנה אחר כלות ששת ימי המעשה עולה האדם ומזדכך ברגשי קודש לקראת בואה של שבת מלכתא. ובפסגת עבודתו הרוחנית בבואו להביע את שבחו ומעלתו של יומא דשבתא, עומד הוא ומזמר 'מזמור שיר ליום השבת', שונה את הפרק הלז בפסוקי דזמרה, ומשלש ב'שיר של יום' המבטא את תוקף קדושת היום. ומהו תורף מזמור זה, להסיר את טשטוש הערפל הממלא את האי עלמא דשקרא, ולהשמייענו נאמנה כי אמנם לעת עתה,

הבא להם חלילה, כי מדת הסבלנות הוא מלומד בבית הצדיקים כל הימים, עב"ל יב.

שלא יבזו המלך - במעלת הבזיונות להציל מכל רעה

נוראות מציינו ב'חתם סופר' (ד"ה ויצום) על דברי רש"י על הפסוק (ו יג) 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים' - צום עליו לחלק לו כבוד בדבריהם. וז"ל,

והנה 'נפש' הוא מלשון רצון, כמו שנאמר (בראשית כג ח) 'אם יש את נפשכם', ולזה אמר הכתוב 'אפי' הוא נוטל את נפשך' - פי' רצונך. (היינו) שנוטל ממך הרצון להשי' ע"י מדרת הפרנסה וכוונת אעפ"כ ואהבת. ולא יקשה בעיניך על השי"ת. וכמו שמצינו בהלל (ברכות ס) ששמע קול צווחה בעיר ואמר מובטחני שזה איננו בביתי, והאיך היה בטוח בזה הלא כל ימיו היה נדחק ביסורי עוני. אלא שידע כי אין זה מדרך אנשי ביתו לזעוק על

פועלי האון פרחו ויציצו, ושלוו עולם הישגו חיל. אך המתפעל מזה אינו אלא בער ולא ידע וכסיל ולא יבין. משום שאי"ז אלא כדי להישמדם עדי עד. ואילו הצדיק כתמר יפרח וישגה כארז אשר בלבנון. ובהירות ההשגה והאמונה וצלילות הדעת הלזו שיאתה מרום לעולם ה" וימאד עמקו מחשבותיך' הן הנה 'שיר שבח של יום השביעי'. כמו"כ, ה' מוסיף לומר, כי רבי ישראל נג'ארה זיע"א מחבר הפיוט 'י-ה ריבון עלם' המושר באיתערותא עילאה בכל תפוצות ישראל בזמירות שב"ק, טמן שבח נשגב זה בתיבות 'מכיך רמיא וזקיף כפיפין', ולכן יש ב' בתיים לפניו וב' לאחריו, להורות כי זהו לב ליבו של הפיוט ועיקר שבחו.

ומעתה, זה כל עיקר שגב העבודה המוטלת עלינו, שלא להתפעל משום מצב שהוא הנראה כהיפך רצון השי"ת, רק לעבוד את יוצרינו עבודה תמה ונקיה בכל לב ובכל עת ביתר שאת ועוז.

יב. סיפר הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר זי"ע שכן היו בודקים בימיו את ה'חתן' - מניחים לפניו פקעת של צמר שנקשרה בסבך נימה בנימה, וכך היו בודקים מידת 'סבלנותו' - כמה סבלנות יש בו להתיר 'פקעת צמר' זו... סיים הרה"ק ואמר, כך הוא גם בעבודת הקודש, כי העולם דומה לפקעת של צמר הסבוכה... ואם ירצה האדם לצאת מסבך מיצריו, עליו להתיישב ביישוב הדעת, יישוב דעת זה ישיג ע"י אמונה טהורה וביטחון גמור בבורא ית', ועל ידי זה יצא מכל המצרים הפוקדים אותו בזה העולם חדשים לבקרים.

להגה"צ רבי משה קליערס זצוק"ל רבה של טבריה, היה בן ושמו ר' אברהם מרדכי, ששימש בערוב ימיו כמזכיר הישיבה דשם, ביום מן הימים שלח רא"מ את אחיו הצעיר ר' אלישע שימסור לשלוחי הבי דואר מכתב האמור להגיע לאחינו שבגולה

נראה הרצה להזהירם שלא יבזו המלך, ויתכפרו לו עוונותיו, ולא יבואו המכות עליו בדין. בין והתבונן אם פרעה הרשע העומד ומשעבד שישים רבוא מבני ישראל - בעיניו קשים ומרים, ובדין הוא שילקה כהנה וכהנה, אפילו הכי בזכות בזיון מועט - שלא ינהגו בו כבוד כראוי ייפטר לגמרי מהמכות, ק"ו בן בנו של ק"ו

בה ביאר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (ליקוטי הרמ"ל מבוא התפילה ה-ח) בלשון הכתוב (תהלים קו יז) 'אילים מדרך פשעם ומעוונותיהם יתענו', שיש 'שמענים

- לטובת הישיבה. וזירוזו ביותר לאמר, רוץ נא מהרה כדי שתספיק את השלוחים (באותם הימים היה הדואר נשלח אחת בחודש). רבי משה שמע את הדברים מתוך חדרו, ומיהר לעברו, אלישע הנני מזהירך שלא תרוץ ולא תיבהל, כי שווה לו לאדם להפסיד אפילו מאה אלף פונט ובכדי שלא יאבד אפילו רגע אחד קטן של יישוב הדעת חלילה. כי המאמין שהכל מן השמים לא ימהר ולא יאבד משלוות נפשו, שהרי יודע הוא אל נכון שאף אם ירוץ לא יגיע אל יעדו אלא אם כך גזרה חכמתו יתברך. יג. אמרו בגמרא (ב"ב ט.) גבי ענין ה'צדקה' שגדול המעשה יותר מן העושה, ומבאר שם ביעב"ץ, וז"ל. לפי שטורח וסובל עלבונות מן הנגבים על ידו...

שמעתי מתלמידו של הגאון רבי אברהם קלמנוביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר בארה"ב אשר שמע מרבו שבבחרותו למד בראדין בישיבתו של החפץ חיים זי"ע, ומדרכו של החפץ חיים היה לעורר רבות להימנות על חברת 'מזהירי שבת' - המה הסובבים בעיר ומזהירים את בעלי החנויות לסגור עסקיהם בערב שבת מבעוד מועד שלא יבואו לידי חילול שבת ח"ו (ועי' מ"ב סי' רנ"ו סק"ב שהאריך בזה ובגודל שחרם), ולעיתים אף החפץ חיים עצמו היה יוצא אל השוק בלא לחוס על כבודו. פעם אחת קרא החפץ חיים לרבי אברהם שיתלווה אליו במסע הקודש ברחובות ובשווקים, יחדיו עברו מחנות לחנות והאיצו במוכרים לסיים מלאכתם בזריזות, והנה כאשר הגיעו לאחת החנויות החל 'בעל הבית' לצעוק עליהם ולבזותם ולא נח דעתו עד שסטר להם על לחיים... החפץ חיים שתק ולא הגיב מאומה, וכמוהו גם רבי אברהם, והמשיכו בדרכם ובמלאכת הקודש אשר עליהם. כעבור כמה שבועות הגיע אברך אל החפץ חיים ובכה נוראות כי אשתו מקשה לילד והיא בסכנת חיים ממש, שאלו החפץ חיים האם זהירים אתם באותם ג' דברים בהם נבדקת היולדת (עי' שבת לא:): השיב האיש, הן, מיד אמר החפץ חיים שיקראו לר' אברהם מהיכל הישיבה, כשנכנס אל החדר שאלו הח"ח זוכר הינך את הבזיונות שספגת מידי אותו חנווני, האם מוכן אתה למסור אותם אל האשה הזקוקה לרחמי שמים, והשיב שאכן מסכים הוא, לא עברו רגעים

ספורים והנה הגיע קול מבשר לאמור שילדה בן במזל טוב ויצאה מכלל סכנה, וראו כולם עין בעין כיצד זכות הבזיונות הצילה ממוות לחיים כפשוטו.

אמר רבי אברהם, רבינו שתי שאלות יש עימי ואבקש רשות לשאלם, כשנתנה לו הרשות פתח ושאל, א, מדוע ביקש הרבי ממני שאתן אותם הבזיונות, הרי גם הרבי התבזה על ידי אותו בליעל, ומדוע לא נתן הרבי את הבזיונות שלו, ב, אם אכן כה גדול כוחם של בזיונות מדוע באמת הייתי צריך להעניקם לאחרים ולא להשאירם לזכותי. השיבו החפץ חיים על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, שאלת מדוע לא מסרתי אני את הבזיונות שעברתי, הנה כבר זקנתי ובאתי בימים, וכבר כמה וכמה הרפתקאי עברו עלי בימי חלדי, וממילא אינני נסער 'ואוכל את לבי' אם מבזים אותי, אולם אתה צעיר לימים וכל פגיעה בך מגעת היא עד לעומק הלב פנימה, עד שאינך יכול לעמוד בה, ותדד שנתך במשך כמה ימים ולילות, על כן שכרך מרובה משלי. וששאלת מדוע אמרתי לך לתת אותם לזכות היולדת, כי למה נועדו כל אלו ה'מעלות' אם לא בשביל לעשות טובה לאחרים...

סיפר לי אברך הדר באחד מערי הגליל מעשה שאירע עמו, לפני כשלוש שנים בחודש אדר שנת תשע"ו עמד הלה בסיומם של שבע שנות ציפיה וייחול להיפקד בזרע של קיימא ולא ראה כל ישועה באופק, באותה שעה נתגלגל לידי אמו גליון באר הפרשה בו נתבאר בארוכה במעלתם וגדולתם של השומעים חרפתם ואינם משיבים ועונים, והחליטה לתור אחרי 'שומעי חרפה' לזכות בנה זה, לא ארכו הימים והנה היא שומעת ברחובה של עיר אשה אחת 'שוטפת' (וואשט אפ) את שכנתה וגרת ביתה והמתביישת שותקת בכוחות עילאיים, מיד ניגשה אליה ובקשה ממנה שתברך את בנה המצפה לזש"ק... ואכן, בחודש כסלו שלאחריו נולדה בתו הבכורה.

הרה"ק רבי מנחם מענדל מפרימישלאן זי"ע ערך פעם סעודת הודאה גדולה, ומשנשאל 'הודאה' מה זה עושה, הרי לא חולי ולא נס אחר היה כאן, הסביר להם הרבי שיש לו בקבלה מאבותיו הקדושים, שאם נגזר על אדם חולי מסוכן – ויש לו זכות עצמו או זכות אבות, ממירין לו את החולי לבזיונות ובושות, והנה היום ביזה אותי מאן דהו בבושות נוראות עד עמקי הנפש, נמצא שניצלתי על ידי זה מחולי ומכאוב, על כן עלי לעשות סעודת הודאה, ככל חולה שנתרפא מחולי, כי אינני שונה ממנו, ואדרבה ביותר מוטל עלי החיוב להודות, שלא רק שנתרפאתי מחוליי, אלא ניצלתי שלא חליתי כלל. לפי זה אמרו, שהמבייש את חבירו ומנע ממנו 'חולי', הריהו כרופא גדול – שמרפא את האדם בלא שום כאב וייסורי הגוף, אולם עליו נאמר (קידושין פב.) 'טוב שברופאים לגיהנום'. וכמו שאמרו חז"ל (ב"מ נט.). 'המבזה את חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא'.

את גופם בצומות ובמקוואות קרים מאוד', טוב לך מאלף תעניתים, אם אתה שומע אך זאת הוא הדרך 'אווילים', כי אילו חכמו חרפתך ואינך משיב הלוא טוב לך מאלף ישכילו לדעת ש'אם תכבוש בעסך'י הלוא עינינו'.

יד. בפרשתן (ה ב) 'ותעל הצפרדע', וברש"י, 'צפרדע אחת היתה, והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים', פעם שאלו את הגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע, וכי שוטים היו אלו המכים את הצפרדע, האם לא ראו בעיניהם שמכל הכאה שורצים עוד ועוד צפרדעים, ענה הגאון שהוא מאותו הטעם שהנך עונה לרעך הבא לריב אתך, והנך שב ומתווכח עמו, וכי אינך רואה שכל תשובה גוררת ושורצת ומוסיפה עוד ועוד על המשך המחלוקת, אלא מאי, אין בידך כח להתאפק לגודל אש הנקמה הבושרת בך, אף הם לא היה בידם להתאפק כשבערה בהם אש הנקמה ב'צפרדע' הגדולה.

אמנם, האיש שיש שכל ובינה שוכנים בקרבו, יבין כי שווה היא ההתאפקות, להשתיק את האש, לטובתו ולטובת רעהו, משל אמרו, ליהודי שלצורך פרנסתו היה מנקה חלונות בבניין גבוה מאד, וכך היה המנהג, האחד היה נעמד על גג הבניין ואוחז בקצות ה'שלייקעס', ו'המנקה' היה תולה עצמו בין שמים לארץ, כשכל אחיזתו היא ב'שלייקעס' שרעהו מחזיק על הגג, באחד הימים פרץ וויכוח ומריבה ביניהם, אמר לו ה'מנקה' עוד רגע אנקום בך כהוגן, ולשם כך החל להשמיט את השלייקעס מעליו כדי שהם יקפצו ויצליפו מכה חזקה בפניו של העליון, וזה התחתון החל לצחוק כתינוק בן שנתיים, החל לצחוק, גער בו העליון 'מדוע הינך מצחק' עוד רגע קט והינך נפגש עם אבי זקנך אשר בגן עדן מנוחתו, נענה ואמר, מצחק אני בראותי בדמיוני איזה 'פליק' הינך עומד לקבל מהשלייקעס שיקפצו אליך הגגה... אחי ורעי אהובי וידידי - המתעלל בחברו ומביישו, ועוד 'מצחק' ונהנה מכך, הרי הוא ממש כאותו שוטה 'תלוי', כי אף שנכון הדבר שחברו נצבט ב'פליק', אך הוא מאבד את עצמו לדעת בכעסו, בנקמתו ובאחיזתו במחלוקת, ומי ישיבנו לחיי העולם הבא.

הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זי"ע השתוקק כל ימיו לקיים מצות ציצית בהידור רב, בצמר מארץ הקודש. לאחר מאמצים מרובים שב אחד מחסידיו מביקור בארץ ישראל והביא לו מתנה יקרה מפז צמר נקי ומשובח מארץ הקודש, שמח הצדיק שמחה מרובה, ומסר את האריג לאחד מחסידיו שיתקין לו ממנו טלית קטן נאה ומהודר. אותו חסיד שידע עד כמה חשוב בגד זה בעיני רבו ניגש אל המלאכה בדחילו ורחימו, אבל תקנתו היתה קלקלתו, כי לא הבחין במעשיו, ובעת שעשה את הקיפול לגזור את החור לעשות 'בית הצוואר' פתוח שיוכלו להלבישו על הראש - קיפל את הבגד קיפול נוסף, וכשפתחו חשכו עיניו, כי מצא שני חורים באריג. בראש מורכן ניצב החסיד לפני הרה"ק והגיש את האריג המושחת כשאינו מסוגל

כתב ב'ראשית חכמה' (שער הענוה פ"ג לט) יותר שהוא שחוק הוא יותר טוב. כן וו"ל. 'נפשי תירום' - כיצד אפשר האדם, ואני אומר שלזה אמר 'ונפשי שיהיה דומם, ולא ירגיש, ע"י שיהיה בעפר לבל תהיה' - שבל יותר שיקבל מורגל כבר כל כך לקבל הבזיונות, כעפר שהוא מוכן לקבל דריסות בני אדם עליו תמיד. ואמר החכם כבוד הרב אברהם הלוי נר"ו שנלמד מדת הענוה מהעפר, שהעפר בל זמן שהוא גם לא יועיל למלאכה, בל שבן לעשות ממנו בלי, ובל שמעתי את נאקת - לשמוע אנקת רעה ולהיטיב לזולתו בפרשתן (ו ה), 'זנם אני שמעתי את נאקת בני ישראל', וביארו

לפצות את פיו מבושה ומצער, רק ציפה למה שהגיע לו. פנה אליו הרה"ק מבערשיד בשמחה, ואמר לו בקורת רוח, אכן, שני חורים נדרשו לו לבגד זה, וביאר מיד כוונתו התמוהה, כי פתח אחד נצרך כרגיל בכל טלית קטן - להכניס את הראש, והשני, כדי ללמד את רפאל שלא לכעוס.

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע סיפר עובדה זו כמה פעמים. ואחת מהם, כשנתכבד להיות סנדק בברית בשעה מוקדמת ביותר, ולשם כך נאלץ להקדים במיוחד את תפילת השחרית עם תלמידי הישיבה, ולבסוף, בהגיעו למקום עריכת הברית המתינו זמן רב למוהל, אז סיפר את העובדה הנ"ל, כמי שבא לומר אין לנו להתמלא רוגז וטרוניא, הנה טרחנו כל כך להגיע בזמן בדיוק נמרץ, ויכניסו את הילד בבריתו של אברהם אבינו בעיתו ובזמנו בלא עכבות, ולבסוף עלינו להמתין עבור המוהל...

בפעם אחרת היה זה בליל ש"ק לאחר עריכת השולחן אשר לפני ה', בשנים שהטיש ארך כשבע שמונה שעות, וה'אמרי חיים' שב לביתו חלוש ותש כח, בחוץ היה גשם וקור ומשום מה לא הגיע הגבאי שהמפתח ברשותו - לפתוח את הדלת, רבינו נאלץ להמתין מחוץ לביתו זמן ניכר עד שהגיע הגבאי, אך לא כעס ח"ו ולא קצף במאומה, כי אם הפטיר בניחותא באזני הנוכחים אספר לכם את העובדה בהרה"ק רבי רפאל מבערשיד, אח"כ, הפטיר - 'קודש קדשים, ווי נעמט מען אזא מדרגה אין קדושת המידות, די מעשה רעש'ט מיך איבער א סאך א סאך מער ווי מופתים (היכן נוטלים מדרגה גבוהה כזו של קדושת המידות, העובדה הזו מרעשה אותי הרבה יותר ממופתים).

בהזדמנות לאחר שסיפר את העובדה הוסיף לפרש את התפילה (שחרית לר"ה) לכוּבש כעסו בדיון, מי שהוא כובש כעסו יכול לעמוד לפני ה' בדיון, ללא שום פחד, כי יש לו טענה צודקת - אם אני בשר ודם מסוגל לכבוש את כעסי, הרי ק"ו אלף אלפי ורבי רבבות פעמים יש ביד הקב"ה לכבוש את כעסו ולדון אותי לטובה (שרפי קודש, עמו רמ"ה).

באר הפרשה - באר הפרשה וארא

צדיקים אומרו 'וגם' - כי כך היא הנהגתו לימינו, להסיר ממנו כל צער ומכאוב^{טו}, של בורא עולם, כאשר ישמע איש את לבבו אותו^{טז} ישמע גם ה' לקול נאקתו^{יז} צעקת רעהו ויתמלא רחמים עליו לעמוד ויפקדהו בדבר ישועה ורחמים^{יח}.

טו. בימים שכיהן הגה"צ רבי משה קליערס זי"ע כרב בעיה"ק טבריה ועמד בראשות כולל האברכים, היה זמן שמצב הכולל היה קשה, ובמשך מחצית השנה לא קבלו האברכים עמלי התורה את משכורתם (שכר בטלה), רק הממונים על הכולל קבלו את משכורתם, ואף רבי משה כמותם. באחד הימים קרא רבי משה לממונה על חלוקת המעות, ופקד עליו, כל זמן שהאברכים אינם מקבלים משכורתם אף את משכורתו לא תיתן. ואכן, בתחילת החודש הבעל"ט לא הגיע השמש עם הסכום אל ביתו של ר' משה, לא חלפו כמה שעות ותבוא אליו הרבנית בקובלנא על שכך ציווה, בטענתה, הנני חייבת מעות לשלם לחנווני ולשאר בעלי המלאכה, נענה רבי משה ואמר לה, אף לאברך המתמיד 'חיים לובלינ'ער' אין די בביתו, ואף הוא חייב כבר סכומים גדולים לבעלי חובותיו. והנה, כל זמן שלא יחסר המזג בביתי לא אוכל להבין אל לבם, ולהרגיש את צערם של עמלי התורה, ולא עוד אלא שאם אחד מהם יתאונן קשות לא אבין ולא ארגיש עמו את כאבו, ואולי אף אפגע מדבריו, לכך אין ברצוני לקבל את המעות עד שגם הם יקבלו.

על רבי ירוחם הגדול ממיר צוק"ל מספרים שפעם עלה אל הרכבת (באן), ובעלותו על מדרגות הרכבת בעת נעילת הדלתות נשמטה נעלו אחת מרגליו, וכבר לא היה יכול לחזור ולקחתה כיון שהחלה הרכבת לנסוע, בו ברגע תפס ר' ירוחם את אשר נעשה, חלץ את נעלו השנית והשליכה מבעד לחלון, בהסבירו לסובביו - הרי את הנעל הראשונה כבר הפסדתי, ומה אעשה בנעל הזו שנשארה לפליטה... לכך השלכתי מיד גם אותה, והמוצא אשר ימצא את הנעל הראשונה ימצא גם כן את השנית... וכבר אמרו, כי כל אחד היה מגיע ל'השגה' גדולה כזו - להשליך את הנעל האחרת למען המוצא, אך הוא היה 'משיג' זאת רק לאחר כברת דרך בהרגיע נפשו מהבהלה שהייתה לו מאבידת הנעל, אך רבי ירוחם שכל מהותו הייתה לחיות מתוך מחשבה על הזולת על כן 'השיג' זאת ברגע כמימרא בעת שעדיין יכול היה להציל משהו למען רעהו.

טז. והנה, אף שנצטווינו 'להיזהר בכבודן של ישראל' אין זה אלא ענין לאיש על רעהו, אבל אי"צ לומר שעל כבוד עצמו לא 'נצטווה' האדם להיזהר - שיכבדוהו אחרים... אלא אדרבה יכוף עצמו ויהא נכנע בפני כל איש ואיש מישראל... וכן מצינו בפרשתן (ט לא-לב) 'הפשתה והשעורה נוכתה, כי השעורה אביב והפשתה גבעול. והחיטה והכוסמת לא נוכו כי אפילות הנה' וברש"י, 'השעורה אביב - כבר

ביכרה ועומדת בקשייה ונשתברו ונפלו, וכן הפשתה גדלה כבר והוקשה לעמוד בגבעוליה. כי אפילות הנה - מאוחרות ועדיין היו רכות ויכולות לעמוד בפני קשה'. יש שביארו כי אדם הקשה העומד על שלו, ואינו יכול לכוף עצמו בפני חברו (לותר בעת הצורך), הרי הוא לוקה הרבה ומאבד טובה בחייו. אבל מי שהוא רך כקנה פני כל, אינו נשבר מהתלאות הבאות עליו, ויכול לעמוד בכל מצב שהוא. ובפירוש אמרו בגמרא (סנהדרין צב.) אמר רבי אלעזר לעולם הוי קביל וקיים, ופירש"י, הוי עניו ותחיה.

יז. פעם שאל הגאון בעל 'שבט הלוי' זצ"ל את הגאון רבי יעקב אידלשטיין זצ"ל כיצד זכיתם ליכח' עליון כזה שכל ברכותיכם ותפילותיכם מתקבלים בשמים ופועלים פעולתם לטובה... תחילה ניסה ר"י לבטל את עצמו ושאל מנין לכם שהם פועלים... אבל משלא נתקבלו תירוציו נענה ואמר, שמא כל זה ב'מידה כנגד מידה' כי קהל גדול בא אלי והנני שומע ומקשיב לכל יחיד ויחיד מהם ב'סבלנות' עצומה, אין איש היוצא מביתי מבלי שנשמעו כל דבריו באוזן קשבת, על כן גם בשמים אומרים נשמע בסבלנות את כל דבריו עד תומם ונמלא את בקשותיו ותפילותיו.

יח. מעשה בשני אחים שאחד מהם עלה לגדולה ונתעשר בעשירות מופלגת, ואילו השני נשאר עני מרוד חסר כל. ויבוא היום ובנותיו של האח העני הגיעו לפרקן, ולרש אין כל, החל העני לחשב - אלך לארמונו של אחי, אספר לו על מצוקתי, אולי יחוס עני ואביון אולי ירחם, וכך עשה, בהגיעו לבית אחיו ביקש מ'שומרי הסף' שיכניסוהו אחר שהוא אחיו של 'בעה"ב'. מיד הכניסוהו אל הבית, אך 'העשיר' החליט לעשות עצמו כמי ש'אינו מכיר', ושאלו 'מי אתה', ויענהו העני אחיך אנכי, אך העשיר בשלו - מי אתה, ויענהו בבושת פנים - 'אחיך ובשרך אנכי', אמר לו העשיר 'איני יודע מה אתה סח', כי בן יחיד אנכי להורי, ואין לי אח כלל, נראה לי שטעית באדרעס (כתובת), ויצא העני מלפניו בבושת פנים ובפחי נפש.

כעבור ימים אחדים פנה האח העשיר לבקר כדרכו את אביו הזקן (שממנו עדיין לא שכח), מיד כשנכנס הבן - העשיר, הביט בו האב בפליאה ושאלו - מי אתה, ויען העשיר 'אנכי ראובן בן בכורך', אמר לו האב 'איני יודע מה אתה סח', אין לי בן הנקרא ראובן, נראה מתוכן דברייך שטעית באדרעס, כי איני מכירך ולא ידעתך, הבן העשיר - שהחל לחשוש שמא אירע משהו לשפיות דעתו של האב לא ידע את נפשו, והחל מתחנן אל אביו - אבי, אבי, הלא שני בנים לך ואני הוא ראובן בכורך, אך האב לא חזר בו ועמד על שלו... עד שבסוף נענה האב ואמר לו, אני הנני אביו של שמעון (העני), אם הינך אחיו הרי אני גם כן אביך, ואם לאו... על דרך זה יהודי המכיר באחיו, והוא גומל חסד ומרבה להטיב לרעהו, אומר הקב"ה אף אני אביך - ואתנהג עמך 'כרחם אב על בנים' (תהלים קג יג)...

והמיטיב לרעהו ושמח בשמחתו מתעלה עד אין קץ, כביאורו של הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע עה"כ בפרשתו (ו כו-כח) 'הוא אהרן ומשה... הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים, הוא משה ואהרן'. וברש"י 'הוא אהרן ומשה וכו' לומר לך ששקולין כאחד'. והקשה השל"ה הק', היאך אמר שהיו שקולין כאחד הרי מפורש אמרה תורה 'ולא קם עוד נביא כמשה', ואף לאהרן הכהן עצמו אמר הקב"ה (במדבר יב ז) 'לא בן משה עבדי' - ואיכבה יאמר 'שקולין היו'.

שומע תפילה - הקב"ה שומע תפילת הכל יהיה מי שיהיה

ומבאר ה'כתב סופר', כי אכן משה רבינו היה גדול מאהרן אחיו, אלא שבאותה שעה שעמדו אל מול פרעה נתעלה אהרן להיות כמשה, ולא זכה לזה

בפרשתו (ה טו), 'ויאמר ה' אל משה השכם בבוקר והתייצב לפני פרעה הנה יוצא המימה', נוראות איתא במדרש (שמו"ד יא א) היה פרעה רוצה לעסוק

יט. עובדא נפלאה שמעתי מאחד מנכבדי היהדות החרדית בארה"ב העוסק רבות באומנתו של הקב"ה להיות 'מזווג זיווגים', מעשה בבני משפחה אחת של"ע חמשה מבנותיהם היו (ועדיין הם) 'תקועים' בענין מציאת זיווגם, השי"ת ירחם עליהם במהרה... לאחרונה באה הבת הגדולה בקשרי שידוכין בשעטומ"צ, אלא שלא ארכו הימים והבחור ה'חתן' הודיע על עזיבת השידוך, ומכיוון ש'עזבון' זה נעשה שלא בצדק ובאופן מבייש נוראות, לא היה בידי בני המשפחה - הכלה והוריה, לקבל את הבזיונות בקלות, וגם לא אבו בשום פנים ואופן למחול לחתן ולבני משפחתו על כך. כעבור כמה שבועות מצא חתנם 'לשעבר' את זיווגו ההגון לו, אלא שצד הכלה הודיע נחרצות שלא יתנו ל'שידוך' לבא לידי גמר עד שהכלה 'לשעבר' תענה ותאמר בפה מלא ובלב שלם סלחתי, סלחתי. אבל לדאבון לב, לרוב יגונם של הכלה והוריה לא אבו למחול ולסלוח, גם 'עסקנים' ידועי שם שעלו למעונם וניסו לדבר אל לבם, להשקיט את סערת רוחם מהעלבון הצורב לא הצליחו להוציא מפייהם תיבת סלחתי, והנה, לפני כשלושת שבועות הסכימה הכלה, סברה וקיבלה, ותען ותאמר 'סלחתי כדברכם', ומיד נגמרו שידוכי החתן בשעטומ"צ.

בחפלה, אמר הקב"ה למשה, עד שלא יצא - לך והתייצב לפניו. המתבונן בדברים אלו תתפעל נפשו ותינתר ממקומה, כי מכאן נסתמו כל טענותיו ותלונותיו - שהוא חוזר ואומר בכל עת ושעה - הנני העני ממעש, מכף רגל ועד ראש אין בי מתום, מה אני ומה חיי שאוכל לעמוד ולהתפלל לפני הבורא, כיצד תעשה תפילתי רושם. כי ישא ק"ו בעצמו, אם זה הרשע - פרעה ששעבד שישים רבוא מבני ישראל ורחץ בדמם של בני ישראל וכו' מכל מקום תפילתו תצילנו מן המכות - אשר היו מגיעים לו ביושר... עד שהוצרך הקב"ה להזהיר את משה שיבוא אל פרעה קודם שיתפלל, ק"ו בן בנו של ק"ו לבר ישראל שיכול לפעול בתפילתו גדולות ונצורות - כי אף הפחות שבישראל לא נגע באפס קצהו מרשעותו של פרעה.²

הירא את דבר ה' - שמירת עצמו בקדושה בפרשתן (טו), 'הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הננים את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים', רמזו בה הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע דירא שמים אינו מסכים שבניו וב"ב יסתובבו בחוץ ברחוב ובשרות [מחמת גרדי קדושה] ומכנים את ב"ב אל הבית להישמר בקדושה³.

בי העיקר הוא לעשות 'גדר וסיג' - להתרחק מאד מכל דבר רע, וכפי

עוד מצינו 'בספר העיקרים' (מאמר ד' פס"ז) שהתפילה מועילה לכל אחד ואפילו פחות שבפחותים, וראיתו ממנשה בן

לא ארכו הימים, כשבועיים לאחר המחילה, ביום ד' טבת דהאי שתא, באה גם כלה זו ה'מוותרת' בקשרי שידוכין - למעלה מכל דרך הטבע (ואין כאן המקום לפרט בגודל הנס), בדבר נאה ומתקבל, ענבי הגפן בענבי הגפן, לתפארת כל המשפחה, ללמדך, כי המוותר והמוחל משלו לאחרים אינו אלא מייטיב לעצמו בכפלי כפלים. כ. אגב אורחא יסופר, כי כשעלה המשגיח רבי אליהו דסלר זצ"ל לכהן בישיבת פוניב'ז שם אל ליבו שרבו הבחורים האומרים קדיש יתום, מיד תיקן להאריך בפסוקי דזמרה באומרו שקבלה בידנו כי פסוקי דזמרה מועיל לזמר עריצים ולהכרית המקטרגים, ובזכות זה יתמעטו ה'קדיש יתום'.

כא. בענין קדושתן של ישראל, בפרשתן (ו ז) 'והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים', פירש ה'שפת אמת' (תרל"א ד"ה והוצאתי) בשם זקנו ה'חידושי הרי"ם' זי"ע שכך

שאמרו בנמ' (פסחים מ:): 'לך לך אמרין ולעשות סייג ולהתרחק מכל אבק עוון. וזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב' (על הנזיר להתרחק מן הכרם, אף אם יצטרך משום כך לסבב ולהאריך דרכו שלא יפגע בכרם, בכדי שלא יכשל באכילת ענבים) כך עלינו לגדור גדר ודע, כפי ריבוי הקושי ומשיכת החומר מטה מטה, כן תתרבה מעלתו

אמר הקב"ה - אוציא אתכם ממה שאתם רגילים לסבול את טומאת מצרים, כי כל עניין הגלות הוא מה שמתרגל לחיות תחת שלטון הרע, וסוד הגאולה הוא שמרגיש בעצמו שאינו מוכן להמשיך יותר בדרכו הרעה. ומסיים וז"ל, והוא עצה היעוצה לכל איש ישראל על ידי שמרגיל עצמו להיות שונא הרע בתכלית השנאה וכו' וזה התחלת הגאולה, עכ"ל.

כב. לפני כמה שנים נתפרסם מעשה באשה אחת זקנה, שכל ימיה הייתה ממשמשת בכל חבילה ושק (שקיות) שנקלעה בסמוך להם, פעם אחת בעת השתתפותה בשמחת נישואין מצאה עצמה עומדת בסמיכות לחבילותיה של הכלה, והחלה ממשמשת ו'מטפלת' בחפצים הנמצאים בתוכם, אם הכלה שהבחינה במעשיה גערה בה, מדוע את מקיימת ברכתו של ישמעאל 'ידו בכל'... והרי יש כאן חפצי הכלה, וסלקי ידיך מכאן, הזקנה שנתביישה עד עמקי נשמתה ברחה הביתה שם נתנה דרור לדמעותיה, באותה שעה בא לבקר אותה בנה ר' שמשון, ונבהל לראותה בבכייתה, סיפרה לו האשה את אשר עבר עליה, אף הבן כאותה אם הכלה פתח פיו וניסה לדבר על לבה שתחדל ממנהגה הנלוז, אמרה האם, שב נא כמה דקות, ואספר לך מה שלא ספרתי לך מעולם, בצעירותי דרתי ב'פולין' כשנכנסו הרשעים לעירנו, ברשעותם רצחו את אבי לעיני, לאחמ"כ ציוו על כולנו לעזוב את בתינו ולהתכנס ב'גטו', כל אחד הורשה לקחת עמו רק שתי חבילות ותו לא, בלית ברירה, אספתי את כל חפצי הערך - תכשיטי זהב וכלי כסף לצקלון אחד, ובשני הכנסתי את בני יקירי התינוק 'שמשון', ורצתי יחד עם כל בני העיר. לפתע, פקדו הרשעים פקודתם, כי מעתה נאסר עלינו לקחת שתי חבילות, וכל מי שנושא שתיים ישליך אחת מהם ארצה וימשיך ללכת עם חבילה אחת בידו, כמובן שעם כל הקושי שבדבר, העדפתי להשאיר את בני עמי, השלכתי ארצה את כל כלי כסף וזהב שהיו ברשותי והמשכתי לרוץ כש'אוצרי' שמשון - בידי... אלא, שכעבור כמה ק"מ תפסתי את טעותי הנוראה, שבטעות השלכתי את שמשון מידי ונשארתי רק עם הכסף והזהב, והרי אין דרך לחזור, כי כל מי שניסה לחזור דמו בראשו ל"ע... ומאז ועד הלום בכל עת שהנני רואה איזו חבילה הנני פותחת 'לבדוק' שמא ואלי נמצא אוצרי באותה חבילה... וזה פשר מנהגי המשונה בעיניכם, כאשר הציל אותי הקב"ה מגיא צלמוות והעלני לארץ

ויגדל שכרו אם יעבוד ויתגבר על עצמו ועל טבעו^י, וכבר אמרו בגמ' (פסחים קיג.) 'אמר רבי יוחנן שלשה הקב"ה מכריז עליהן בכל יום, על רווק הדר בכרך ואינו חוטא, ועל עני המחזיר אבירה לבעליה, ועל עשיר המעשר פירותיו בצנעה', הרי שהקב"ה משתעשע ביציר כפיו שבבש יצרו כנגד טבעו לעשות רצונו ית'. עד

שהוא מכריז עליהם בכל העולמות, פלוני נזהר מלפגום בעיניו והתגבר על יצרו, אלמוני שמר על מחשבתו^י. והקב"ה שש ושמה בכל פעולה ופעולה, אפילו בדבר הנראה לאדם כאין בו ערך, או אפילו אם מתגבר רק פעם אחת בלבד, כגון ששומר עיניו פעם אחת ותו לא, אף שנכשל ר"ל פעמים רבות, אך בעת הזאת

הקודש אמצתי לעצמי ילד ונקרא שמו בישראל כשם בני הנאבד - שמשון, וזה אתה היושב עתה לצדי...

אחיי ורעיי, אהוביי וידידיי, אף כהיום הננו עדים לתופעה כזאת, אדם נוטל לידו 'מכשירים' ('מוגנים' וכל שם וחניכה דאית להו), והוא אומר כי לצורך פרנסה הוא נצרך להם, פעמים הרבה הוא נחשב כמי שזרק והשליך את בניו ממנו והלאה על ידי כלי משחית הללו, והשאייר אצל עצמו רק 'כלים' לעשות ולהרוויח על ידם כסף וזהב, ובבוא היום כשתופס את עצמו רואה שבניו בל עמו, ורוצה לשוב אחורנית לקחתם ולקרבם אליו, אבל מה יעשה וכבר אין דרך חזרה...

כג. לימוד נפלא מלמדנו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (בפרשתו) וז"ל, איתא במדרש (שמו"ר י ג) איך היתה הצפרדע נכנסת לתוך בתיהם של גדולים העשויים משיש, אלא שהיה אומר לשיש עשה לי מקום שאעלה ואעשה רצון בוראי והיה נבקע השיש. ועל דרך זו צריך כל יהודי לומר ללבו האטום כאבן, התבקע כדי שאעשה רצון בוראי... התבקע כדי שאעשה רצון בוראי... שאפילו בשביל הצפרדע נבקע השיש בלכתה לעשות רצון הבורא ית"ש.

כד. ועיקר הקדושה - בשעה שגוברים ומתרבים הנסיונות על האדם והוא מתאמץ בכל כוחו להתגבר עליהם. וכביאורו של הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (דרשות לח"ק שנת תר"ו, בפרשת אמור) על אמרם ז"ל (תו"כ כ קכח, הובא ברש"י ויקרא כ כו) 'אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר, אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי', והיינו שעיקר החשיבות שבקיום המצוות הוא כשמתאוה לדבר ונמנע ממנו - כי כן ציווה לו המלך, ולא כשאין לו כלל תאוה ונסיון בענין זה.

ובזה יש שאמרו לבאר - 'כול כמוני', שמא ירצה האדם לומר שהוא רוצה להיות כביכול יתברך, שאין לו כל ניסיון וכל תאוה חלילה, וכלל לא ירצה בבשר חזיר. לא יאמר כן, אלא אדרבה - 'אפשי ואפשי', ויש לי נסיונות, ודייקא מתוך אלו הנסיונות יענה ויאמר 'רוצה אני אבל אבי שבשמים גזר עלי'. ומשם יתעלה לרום המדרגות.

שניצח את יצרו הריהו מעורר שמחה ויעמיק במחשבתו בזה יוסיף כוח ואומץ בכל העולמות²¹. וכאשר יתבונן האדם להתגבר ביתר שאת ועוז.

ואף ב'עולם הזה' יזכה לרב טוב, כביאורו של רבי יהודה החסיד בספר חסידים (קצא) שאותיות נ' וס' סמוכים זה לזה, לרמז כי האדם ה'נס' מעבירה שבאה לידו, נעשה לו 'נס' כפי משאלות לבו לטובה.

כה. סיפר לי מחנך גדול אחד, שבתחילת דרכו ב'ישיבה קטנה' שילחו המשגיח חוצה מכותלי הישיבה כמה פעמים על דברים של מה בכך [אף שהיה בחור כהלכה, אך גבר רצון המשגיח להטיל מורא (משמעת) על כל בני הישיבה], באחת הפעמים בהם נשתלח חוצה התחבר אליו בחור מבוגר ממנו - שלא קנה מספיק יראת שמים, והוליכו למקומות מפוקפקים ברצותו 'לחנך' את המשגיח - שישמע מה מעשיו של הבחור הצעיר בעת שהותו בחוץ ושוב לא ישוב על מעשי השילוח... הבחור לא ידע להשית עצות בנפשו, כי מצד אחד היה מלא וגדוש ביר"ש, אך לאידיך לא היו לו עוז ותעצומות לטרב 'לגדול'... אך אז הקרה ה' לפניו שיכנסו לגינה בחצר אחד הבתים, ומשמים נשלח אליו 'מלאך' להצילו מרדת שחת ה"י, כאשר ניגש אליהם האיש הממונה על הגינה (גנן) ושאלם למעשיהם כאן, וספרו לו כל הקורות עימם, החל הלה לגולל בפניהם קורות חייו, שלפני ה'מלחמה' היה הוא בעצמו בחור ואברך חסידי - ירא ושלם, אלא שבצוק העיתים בשנות המלחמה הנוראה ירד מהדרך רח"ל, ולמד 'הלכות גנות' על בוריים, והראה להם את כל נפלאות הגינה וסדר עבודתו, כאן הנני גוזם, שם אנכש ובמקום פלוני אעדור... אבל שם - הראה באצבע לא אגע ולא אתקרב, כידוע שאחרי הזריעה נרקבים הגרעינים ורק לאחמ"כ הם מתחילים לצמוח ולאיתעביד לאילנא רברבא, ואלו הגרעינים דשם רקובים המה ובדרכם לצמוח ולגדול, ואסור בתכלית האיסור לנגוע בהם עתה, כי בזו השעה כל נגיעה מסוכנת לקלקלם ולכלותם...

אף אתם כיוצא בזה - שלחו אתכם מבין כותלי הישיבה, הרי בשעה זו ובמצב זה הנכם דומים לאותם גרעינים רקובים - שדייקא מתוך רקבון זה הם עומדים לצמוח, אף אתם הזהרו והישמרו מכל 'נגיעה' וכל שינוי, כי כל שינוי מסוכן להוריד אתכם לבאר שחת עד שלא תהא לכם תקומה... שמעו לעצתי, חזרו לישיבה. הבחור שב לישיבה עלה ונתעלה עד רום המעלה, וכהיום הנו ת"ח גדול, ירא שמים מרבים ומחנך בחסד עליון...

אף לנו ייאמר, כל עת וקבון - נסיון וקושי אינו אלא דרך לצמיחה ועליה, וביתר שאת יזהר ויישמר מכל דבר קטון כגדול המסוכן להפילו אפיים ארצה. שלא לגעת ולא לזוז כמלא נימא מהנהגתו בזמנים טובים.

מה רבה היא מעלת האדם המולך על ליבו ושומר אבריו וחושיו למען כבוד שמו יתברך, ובכלל זה שומר עיניו מראות רע והשומר אזניו משמוע רע, שהנה נאמר (ישעיה מב יח) 'החרשים שמעו והעיוורים הביטו לראות', והתמיהה עולה מאילה הכיצד ישמעו החרשים שנחסר מהם חוש השמיעה והיאך יראו העיוורים שאין להם כח הראיה. ומבאר הגה"ק החסד לאברהם זי"ע, שאם אדם עושה עצמו כחרש מלשמוע רע זוכה לשמוע את דבר ה', את הבת קול היוצאת

שובו בנים שובנים - מפלאי כוחה של תשובה עומדים אנו בימי ה'שובבי"ם' - ימים שיש בהם חפץ - הקב"ה מגלה שהוא חפץ בנו אף אם הרחקנו נדוד עד מאד¹², כה כתב ה'פרי מגדים' בספר 'המגיד' (ה"ג, שובבי"ם פר' שמות, עמ' קס בר"ה הגה) כי ג' פירושים יש לתיבת 'שובב',

כו. וכבר היה מעשה אצל הרה"ק ה'בבא סאלי' אשר פעם גילה לאחד שיודע היכן היה בשעה פלונית וראו בעליל שרוח הקודש מדברת מתוך גרונו, כששאלוהו כיצד זכה לגילויים נשגבים אלו, השיב 'כאשר שומרים על העיניים מלראות דברים שאין צריכים זוכים שיפתחו העיניים לראות מראות אלוקים'.

כז. מגיד מישרים היה הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, והיה דורש בקביעות בכל ליל שב"ק בביהכ"ס הגדול 'זכרון משה' שבעיה"ק ירושלים, בשבת אחת עמדו שני בחורים ברחובה של עיר, ואחד מהם שאל את רעהו, האם הנך הולך ל'שבדרון' אמר לו רעהו, לא ולא, כבר שמעתי אותו עשרים פעמים... 'למזלם' עמד רבי שלום לאחוריהם ושמע את דבריהם הנאמרים באמת. למעשה, באמצע הדרשה רואה רבי שלום שהשנים נכנסו לבית הכנסת, נענה ר"ש וסיפר, בכביש הגדול נסעו פעם הרבה רכבים, לפתע החליט אחד מהנהגים לנוח מעט מעמל הדרך באמצע הכביש, עצר את רכבו, ופנה לעסקיו לקריאת 'כתבי עת' וכדו', כמובן שמיד נעשה לאחוריו 'פקק' (טרעפיק) ארוך, הללו פתחו ב'צפצופים' - מתחילה בפה רך, ולבסוף בעבודה קשה, ותיהום כל העיר, ו'גולם' חצוף זה בשלו, כמי שאינו מרגיש כלל בכל המתרחש סביבו - הוא עסוק בשטויותיו בריכוז מלא, לפתע הבין את הבלגן (טומהלה) פתח את דלת רכבו, ויצא ממנו במהירות, ופתח לזעוק לכל העומדים מאחוריו, די, חדלו לכם, מדוע הנכם מצפצפים ומצפצפים, וחוזרים על אותו צפצוף עשרות פעמים, כבר שמעתי אתכם, הפסיקו כבר... זועקים הם לעומתו, מה... וכי השתבשה דעתך, מה הרווחנו בזה ששמעת את צפצופינו, והרי אנו מצפצפים כדי שתזוז ממקומך, זוז ואז נשתוק, ובזה רמז להם, כי כל דברי המוסר והתעוררות, אין בהם מטרה כשלעצמם כמו המטרה שהשומע אותם יתחיל לזוז ממקומו, א"כ טענת 'כבר שמענו' מופרכת ביסודה היא.

באר הפרשה - באר הפרשה וארא

א. מרד. ב. שבירה. ג. גירוש. כלומר ומוסיף הפמ"ג שאף אם כבר שב אף החוטא ישכבר מרד בה', ושבר את עצמו כלומר שנעשה בעל מום ע"י חטאיו, ואף גם זאת שנתגרש ממחיצתו של הקב"ה - לכולם יוצאת בת קול שובו בנים שובבים^{כח}.

בתשובה וחזר למרדו, אל יאמר היאך אשא פנים לשוב בתשובה בשנית ובשלישית וכו', כי רק העבד בארון אין תרופה - אם בגד בו פעם אחת ושתי יגרשנו עולמית מבלי אפשרות לחזור

כתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לנכדו הבח' מוה"ר מנחם נתן הי"ד, וז"ל. ב"ה, א' פר' בא. לנכדי היקר מ' מנחם נתן שי"... ואשר כתבת לכתוב לך בענין יראת שמים, הנה אתמול נקרא בפרשה (וארא) 'הירא את דבר ה'" (ט כ) וכתוב (פסוק כא) 'ואשר לא שם לבו' וכו', משמע כי ענין יראת ה' היא לשים לב לכל דבר, שלא לעשות דבר שלא יהיה לרצון לפני אדון כל, ולהאמין כי מלא כל הארץ כבודו, ובוה משיגים יראת שמים, זקינך הדו"ש, חי"ק.

וכבר כתב המסילת ישרים (פ"ב) 'וההולך בעולמו בלא התבוננות אם טובה דרכו אם רעה, הרי הוא כסומא ההולך על שפת הנהר אשר סכנתו וודאי עצומה ורעתו קרובה מהצלתו'.

כי באמת תימה רבתי היא על אנשי מצרים, הרי כל אותם הימים המה ראו עין בעין היאך שמתקיימים דברי משה אחת לאחת, והדעת נותנת לחוש לדבריו ומדוע לא הכניסו כולם את מקניהם לתוך הבתים למען לא ינזקו בברד, ואף אם לא האמינו בודאי לדבריו, אך על כל פנים מדוע לא חששו מן הספק, ותגדל הפליאה ביותר על פי מה שמצינו במדרש (שמו"ר יב ב) 'הירא את דבר ה' מעבדי פרעה אמרו רז"ל זה היה איוב, ואשר לא שם לבו זה היה פרעה ועמו', ונמצא שבכל ארץ מצרים לא נמצא רק איש אחד שהאמין שעתידה מכת ברד לבוא עליהם. אלא שאף שידעו בשכלם אך ליבם רחק מהם ולא התבוננו בלב. וכך גם בענייני יר"ש שכולנו חכמים וכולנו נבונים, אך הידיעה נשארת במח ובראש ואינה מחלחלת ויורדת ללב, ועל כך נאמר (דברים ד לט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך', שאין די בידיעה כי אם בהתבוננות בלב. וכבר פירשו בלשון הכתוב (במדבר כד כ) 'ראשית גוים עמלק' שזה דרכו של עמלק הרשע לומר כי די ב'ראשית' - שידע בראשו ואין צריך גם להחדיר זאת בלב. כח. ועל דרך שטר של מאה \$ (הולר), שאף אם יפול לבוץ, ויתלכלך ויתקמט לגמרי, עדיין שוויו מאה \$ בלא שום פגם, ולא נגרע מערכו מאומה... כך עצם מהות היהודי אינו משתנה לעולם... אלא שאם נתרחק - יחזור ויתקרב לבורא כל עולמים. ויתחזק במעשה שהיה, פעם כבו בשוגג (ע"י טליתו) נרותיו של הרה"ק מסאווראן זי"ע בשב"ק, והיה הצדיק שבור מכך, עד שלא יכול היה לישן כל אותו הלילה,

ממנו להסכים כפי מדרגתנו, לתת להם רשות לצאת לשלש ימים.

אדרבה, עלינו להלך ולעלות דייקא מעט מעט, הנה כתיב (משלי יג ג) 'אוולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו', נוראות כתב הגר"א בפירושו למשלי, וז"ל. כי אמרו ז"ל (שבת קד.) 'הבא ליטרה מסייעין אותו', ולפעמים אדם מתחיל ללמוד תורה ולעשות מצות, ואח"כ פירש - מחמת שקשה לו מאוד לפי שאין מסייעין לו, וזעף על ה' למה לא סייעוהו, ובאמת, (זה שלא סייעוהו) הוא מחמת איוולתו, והוא כי כל אדם צריך לילך לפי מדרגתו ולא יקפוץ כמ"ש למעלה, ואז ילך לבטח בדרכו, אף יסייעוהו (מן השמים), אך שזה האדם לא התחיל לילך בדרכו (היפך לו דרכים אחרות - של העומדים כבר במדרגה גבוהה ממנו) לכך לא סייעוהו. וזהו, אולת אדם, כלומר, מחמת איוולתו שעשה בלתי ישוב הדעת סילף דרכו, והוא (כא שלא בצדק) זעף על ה' למה לא סייעוהו...

ולתהפיים עמו, משא"כ בן עם אב - אין ברירה, ומקבלו בכל עת ששב, וזהו 'שובו בנים שובבים'. כי אנו 'בנים למקום', והקב"ה מרבה לסלוח כאב המתרצה תמיד לבנו אף אם שב וחטא כמה וכמה פעמים. וזהו מאמר הקרא, שובו בנים - אף שהייתם כבר 'שובבים', ואשתקד בימי השוככים חזרתם בכם ממשוככותיכם. מכל מקום כעת שובו אלי פעם נוספת ואקבל אתכם באהבה כט.

אתנהלה לאטי - יחשיב ויתחיל עם פעולות קטנות

בפרשתן (ח כג), 'דרך שלושת ימים נלך במדבר', ונתבאר במפרשים (עיי' 'אלשיך' פרשת שמות, ג יח), כי כלל הדברים הוא שאין הקב"ה בא במרוניא עם בריותיו (עיי' ג.) ולכן לא ציווה על פרעה לשחרר את בני ישראל עולמית, כי 'נסיון' זה למעלה מכוחותיו היה, ולא היה יכול עמוד בזה בשום פנים ואופן, רק נתבע

ולמחרת היום לא יכול היה לעמוד להתפלל ולומר פסוקי דזמרה, שהרי לרום מדרגתו חטא ופשע עד שהרהר בעצמו, הלא על ידי זה החטא 'הנורא' שחטאתי עתיד אני לירש גיהנום. ומה עושים הרשעים בגיהנום - אמרו חז"ל שהרשעים עומדים ואומרים שירה לפני הקב"ה, אם כן מה לי הכא ומה לי התם, אעמוד איפה כאן ואשורר לפניו. ומכאן, כי עיקר העיקרים שלא להביט על מעשה העבר, אלא תמיד על 'מכאן ולהבא'.

כט. כעיי"ז כתב הרה"ק מווילעדיניק זי"ע (שארית ישראל שער השובבים, דרוש א') ברמז דברי חז"ל (חגיגה טו.) 'שובו בנים שובבים חוץ מאחר', שבימים אלו יש פתח לתשובה גם למי שכבר פגם כל כך ונקרא 'אחר' והרי הוא מצוי ושרוי 'חוץ' מהיכלות הקדושה.

באר הפרשה - באר הפרשה וארא

ותן חלקנו בתורתך - הטהרה ושפע טוב ע"י עסק התורה

בפרשתן (ו ט), 'ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה', ומבאר ה'אור החיים' הק' לבאר האמור אולי כי לצד שלא היו בני תורה לא שמעו, ולזה יקרא קוצר רוח בני התורה מרחבת לבו של אדם, עכ"ל^ל. והיינו שהתורה מיישבת ליבו של אדם^ל, ומסלקת ממנו כל האגה, ומרעיפה עליו טללי תחיה לעמוד בכל צרה. ואף אם

תלמודו קשה עליו ואינו מרגיש מעם עריבות התורה, לא יתרפו ידיו אלא יתחזק לעסוק בתורה וסופו שיתעורר בו החשק וההתלהבות^ל.

איתא בנמרא (ע"ז יט), 'כל העוסק בתורה, הקב"ה עושה לו חפציו'. ובמהרש"א מבאר, כי ה'עוסק בתורה' יצליח בכל עניניו אף ללא השתדלות כלל, וסגי לו לחפון ולרצות בדבר מסוים - והקב"ה עושה לו 'חפציו'.

יש בימים הללו כוח לכפר על פגם הלשון והקדושה אף למה שיוה"כ אינו מכפר (עיי"ש באריכות). וכל ערום יעשה בדעת ובתבונה לתפוס דרכי התשובה ולא להרפות. **ל**. מסופר שהרה"ק מהורנסטייפל התארח בבית חותנו הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, כאשר עמד לשוב לביתו שבמדינת רוסיא נעמדה בתו של הדברי חיים ושפכה מר ליבה בפני אביה הק' אודות המלכות הרשעה, ובתוך דבריה אמרה שהיא קשה יותר ממצרים. נענה לה אביה הדברי חיים, אל תאמרי כן, שהרי במצרים עדיין לא היה לבני ישראל את התורה המשיבת נפש, אולם אנו יש בידנו את התורה שבכוחה נחזיק מעמד. **לא**. ואכן החזון איש היה מייעץ למי שמסתפק כדת מה לעשות ואינו יכול להכריע, שילמד דף גמרא ועל ידי זה תתישב דעתו עליו ויוכל לגמור בדעתו ולהכריע צדדי הספק.

לב. וכפי שהיה אומר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שסגולה ללמוד תורה היא עצם ישיבת האדם ועסקו בתורה... וידע נאמנה כי ביותר חביב לפני הקב"ה הלומד תורה מתוך הדחק. מעשה בשני אחים, אחד עשיר ואחד עני ואביון, העני היה יושב באוהלה של תורה ואחיו העשיר היה משגר לו שמונה זלוטי למחיתו מדי שבוע בשבוע. לימים אמר העשיר לאחיו ברצוני להתחלק עמך בשכר לימודך תמורת זאת שאני מעלה לך מעות לפרנסתך. השיב העני שברצוני להתייעץ על כך עם רבו הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין, ויען הגר"ח, שהנה ודאי מקבל העשיר שכר על לימוד העני אף אם לא יתנו ביניהם, שהרי לא גרע חלקו מאותם הנשים המקבלים שכר על כך שמייעים לבעליהם ללמוד, וכפי שאמרו בגמ' נשי במאי קזכי וכו', אך בשכר המיוחד לעמלי תורה מתוך הדחק אין לו שום שייכות, ולא יועיל אם יתנה על כך, שהרי מ"מ אינו מתוך הדחק.

נודע מה שכתב ה"יסוד העבודה' (ה"ג אותו אדם לתשובה וכפרה מעולה. פ"ה ה) וז"ל, אמרו חז"ל תורה מכפרת מגני ומצליג, ותלמיד חכם אין אש של גהינום שולט בו, והקובע לו ללמוד ה' שעות בלי שום הפסק דיבור בענין אחר... נראה לי שדבר זה הוא ענין נפלא המועיל ומוכך ומכפר, ומביא

אחת ה' בעזרנו שנוכה להאמין בו ובהנהגתו, ויושפע שפע רב בכל העולמות, אנו נקיים 'שובו בנים שובבי"ם' והקב"ה יקיים שובה ה' עד מתי, ובא לציון גואל בב"א.

לג. הנה עומדים אנו בפתחו של חודש שבט, וכתוב (דברים א ג-ה) 'זיהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש (שבט) באחד לחודש... הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר, ואמרו צדיקים (לדורותיהם) שהשפעה רבה לדורות עולם ניתנה לימים אלו, להתחיל ביגיעה חדשה, בהתחדשות בהתמדת התורה מר"ח שבט והלאה, כי ב'ביאורו' של משה השפיע שבכל שנה ושנה יבוא ביום זה מן השמים 'בהירות' בתורה לכל אחד מישראל.

ה'חידושי הרי"ם' זי"ע היה אומר דביום זה נפתחים כל מעיינות החכמה, וכל דבר חידוש שתלמיד וותיק עתיד לחדש במשך כל השנה נמשך מהאי יומא, על כן, על כל אחד לעורר את נפשו בלבו מזה היום והלאה בהתחזקות בתורה. ומשמיה דהרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (י"א בשם חי הרי"ם) מתאמרא, שיש בידו להרגיש חילוק בין דברי תורה שהתחדשו מקודם לר"ח שבט, לבין אלו שהתחדשו תיכף לאחר ר"ח שבט. לד. הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זי"ע הורה פעם למשמשו באחד מימי השובבי"ם באישון ליל, שיעיר את כל הקהל ויעמידם לפניו בבית המדרש, בהקהיל את הקהל, יצא רבי יוחנן אל הקהל ואמר להם, דעו לכם - עד הנה לא רציתי לעורר ולדבר בעניינים אלו, אך זה עתה נתגלה לי גודל וחשיבות כח לימוד שעות רצופות שהם נעשים לריצפת אש... על כן יקבל כל אחד על עצמו קבלה בענין זה.

מתאמרא בשם ה'מהרי"ל דיסקין' זי"ע על דברי חז"ל (חגיגה יב:) על המפסיק ממשנתו 'מאכילין אותו גחלי רתמים', שעונש זה גדול הוא מאד, כי כמו האוכל גחלי רתמים שהגחלים לוחשים לו בתוככי פיו ואף לאחר מכן לא ירגיש כל 'טעם' באכילתו - אף כשיאכל דברים טובים ועריבים לחיך, כמו כן הוא העונש של 'גחלי רתמים'...

כתב החזון איש (קובץ אגרות ח"א אגרת ג) עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה וכו'. מן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות את התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת וארא תשע"ט

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

עמד אליהו ז"ל ובקש את ה' ונסמך [בנבנה] הקיר. לאחר מכן הלכו שניהם. גדל תמהונו של ר' יהושע על זאת, ונמנע מלשאול.

הלכו שניהם כל היום עד הלילה. נכנסו אל בית כנסת. מצאו שם כסאות של זהב וכסף וכל אדם יושב על כסאו. אמרו האנשים, מי יכבד אנשים עניים אלה הלילה? אמר אחד מהם, אנשים אלה - מזונם לחם ומלח, ולא שעו אליהם. ישנו השנים במקום, וכשהשכימו אמר להם אליהו, ישים ה' כולכם ראשים! פנו מהם והלכו כל היום עד הלילה. התארחו אצל אנשים עניים, מסכנים. וכשראו את השנים הקבילו אותם בסבר פנים יפות, כיבדום לפי יכולתם והגישו להם מאכלים רבים; אכלו ושתו שניהם ולנו בטוב. וכשהשכימו בבקר אמר להם אליהו, ישים עליכם ה' ראש אחד בלבד! ולא יכול ר' יהושע להתאפק על כך. אמר לו, אדוני, נחמני מצערי זה - ואפרד ממך, אין ביכולתי לשאת את שחזיתי ממעשיך.

אמר לו אליהו, מה שנוגע לעני זה שמתה פרתו, הרי אשתו היתה צריכה למות באותו היום, וביקשתי מאת ה' שתמות הפרה תמורתה, ומה שנוגע לאיש, זה שבניתי את קירו, לו הנחתי עד שיתגלו היסודות, יהיה מוצא בו אוצר גדול, והוא לא היה ראוי לכך. לכן בניתי והוא יפול לאחר זמן רב ולא יבנה לעולם. שהתפללתי עליהם שיהיו כולם ראשים, זה לרעתם; מפני שמקום שראשיו מרובים ייחרב. ואלה שהתפללתי עליהם, שיהיה להם ראש אחד יצליחו, וכו', אחר כן אמר לו, עתה, כשנפרד אצורך על דבר שיועיל לך, אם ראית רשע בהצלחה ועושר, אל תתפלא על כך - וזה לרעתו. (יא, א) וכן אם ראית צדיק במצוקה או מתנסה בניסיונות - הרי בזה תוסר ממנו [צרה] גדולה מזו. לכן הנמנע מספקות הלב על זה. אחרי כן הניח אותו והלך".

חזינן מכאן שאליהו הנביא הוא מרמז על העניינים האלו שנראים כעת כהיפך הטוב ובבא הזמן מתבררים כתכלית הטוב, אשר על כן קרוי הכוס החמישי: "כוסו של אליהו", שכוס זה כבר מזוג, אבל אין שותים אותו כי עדיין לא ראינו את הטוב בנגלה, אמנם קוראים לו כוס של אליהו כי אנו יודעים ומאמינים כי בקרוב נראה גם בכך את ישועת ה'.

(צינוני תורה)

אלה ראשי בית אבותם בני ראובן וגו' ובני שמעון וגו', ואלה שמות בני לוי (ו, טו-טז)

כתב השל"ה הקדוש: "קשה, למה אמר תיבת 'שמות' אצל לוי יותר ממה שאמר בראובן ושמעון. הענין הוא כי שבט לוי לא היו בגלות. ולוי ידע דבר זה ורצה להשתתף בצרת הצבור, מה עשה, קרא שמות לבניו על שם הגלות, דהיינו שם 'גרשו' על שם כי 'גרים' הם בארץ לא להם, ושם 'קתה' על שם שיניהם 'קחות', ושם 'מררי' על שם 'וימררו' את חייהם, וזה שאמר ואלה שמות בני לוי. ומכאן ילמוד האדם להשתתף בצער הציבור אע"פ שאין הצרה מגעת לו".

(של"ה הק' דרך חיים תוכחת מוסר)

הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים. (ו, יב) הנה דרשו חז"ל (ב"מ פ"ה ע"א) דרשו מן הכתוב 'אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה' כי צדיק גוזר והקב"ה מקיים. אבל נראה שזה דוקא מדה כנגד מדה לישראל עם קדוש, שהם סרים למשמעתם של חכמי התורה, ומבטלים דעתם נגד דעת תורה הקדושה, וככל היוצא מפייהם יעשו, לכן יש גם כח להצדיקים לבטל מישראל כל גזירות קשות ורעות, ושומעים לאמרי פיהם גם בשמים. אבל אם ח"ו בני ישראל אינם מאזינים לציווי הצדיקים, אז גם בשמים אין שומעין להם, ואין להם הכח של 'כפי תהיה'.

וזה שאמר משרע"ה: "הן בני ישראל לא שמעו אלי" ואם בני ישראל אינם סרים למשמעתי "ואיך ישמעני פרעה" שאיך אוכל לבטל הגזירות מעליהם "ואני ערל שפתיים" שאז אין לי הכח של 'כפי תהיה' לפעול במאמר פי על דרך צדיק גוזר והקב"ה מקיים. והבן.

(שפע חיים)

ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם (ז, יד)

לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם ממצרים ואתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים: ולקחת אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים וגו' (ו, יז)

בתלמוד ירושלמי (פסחים פ"ה ה"א - דף סח, ב) "מניין לארבעה כוסות רבי יוחנן בשם ר' בנייה כנגד ארבע גאולות לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם וגו' ולקחת אתכם לי לעם וגומר והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחת".

מה הענין של הארבע כוסות כנגד לשונות אלו?

בספר 'פרדס דוד' (וכעין זה מביא הרב החיד"א בספרו 'ראש דוד') כתב עפ"י דברי חז"ל שהיו ישראל צריכים להשתעבד במצרים ת"ל שנה, כדכ' בפר' שמות ספר שמות (יב, מ) 'ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה' ולמעשה נשתעבדו רק פ"ו שנים, שכן קושי השעבוד התחיל רק משנולדה מרים (ראה ילקוט שמעוני שמות פרק יד רמז רמא), והנה ארבע מאות ושלושים עולה כמנין ה' פעמים פ"ו, ובני ישראל עבדו רק חמישית, פ"ו שנים. כנגד זה אנו שותים ארבע כוסות, שכל כוס מכון כנגד פ"ו שנים שלא נשתעבדנו במצרים, שכו"ס בגימטרי" פ"ו.

אמנם אנו נוהגים ליתן אף כוס חמישי, ואין שותים אותו, וקרוי "כוס של אליהו הנביא". ומה טעם יש בו?

אפשר לבאר, בהקדם דברי ה"כתב סופר" בפרשתו עה"פ "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וכו' ושמי ה' לא נודעתי להם". (עיין פירוש רש"י, ועיין בפנים במדרש). ולפי ע"ד לפרש, כי בוודאי מאתו לא תצא הרע, והכל לטוב לאדם להצמיח ישועה, או כדי למעט עונותיו. ואם יודע האדם כי כן הוא, מקבל הכל באהבה ושמחה כי לטוב הוא, משא"כ כשאין יודע מכל זה לפעמים מתרעם על מדותיו של הקב"ה, אבל האבות לא כן עשו, כי הגם שברע היו, ולא ידעו כי הוא לטוב להם, מ"מ לא התרעמו על מעשה ה' אשר עשה עמהם. והיינו וארא אל אברהם וכו', כפירוש רש"י והמדרש שהיו לאבות תלאות רבות דלא היה לאברהם מקום לקבור וכו', ושמי ה' לא נודעתי להם, דהיינו כי ה' הוא רחמים ובאמת הכל רחמים וטוב מה', אבל אני לא הודעתי להם ככה".

עפ"י, אפ"ל שהכוס החמישי הרי מרמז על הפ"ו שנים שכן נשתעבדו, ולכן אין שותים אותו, כיוון שכעת נראה לנו הגלות כדבר מר, אמנם מאמינים אמו שכל הגלויות הכל לטובה, לכן ממלאים כוס זה אבל כעת איננו שותים ממנו. שרק לעתיד יתגלה הטוב שבכך.

והטעם שנקרא על שמו של אליהו הנביא אפשר לבאר בהקדם הסיפור הידוע מחז"ל, כפי שכתבו רב ניסים גאון בספרו "יפה מהישועה" (פרק ב): "רבי יהושע היה צם ומתפלל וביקש את ה', שיגלה לו את אליהו ז"ל. והנה פגשו פעם אחת בדרך. אמר לו [אליהו], האם יש לך עניין [אלי]? אמר לו: אתאוהו ללכת עמך כדי לראות את הנפלאות שתעשה בעולם. אמר לו אליהו: אתה לא תוכל לשאת את מעשי שתראה, ונצטרך לטרוח אתך כדי להודיעך מהו שחייב אותו מעשה. אמר לו: רבי! לא אטריח עליך ביותר ולא אכביד עליך בשאלות, אולם תאוותי לחזות מה תעשה - ותו לא. התנה אתו [אליהו] שכשירצה לדעת את סבות מעשיו מיד ייפרד ממנו. מעשיו התמוהים של אליהו:

הלך אתו [אליהו] עד שהגיעו לעת ערב אל אדם עני שאין לו כלום, פרט לפרה אחת העומדת בביתו - והאיש יושב עם אשתו. ומשראה העני את השנים קיבל אותם בסבר פנים יפות, והגיש להם את האוכל שנמצא. אכלו ושתו השנים, והוא כיבד אותם לפי יכולתו. וכשבא הבוקר קם אליהו ז"ל, הרג את הפרה, והלכו שניהם. השתומם ר' יהושע ואמר בנפשו, אין תגמול! עני זה לא כבדנו אלא כדי שתמות פרתו?! אמר לו, האם לא התנית אתך, שכשתראה דבר תשתוק? האם תרצה שאפרד ממך? שתק יהושע.

הלכו שניהם כל היום, ובערב התארחו אצל אדם עשיר. זה לא שעה אליהם ולא האכילם דבר; והיה לו קיר, שנטה לנפול. וכשהשכימו בבוקר

(שמות י) כי אם מאן אתה לשלח, פירוש שמה שתשלח ע"י הכרח של המכה לא יועיל לך להסיר המכות מעליך כל זמן שלא תרצה ברצונך העצמי לשלח. ובהקשר לזה, ידוע שפעם שאלו להמלבי"ם, על מה מסתמכים כשנותנים שוחד לגוי? וענה שהטעם שאסור ליקח שוחד הוא, כיוון שצריך להיות "משפט צדק", והשוחד מטה את הדין, אבל אצל גוי, כיוון שבאים לפניו יהודי וגוי למשפט, הרי מטבעו נוטה יותר לטובת הגוי, לכן, כשהיהודי נותן לו שוחד הרי הוא מתקן את ה"משפט צדק" שיהיה שווה לבי הצדדים...

ובאמת כתב כן מרן החת"ס (ש"ת חתם סופר חלק ח"ו תשובה יד): "אך לפעמים הישראל יודע בעצמו שהדין עמו, ועוד לפעמים רוב פעמים שכנגדו מודה ויודע ומבורר שחייב לו, אלא שמחוסר גוביינא וקשה להוציא חובו מיד הלוה, והשופט מתרשל ומתעצל ומרחם על הארמאי שהוא בעל דתו, וסובר שעשה מצוה בזה שלא לנגוש הארמאי עבור ישראל אע"פ שהדין עמו, בזה מותר ליתן שוחד להשופט לעשות משפט צדק, ולא מיבעיא דאין הישראל עובר על לפני עור, אדרבה מצוה קעביד, דלולי שוחד שלו היה השופט מטה משפטו של ישראל והיה עובר על ז' מצות שלו, ועכשיו ניצל מזה" עיי"ש. וזה מה שכתב בבית הלוי שהקב"ה חיזק את לב פרעה שיוכל להתנהג כפי טבעו, שהרי מחמת המכות היתה ניטלת בחירתו לבחור ברע, ועי"ה וייחזק לבו" תהיה לו בחירה שווה לבי הצדדים.

(מפרשים)

וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלת ויסף לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו (ט), (ד)

מפשטות הכתוב משמע שזה שהפסיק הברד זה עצמו גרם ל"ויכבד לבו", ויש להבין מה גרם לו זאת.

מבאר בספר "בכורי ישראל", שהנה במכת ברד היו ג' דברים: מטר, קולות וברד. פרעה רצה שיפסיקו רק הקולות והברד כמו שאמר: "העתירו אל ה' ורב מהיות קולות אלקים וברד ואשלחה אתכם ולא תוסיפו לעמוד" (ט, כח), אבל הגשם היה ברכה למצרים. ואכן משה נענה לבקשתו והבטיח לו: "ויואמר אליו משה כצאתי את העיר אפרש את כפי אל ה' הקולות יחדלו והברד לא יהיה עוד למען תדע כי לה' הארץ (ט, כט).

אמנם, למעשה נפסקו כל ג' הדברים כדכתיב: "ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרש כפיו אל ה' ויחדלו הקולות והברד ומטר לא נתך ארצה (ט, לג). כיוון שכך, אמר פרעה, זה וודאי לא מכח משה רבינו שהוא הרי הבטיח שיעצרו רק הברד והקולות, וזהו אומר: "וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקולות" לכן "ויסף לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו". וזה מובן מה שמצינו בתחילת פרשת בא שהקב"ה אמר למשה אריכות ימים וכוונתו אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתני אלה בקרבו" וגו', שהקב"ה אמר לו שאל ירע לבבו בכך שכביכול לא נתקיימה הבטחתו, כי כל המטרה בזה היא בכדי להכביד את לב פרעה וכו'.

(עפ"י בכורי ישראל)

מאוצרות המגידים

ותעל הצפרדע (ח, ב)

כשהגיעה הצפרדע למצרים, נבהלו והכוה, והתיזה נחילים נחילים. מיהרו הנחילים לעשות שליחותם. אצו רצו, קפצו ודלגו, טפסו במדרגות הארמון, ונכנסו בשערי. אח, איזה פאר, איזה הדר! מלאו את הטרקלין המלכותי, השתרגעו על השטיח האומנותי, התישבו על כורסאות הקטיפה, התפרקדו על הדומי הרגלים. עלו על כרכב האח, הסתדרו על אנדי החלונות, גדשו עד אפס מקום, ועדיין ממשיכים לנהור. פלשו לחדר השניה, התכרכלו מתחת לשמיכה, על ידי הכרים ומתחתם. אף מתחת למטה, על נעלי הבית ובתוכם. והלאה, למטבת, למוזה. וממשיכים ובאים. לחדרי האמבטיה, לאולם הכינוסים. זהו, הארמון פקוק, אבל באים עוד ועוד. מצטערים, חפשו לכם מקום. וזו מעט, אל תהיו אנוכיים. מקום שמור, אני מחכה לאחי. בעל כרחם ממשיכים, מחפשים מקום ואין. הכל מרבד ירוק, מתנועע ומקרר. מקום אחד נשאר, בתנור הלוהט. אין בררה, צווי השם הוא, קופצים פנימה בתחושת הקרבה, מסירות נפש. גורלו של מאחר, שכולם הקדימוהו. תפסו את כל המקומות הטובים, לקנא בהם. שלימוזל היית ושלימוזל תשארו.

ומה לבסוף -

"וימותו הצפרדעים מן הבתים ומן החצרות ומן השדות" (שמות ח, ט), אבל לא מן התנורים. לפי שמסרו נפשם למות על מצות הקדוש ברוך הוא, חזרו ליאור חיים (ילקוט שמעוני). ומה למדנו? שאין לחשב חשבונות! אלו שנראו בטובה ובשלוה, נערמו חמרים חמרים וברקבונם באשה הארץ. ואלו שנדמה היה - גם להם עצמם! שהם מוסרים נפשם דוקא הם, ורק הם, שרדו!

ובי היה מעשה - כבר סיפרתי, בראש השנה שנת ת"ש הפציצו הגרמנים את ביאליסטוק, ובסוכות נמלטנו לווילנה, בירת ליטא החפשית. כחצי שנה לאחר מכן השתלטו הרוסים על ליטא ואסרו על קיום הישיבות. ישיבתנו ירדה למחתרת. בשבת קדש פרשת שלח נמסר לנו, שהרוסים עורכים מצוד אחר בני הישיבות, להגלותם לסיביר. חברי נפוצו לכל רוח, ואני אמרתי לחברותא: "אדם כי ימות, באהל" (במדבר יט, ד), אפילו בשעת מיתה אל ימנע עצמו מבית המדרש (שבת פג ע"ב). וכמו שדרשו (דברים רבה א, יט) שאם בא עליכם השונא "פנו לכם צפונה" (דברים ב, ג), הצפינו עצמכם בתורה

אמרו חכמים משל למלך שבחיות שמינה החמור לגבות המכס. פעם אחת בא הארי שהוא המלך והזאב והשועל עמו בעיר. בא החמור ושאל להם המכס. אמר לו השועל: כמה עזות יש לך מכל החיות! אינך יודע שהמלך בא עמנו, ונחנו עמו, ואתה שואל לנו מכס?! אל החמור, אפ"י המלך עצמו גם ישלם מס! בא החמור ובקש למלך מס. בא המלך וטרפו, ונתנו לשועל, וצוהו לסדר לו איבריו. סדר השועל איבריו וראה הלב יפה ואכלו. וכשבא הארי וראה איבריו ולא ראה לבו, אמר לשועל איך לבו. אמר השועל "וכי אם היה לו לב היה שואל מכס למלך"...

כך פרעה הרשע נבזה ושכחן. שכח כל מה שעשה לו הקב"ה. אמר הקב"ה: שוטה זה אין לו לב. לבו נעשה כבד והיינו דכתיב: "כבד - לב פרעה".

(בעלי התוספות עה"ת)

ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה: (ח, ח)

במכת צפרדע כתיב "ויצעק, אבל במכת ערוב כתיב "ויעתר" (בפסוק כ"ו).

בחתם סופר [תורת משה וארא ד"ה ויצעק] כתב דבגמ' סוכה (יד, א) "תפלה של צדיקים נמשל כעתר, מה עתר ממהפך התבואה אף תפלה כן", ובצפרדע לא נהפך לרחמים דהא מתו ותבאש הארץ, לכן כתיב ויצעק, אבל בערוב הלכו לגמרי לכן כתיב שם ויעתר.

והגאון רבי אברהם ברודא ז"ל אמר דהצפרדעים השמיעו קול, והמתפלל צריך להשמיע קולו לאזני הוצרף לצעוק. וזהו ויצעק משה "על דבר" הצפרדעים, מחמת דיבור וצעקת הצפרדעים... והגאון ר' ליב חריץ ז"ל אמר לפי זה טעם הכבדת לב פרעה, דבברכות (ב"ד). המשמיע קולו בתפלה הוא מקטני אמנה, ופרש"י [ד"ה הרי] כאלו אין ה' שומע בלחש.

(ע"פ פרדס יוסף)

ויקרא פרעה אל משה ולאהרן ויאמרו לנו זבחו לאלקיכם בארץ (ח, כא).

אחרי מכת ערוב קורא פרעה למשה ולאהרן ואומר להם שילכו לזבוח לאלקיהם "בארץ".

והרי כבר בהתחלה אמר משה, שכדי לעבוד את ה' צריכים לצאת למדבר ואי אפשר לעשות זאת בארץ מצרים. ועתה, אחרי שפרעה קיבל מכות כואבות - דם, צפרדע, כינים, ערוב, הוא אומר: די, די, אני מסכים. לכו עבדו את ה'... בארץ?! מה בארץ? אתה משוגע? מה ההוא אמינא לעבוד בארץ? הרי כל הזמן מדברים על עבודה במדבר!

כדי להבין זאת - אומר ה"חתם סופר" - נתבונן מעט במה שארע במכת ערוב. כתוב: "ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם את האדמה אשר הם עליה" (לעיל ח, ז). כל סוגי החיות שהיו בעולם, היו צריכים להגיע למצרים, וכל חיה צריכה, כדי לחיות, אזור אחר: מדבר או הרים, יער או קרח של הקוטב הצפוני.

לכן במכת ערוב הביא הקב"ה גם "את האדמה אשר הם עליה" - הדוב הארקטי הגיע עם הקרח הארקטי, הנמר הסיבירי הגיע עם השלג של סיביר, השימפנזות הגיעו עם עצי הג'ונגל, והחיפושית ממדבר סהרה הגיעה עם אדמת המדבר הצחיחה. נהיה "מיש מאש" שלם, הכל בהתאם לחיות...

יתירה מזו, מסוגיית הגמרא בענין שור שנגח, עולה שחיה שנמצאת לא במקומה - משנה את טבעה, היא כמו גר שלא מרגיש היימish במקום שאליו הגיע. הקב"ה רצה שהחיות תתנהגנה כהרגלן, לכן עשה שכל חיה הביאה את האדמה אשר היא עליה אתה למצרים, כדי שהיא תרגיש היימish ותזיק כפי שהיא אגלה לעשות במקומה...

עתה נתאר לעצמנו איך נראתה מצרים לאחר שכל חיה הביאה איתה את סוג האדמה שהיא מורגלת אליה: חול מהמדבר, שלג מהקוטב, בוץ, חצץ ועוד... לא פלא, אפוא, שכל ארץ מצרים נחרבה, כמו שנאמר: "תשחת הארץ מפני הערוב". תארו לעצמכם שהיה מטע של מנגו, ולפתע נחת שם הדוב מהקוטב הצפוני ואתו הקרח הארקטי. אחרי שבוע חוסל כל המנגו. או בשטח שהיה מיועד לזריעת חיטה, הגיע נחש עם אדמת מדבר סהרה, האם במדבר אפשר לזרוע?!... כך נשחתה כל ארץ מצרים! מצרים! לפי זה, מיושבת היטב השאלה שפתחנו בה. פרעה אומר למשה ולאהרן: "לכו זבחו לאלקיכם בארץ", שכן אחרי מכת ערוב כל ארץ מצרים הפכה למדבר, ואם כן, אמר להם פרעה: 'רציתם מדבר? הרי לכם מדבר כאן, במקום, ואינכם צריכים לנדוד לשם כך דרך שלשת ימים במדבר!...

ענה לו משה: אתה צודק, גם ארץ מצרים היא כיום בגדר מדבר, אבל "הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונו!" - אנחנו צריכים מדבר שאין שם מצרים!...

(יחי ראובן)

ויחזק ה' את לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר ה' אל משה (ט, יב)

בספר "בית הלוי" הקשה: לכאורה יש להבין הא דהקב"ה חיזק לב פרעה והרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (ע"ז ג א) ומה חטא פרעה אחרי כי השי"ת חזק לבו לבל ישלח. וכבר נתקשו רבים בזה.

ומתריך: והנכון בזה דפרעה בעצם רצונו היה חפץ לבל לשלחם, ורק המכה הכריחתו לעשות נגד רצונו, ומה דנעשה בהכרח אין בו ממש, וכמאמר המפורסם ההכרח לא ישובח ולא יגונה, ומש"ה חיזק ה' את לבו, ולא שנתן בלבו שלא ירצה לשלח, רק חיזק לבו עד כדי שיסור ממנו יראת המכה ונשארו כמקדם על רצונו העצמי ושוב לא רצה לשלח מדעת עצמו, דהרי גם אם היה משלח ע"י הכרח המכה אינו רק אנוס ולא נחשב למאומה. וזהו שאה"כ

שנאמר בה: "יצפון לישרים תושיה" (משלי ב, ז). ישבנו כל השבת, ולמדנו בהתמדה. במוצאי שבת שבנו לאכסניה, וכמו שארע בידו המלך (שבת ל ע"ב) שמלאך המוות השיגו כשפסק לרגע מלימודו, התדפקו מלאכי החבלה של הבולשת על דלתנו. חברינו התפזרו, כאמור, ואותנו תפסו. הספקנו לקחת איתנו את התפילין וכמה ספרים, והסיעו אותנו אל הרכבת. מצאנו בה כמה מחברינו שנתפסו בכף, ורבים אחרים הצליחו להמלט. כשראו אותנו, לעגו: "אי, יענקל'ה, קריניקער, אזא שליימזל ביסטו! הלא קטן קומה אתה, יכולת להחבא בקלות!"

הכלל, המצוד המשיך. השליימזליניקעס נתפסו, וברי המזל הצליחו להמלט מצפרי הבולשת. הסיעונו לסיביר, לעבודת פרך במחנה כפיה. כמה קנאנו באותם ששפר חלקם והצליחו להחבא - ואז פלשו הגרמנים לליטא, עם האייענצן גרופע, פלוגות המוות שלהם. אבל לא היתה להם עבודה רבה. כפי העדיות ששמענו האזרחים הליטאים עצמם קמו וטבחו ביהודים הקדושים.

סיפר לי הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל: בימי אברכותו היה רב בעירה זעירה, ציטויאן שעל יד קלם. היו שם מתי מעט משפחות יהודיות, בין קומץ האיכרים הגויים. ידם לא הסיפקה לכלכל את רבם בלחם לשבע, והוכרח להגר למדינת הים. במלחמה, סיפר, כרתו האיכרים הליטאים את ראשי שכיניהם היהודים באבכות מעדר! חיות אדם!

כמעט איש מחברינו 'ברי המזל' לא שרד. ואילו אנו, השליימזלניקעס, היתה לנו נפשנו לשלל! והלאה -

בעיצומה של המלחמה שוחררנו מהמחנה, בתנאי שנתגורר בישוב הסמוך בתנאים מגבילים. מצבנו הירוד, בצרופ תת תזונה חריפה, המיטו עלינו את מחלת הטיפוס. אושפזתי בבית החולים, ולדי שכת בחור ישיבה חסון שחלה אף הוא במחלה. הכל נדו לי, צפו שלא אשרוד. שכני, הוא שנפטר. לפני פטירתו אמר: "ראה יש לי כאן סכום כסף", היה זה סכום זעיר, אבל הציל את חי, "קחור, שלך הוא". הוא נפטר, ואני החלמתי.

שבתי לאכסניה, וסרבו לקבלני. חששו מהדבקות. ספרו ששרפו את חפצי. החלטתי לעקור משם. הרי לא עוקבים אחרי, סבורים שעודני בבית החולים. שבועיים ימים הלכתי לאורך מסילת הברזל. התכלכלתי בלחם שקניתי במעותיו של הנפטר.

כעבור שבועיים הגעתי למרקה, וחפשתי בית עם מזוזה בפתחו. ממרום הנחוני לביתו של השוחט, הרב רוט, יהודי חם וטוב לב, שארחני בביתו. מצאתי שהגיעו לשם פליטים רבים מרוסיה, ליטא ופולין, וילדיהם לומדים בבתי הספר הכפריים. החלטתי שצריך לפתוח חדר, תלמוד תורה חרדי. הזירוני, זו סכנת נפשות, לפתוח תלמוד תורה תחת עינה הפקוחה של הבולשת. אבל אני הרי נובהרדוקר. מצאתי מקום ללמד בו, ביתו רחב הידיים של גוי מקומי, חניק שמו. ערבי אדוק בדתו, ששנא את הכופרים הקומוניסטים שנאה עזה, והיה מוכן להסתכן עבור כל דבר הקשור בדת, לא משנה לו איזו.

הלכתי לשכנע את ההורים שימסרו לידי את בניהם. השתמטו, באמרו שהרשויות נותנות הקצאת לחם רק למי ששולח ילדו לבתי הספר שלהם. "הפתק הכחול" הוא בגדר פיקוח נפש עבורם.

אמרת: "עלי ועל צוארי, אשיג לכם פתק כחול". מהיכן? באותה עת פשטה השמועה שאלמונים פרצו למשרדי הרשויות וגנבו מלאי של פתקים כחולים. לא ידעתי מי עשה זאת, אבל ידעתי את מאמר הגמרא, ש'לא העכבר גנב אלא חורו' (גיטין מה ע"א, קידושין נו ע"ב). מצאתי את ה'חור', יהודי משלנו, ספסר בשוק השחור. עוררתי בו את הנקודה היהודית, תן ירך לחינוך טהור לילדי ישראל. הסכים למכור לי במחיר הקרן. אספתי תרומות, וקניתי, נו, דבר כזה קשה לשמור בסוד. הרשויות עלו על התלמוד תורה המחותרתי, ומצאו שההורים מקבלים הקצאת לחם בפתקים כחולים שהגיעו אליהם מנימי.

מצאתי עצמי בבית הסוהר. האשמה: ספסרות בשוק השחור. העונש: מוות. זה לא צחוק, הייתי בתא הנידונים למוות, אבל משמים גזרו דיני לחיים, וכעבור חצי שנה שוחררתי. כמה קנאתי באלו שנתרו חפשים, בחוץ! אשרי שנתפסתי על דברי תורה, אבל האם לא יכול הייתי לארגן את העניינים בצורה מתוחכמת יותר, שלא יעלו מיד על עקבותי? אה, יענקלה דער שליימזל!

כששוחררתי מבית הכלא נודע לי, שהשלטונות הרוסים הגיעו להסכם עם ממשלת פולין הגולה שמושבה בלונדון, שכל האזרחים הפולניים שבשטחה גוייסו למאמץ המלחמתי נגד הגרמנים. חברי נשלחו לחפור שוחות וחפירות תחת אש הגרמנים, ורבים מהם לא שבו - ואז ישבתי שקט ושאנן בבית הסוהר!...

וישלח פרעה, והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד, ויכבד את לבו, ולא שלח את העם (ט', ז') קושיא שהיא תירוץ...

הנה מלשון הפסוק משמע שהסיבה ל"ויכבד לב פרעה" - היתה מפני ש"ממקנה ישראל לא מת עד אחד". וכל הרואה תמה, וכי זו סיבה להכבדת לבו של פרעה? התייבב במכת צפרדע, שראה כי היתה הרווחה - זו היא סיבה

מובנת להכבדת לבו, או כשעשו החרטומים בלהטיהם - גם זה מובן, אך ש"ממקנה בני ישראל לא מת עד אחד" יהיה סיבה להכבדת הלב שלא לשלח את בני ישראל? זה ממש אינו מובן.

עוד צריכים להבין, דהנה התורה מספרת (פסוקים ו', ז'): "ויעש ה' את הדבר הזה ממחרת, וימת כל מקנה מצרים, וממקנה בני ישראל לא מת אחד. וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד, ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם", הרי ששינתה התורה לשונה, שבתחילה, בסיפור עצם המכה - כתבה התורה שלא מת ממקנה ישראל "אחד", ואילו בסיפור השמועה ששמע פרעה משלוחיו כותבת התורה לא מת ממקנה ישראל "עד אחד", ומה טעם השינוי? אכל לכשתבונן נמצא, שכאן חבוי הטעם להכבדת לב פרעה, ופה נעוץ יסוד מוסרי נפלא.

הנה שני דברים יצאו מפי הגבורה לפני מכת דבר. האחד - שימות מקנה מצרים, והשני - שמקנה בני"א ימות. וחז"ל מוסיפים במדרש (שמ"ר י"א, ד') לדרוש מהמילים "עד אחד", "מהו עד אחד? - אפילו בהמה חציה של ישראל וחציה של מצרי - לא מתה".

ולכאורה מדוע התורה מדגישה את הריבוי שגם בהמת השותפים לא מתה, דוקא בפסוק בו התורה מתארת מה ראה והבין פרעה, ולא בתיאור עצם המכה? - הרי אומר שזהו הטעם ל"ויכבד לב פרעה"!

שאל ותשאל, באיזה כח העמיד פרעה את לבו מול מכת הדבר, שהמיטה אסון על אלהי מצרים, על כלכלתם ועל מאכלם? הכיצד מכבידים לב מול אמת נוקבת שכזו? - התשובה נעוצה בפסוק זה: "וישלח פרעה, והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד", וכפי שדרשו חז"ל שאפילו בהמה חציה של ישראל וחציה של מצרי - לא מתה.

כי לפרעה היתה ק-ו-ש-י-ה על הקב"ה... אם דבר ה' אמת ולא יחטיא, איך אותה בהמה שחציה של מצרי לא מתה? כך סובב פרעה עם האצבע, ועשה "פשעטל", ומצא לו "פירכא" על כל מכת דבר... שהנה סוף סוף מצא הוא חצי בהמה של מצרי שלא מתה... ומיד - ויכבד לב פרעה...

מאזניים של רשע... והנה, אפילו אם נניח שקושייתו של פרעה אכן קושיה חזקה היא, ובאמת אותן בהמות שחציין של מצרי היו צריכות למות לפי דברי משה, ומפני שלא מתו - יש כאן סיבה להכבדת לבו כי לא נתקיימו דברי משה, עדיין כלום יש לו תירוץ על כל הבהמות שכן מתו?! אף אם "בהמות שותפים" אלו הן קושיא על האמת והאמונה - כלום מליזני הבהמות שנשמדו במכת דבר אינן מהוות קושיא על הכפירה?!

היכן מצא לו פרעה מאזניים שכאלו, המכריעות ע"י קושיא אחת כנגד מליזני הראיות הניצחות ההפוכות? ובאמת גם אצילנו בחיי היום יום, לפעמים מתעוררות אצל חלושי הדעת אי אלו תמיהות, ושואלים "שאלות" כביכול על הקב"ה, רח"ל: למה? מדוע? וכו' וכו', ואנו שואלים: למה אותם אלו ששואלים על האמונה - אינם שואלים על הכפירה...?!

נכון שאינם מבינים כמה דברים, אבל את כל השאלות על כפירה הם כבר תירצו? הם כבר תירצו את השאלת: "מי ברא אלה"? הם תירצו את הקושיא מי הוצאינו ממצרים וקרע לנו את הים ונתן לנו את התורה במעמד הר סיני? הם חקרו כבר מי מקיימנו בגלות אלפי שנים, חרף כל הרדיפות והרציחות בכל פינה בעולם?

וכי אין כל אלו שאלות של ממש על כפירה? וא"כ גם אם אין להם תירוץ על השאלות באמונה - מדוע לא ישארו לכה"פ בספק? ובפרט שרוב השאלות הקשות דוקא מופנות על הכפירה... (הבה ונחשוב: את התורה, שהקב"ה נתן לנו בשביל שנבין אותה - איננו משיגים בשכלנו הדל. ואת הבריאה, שלא ניתנה כלל להבנתנו, ואנו רק מתארחים בה לשבעים שנה - בה אנו כבר רוצים להשיג הכל, עד שיש לנו ש-א-ל-ו-ו-ת באמונה!?)

ואגב, ניתן להניח שכל אלו "השואלים שאלות", גם הם חשים בסתר לבם שכל השאלות שלהם אינן בגדר "קושיית עצומות", ומסתמא הרעק"א היה מצליח ליישב אותן... אלא שבדרך כלל השאלות אינן באות מהראש - מתוך התבוננות, אלא מהבטן - מ"בטן רשעים תחסר" החושקת בעוה"ז...

תשובה לפרעה הרשע... ומכיון שבארנו שבדרך כלל ניתן למצוא תשובות ל"שאלות" באמונה - הנה ננסה אנו הקטנים לענות לפרעה על "שאלתו"...

הנה נתבאר לעיל, שבמכת דבר נגזרו שתי גזרות, האחת - שימות מקנה מצרים, והשנייה - שמקנה ישראל לא ימות. ומעתה בבהמה משותפת, תמיד תהיה סתירה לאחת משתי הגזירות. אם תמות הבהמה - הרי מת ממקנה ישראל, והקב"ה אמר שממקנה ישראל לא ימות אחד. ואם לא תמות - הרי חציה של המצרי נשאר חי, והרי זו סתירה לגזירה שכל מקנה מצרים ימות.

ואם כן מובן מאליו שאין כאן קושיא, כי בהכרח שאחת מן הגזירות לא תחול במקרה כזה. ונמצא שכל הספק הוא איזו גזירה להעדיף, אם להעדיף את הצלת בהמת ישראל עם הצלת בהמת המצרי - או את איבוד שתיהן, והעדיף הקב"ה להציל את חציו של היהודי על אף קיומו המוכרח של החצי השני - מאשר לעשות בהיפוך, וא"כ מה הקושיא? הרי כל צד שהיה נבחר היה משאיר לפרעה מקום לטענה... אך לפרעה פתרונים... - כבד לב פרעה!...

אלו התפוכות לב האבן העומד כסלע איתן, אשר אחר תאותו ימשיך לרדוף, וכל הראיות השכליות לא יזיווהו ממקומו כמלא נימא, אלא ימצא דחיה כל שהיא - אע"פ שאינה אלא דחיה בקש...

אמנם באמת היה אפשר לקיים שניהם: שלא להפסיד את ממון ישראל, ושלא להותיר מבהמת מצרים, ושאיננו רוצים לא תהיה קושיא על אחת מהגזרות - ע"י שהקב"ה היה גורם שעוד לפני מכת דבר כל השותפויות של בני ישראל עם מצרים יתפרדו. אך כאן התעלל הקב"ה בפרעה, והניח לו מקום שתהיה לו "קושיא" - כדי ש"יחזק לבו"!!!

לפתח חטאת רובץ

וכך אמר הרבי, ר' ליב חסמן זצ"ל: "לפתח חטאת רובץ" (בראשית ד', ז') - לב האדם מלא וגדוש באמונה ויראה, שהרי "מבשרי אחזה אלו-ה", ו"השמים מספרים כבוד אל-ל" - כל הבריאה זועקת אמונה, ואת כל האמת והאמונה הלזו מכיל לב האדם.

אבל תנאי אחד יש לקיום האמת בלב האדם, והוא שהלב אטום מכל צדדיו!! כי אם נפער סדק קל בלבו של האדם, ואפילו פתח כחודו של מחט, מיד - "לפתח" הזה - "חטאת רובץ", היצה"ר תיכף נדחף שם ומצליח להחליש באחת את כל מצבור האמונה האדיר שבקירות הלב פנימה!!!

הלב המלא אמונה הרי הוא כשקית גדושה ומלאה במים, אשר די בחור - ולו הקטן ביותר - בכדי שישפכו כל מימיה לארץ!! וכך הוא הדבר אף בליבו של אדם, כי נכגד כל האמת הגדולה שבלב - די בליצנות אחת, בקושיא אחת, ברפיון ידיים אחד - וכבר "לפתח חטאת רובץ" - תוקף האמת וחוסנה פג והולך לו.

כך היא מידת הלב באמונה, כך היא במידות, ובכל דבר!!

וזכרנו שפעם ביקרתי אצל גביר גדול אחד לצורך התרמתו לדבר מצוה חשוב. הגביר הנ"ל באמת יותר הולם היה לכנותו "עני מר" (א ביטערע ארעמאן), כי אמנם כסף לא היה חסר לו, אלא שהוא היה עכברא דשכיב אדירי... שאין לו כל יכולת להתרומם משכיבתו זו, ואין לו כל שליטה על ממונו, ואפילו על פרוטה אחת אינו בעה"ב להוציא מתחת ידו... וכי הלזה "גביר" יקראא?!! והלא עני מר הוא...

עכ"פ אותו "עני מר" שרובץ על דינרים רבים תחתיו, התבקש על ידי לתרום לענין נכבד, והוא אכן אפילו הסכים שצריך לתת עבור ענין חשוב זה, אלא שבסופו של דבר קמץ את לבו, שהרי אין הוא שולט אפילו על פרוטה אחת מכל ממונו הרב - ולא נתן מאומה.

ומדוע לא נתן? משום שהיו לו ט-ע-נ-ו-ת על הרבנים בענינים שונים...

למה עושים כך, ולמה לא עושים כך, וכו' וכו'. נו... וכי משום כך סרה הסיבה לתרום לאותה מצוה המדוברת? - לא! אבל כסף כבר לא ראינו "עד אחד"...

ולמה? כי מצא איזה ק-ו-ש-ג-א-...

הוי - לפתח חטאת רובץ!

קושייתו של "אינט"

עוד זכרנו מימי צעירותו, מעשה שהיה בראדן בסוף ימיו של הח"ח זצ"ל, מעשה שהרעיש בשעתו את העולם היהודי כולו, והיה לשיחת היום, וממנו נלמד עוד מהו כוחן של התפוכות ללב האדם, ואנה יכול הוא לבוא ע"י "קושייתו" ו"שאלותיו" הנובעות מלבו ותאוותיו...

בעיירה ראדן היו קבוצת פורקי עול בשם "פועלי ציון". הללו התארגנו והוציאו איזה כתב עת, בו הפיצו את דעותיהם הכוזבות.

קבוצה מבני הישיבה בראדן התארגנו כנגד וטכסו עצה להשיב מלחמה שעררה, עד שפעם אחת הגו רעיון: באחת הפעמים שהיה העלון צריך להיות מופץ, הקדימו הבחורים בשעת לילה מאוחרת טרם הפצתו, קפצו דרך החלונות של בית הדפוס, רוקנו מתוכו את כל החומר המודפס, והוליכוהו אחר כבוד אל התנור שבפאתי היכל הישיבה, ישיבת ראדן - שם בעזרת כמה גזרי עצים הבעירו את כל העלונים...

אלא ששם לא רצוהם הטוב וכשורף המבורך, לא זכרו הבחורים את הכלל הבסיסי שלא להשאיר עקבות... ולפיכך למחרת, כאשר ראו אותם "פועלי ציון" את אשר חולל כבודם, רצו בזריות אל הכתובת החשודה - הישיבע בחרים... ומשפתחו את התנור מצאו שיריים... אכן נודע הדבר...

תיכף ומיד החישו הפרחחים צעדיהם, ובאו לפרק את זעמם בבית הכהן הגדול החפץ חיים זצוק"ל.

והנה נכנסים המה קבוצה של מספר אנשים, איזה חצוף אחד פתח ראשון את פיו בדברי חוצפה נגד מרן הח"ח, ובו ברגע - תוך כדי חירופיו וגידופיו - מיד נכנסה בו רוח שטות והשתגע לפתע לעיני כל, ובשגעונו יצא אל הבית, הרחיק לכת עד שפת הים, שם עלה אל אוניה כלשהיא, והטביע עצמו למוות, ותהום כל העיר.

המעשה כמובן היה לשיחת היום בין הבריות, זה אומר בכה וזה אומר בכה, ואילו בכתב העת של הציונים היוצא בוורשא בשם "האינט" (אצל היראים היה נקרא אינט בחיריק תחת האלף... ומשמעותו באידיש "כלב נובח") - שאלו שאלה על החפץ חיים... הבה ונשמע את הקושיא של "האינט":

הרי החפץ חיים חיבר ספר על הלכות לשה"ר, והרי כולם יודעים שהח"ח מעורר על הצורך באהבת איש את רעהו, וא"כ הכיצד זה קילל הח"ח את האיש שישתגע וימות? שאלת תם... ממש כשאלתו של אחאב...

הרי מודים המה שלפי הסיפור שהם בעצמם סיפרו - הח"ח קילל את האיש, ומחמתו השתגע ומת, והיאך עשה זאת הח"ח? אלא ודאי יודעים הם שהקב"ה שמע את דבריו, וקיימם, ועל כרחך שדבריו חשובים מאוד בשמים. וא"כ הכיצד זה שואלים על איש כזה, ועל מעשה כזה, בו קיבל הסכמה פרטית מהשמים? איך מדפיסים כזו שאלה בריצנות תהומית, ומפיצים אותה בכל מקום ללא כל בושע עצמית? איך?

כנראה שהיו להם מלמדים טובים לשיטת ה"שאלות המופרכות מיניה וביה", שיטה ההופכת כל שאלה להגינות אם נועדה היא בכדי לנגח את התורה... ומי הם? - אחאב ופרעה...

סופו של מעשה שכבר אינו נוגע לענינו היה, שהח"ח שמע את שאלתם, וענה להם תשובה, ומיכיון שהיה כבר זקן, ציוה לאברך אחד לכתוב מילה במילה, והוא ז"ל חתם מלמטה, וכה נכתב במכתב שהתפרסם אז בתפוצות ישראל בארץ ובגולה:

"מה שהם אומרים שקללתי אותו - זה שקר! מימי לא קללתי יהודי! אבל סוף המעשה שהשתגע, ואח"כ נאבד מן העולם - זה אכן אמת ויציב!! וזאת למען ישמעו ויראו, שעם ישיבע בחרים אסור להתחיל!!" עכ"ד מרן הח"ח זצוק"ל, וכמה הילכתא גבירתא איכא למילף מיניה.

(לב שלום)

"יהי לתנין"

אני זוכר, בשעתו, היתה בפולין מבוכה רבה. לבני הישיבות, ברוך השם, לא נגעה, אבל בין הסוחרים שררה עצבנות רבה: כנופיה החדירה לשווקים המוני שטרות מזויפים של מאה זלוטי. אלמונים רכשו סחורות ברבבות זלוטים ושלמו במזומנים, בשטרות מרשרשים. המוני סוחרים תמימים נפלו בפח. בני הישיבות, כאמור, לא נפגעו. מעטים מהם ראו שטר של מאה זלוטי, גם עשרה זלוטי היו הון רב עבורנו. אבל המסחר הגדול ספג מכה אנושה, והחשדנות היתה רבה. לא אחת הוזעקה המשטרה לעצור קונה תמים ששלף חפסת שטרות מקוריים, לא אחת נעצר סוחר אומלל שבא לבנק להפקיד את פדיונו והתברר שנעשק. המשטרה גייסה את כל מודיעיה, הבולשת נכנסה לפעולה. -ההצפה אימה על הכלכלה. חברו פיסת מידע לרעותה, ועלו על עקבות החבורה. חשפו את בית הדפוס, החרימו את הגלופות, ואסרו את הזייפנים, העמידום למשפט. הסוחרים נשמו לרווחה, וסגנו במשטמה: "הלוואי וידונו למאסר עולם ולא יראו אור יום!" נזקים רבים גרמו, וצלקות רבות הותירו.

עורך דין ממולח נשכר ליצגם. כסף, הרי לא חסר להם. התובע תאר בציוריות את העוול והעושה. איך סוחרים תמימים נפלו בפח, וכשבאו עם הפדיון לבנק הודיעו שהכסף נטול ערך, שזה לצור על פי צלוחיתם. איזה מפח נפש, איזה שברון לב, איזה הפסד! בהמשך, הבטיח, יעלה כמה סוחרים לדוכן העדים. כאלו שנאלצו לפשוט רגל בעקבות מעללי הכנופיה, שהפסידו כל רכושם שמכרו סחורה משובחת תמורת פיסות ניר חסרות ערך!

קם הסנגור, ושאל: "מי אמר שהשטרות מזויפים? אולי היו אלו שטרות מקוריים?!"

השאלה עוררה תרעומת וביקורת: "מה פרוש, הבנק קבע!"

והוא בשלו: "לפי מה קבע הבנק, אולי טעה?"

"למזלנו", הסביר התובע, "הזיוף לא היה מושלם. היה עיוות בדיוקנו של קאזימיר, וחסרו כמה קוים עדינים בכנפי הנשר הפולני בפניה השמאלית העליונה. סקירה חדת עין, חשפה את הזיוף מיד!"

"מלבד שינויים זעירים אלו, היה הזיוף מוצלח?!" חקר הסנגור.

התובע קד בלעג. אם הסנגור מבקש להדק את טבעת החקק על צוואר לקוחותיו, זה ענינו: "אכן כן, עמל רב הושקע בו", החמיא. "הזיפנים השיגו ניר זהה, וצבעים תואמים, ושקדו על הגלופות באמנות רבה. אבל, מה לעשות, לשלמות לא הגיעו!"

"אומר לך מדוע", הפתיע הסנגור. "משום שהם אנשים ישרים, ולא רצו לרמות. לכן לא חיקו בשלמות, כדי לאפשר לזהות. ואם הסוחרים לא עיינו ולא חשפו, ענינם הוא. הם האשמים באסונם! החוק אוסר לזיף זיוף מושלם, מולך שולל. הם לא עברו אפוא על החוק, ואני דורש מבית המשפט לשחררם!"

איזו סערה פרצה באולם בית הדין!

איזו חוצפה, איזו עזות פנים!

ומדוע? -

כי הכל יודעים שלא היה זו חבורת צדיקים ותמידיים. היתה זו חבורת זיפנים שבקשו לעשות הון בתרמית, וחתרו ליצור זיוף מושלם. כמה מאמצים השקיעו במציאת גליונות הניר המתאימים, במציאת הצבעים התואמים, בחריטת הגלופות. ניסו בכל כוחם ליצור זיוף מושלם -

וכשלו, לאסונם!

מעשה שהיה הוא -

ומכאן, לפרשתנו.

"כי ידבר אלכם פרעה לאמר, תנו לכם מופת" (שמות ז, ט), יבקש הוכחה שהם באים בשם בורא עולם, "ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה, יהי לתנין" (שם). וההמשך, ידוע: פרעה צחק ולעג, קרא לחכמים ולמכשפים ועשו

כן, "וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינים". והסוף גם הוא ידוע: "ויבלע מטה אהרן את מטתם".

"כשראה פרעה כן, תמה ואמר: ומה אם יאמר למטה: בלע לפרעה ולכסאו?! עכשו הוא בולע אותי!"

ומה אמרו החרטומים? פנו להזמין שרביטים חדשים... ומה זה אומר לנו -

אלו דברי רבי ירוחם ממיר זצ"ל ("דעת חכמה ומוסר" ח"ג מאמר מה): "בכל הבריאה, נראה לכאורה מהלך בכל דבר. וכמה בתי חכמה ובתי ספר נבנים, וכאילו אנו מבינים אותם ומוצאים אנו בה טעם -

אכן המשכיל יבין כי ההבנה הולכת רק שלוש וארבע פסיעות, ואחר כך כבר נאבדות ההבנות. וחכמי הרופאים, אחרי כל התחכמותם בחכמת הרפואה, הודו כי לבסוף אינם מבינים שום דרך ומהלך!"

זה מה שרצה הבורא יתברך להשמיענו באות הניתן לפרעה. שהנה, גם החכמים המצרים מתימרים לעשות כן. אבל אינם מסוגלים אלא לפסוע הצעד הראשון. לכאורה הינו הך, כמוהם כמשה וכאהרן, והם לועגים ומקניטים. אבל בהמשך מתגלה אפסותם, ובעל כרחם יודו וימליכו ויאמרו: "אצבע אלקים היא!"

ואני נזכר -

יום אחד באתי לפני הרב שך זצ"ל, והיתה דעתו בדוחה בדוחה עליו. אמר לי: "רבי יעקב, הסכת ושמוע -

שהיתי בבית החולים, ונוצר קשר ביני ובין הפרופסור. באמת, נהג בכבוד. ופעם אמר: כבוד הרב, יש לי רספקט לדת. יחס של כבוד והערכה. אבל, יחד עם זאת, צריך שידע: הדת מעכבת את התפתחות המדע!

תמהתי: מה הקשר בין השנים. השמים שמים לה', והארץ נתן לבני אדם. וכי חסרים מדענים גדולים שומרי תורה ומצוות?!

אמר לי: המדע מציג שאלות, והדת מציגה תשובות. ובכך, חוסמת היא את התפתחות המדע. כי כשיש תשובות אין שאלות. אבל אנחנו איננו מתיחסים לתשובות - עפר לפיו - ושואלים את השאלות, ומגיעים אל התשובות "האמתיות"!

לא הבנתי: חידות לי דבריך. אולי תואיל לפרט?

אה, לכך חיכה!

נהה, אתם יודעים שהעולם נברא על ידי הבורא יש מאין בששה ימים. אבל המדע אומר: נניח שהעולם נוצר מאליו, כיצד נוצר אפוא? וחוקרים, ומגיעים לתשובה!

באיזו תרועת נצחון אמר זאת, איך נצצו עיניו!

אמרת: כמה נפלא! אז אולי תשתף גם אותי בממצאך, איך נוצר העולם מאליו?!

אה, ובכך, זה היה כך: בתחילה היה העולם מוצף במים טעוני חמרים כימיקליים. החוקרים משתמשים במושג "מרק כימיקאליים". ואז התחוללה סערת ברקים, וברק אחד שיפד כמה וכמה כימיקאליים בכח חשמלי עז ואיחד אותם, וכך נוצר, באקראי, התא החי הראשון. מכאן ואילך, זו רק שאלה של התפתחות -

הבטתי בו וחייכתי, והוא חש שלא בנוח. אמר: כמוכן, זה רק 'על רגל אחת', יש בענין הזה ספרות שלמה -

אין לי ספק בכך. אמרתי: טוב, פרופסור. אתה מצפה שאשאל אותך מה אחוז ההסתברות שברק ישפד חמרי גלם ויצור מהם תא חי, ומה סיכויי השרידות של התא. ואיך השתכפל והתחלק, ואיך התמזגו שני התאים וחלקו ביניהם תפקידים. ובכך, לא אביך אותך בכך. אבל תענה לי רק על שאלה אחת. הכל התחיל בסופת ברקים שהשתוללה על פני, איך קראת לזה, מרק כימיקאליים - כן, אישר.

ובכן, מי יצר את מרק הכימיקאליים?!

אה, הפטיטר, זאת אין אנו שואלים!

א גילעטטער, איזו בדיחה!

אז גם אתם מודים בבריאה! בכדי שלא להודות בבריאה יש מאין בששת ימי בראשית, החלטתם להרחיק מליארדי שנים, ולהתחיל באיזה 'מרק כימיקאליים' דמיוני - והיום הם מרחיקים עוד יותר, ומתחילים מאיזה מפץ גדול - אבל ככלות הכל, מישוהו יצר את החומרים, והכין את התנאים, וארגן את הארועים - אז ככלות הכל, בעל כרחם, תגיעו לבורא, אז מדוע כל ההתפתחות, הודו בו מים, שבו ללמוד חומש!

וזאת הורה הבורא יתברך באות המטה שנהפך לנחש.

מדוע בחר באות שגם החרטומים יכלו לעשותו, ורק לאחר מכן, כשהתנין הפך למטה ובלע את תניניהם, חפו פניהם והודו באזלת ידם -

כי כך דרכם מאז ומעולם, בורחים מהאמת ומתימרים להבין מסברתם, ומרחיקים שלוש וארבע פסיעות, ודרכם נחסמת. ובעל כרחם מודים, והם כה נלעגים!

"יהי לתנין"

פעם, עוד היה עם מי לדבר. אחד מראשי מפא"י [מפלגת פועלי ארץ ישראל], מפלגת השלטון באותם ימים, היה מעירי, קריניק. סבו היה שכנם של הורי. אני עוד זוכר אותו, יהודי נכבד, יודע ספר. המפא"יניק הזה אחז עצמו כמכר

וידי, ונצלתי זאת. יהודים אוימו שאם לא ישלחו בניהם לחינוך 'שלהם' לא תרכוש 'תנובה' את תוצרתם החקלאית, ולא ימצאו מקום עבודה. הייתי מתקשר אליו, והענין היה מסודר.

יום אחד פניתי, בקשתי להסדיר ענינו של יהודי שלא היה בעל 'פנקס אדום', איזו 'שטיפה' קבלתי: הוא לא רוצה לשמוע, 'מהיום דרכינו נפרדות', כאילו עד היום היתה דרכנו משותפת. 'לך לחזון איש' שלך". זה באמת מומלץ, שלכל אחד יהיה איזה 'חזון איש' פרטי כזה, משלו.

על מה יצא הקצף? ובכן, היה זה זמן קצר לאחר פגישת בן גוריון, ראש הממשלה הראשון, עם ה"חזון איש" זצ"ל. הממשלה חוקקה חוק גיוס חובה ושרות לאומי לבנות, וה"חזון איש" - ועמו כל גדולי ישראל - פסקו שזה ב"הרג ועל יעבור". הארץ רעשה וגעשה, וראש הממשלה החליט להפגש עם ה"חזון איש". כשנוכח בנחרצותו, הוקפא ביצוע החוק. כשחזר בן גוריון מהפגישה, סיפר בהתפעלות על אישיותו של ה"חזון איש" ועל פקחותו העצומה, אבל התרעם על משפט אחד ששמע מפיו.

ה"חזון איש" צטט באזניו הלכה מן הגמרא (סנהדרין לב ע"ב): שתי ספינות עוברות בנהר [במצר צר] ופגעו זה בזה, אם עוברות שתיהן, שתיהן טובעות, בזה אחר זה, שתיהן עוברות [והשאלה למי מהן זכות קדימה]. וכן שני גמלים שהיו עולים במעלה בית חורון [מקום צר, שעוברים בו אחד אחד] ופגעו זה בזה, אם יעלה שניהם, שניהם נופלים. בזה אחר זה, שניהם עולים -

טעונה ושאינה טעונה, תדחה שאינה טעונה מפני טעונה.

אמר ה"חזון איש": "ספינתנו טעונה, ספינתכם ריקה -

פנו את הדרך!"

בן גוריון נדהם. לא נרגע. סיפר זאת כשחזר, וזה הרתיח את איש שיחי: "איזו עזות, איזו השמצה! טוענים אתם שספינתכם מלאה - ש"ס בבלי וירושלמי, מכילתא ותוספתא, זוהר ומדרשים, תנאים ואמוראים וגאונים, ראשונים ואחרונים, בבקשה. אבל למה לומר שספינתנו ריקה -

"ומה יש לכם, במחילה", העזתי לומר.

"איהו, יל"ל ויל"ג, ומאפו וברדיצ'בסקי, וביאליק וטשרניחובסקי" -

"נו, באמת".

השתתק, נבוך.

גם הוא הבין שלשים את ביאליק וטשרניחובסקי מול - להבדיל - אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן, דוד ושלמה - מול הלל ושמאי, רבן יוחנן בן זכאי ושולמית דרבן גמליאל, רבי עקיבא וחבריו, רב ושמואל, אבבי רבא, רבינא ורב אשי - רב סעדיה גאון ורב האי גאון - רש"י ורובנו תם, הרמב"ם והראב"ד, הרמב"ן והרשב"א, הריטב"א והר"ן - מול ה"בית יוסף" והרמ"א, הש"ך וה"ט"ז וה"מגן אברהם" - מול ה"קצות" וה"נתיבות", רבי עקיבא איגר והגאון, זה לא רציני. זה כאילו טען קברניט הספינה הריקה, שגם בספינתו כמה גרגרי חול.

התעשת: "אבל אנו פתוחים לתרבות המערבית. והיא, הרי תודה, טעונה וגדושה: סופרים, מחזאים, משוררים, הוגים" -

הייתי יכול לענות לו, שאם יתקלו במעלות בית חורון שתי עגלות, האחת טעונה אוצר המלך והשניה קש וגבבא, שלא להזכיר שהקש שורץ נחשים ועקרבים, אין ספר איזו תדחה מפני רעותה. אבל, כבר אמרתי: הייתי זקוק לו, לעשות טובה ליהודי.

אמרתי לו: "הרי למדת ב'חדר'. תרשה לי להזכיר לך משהו".

אמרתי, פעם עוד היה עם מי לדבר. היתה להם 'גרסא דינקותא'.

משה ואהרן באו אל פרעה, ודרשו לשלח את בני ישראל. אמר פרעה: "מי ה' אשר אשמע בקלו. לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח" (שמות ה, ב). היה עליהם להוכיח, שבאים הם בשם בורא העולם. "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת, ואמרת אל אהרן קח את מטך והשליך לפני פרעה, ויהי לתנין" (שמות ז, ח-ט). עשו כן, ועוררו פרץ צחוק: "ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים, ויעשו גם הם חרטומי מצרים בלהטיהם כן, וישליכו אי מטהו ויהיו לתנינים" -

זה מה שישכנע אותם?! כל דרדק, שולית קוסמים, עושה זאת!

"ויבלע מטה אהרן את מטתם".

זה, מה ששכנע! וכיצד -

פירש רבינו עובדיה ספורנו (שמות ז, יב): "וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינים", על תבנית ותמונת תנינים, אבל לא בתנועתם. "ויבלע מטה אהרן את מטתם", שיראו שהאל לבדו הוא הנותן נשמה ורוח. ולא היה כח בחרטומיהם לתת תנועה בתנינים.

ומדוע בחר הקדוש ברוך הוא באות זה, כי רצה להעמידנו על החילוק וההבדל - לא בין מעשיו למעשה החרטומים בלבד, אלא על התהום הפעורה בין השקפה ודת, לבין היהדות, דת האמת. וכבר עמדו על כך הרמב"ם (באגרת תימן) וה"חזו"ר (מאמר ג אות ט), שבהשקפה ראשונה עלול אדם לטעות בין אדם חי לבובת שעוה. לכאורה, בחיצוניותם, נראים כזהים. אך במבט שני, מיד רואים: השער פאה נכרית והעינים כדורי זכוכית, הפנים טיחת שעוה והמילוי קש. ובאדם, מוח ולב, וראות וכליות, וכבד וטחול, לבלב ובני מעיים, בשר ודם, רקמות ועצמות, פנימיות חיה ופועמת. ועל הכל, נשמה בת שמים, חלק אלוך ממעל!

ולענייננו, החרטומים השליכו איש מטהו והפכו דמויי תניינים. האם היו להם קרבים ובני מעים, והאם היתה בהם חיות ותנועה? פוחלצים היו, תניני דמה. ואילו תנין אהרן תנין ממש היה, על כל איבריו וגידיו, חי ומתנועע, אוכל ובוטל! כך כל חכמתם ותרבותם. מה הדמיון לדבר אחד מדברי תורה, ולכל מצוותיה של תורה. כמה פנימיות יש בהם, כמה עומק והשכלה והבנה - השל"ה הקדוש באר עניינים העומדים ברומו של עולם בכונת המצוות, והזהיר (בהקדמת ספרו) "שלא יעלה במחשבתכם שירדתי לעומק הענין, כי אינו אפילו כערך טיפה בערך הים הגדול. כי לסודות ההם אין סוף וקץ. אדם אם יחיה אלף שנים פעמים לא יעלה ויגיע להבנת מצוה אחת עד עמקה ושרשה ושרש שרשה!"

והעולה על כולם, כי מלבד העומק וההבנה והכונות, יש כאן "רוח חיים", גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ולעולם הבא (אבות פ"ו מ"ז), ו"מרבח שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ולעולם הבא" (אבות פ"ו מ"ז), ו"מרבח תורה מרבח חיים" (אבות פ"ב מ"ז). "ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם" (דברים כט, ח), כאלו עשיתם עצמכם (סנהדרין צט ע"ב), יצרתם אישיות חדשה, נעלה ומרוממת - ומה, האם יתכן להשוות בובת שעוה לאדם?

האם לא צודק לומר, שהאדם "מלא" ובוטת השעוה 'ריקה'!? "טוב", ענה לי, "בוא לא נתוכח על עניני השקפה". "נו, סוף סוף. אבל יש כאן יהודי שמאימים להשבת פרנסתו אם לא יוציא לדיו מחינוך חרדי!"

"נסדר את זה", הפטיר, "אבל שתדע: לא יפה לדבר כך אל ראש הממשלה..." (והגדת)

"ענה כסיל כאולתו"

יש גמרא, איך לומר תמוהה. מי חכם, ויבינה. משה ואהרן באם לפני פרעה ודורשים לשלח את ישראל. פרעה דוש מהם מופת. משליך אהרן את מטהו, והופך לתנין. משליכים החרטומים מטותיהם, והופכים לתניינים. תיקו. "ויבלע מטה אהרן את מטתם" (שמות ז, יב). אה, על זה לא חשבו. הם יצרו תניני דמה, בלי רוח חיים. והמטה של אהרן הפך לתנין חי, רוחש ואוכל, תנין אמת, מעשה אלקינו ונפלאותיו. ונס בתוך נס, קודם שב והפל מטה, ואז בלע תנייניהם (שבת צז ע"א). ונס שלישי, שלא העבה (שמות רבה ט, ז). מה אמרו החרטומים, שזו אצבע אלקים? איפה!

"אמרו לו יוחנא וממרא [ראשי המכשפים של מצרים (רש"י)] למשה: תבן אתה מכניס לעפרים [שהוא מקום הרבה תבואה, אתה מביא לשם תבואה למכור, בתמיהה. כך, ארץ מצרים שהיא מלאה כשפים, אתה בא לשם לעסוק בכשפים? (רש"י)] אמר להם: פתגם שגור הוא, למתא ירקא, ירקא שקול [לעיר שגדל שם ירק הרבה, הבא ירק שלך למכור, לפי שמתקבצים שם הכל לקנות (רש"י)] (מנחות פה ע"א, ובמדרש שם).

לא מובן. מתי אמרו לו כן? אם כשהשליך מטהו, ודאי סברו שעשה כן בכשפים. אך מה היה לו לענות להם, מיד יראו שפעולת הבורא היא. ואם לאחר שנוכחו בכך, כשנתרו בלי מטות כי "תנייניהם" נבלעו בחטף במטה האלקים, איך העזו לומר דבר -

העזו גם העזו. ברש"י (שמות ז, כב) משמע שאמרו כן לאחר שמטותיהם נבלעו!

אבל משה, מה ענה להם! היה לו לומר שענייניהם הרואות שאין אלו כשפים, ושלוחי הבורא הם! כתב רש"י (מנחות, שם): הם אמרו לו דברי לצנות, והוא השיב להם בעניינים. מיישהו מבין!?

מקובלנו מהסבא מקלם צ"ל בביאור המאמר, שלפעמים אי אפשר לענות למתנצח בדברי הגיון. כי אז נצבות שתי דעות שוות כביכול, אתה אומר כך והוא אומר כך. על-יך לענות לו לשיטתו, כי שייבן עד כמה הוא נלעג! ואספר, בענין זה -

אחד מרבני רמת גן הוצרך להוועץ במרן הרב שך צ"ל בענין נחוץ. הזמין מונית ומסר את הכתובת. בדרך סיפר לנהג אל מי הוא נוסע: רב גדול. לא, לא מקובל, אבל גאון אדיר. לא, אינו מחלק סגולות. ברכות, כן, בודאי. הן פועלות? בלי ספק, הלא הגמרא אומרת (בבא מציעא פה ע"א) שברכת מזכה הרבים כמוה כברכת הקדוש ברוך הוא! טוב, הגיעו, והנהג הוציא כפה לבנה, מקופלת, מהתא לימינו, חבשה לראשו. הוא יכול להצטרף? מבקש הוא ברכה לחולה. ודאי, יכנס ראשון. הרב ישאר אחריו, להוועץ ובענינו.

התקבלו מאור פנים, והנהג רכן לנשק ידי הרב. ברגש עז, קרוב לדמעות, בקש ברכה לכלבתו החולה, נפשו קשורה בנפשה, אהובת המשפחה. וכעת, אללי, חלתה -

הרב התפלץ בשמעו, אבל הרב שך, ממש "זקן מלא רחמים", נטל את הסידור ודפדף ל"מי שברך לחולה": "יש לנו תפילה מיוחדת לחולים, שיביראו בסיעתא דשמיא, אבל לפני כן עלינו לדעת מה שם החולה" -

"לסי", ענה בהתרגשות. הרב שך הביט בו מבעד למשקפיו העבות: "ושם האמא?"

"אה... לא יודע..."

"חבל", נאנח הרב שך וסגר את הסדור, "אז אי אפשר לעשות 'מי שברך'..."

יהיה שם תערוכות סיבות מסיבות שונות. כי יהיה או דור שכולו זכאי, או כולו חייב, יזכנו ה' להיות מהזכאים ונוכה בקרוב לקבל פני משיח צדקנו אמנו. (הגרמ"י רייזמן)

פרשת וארא

אומרת הגמרא {מסכת ראש השנה יא, א} - בר"ה בטלה עבודה מאבותינו במצרים... מה עשינו שם, שישה וחצי חודשים, מהרגע שפסקה העבודה, ועד שיצאנו ממצרים?

שישה וחצי חודשים, היו עבורנו סמיני באמונה... המכות האלו, לא היו עבור פרעה!

אנחנו אומרים את זה, בתפילת ערבית - העושה לנו נסים ונקמה בפרעה... הניסים היו לנו, הם לא היו לפרעה! לפרעה, זה היה נקמה. כל הניסים שראינו במצרים... הדם והצפרדע וכינים ודבר וערוב, וכל מה שראינו שם, זה היה נקמה בפרעה, אבל ניסים עבורנו.

מה למדנו באותם שישה וחצי חודשים? מה למדנו מאותם עשר מכות, שהיו במצרים?

למדנו, שהקב"ה שליט במים - במכת הדם, והקב"ה שליט באוויר - (י, יג) ורוח הקדים נשא את הארצה, והקב"ה שליט ביבשה - שהעפר התמלא כינים. והקב"ה שליט במזג-האוויר - במכת הברד, והקב"ה שליט במאורות השמים - במכת חושך, והקב"ה שולח בבעלי החיים שבים - מכת צפרדע, והקב"ה שליט על החיות שבישוב - מכת דבר, ובבעלי החיים שביערות - מכת ערוב, והוא שולט בגוף - מכת שחין, והוא שולט בנפש - הכבדת לב פרעה, ושולט בחיי האדם - מכת בכורות.

נמצאנו למדים, שהקב"ה עשה את האותות ומופתים במצרים, עבור עם ישראל, והלימוד היה - יסודות האמונה, שאיתם יצאנו ממצרים, עם עשר מכות... כמו שכותב הבעל שם-טוב, שכל יהודי, ימצא תשובות לכל שאלה, שתעלה לו במהלך החיים, יוכל למצוא את המענה, בעשרת המכות שהיו במצרים.

לפני שניכנס לענין, עוד הקדמה קצרה מאוד:

פתחנו ואמרנו, שהמהר"ל מחלק את המכות, לכמה סדרות... הוא כותב, שיש המחלקים את המכות ל'חמש-חמש'... יש שמחלקים את המכות ל'שלוש-שבע' {שבע בפרשת השבוע שלנו, ושלוש בפרשת בא}... ויש שמחלקים את המכות ל'שלוש-שלוש-שלוש', זה מה שאנחנו מכירים רבי יהודה היה נותן בהם סימנים: דצ"ך, עד"ש, באח"ב.

כל אחד שקורא את זה, שואל את עצמו - בשביל מה צריך לחלק את זה? קשה לך לזכור עשר מכות?! כל מספר פלאפון, יש לו עשרה ספרות... אז מה הבעיה לזכור עשר מכות?!

אם אתה רוצה לקצר, יותר טוב לקצר ב-"אשמנו, בגדנו, גזלנו"... יהיה לך פחות לדפוק ☺

אז כל אחד מבין, שאם ר' יהודה קיצר אותם, ל- דצ"ך, עד"ש, באח"ב... יש כוונת מכוון, למה הוא עשה את זה...

אז ראיתי פעם בדרך צחות, שאחד אומר, ש- דצ"ך, עד"ש, באח"ב נעשה בקיצור, כי ר' יהודה היה ראש המדברים בכל מקום. בכל מקום היו מכבדים את ר' יהודה לדבר קצר... ☺

עוד שמעתי פעם בשבע ברכות, שאחד רצה לשמוח חתן וכלה, אז הוא שאל - אתה יודע למה ר' יהודה היה נותן בהם סימנים?

תלמד, הוא אמר לחתן, שמכות בלי סימנים זה לא מכות ☺

ראיתי בדעת זקנים מבעלי התוספות, הוא מביא שהחלוקה הזאת של דצ"ך, עד"ש, באח"ב, היא לאפוקי ממה שדוד המלך כותב בתהילים... דוד המלך הופך את עשרת המכות בתהילים... למשל:

הוא מקדים את מכת ערוב, לפני צפרדע {עח, מה} ישלח בהם ערב ויאכלם וצפרדע ותשחיתם למרות שצפרדע, קדמה למכת ערוב.

{קה, לא} אמו ויבא ערב ננים בכל גבולם מקדים את הערוב לכנים...

יש על זה מגיד מדובנה, למה הוא מקדים את הערוב לפני הצפרדע... יש לו משל מאוד יפה:

היה פעם עשיר גדול, שר במלוכה, שעשה פעם חתונה לבתו... היו לו כל-כך הרבה מוזמנים, שלא נכנסו באולם אחד... מה עשה?

החליט לחלק את החתונה לשלושה ימים...

ביום הראשון, הוא עשה מה שנקרא אצלנו היום - סעודת עניים... הזמין את כל העניים...

אשתו

ביום השלישי, הוא הזמין את כל שרי המלוכה...

כל אחד, קיבל הזמנה בצבע אחר... מי שהוזמן ביום הראשון קיבל צבע כזה... ביום השני, צבע כזה... ביום השלישי, צבע כזה... ובתחתית ההזמנה נכתב, שכל מוזמן ביום הזה, אסור לו להגיע פעם נוספת. לכל אחד מותר לבוא רק פעם אחת.

מינה שומרים שישמרו, שלא יבואו אנשים פעמיים...

מגיע עני ביום הראשון... הביא איתו שקיות, כדי להעמיס אספקה לכמה שבועות... בכל זאת, לא כל יום יש כזאת חתונה ☺

זה שאמר ישעיה באהבתו את ישראל, שבעקבא דמשיחא ירהבו הנער בזקן והנכה בנכבד. היינו שאם אתה איש כשר, לא יהיה משום התפעלות מראש הקהל או מרב הקהילה, 'מי אתה שתאמר לי מה לעשות'. בפרט בדורינו ששייך שיהיה אברך כולל שיושב בבית המדרש כל היום, ובביתו יש לו כלי טרף ואין יודע מזה רק השי"ת לבדו, שזהו בירור בינו לבין קונו, לא משום חשבונות אנשים אחרים כלל, נמצא שבאמת הגענו למצב או שאתה כולך זכאי לכבוד ה', או כולו חייב רח"ל. כי אין מי שיוודע רק השי"ת לבדו.

וכנודע שמרה"א מבעלזא זי"ע התאנח אנחה קשה בהלויית אביו מהרי"ד זי"ע 'טאטע, באיזה דור עזבת אותי? נעבך נעבך יהודי בימינו נהיה כ"כ קל לעזוב דרך התורה שהוא נוסע ללמברג וקונה ספרי כפירה'... ליסוע ללמברג ולקנות ספרון, זה לא דבר קל, אם הוא יהודי נכבד ומסתובב בלמברג ישאלו אותו, מה לך עם שטריימל במדרחוב יפו. א"כ אינו כולו זכאי, כי עדיין יש בו מחשבות מעורבות מפני אנשים. ולכן עשה הקב"ה בדור אחרון שיש לאדם את כל המדרחוב של פאריז ולונדון בתוך כיסו וביתו, ויכול לבחור בכל מיני רעים מאוסים ומרים מבלי שיראה איש במעשיו. ואם הוא בוחר בטוב שלא לעשות כן, הרי הוא כולו זכאי.

ואפי' מה שב"ה יתקנו בהקהילות לשמור על האברכים לעקוב אם הכלים כשרים, ואם לאו לא יוכלו בניו ובנותיו ללמוד במוסדות הקהילה. אך גם אני חבר באחד מהוועדות בבעלזא, ואני מעיד שאחרי ככלות הכל, אחרי כל השמירות והחומות, זה רק עשרים אחוז משמירה אמיתית. שהרי הכלים זולים כ"כ, יכול אדם לקנות כלי כשר אחד להראות לקהילה שהוא בסדר גמור, ובצד השני השקט, שם הוא נבחן אם הוא זכאי לשמור על נפשו להשי"ת במסירות נפש, או לרדת לעבר פי שחת מבלי שידע איש במעשיו. אף אחד לא שומר עליך, לא הקהילה ולא הרב ולא השומר, אתה בעצמך יודע אם אתה שומר על קדושת היהדות או לא. ואם בדורות קודמים היתה האשה צריכה להתוודע מזה שבעלה נסע ללמברג, בימינו אפילו האשה אינה יודעת מה מצב בעלה.

סיפר האדמו"ר מקלויזנבערג בשם אביו הרה"ק מרודניק זי"ע שפעם אחת נכנסה אשה אלמנה בוכיה לבית הדברי חיים מצאנז, ובכתה בדמעות שלישי ולא היתה יכול להוציא מפיה לומר מה כואב לה. ואמרה שהיא מתביישת לספר לרב גודל כאבה, עד שהרגיע אותה הדב"ח שתספר לו צרתה. ואמרה לו שלפני זמן קצר השיאה את בתה היתומה לחתן תלמיד חכם, ומכרה כל רכושה להשקיע בחתן ת"ח. והם גרים בביתה. והנה בתקופה אחרונה ירד האברך מדחי אל דחי, עד כדי כך שאינה יכולה להוציא מפיה לאיזה טנופת קשה נפל חנתה הצעיר. בזמננו לא היה אינטרנט. הדברי חיים הצעיר שתספר לו מה נעשה עם האברך, כדי לתקנו ולהוכיחו. עד שהסכימה האלמנה לספר שזה כמה שבועות שהאברך יושב עם ספר גדול שכתוב עליו מבחוץ 'עבודה זרה' וכל היום וכל הלילה הוא רכון על הספר ומסתכל בו, אינו יכול להפרד ממנו. זו היתה מסכתא עבודה זרה של תלמוד בבלי... הדברי חיים הסביר לאלמנה איזה חתן חשוב זכתה להכניס לביתה.

המצב שלנו שהכלי הטמא כלול משני בחינות העבודה זרה, יש שם כל התורה כולה בהנף אצבע, ומאידך יש שם עבודות זרות ממש רחמנא לשזבן, כל הע"ז ג"ע שפ"ד נמצאים על המסך. ותיכף שאשתו נכנסת לחדרו הוא לוחץ לחיצה קטנה על העכברון והחליף מע"ז הרעה למסכת עבודה זרה תלמוד בבלי, שהיא תראה שהוא עוסק בגמרא. בזה אין מי שישמור על האדם, רק השי"ת לבדו.

הרי לנו שכבר הגענו לדור שכולו זכאי וכולו חייב, כי במצב שלנו השטריימל לא שומר על האדם מלרדת שחת. ויחד עם זאת שהחוצפה גודלת מדור לדור וממש ירהבו הנער בזקן לומר 'מי שמך לראש' מי אתה שתאמר לי מה לעשות'. וזו ברכה גדולה מאד, שדווקא ע"י החוצפה הזאת, נשארנו בתוך בירור אמיתי מי לה' ומי לבעל, אין כבר בלבולים מאנשים אחרים, כל אחד מחליט בעצמו האם אני כולו זכאי או כולו חייב רח"ל.

וכ"כ היגל האם רבו האמרי יוסף שיאמר בשם מהר"ם א"ש כנ"ל, והוסיף שתועלת יש בכ"כ חייב יותר מ'חייב זכאי וחציו חייב', כי הרבה יותר בנקל לשוב בתשובה שכולו חייב, מבמצב התעורבות. וכמ"ש הרמ"א בהלכות עשי"ת שיותר צריך תשובה על ספק עבירה מודאי עבירה. כי אם נדמה שהוא מתנהג הכל בסדר, וכל זה רק בשביל אנשים אחרים, הרי אין עולה על דעתו שצריך לשוב בתשובה על זאת. אך כשהגענו לדור משיח שכל אחד אומר 'מי שאתה שתאמר לי מה לעשות'. ואפי' אם לא תכניס את הילדים שלי בחידר, הוא קונה שני מכשירים אחד כשר לחוץ והשני לפני ולפנים רח"ל.

וזהו 'לא נתקררה דעתך' דישיעיה, כי הוא ידע שביאת המשיח תלוי בבירור אמיתי, לא בדברים מעורבים שנמשכים מחטא עץ הדעת, כששמע ישעיה שיריהבו הנער בזקן, הבין שברוך השם יש כבר דרך להגיע לתיקון השלם, כי זהו האמצעי שע"ז הקב"ה מגלה את מדרגת היהודי ע"פ האמת. ולפי"ז מבאר האמרי יוסף צוק"ל הפסוק 'הפליתי ביום ההוא', וכתב המדרש שהכונה על דור ביאת המשיח 'ביום ההוא יהיה השם אחד ושמו אחד', 'את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה' אין הכונה על תל אביב אלא על יהודים כשרים שמקבלים פני משיח, בחי' ארץ גושן, קריה חרדית, שם יהיה פלא גדול, כי בקרקא וורשא לא היה בירור אמיתי, שלא נסע ללמברג לקנות ספר טרף, משום מה יאמרו הבריות, אך לפני ביאת המשיח 'לבתי היות שם ערוב', לא

למחרת נודע לו, שאשתו קרובה משפחה, של אשתו של בעל השמחה... אז גם ביום השני הוא בא... אבל אז, הוא כבר התלבט בצורה מכובדת יותר... שם עניבה... מכנס יפה... בכל זאת, קרוב משפחה... הוא ניכנס לאכל... איך שהוא ניכנס, תופס אותו אחד השומרים – אתה היית פה כבר אתמול!
תופס אותו בגרון, וגורר אותו החוצה...
"מה אתה עושה...!!?"
היית פה אתמול, נכון ???
"כן.. הייתי..." ☺

אז למה באת לכאן גם היום ???
"אתמול באתי בתור שונור... היום בתור משפחה..."
אבל כתבו בהזמנה שלא באים פעמיים – או שונור או משפחה ! ... תופס אותו, ובא לזרוק אותו החוצה...
הבעל הבית רואה מכות... רץ מהר לברר מה קרה...
"למה אתה תופס אותו ככה ?"
הוא היה כאן כבר אתמול... אכל...אכל...אכל...ראיתי אותו יוצא עם שקיות... והיום הוא בא עוד פעם !
"למה באת גם היום ???"

מה זה "למה באת גם היום"... אשתי היא דודה שלישית של אשתך !
"אה... קרובי משפחה... טוב תשאיר אותו..."
אומר המגיד מדובנה – זה מה שהיה בכל מכות מצרים... הגיעה מכת ערוב, באו כל החיות מכל העולם... אמרו הכנים "מה עושים עכשיו ? אנחנו היינו אתמול... מותר לבוא עוד פעם או אסור ?"
כאן היה להם ספק... אומר דוד המלך {קה, לא} אמר ויבא ערב כנים בכל גבולם – יאלה, כנים גם משפחה, תכניס גם אותם...
אז דבר גם הצפרדע... היו קודם, ולא ידעו אם מותר להם לבוא... אמר דוד המלך {עח, מה} ישלח בהם ערב ויאכלם וצפרדע ותשחיתם – פעם קודמת, הצפרדע באה סולו... עכשיו היא באה בתור המשפחה... שתבוא גם. עד כאן, דברי המגיד מדובנה.

אם כן, יצאנו למדים... יש לנו דצ"ך. עד"ש. באח"ב...
כותב המהר"ל – שלושת הסדרות של המכות האלה, בא ללמד אותנו, שהשנים הראשונים היו בהתראה, והשלישית בלי, ולכן ר' יהודה, חילק את זה לשלוש סדרות. דיינו, דם-צפרדע, התראה. כנים בלי התראה. ערוב ודבר עם התראה... שחין ללא התראה.
ברד וארבה, עם התראה... חושך ללא התראה.

מכת בכורות, הוא כבר התרע בו על ההתחלה, שנאמר {ד, כג} הנה אנכי הרג את בני בכרך.
זאת החלוקה, של דצ"ך. עד"ש. באח"ב...ללמדך, ששנים ראשונים היו בהתראה והשלישי בלי.
בא כאן הכלי יקר, ואומר כאן יסוד נפלא, בשם האברבנאל, והוא מרחיב מאוד לבאר את הדברים... נדבר על זה ממש בקצרה, כיון שזה לא הנושא המרכזי, שאנחנו רוצים לעסוק בו:

כותב הכלי יקר – במצרים, היו שלוש סוגים של כופרים. היו כאלה, שנקראים בשפה שלנו אתאיסטים – לא מאמינים בשום דבר. אלה אמרו – אין אלוקים... כמו שאמר פרעה {ה, ב} לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח.
היו כאלה שאמרו – יש אלוקים, אבל האלוקים ברא את העולם, ואינו משגיח על שפלים... כלומר הוא ברא את העולם, ולאחר מכן, הוא לא משגיח על מה שקורה בו.
היו כאלה שאמרו – יש אלוקים, משגיח על שפלים, אבל אינו יכל לשנות את איתני הטבע.

פירוש הדבר, שלאחר שהוא ברא את העולם, הוא לא משנה יותר את הבריאה... כלומר, השמש זורחת במזרח, ושוקעת במערב... ויש עונות השמים, לכל עונה יש את הזמנים שלה... לכל דבר יש מסלול קבוע, ולא ניתן לשנות זאת.
כנגד שלושת הסקטורים האלה, **כותב האברבנאל** – נתן הקב"ה שלושה סקטורים של מכות, וזה דצ"ך. עד"ש. באח"ב.

ידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים (ו, יב) וברש"י, זה אחד מעשרה ק"ו שבתורה. ויש לדקדק דתיבות "ואני ערל שפתים" אין שייכים לכאן ומיותרים. וז"ל, ונקדים דלכאורה יש להקשות על הק"ו שאמר משה הן בני ישראל לא שמעו אלי דמשה אמר לישראל ונתתי אותה לכם מורשה ואיתא בגמ' ב"ב ק"ט דלשון מורשה משמע מורישין ואינם יורשין, והי להם לישראל צער מזה אבל תיבת ירושה משמע שהוא בעצמו יורש, וא"כ מופרך ק"ו דמה שישאל לא שמעו לו הוא מחמת דאמר להם לשון מורשה והי להם צער מזה. אמנם ידוע דמשה היה ערל שפתים, ואותיות בומ"ף הוא ממוצא השפתים ולא היה יכול לומר תיבת מורשה וע"כ הי' מוכרח לומר תיבת ירושה והי' מוכרח לשנות ממה שאמר לו הש"ת ונתתי אותה לכם מורשה והוא היה אומר ירושה. ובוה מיושב, הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני

בדרך הדרוש

פרעה, וא"ת הלא ק"ו פריא דמיון דא"ל מורשה הי' להם צער, עז"א ואני ערל שפתים ולא יכולתי לומר תיבת מורשה וע"כ אמרתי ונתתי אותה לכם ירושה שפירש"י זה אחד מ"י ק"ו. (טללי אורות)
כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגופתי אל לך ובעבדך ובעמך בעבור תדע כי אין ממני בכל הארץ: (ט, יד) ברש"י על הפסוק כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגופתי וגו'. פירש רש"י מכאן למדנו שמכת בכורות שקולה כנגד כולן. ומקשים העולם מכת בכורות מאן דכר שמיה הלא כאן מיירי מכת ברד. ויש לתרץ דהנה איתא ברש"י בפרשת שמות על הפסוק אם מאן אתה לשלח את עמי הנה אנכי הורג את בני בכורך פירש רש"י ומכת בכורות באה באחרונה ולמה פתח בה להפחידם תחלה אלא ללמדך שהיא קשה מכולם ביחד עיין שם. והנה מכאן גם כן מוכח שמכת בכורות קשה מכולם ביחד דהא כאן גבי ברד

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיניהם

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

'שנהיה לראש' - באמונה

"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב" (ו 1)
"וארא - אל האבות" (רש"י).

רבים תמהו על פשר דברי רש"י: מה בא הוא להוסיף בדבריו, הלא הכתוב עצמו מפרש זאת על אחר?

ידועה היא התמיהה (ראה רמב"ן לעיל ג 1): מפני מה אנו משלשים בברכה הראשונה ב'שמונה עשרה': "אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב", הלא די היה בהזכרת שם ה' פעם אחת - 'אלקי אברהם יצחק ויעקב'? באר בעל פנים מאירות' כי בא הדבר ללמדנו, שאל לו לאדם להסתמך על האמונה שירש מאבותיו, אלא עליו לעמל ולהגיע לאמונה בבורא יתברך מצד הבנתו האישית, כמאמר הכתוב (דה"א כח ט): "דע את אלקי אביך ועבדה...". לפיכך אנו מוסיפים 'אלקי' על כל אחד מהאבות - שכל אחד מהם השיג את האמונה בכחות עצמו, ולא מצד היותו 'אלקי אביו'.

אף לענינו - פרש רבי מאיר מפרמישן - התקשה רש"י מפני מה הזכיר הכתוב "אל" שלוש פעמים: "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב", ועל פן פרש: "וארא - אל האבות", לאמר: בקוש הכתוב להדגיש כי כל אחד מהם היה בבחינת 'אבי באמונה; לא השיגו האבות את האמונה בבחינת 'בן' - כירשה מאבותיהם, אלא לכל אחד מהם נגלה ה' כי 'אבי בפני עצמו.

בכך פרש רבי יוסף פצ'נובסקי מלודז' את טעם הבקשה שתקנו לומר בליל ראש השנה בעת אכילת ראש הבכש: "שנהיה לראש ולא לזנב" (אורח חקפג ב): 'פכש' רומז לאילו של יצחק, ועל כך אנו מבקשים, שנופך להיות בבחינת 'ראש' לאמונה. כיצחק אבינו שלא הסתמך על האמונה שנחל מאברהם אביו, אלא עמל והשיג את האמונה בכחות עצמו.

שו"ת פנים מאירות ח"א סי' ט; לע, דברי מאיר; פרידס יוסף

כחה של תפלת רב'...

"ויאמר משה לפני ה' הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה" (ו 10)

בוודד ועירי מכל משפחתו הענפה נותר רבי שואל דוד מרגליות, מי ששמש טרם המלחמה ברבנות כמה קהילות בפולין, לאחר שנצל בדרך נס ממלחמות הנאצים במלחמת העולם השנייה. הוא התישב בארצות הברית ולמרות יגונו הרב, התגנר כארי מאבלו וקבל על עצמו את הנהגת קהלת 'דגל ישראל' בקווינס. במסגרתה פעל רבות לבסוס ולחזק היהדות בקרב כלל יהודי ארצות הברית.

יך ה' הוא, נאה דורש - ונאה מקיים;

ארבע פעמים הזכיר הצרופי: "הן אני" בתנ"ך; א. בפסוק

שלפנינו, ב. בישעיה (מט כא): "הן אני נשארתי לבדי", ג. עוד בישעיה (ו 1): "ואל יאמר הסרים הן אני עץ יבש", ד. באיוב (כג 1): "הן אני כפיד לאל".

כלפי מה דברים אמונים?! הנה מגיע רב לארצות הברית ונמנע מלפעל לחאק גדרי הקדשה בתואנה כי הוא 'ערל שפתים' שכן אינו מכיר את שפת המקום. ועוד, 'הן אני נשארתי לבדי' - איש אינו מסייע בידי לפעל כשאיפתי, ועל פן הנני כיעץ 'בש' שאינו יכול לתת פרי. עליו לדעת כי אין הדבר פוטר מן הדיון, שהרי 'הן אני כפיד לא-ל' - היה עליו לפעל כפי יכולתו, ובד בבד לשאת כפיו בתפלה לפני ה' שדבריו ישאו פרות.

ש"ד מרגליות עמ קסג

רזי אמונים

מרמזי אמן בפרשה

'אמן' תחת חתפה

"ויצחק עמרם את יוכבד דדתו לו לאשה" (ו כ)

כתב החיד"א ב'חומת אנך' כי ראשי התבות: "ויצחק עמרם את יוכבד דדתו", הנם בגימטריה 'אמן'. ויש ללמד מן רמז דברי רבי משה מרוזבדוב כי תבת 'חופה' רומזת ליחוד שמות ה' וה' ואדנות המצטרפים יחד לגימטריה 'אמן', וכדלהלן: האות ח' רומזת לשמונה אותיות של שמות אלו, ואותיות 'ופה' הן בגימטריה צ"א. וראוי לכל חתן בן תורה להרהר בכך בעמדו תחת חפתו.

נאה תהלה עמ קכג

'החזירנו בתשובה... לפניך'

"ואני אקשה את לב פרעה והרבייתי את אתמי ואת מופתי בארץ מצרים" (ו 11)

יש להבין: הלא הבחירה נתונה בידי כל אדם לבחור בטוב, ומפני מה סגרה ה' את דלתי התשובה בפני פרעה? ועוד: אם הדבר לא נהו לשליטתו, מדוע נענש על קושיות לבו? פרש ה'חפץ חיים':

לבו של כל אדם קשה' הוא מטבעו, ואלמלא היו מסייעים בידו מן השמים לא היה מצליח לשוב. וכפי שמבקשים אנו בברכת 'השיבנו': "החזירנו בתשובה שלמה לפניך". מפרעה לא נלקחה הבחירה לשוב בתשובה, אלא שמתוך שהגדיש את סאת רשעותו, נענש בכך שמשמים לא סייעו בידו לשוב. בכך נותר לבו קשה' וכבד כאָבו, וממילא לא הצליח לשוב.

חפץ חיים על התורה

'תתיר צרוחה - קבל רנת עמר'

"פי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרתי אל אהרן קח את מטה והשלה לפני פרעה יהי לתנין" (ו 10)

מהו משמעות המלה 'לכם'?

באר האוהב ישראל מאפסא:

פרעה בודאי יביע את תמיהתו בפני משה ואהרן; הלא בני ישראל שקועים עד צואר בטמאת מצרים, וכיצד יגאלם ה'? על פן ידרש: "תנו לכם מופת" - כי ראויים אתם להגאל. על כך ישיב לו משה: דע כי ירידתם הרוחנית של ישראל נובעת רק מתוך שהנך משתעבד בהם, וכפי שיגיד המטה הקדוש שבדי: אם רק אשליך אותו לפניך ארצה, מיד יהיה לתנין. אף ישראל, נראים כך משום שהם נתונים לשליטתך, אם רק תחדל מלהשתעבד בהם, מיד יטהרו ויפנו את לבם לאביהם שבשמים.

רעיון דומה הביא הרבי בעל 'פני מנחם' מגור בשם רבי יעקב קלמס רבה של מוסקבה:

רבי יעקב כהן כרב בתקופה שבה דכאו הקומוניסטים את יהודי ברית המועצות וכבו בהם כל זיק של יהדות. כל בתי הכנסת ומוסדות התורה נסגרו בפיקודם, מלבד בית כנסת אחד בעיר מוסקבה, שבו התפלל הרב.

על אף שהיה זה בית הכנסת היחיד שפעל במוסקבה, לא התפללו בו אלא קמץ יהודים זקנים. אף ביום הכפורים, חששו יהודי מוסקבה להעדר מעבודתם מפחד השלטונות. רק בשוכם לביתם, לקראת סיום הצום, התגנבו כמה מאות מהם לתפלת נעילה. טרם תחלת התפלה נשאו היהודים האמללים את עיניהם לרב בצפיה לשמע דברי חזק ויעידו. הרב שיידע כי בית הכנסת שורץ בסוכני חרש מטעם הק.ג.ב., עלה לבמה כששפתיו ממללות תפלה לבל יכשל בלשונו, ופתח בספור:

"בעברי כהנתי כרב בעירה קטנה. באחד הימים באו לפני לדין תורה שני יהודים שכנים כשתרגולת בידיהם. כל אחד מהם טען כי שלו היא, מבלי שהביא ראיה לדבריו. הפכתי בדינם ולבסוף פסקתי כי יעמידו את התרגולת בגבול שבין שני חצרותיהם ויתירו אותה מקשריה. כאשר עשו המדויים כדברי, מיד דדתה התרגולת לחצר שבה גדלה, ופני הרמאי חפו".

"אף אתם, יהודים קררים!" נשא הרב קלמס את קולו, "במשך כל היום הייתם משעבדים לעמל כפיתם, אולם עיניכם הוראות כי בו ברגע פסור העל מעליכם, מהרתם להסתופף בחצרות בית ה'..."

"על כך מבקשים אנו בתפלת 'אנא בכח'", סים הרב את דבריו, כשהקהל כלו גועה בככי, "תתיר צרוחה" - אם רק תתיר את ישראל מסבך קשריהם, מיד ירצו לבתי הכנסת - 'קבל רנת עמר'."

אוהב ישראל; קבץ מאור יעקב עמ ג

אמן מלה אחת שפולדת הכסף!

"אשריהם ישראל שכך זכו: מי שיש לו אבן טובה, חש בראשו - תלאו בראשו ונתרפא, חש בבני מעיו, הניחה על בני מעיו ונתרפא. כך 'אמן': בא אדם לענות בכל כחו וכוונתו מיד נכנס בו ידאת שמים וחוזר בתשובה וקודר עין לו גזר דינו..."

ברכת המזון - ברכת הארץ (הקדמה)

ברכת הארץ בברכת המזון הברכה השנייה בסדר ברכות המזון מכנה בגמרא (ברכות מח ב): "ברכת הארץ... כפי שהתבאר במאמר הפתיחה, עקרה של ברכה זו נתקנה על ידי יהושע בן נון בשעה שגישו בני ישראל את הארץ.

רבים התקשו בהסבר הקשר שבין ברכת הארץ לברכת המזון. הגאון מקוז'ני'ג'לוב באר בדרך דרוש: בברכה זו אנו מרצים את הארץ על הפגיעה שפגעו בה אבותינו בחטא המרגלים. וכפי שהעיד עליהם הכתוב בתהלים (קו כד): "וימאסו בארץ חמדה". והנה, על טובם ומעלתם של פרות הארץ הספינו אף המרגלים להודות. שהרי העידו בפתח דבריהם (בספר ירמיהו): "וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה". על כן, כפי שפנה העולם; בבוא אדם לפיס את רעהו, מזכיר לו תחלה פריט שלא פגע בו, כך אנו, אחר שפתחנו בהודאה על המזון - פרי הארץ, נקורית בדינו הזדמנות טובה לפייס את הארץ על שפגענו בה בחטא המרגלים, על ידי אמירת ברכת הארץ (א"ר צ"ב בשלח).

רק אז הבין הנער באמת את משמעות הטובה שעשה עמו המלך ואת טוב לבו, אשר עם כל גזלו ועצמתו ולמרות רבבות רבבות הנתינים הסרים למרותו, נתן את עיניו ולבו אל הנער הקטן השוכן בברכת בור הכלא, להשגיח על צרכיו האישיים ולמלא את מחסורו לפני משורת הדיו, בלב רחב ובנפש חפצה. ומשכף קבלה הודאתו למלך על טובו משמעות חדשה, ורחבה לאיו ערוך.

באותו ענין נתן לפרש אף בענינה של ברכה זו, כי לכך תקנו לנו להוסיף ולהודות בברכת המזון, מלבד על צרכינו האישיים, אף על הטובות הרבות שלהן זכינו מידה, אנו וכל אחינו בית ישראל, מיום היותנו לעם ועד עתה. באופן זה מקבל כל פריט של הודאה משמעות גדולה יותר, כשהוא מהנה חלק ממערכת שלמה של טובות שאותן מרעיף מלך מלכי המלכים, בשום עין ולב על כל אחד ואחד מרבבות אלפי ישראל, מאז ועד עצם היום הזה (עי' הקדמה לספר ש"ם יצחק - תמים ומנים).

רבי יהודה אריה דינר שליט"א העיד על אביו רבי יוסף צבי זצ"ל אב"ד לונדון שפשיה מברך ברכת המזון ומגיע לברכת הארץ, היה מונה באצבעותיו כל שבב ושבב שמוזכר בה. והסביר כי עושה זאת כדי לחשב ולהרגיש היטב כל חסד וחסד מחסדי ה' שעליהם אנו מודים, ולתת הודאה מיוחדת על כל ענין בפני עצמו (דברי יוסף צ"ב ע"י ע"ט).

הנהגה זו הזכרה כבר ב"סוד ושרש העבודה" (שער הבכורות ט) וזה לשונו: "לפיכך יזרח האדם ולומר ברכה זו במתנה, לתן רוח והנפש בין טובה וטובה, כדי לתן הבחנה בין ענין לענין הטובה ההיא... ולא יתחיל לפרט בפיו טובה שניה עד שהוא נתן הודאה לשעבר בלבד".

הנהגה זו הזכרה כבר ב"סוד ושרש העבודה" (שער הבכורות ט) וזה לשונו: "לפיכך יזרח האדם ולומר ברכה זו במתנה, לתן רוח והנפש בין טובה וטובה, כדי לתן הבחנה בין ענין לענין הטובה ההיא... ולא יתחיל לפרט בפיו טובה שניה עד שהוא נתן הודאה לשעבר בלבד".

מקלות מים רבים... אדיר במרום ה'

פעמים בלבד נסע החסיד הנוהג רבי יצחק דוד גרוסקו זצ"ל ממקום מגוריו בארץ הקדש, להסתופף בצל רבו המבוקח האדמו"ר רבי אהרן מסרלין.

היה זה בשנת תרל"א, עת שב מבקרו השני בחצר הרבי. כשלבד עזר נטוע בחצר הרבי, עלה רבי יצחק דוד על אגיה שעתידיה היתה להובילו לארץ הקדש אחר מסע רויי טלטולים וסכנות, כדרך הימים ההם.

היה זה בשעות אחר הצהרים של יום ששי. הספינה הנוסעת היתה בלב ים כש'לפתע נשמעה שריקת רוח חזקה, אשר עד מהרה התפתחה לסערה עזה שאימה להטביע את הספינה על יושביה.

רבי החובל נסה בכל כחו ליצב את הספינה שהטלטלה בין הגלים כקלפת אגוז, אלא שלפתע התרחש אסון; מאי שם התקרבה לפתע ספינה ששיטה בנתיב המקביל. הרוח העזה סחפה אותה בעצמה אדירה, ובטרים הספימ' רב החובל לחמק מפגיעה, נשמע קול נפץ עז; הספינות התנושו חזיתית זו בזו, כש'טרטה של הספינה השנייה עולה על ספון האגיה שבה ישב רבי יצחק דוד.

דקות מספר לאחר מכן שככה הסערה. רק אז נפנו הנוסעים המבהלים משתי הספינות להביט באין אונים בתוצאת ההתנגשות הקשה; האגיה התחתונה החלה לשקע תחת כבד משא הספינה שמעליה, וברור היה כי תוך זמן מה היא תשקע למעמקי הים. קברניטי שתי הספינות החלו מדגינים ביניהם כיצד להחלץ מהסכפת הספקנת. לבסוף החליטו כי אין מוצא אלא להמתין למשבר רוח עז, וכש'ה יבא, יפעיל רב החובל של הספינה העליונה את מנועי הקיטור במלוא העצמה, כדי להתנתק מהספינה התחתונה.

ברור היה כי פגיעה זו תיצר לחץ עצום על הספינה התחתונה ויטביע אותה במצולות, על כן החליטו כי נוסעי האגיה התחתונה יעלו אף הם על ספון האגיה העליונה. אלא שכאן באה ההלכה הידועה 'עשו שונא ליעקב' והטילה את חמתה על קמץ היהודים נוסעי האגיה התחתונה.

רב החובל של האגיה העליונה היה שונא ישראל מבהק, אכזר וחסר לב. ברשעותו החליט כי מאחר שהספוק שעל גבי ספינתו מצומצם, יעלו עליה רק הנוסעים הגויים, ואילו היהודים יפקדו לגורלם בספינה התחתונה. המלחים ששונאתם לא היתה פחותה, בקדקו למלא את ההוראה במוזנות. הם חסמו בגופם את הנוסעים היהודים ומנעו מהם לעלות.

פחד נורא אחז את לבם של היהודים. הם נסו להתחנן על נפשם בדמעות שלישי, אף רב החובל אטם את לבו. הוא לא הסכים לסגת מהחלטתו ולו כמלוא נימה.

היהודים נתקפו בבהלה נוראית. ברור היה להם כי רק אלו שהורשו לעלות לספינה העליונה יחיו, ואילו הם עתידים לטבע למות. בשרם היה כשרף לדגת הים, ואף לקבר ישראל לא יגיעו.

מכל עבר נשמעו בכייתיהם וזעקותיהם של היהודים אשר נחרדו למחשבה של הגורל הפור הצפוי להם. כלם יצקו במר לב, מלבד אחד...

בין הנוסעים נראה היה אחד שהענין כלו אינו נוגע לו כלל. היה זה החסיד רבי יצחק דוד. כביכול כל חיי התכונן לרגע זה, התאזר הוא עתה באמונה הלוהטת שפעמה בו, ובפנים שלוות, נעמד והכריז באזני חבריו: "רבותי! בא שבת באה מונחה. הן נצטיינו; יקראת לשבת עניי ומה לכם לבכות ולהצטער?".

הנוסעים הביטו בעינים קרועות לרוחה, כיצד נגש הוא אל מדרתו ומוציא מתוכה את מלבושי השבת. הוא חבש את השטר'מל לראשו, עטה את בגדי השיראין ופתח מיד בתפלת 'הודו הגאמרת קדם מונחה'. הוא התפלל בהתלהבות וברגש קדש, כאלו

ז'דול בישראל ח"א עמ' 76

על עמודי

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

פרשת וארא

גיליון 603 | כ"ח טבת תשע"ט

ר"ת	יציאה	כניסה	
18:05	17:28	16:13	ירושלים
18:02	17:29	16:28	תל אביב
18:02	17:27	16:19	חיפה
18:06	17:31	16:32	באר שבע

לישועה שלך, או להקדשת העלון

הזמן את העלון עוד היום | 02-5308000

העלון מופץ כבר ב- 60,000 עותקים

שלך שיציל אותך מוהיצר הרע ויעזור לך להתחזק ולהתגבר עליו. אין אפשרות אחרת לחזור בתשובה.

אנחנו נמצאים בימי השובבי"ם, ימים של תשובה על פגמי הברית. איך אתה חושב להילחם? איך אתה חושב לעשות תשובה? איך אתה חושב לתקן? איך אתה חושב לקבל על עצמך לא לחטוא מהיום והלאה? - וכי זה בכוחך?!

זה לא בכוחך. אבל לקבוע לעצמך זמן קבוע ויומיומי לתפילה, לשיחה אישית עם הבורא - זה כן בכוחך, וזה כל הכוח שלך!

ולכן זו התשובה שלך, וזה התיקון שלך. תיקון שובבי"ם זה לא אומר לחפש דברים "מתחת לאדמה". תיקון שובבי"ם אמתי זה להרבות בתפילה, ולבקש מבורא עולם תעזור לי לתקן את הברית ולשמור את העיניים.

עם תפילה - עם ה'

אתה חייב שיהיה לך זמן רציני בכל יום לבקש מה' עזרה ולעשות חשבון נפש. ואם אתה רואה דברים שאתה נכשל בהם באופן קבוע - תתפלל עליהם באופן קבוע. הרי יש לך יצר הרע קבוע בנושא כזה או אחר - איך אתה חושב להשתנות? איך אתה חושב להתגבר? היצר הרע הוא חלק מסך והוא חזק מסך! דע לך, שאתה תתגבר ותשתנה באמת רק בעזרתו של הבורא, ואתה תשיג את עזרתו של הבורא רק כאשר אתה תקבע לעצמך זמן להתפלל.

נמצא שאכן יש לכולנו חיסרון גדול, שהוא היצר הרע השולט בנו. אבל יש לכולנו יתרון הרבה יותר גדול - ה' אֶתְנוּ! בכוח התפילה ה' איתך: עם תפילה - אתה עם ה', ובלי תפילה אתה בלי ה'. אחד הצדיקים אמר שעם ה' אפשר לעבור את כל העולם כולו, ובלי ה' אי אפשר לעבור את מפתן הבית.

ועכשיו נתבונן ביתר עמקות ונאמר: לפי זה היצר הרע הוא בכלל לא חיסרון, אלא הוא יתרון גדול מאוד, וזה מכון היטב מאת הבורא שברא אותנו כדי

שלב שני בדרך לניצחון: תהיה מודע לכוח שלך

ועם תפילה אין לו כוחות כנגדך.

אתה נמצא במלחמה גדולה ואכזרית, בלי תפילה אין לך שום הגנה ושום כלי נשק - ועם תפילה יש לך הגנה חזקה וכלי נשק אדיר וידך על העליונה!

בלי תפילה - זה אומר לחיות בלי אמונה, כי איך יתכן להאמין שהבורא נמצא לידך בכל רגע ולא לבקש את עזרתו ולשתף אותו בכל מה שקורה אֶתְךָ; ואילו עם תפילה - זה אומר לחיות באמונה

כשיש רק דרך אחת, ללכת בדרך היחידה - זהו קיצור הדרך הטוב ביותר

שלימה, להרגיש את נוכחות הבורא בכל רגע בחיך. ולסיכום: בלי תפילה אתה אפס ועם תפילה אתה כול יכול.

עולים קומה

ועכשיו ננסה רובד נוסף: איך חוזרים בתשובה? רק על ידי תפילה! התשובה היא תפילה. בלי תפילה - לא התחלת לחזור בתשובה; ואילו עם תפילה - אתה אוהז בדרך התשובה. כי תחילת התשובה היא לעזוב את החטאים, כלומר להפסיק להישמע ליצר הרע ולהתחיל לעשות את רצון הבורא. אבל כפי שלמדנו, זה לא בידיים שלך כי היצר הרע חזק מסך, ומהי הדרך היחידה לנצח אותו? דרך התפילה. נמצא ש'תשובה שלימה', פירושה הוא לקבוע לעצמך זמן יומיומי להתפלל ולבקש מה' במילים

מי שלא מכיר את החסרונות שלו - הוא מדומיין; אבל מי שלא מכיר את הכוחות שלו ואת היתרונות שלו - זה כבר אסון של ממש, אין לו סיכוי להצליח. בעלי המוסר אומרים שמי שלא מכיר את הכוחות שלו הוא במצב רוחני הרבה יותר גרוע מזה שלא מכיר את החסרונות שלו.

משפטי מפתח לחיים

במאמר הקודם כתבנו שאתה צריך להכיר בזה שיש לך יצר הרע. זה חלק בלתי נפרד מסך. יש לך דחפים, יצרים, תשוקות, מידות רעות, תאוות, בלבולים, חולשות - והרשימה עוד ארוכה - אבל זה לא בטעות, כך בדיוק רצה ה' לברוא אותך ובשביל זה בדיוק נבראת. ונוסף, היצר הרע הזה הוא חזק ושולט, כמו שאומרים "על הגובה", וכמובא בוידוי של יום הכיפורים (נוסח ע"ס): "הוא מאש ואני בשר ודם". ולכן כבר במאמר הראשון היה חשוב לנו להדגיש שהכוח היחיד שלנו להתמודד נגדו הוא רק בכוח התפילה.

ונזכיר שוב, שלמעשה זה כבר כלל מהגמרא: "אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אינו יכול לו". אם אתה רוצה לנצח אתה חייב עזרה, ואם אתה רוצה עזרה אתה צריך לבקש עזרה. יוצא שבלי תפילה אתה בלי עזרתו של הבורא כלומר חסר סיכויים, ועם תפילה יש לך עזרה מהבורא וליצר הרע אין סיכוי.

כלומר:

בלי תפילה יש לך יצר רע ואין לך יצר טוב - ועם תפילה יש לך יצר טוב!

בלי תפילה אין לך כוח בחירה לבחור בטוב - ועם תפילה אתה יכול לבחור בטוב.

בלי תפילה אין לך בכלל כוח כנגד היצר הרע -

הכנסים של הרב שלום ארוש שליט"א לשבוע הקרוב

להזמנת שיעורים:
052-7611100

חולון

יום ה', ד' שבט
(10/01/19)

בו"כ ע"ש חללי צה"ל
המעפילים פינת המצודה,
בשעה 21:30

ירושלים

יום ד', ג' שבט
(09/01/19)

ישיבת "חוט של חסד"
שמואל הנביא 13,
בשעה 20:30

מושב משען

יום ב', א' שבט
(07/01/19)

"בית העם"
בשעה 20:00

פנינים חסידות ברסלב

אָמור רבנו זכרון-לברכה קושיה יִכְבַּשׂ אֶת הָעוֹלָם רַק עִם הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים הָאוֹמְרֵי תְהִלִּים בְּפִשְׁטוּת וְתַמְיוּמוֹת וְלֹא עִם הַהוֹלְכִים בְּתַכְמוֹת. וְסִיּוֹם עַל זֶה רַבְנוּ זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה יִאָמֵר: "בְּעֻקְבוֹת קוֹשֵׁיָא יִהְיֶה מְבֹאֵל לֹא שֶׁל מַיִם רַק שֶׁל מְחָשְׁבוֹת זְרוֹת וְיִכְסֹף כָּל הַהָרִים הַגְּבוּהִים וְיִאָסְפוּ בְּאָרֶץ-יִשְׂרָאֵל, שְׁלֹא הֵיחָ מְבֹאֵל, רַק מִחֵמֶת שֶׁיִרְדַּ בְּכָה וְתַזְזֶה גַם שֶׁם הַמַּיִם, וְעַם תַּכְמוֹת לֹא יִכְלוּ לְתַן עֲצָה, וְכָל שְׂוִי הַפְּלוּכָה יִתְפָּזֵר וְהַפְּלוּכָה לֹא תִעָסֵד עַל עֻקְבָּהּ, רַק עִם פְּשׁוּטֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁאֹמְרִים תְהִלִּים בְּפִשְׁטוּת וְכוּ'; וְעַל-כֵּן אֲנִישֵׁי מְרִבִּים בְּאִמְרֵי תְהִלִּים בְּאִמְרֵי בְרֵאשׁוּ. (שיש"ק א-תקעז)

רבנו אמר: "צריך להודות לרבי רפאל קבראשאד (תלמיד רבי כנחס מקאריץ זיע"א) על שהקניס בעולם לומר אף בקריאות ולא התעוררות סדומי תהלים", כי על-פי פקדונו היו אנשי מרבים באמירת תהלים באמירה בלבד. (שם ב- צד)

א. ב. של החיים

גוגים טובים מולדים מן השבות טובות; גוגים רעים קטוברים תשוקות בהמיות.

גוג דקדשה קעורר כפספים לקדשה, מביא עוקחה בלב, מןתיק דינים.

גוגים של קדשה נותנים כחות לנפש.

גן הדעת חידושים לפרשת שבוע

כל יהודי הוא בחינת לוי, ולהיות לוי זה להיות נלווה אל ה'; ללכת איתו יד ביד, להיסמך עליו, לתת לו ללוות אותו, להנחות אותו, להזיז לי את הידיים והרגליים, לפתוח לי את השפתיים, לתת לו לדבר להתפלל ולחשוב דרכי, זה נקרא להיות לוי, להתלוות אל ה', כמאמר הנביא מלאכי "להיות פְּרִיטִי אֶת לְוִי". אשר כִּפְנֵי נְשָׁמִי נָחַת הוּא" לוי הוא זה שְׁנָחַת מִפְּנֵי שֶׁם ה', ונכנע אליו.

דרך התמסרות זו לה' לימד אותנו לוי בן יעקב, שהוא זה שקיבל מיעקב פנימיות התורה, כמו שאמר הרמב"ם (עכו"ם א) שעוד לפני שירדו ישראל למצרים, הפך שבט לוי להיות המובחר שבשבטים

ואע"פ שיעקב לימד את כל בניו תורה ורזיה, הבדיל את לוי מכל בניו ומינה אותו ראש לאחים ללמדם דרך ה' ולשמור מצוות אבריהם.

בשל כך לא פסק מזרעו של לוי כמונה אחר כמונה, עד שגם כשרבו הימים בגלות מצרים נשמר שבט לוי ועמד במצוות אבות. ואף מאוחר יותר במעשה העגל כששאל משה "מי לה' אֵל", היה המענה "יִאָסְפוּ אֱלֹוֹי כָּל בְּנֵי לְוִי", וכך בכל דור, הלוויים הם אלו הדבקים בה', מתמסרים אליו, מפנימים התורה לקרבם, עד שאין שום דבר שיכול להעבירם על דתם.

ובשביל לזכות להתקרב לבחינה זו צריך לחדד כח הבחירה, לא להיות בבחינת "מצוות אנשים מלומדה" וחיודוד כח הבחירה זה אומר שגם אחרי

שאדם בוחר בדברים הטובים, בדברים הערכיים, בערכי הקודש של תורת ישראל, עליו להזהות עם הבחירות הטובות שלו, להעצים אותם, להתאחד איתם, לא לעשות את מה שהוא עושה רק בגלל שכן צריכים לעשות.

אלא להסתכל בשכל של כל דבר, להגיע לפנימיות הדברים, שזה נקרא להיות לוי, כי הלוויים הם סוד הניגון, והניגון הוא כנגד עולם הטעמים.

והעניין, שהתורה נחלקת לפרדס, יש בתורה את חלקי הפשט שלה, חלקי הרמז והדרש, ויש הרובד העמוק שלה, ורובד זה הוא עולם הניגון של התורה, והוא כנגד טעמי התורה, וכשאדם הוא בבחינת לוי, היינו שהוא נלווה אל ה', התורה מתנגנת דרכו, יש לו הרמוניה אתה

כמו צליל מיתר שמתנגן, ובדרך זו הוא ממשיך את האור האלוקי על עצמו ועל סביבתו בבחינת "הפעם יִלְוֶה אִישֵׁי אֵל" וגם סביבתו הקרובה אליו מתענגת מניגוני דבריו טעמיו ומינותיו, כי כל מהותו נלווה אל ה'.

ובכל יום צריכים לכוון את כלי הנגינה מחדש, כמו להקה שעשתה הופעה ביום א, שמכוננת את כליה מחדש בהופעה של יום ב, וכל הופעה זה עניין חדש, כך האדם צריך לכוון מיתריו בכל יום, מה שהיה אתמול לא רלוונטי, בטח לא מה שהיה כחה, לכל יום יש את הניגון שלו, ולכל אחד ואחד ניגון מיוחד משלו, ומההרמוניה שבין כולנו נעשה ניגון של הלב.

שו"ת של חסד

ע"י בית הוראה-חוט של חסד

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"

קו ההלכה הספרדי: *3030

האם מותר לצאת לנופש ביום שישי ועשיית מלאכה אחר הצהריים

מאיזו שעה ביום שישי אסור לעשות
מלאכה?

אסור לעשות מלאכה בערב שבת מתשע שעות וחצי שביום (בקיץ - בסביבות שעה 16:00 ובחורף בסביבות שעה 14:00), כדי שיהיה פנוי לעסוק בצרכי שבת, וכל העושה מלאכה בזמן הנ"ל אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם. על פי הגמרא בפסחים (דף ו' וכן פסק בשלחן ערוך (סימן רנ"א).

האם מותר לעשות עסקים ביום שישי
סמוך לשבת, או שנחשב לעשיית
מלאכה?

מעיקר הדין המיקל יש לו על מה שיסמוך, אמנם כתב מן הרב עובדיה (חזון עובדיה שבת א' עמוד מד בהערות) שכל זה הוא באופן שיש לו אחרים או בני ביתו שעוסקים בביתו ומכונים לו צרכי שבת.

האם מותר לחנויות מכולת וסופרים
להישאר פתוחים עד סמוך לכניסת
שבת או שיש בזה משום איסור

האם מותר לצאת מחוץ לעיר ביום
שישי כדי לשבות בעיר אחרת?

אסור לנוסע בערב שבת לעיר אחרת שרחוקה שנים עשר קילומטר (שלשה פרסאות), אלא אם כן לקח צרכי שבת עימו, או שבאותה עיר הכינו לו צרכי שבת. גמרא סוכה (דף מ"ד) ואם מוזמן להתארח ומבשלים בשבילו אין איסור זה.

אם לא הכין צרכי שבת, אבל בעיר
שהולך לשבות בה, ישנן חנויות
המוכרות אוכל מוכן לשבת, האם עדיין
יש איסור לצאת מחוץ לעיר או לא?

בבית יוסף (סימן רמ"ט) מובאר שאם שלח שליח להודיע ביאתו, מותר לצאת מעירו בערב שבת ללא חשש, והוסיף בספר כף החיים (סעיף קטן ה') שהוא הדין אם באותו מקום מוכרים אוכל מבושל כל היום, יש להתייר ומכל מקום אף כאשר הכינו לו צרכי שבת צריך לצאת מוקדם שיעור זמן שיגיע למחוז הפצו מספר שעות קודם כניסת השבת, מחשש עיכוב או תקלה בדרך חס ושלום.

מלאכה

מין הרב עובדיה (שם) פוסק שהדבר פשוט שחנויות מכולת שמוכרים כל מיני מאכל ומשקה, נחשבים לצרכי שבת, ומותר להם למכור עד סמוך לכניסת השבת, ומכל מקום עליהם להקפיד שהעובדים לא יחללו שבת מחמת כן, אלא יסגרו את החנות כשעתיים או שלש קודם השבת, בזמן שהעובדים יסיקו לשוב לביתם ולהתארגן קודם השבת, ולהגיע לבית הכנסת בזמן.

אלו מלאכות מותר לעשות ביום שישי
גם לאחר שעה תשיעית?

א. דווקא מי שעושה מלאכה להשתכר אסור, אבל אם אינו מקבל שכר על כך, מותר כל היום, ולכן מותר לתקן בגדיו או בגדי חבריו לצורך השבת כל היום.

ב. מותר לאדם לכתוב ספרים דרך לימודו כל היום. (בית יוסף).

ג. מותר לכתוב אגרת שלומים בערב שבת. (דרי משה).

ד. כן מותר לאדם לחשב חשבונותיו והוצאותיו כשם שמותר בחול המועד. (כף החיים).

ה. מותר להשתכר בערב שבת אף אחר זמן המנוחה, אף שהספר נוטל שכה, מכיון שניכר לעין כל שעושה כן לכבוד שבת. (בית יוסף).

מאמר ראש הישיבה

-המשך-

שנהיה בקשר מתמיד אִתּוֹ יתברך. והוא נתן לנו יצר רע גדול כזה שלא נוכל לעמוד כנגדו בכוחות עצמנו - כדי שנהיה חייבים להיות תמיד מחוברים אליו יתברך בתפילה ובבקשת עזרה. כי התכלית של האדם היא להיות תמיד מקושר ומחובר לה' יתברך בתפילה, ורק על ידי היצר הרע הגדול והחזק שמחייב אותנו לבקשת עזרה מתמדת - רק באמצעותו אנו יכולים להיות באמת בתכלית שלנו.

זה עומק ההסבר מדוע אסור לך להיבהל מהיצר הרע שלך, כי הכוחות האדירים שלו אינם באשמתך, אלא הם לטובתך, כדי להראות לך שיש לך רק דרך אחת: לדבר עם הבורא, ומטרתם היא לדחוף אותך למלא את תכליתך וייעודך בעולם ולהיות מחובר עם הבורא בכל רגע בחיים.

לכן חברי היקה, בשביל לזכות לתיקון הברית, להתגברות על היצר הרע, לתשובה שלימה, לאמונה שלימה, לחיים מלאי סיפוק ואושר, לעונג אמתי בתורה ובמצוות - שָׁנָן לעצמך את כללי החיים:

אֵל תסתכל כמה היצר הרע גדול וכמה המלחמה קשה וכמה אתה נופל ונכשל - אלא תסתכל כמה ה' גדול וכמה הוא יכול ורוצה לעזור לך בכל רגע, ושהוא ברא אותך ונתן ליצר הרע שלך כוח כזה רק כדי שתפנה אליו ופשוט תבקש ממנו עזרה, ולכן תדע:

איך חוזרים בתשובה? מבקשים מה': 'החזירנו בתשובה!'

איך מתגברים על היצר הרע? מבקשים מה': 'עוזני אל-חי להכניע את היצר המסתה!'

איך בוחרים בטוב? מבקשים מה': 'עזור לי למאוס ברע ולבחור בטוב!'

איך שומרים את העיניים? מבקשים מה': 'שומר לי את העיניים!'

איך מנצחים בכל המלחמות? מבקשים מה': 'אתה איש מלחמה, תילחם בשבילי!'

איך זוכים לחיים של אמונה, דבקות ותפילה? מבקשים מה': 'תן לי אמונה, עזור לי להתפלל ולהיות קשור אליך ודבוק בך!'

התפילה היא הכוח שלך. הכוח היחיד שלך. לכן התפילה היא הדרך. מעתה נבאר ונסכם את שני השלבים הראשונים בדרך לניצחון: שלב ראשון, אל תסתכל על הרע שלך, שלב שני, תדע היטב שהכוח היחיד שלך הוא התפילה. וזה נקרא 'סור מרע ועשה טוב' - במקום להסתכל על הרע ולהתייאש תרבה בעשיית טוב, שזה התפילה, ותנצח!

בני ישראל היקרים, זו הדרך היחידה, זו הדרך הישרה, זו הדרך הסלולה, זו הדרך הבטוחה, זו דרך האמונה לזכות לחיים של קיום מלא של תורה ומצוות גם בתוך עולם מלא חושך והסתרה, ולזכות לחיים של אור וגילוי שכינה בתוך החשיכה.

בברכת שבת שלום ומבורך

לשמוע אמונה כל יום כל היום
קו האמונה 02-6444250

סיפור

לשולחן שבת

פדיון שבויים בשני עולמות

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, מקפיד היה כאשר נזכנה לו לקיים מצוות ברית מילה, היה נוהג להשכים קום ולקיים את מצוות "וישכם אברהם" בהידור רב. מכין עצמו כראוי למצווה וניגש בחיל ורעדה לקיימה. אירע פעם אחת, שבה קיים מצווה זו באיחור רב. ומעשה שהיה כך היה:

היה זה כשנולד נכדו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב, בן בתו, ונקבע מועד הברית ליום ד' בשבט שנת תקס"ו. לשמחת הברית הגיעו אנשים רבים וחשובים, תלמידי חכמים, חסידים ואנשי מעשה, ואף פשוטי העם שכיבדו את רבם. אך למרבה הפלא התמנמה רבי לוי יצחק לבוא. זמן רב חיכה לו הקהל לבוא, הדקות ארכו ונהיו לשעות עד שכמעט פקעה סבלנותם של אי אלו. מביני דבר הבינו כי טעם יש באיחורו של הצדיק.

רק מספר שעות לאחר חצות היום יצא הרבי מחדרו, מל את הנכד וקרא שמו: "משה יהודה לייב".

***

לאחר הסעודה שאלו חתנו אבי הבן, אם יוכל לגלותו דבר עיובו מלערך את מצוות המילה בזמן, ועל שם מי קרא את הילד. את תשובתו נתן הצדיק לא רק לחתנו, אלא פנה לקהל המסובים כולו וסיפר להם את הסיפור המסתתר מאחורי הדברים ואלו הקשיבו באוזניים כרויות:

היום, כשהשכמתי בבוקר כדרכי והתכונתי להכניס את נכדי לבריתו של אברהם אבינו, ראיתי חושך גדול שמכסה את העולם כולו. ואז התברר לי דבר סיבת החושך, כי שר וגדול נפל בישראל; הצדיק רבי משה יהודה לייב מסאסוב נסתלק לעולמו. עודני יושב אבל וחפוי ראש, ומצטער על הסתלקותו של הצדיק שמעתי קול יוצא ומכריז: "כנו מקום לרבי משה יהודה לייב בן רבי יעקב, וצאו לקבל את פניו!" לקול הכרזת התכנסו ובאו נשמות קדושות וטהורות שיצאו להקביל את פני הצדיק.

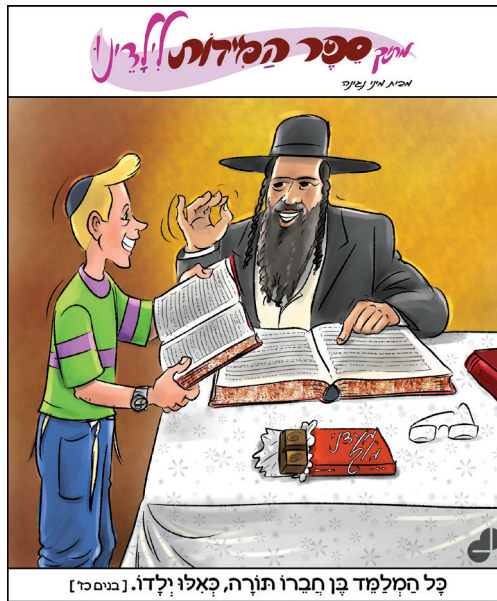
כשהגיע רבי משה לייב מוקף בנשמות הצדיקים, נשמע פתאום קול זעקה שהלך כסוף העולם ועד סופו. באותו רגע עזב הצדיק את החבריא קדישא ורץ לעבר הקול, עד שהגיע בעקבותיו אל פתחו של הגיהינום ומיד נכנס לתוכו. באותה שעה התעורר רעש גדול בעולם העליון על שרבי משה לייב הצדיק נכנס לגיהינום. מיד ניתנה פקודה לשרו של גיהינום

שלא יבעיר את האש, כל זמן שהצדיק מצוי שם.

בא השר של גהנום אל רבי משה לייב וביקש ממנו לעזוב את המקום, מכיוון שכל זמן שהוא כאן אין לו רשות להשתמש באש. השיב לו הצדיק: "לא אזוז מכאן עד שיצאו עימי כל הנשמות הנמצאות כאן". שאל אותו השר: 'וכל זה למה? השיבו רבי משה לייב: "בהיותי בחיים עסקתי במצוות פדיון שבויים והצלתי נפשות רבות, לפיכך ברוצי גם כאן להציל נפשות משריין".

הלך השר אל בית דין של מעלה וסיפר על טענתו של רבי משה לייב. משנשמעה טענתו של הצדיק

בפני בית דין של מעלה, החליטו להביא את המשפט לפני כיסא הכבוד. כשהגיע שליח בית הדין אליו והודיע לו על ההזמנה, השיב הצדיק: "כל ימי חיי החזקתי במצווה אחת ומסרתי נפשי עליה, מצוות פדיון שבויים - ועכשיו, כאן בעולם האמת כשבאה מצווה זו לידי לא אקיימנה! לא אזוז מכאן עד שאקיים מצווה זו" כך התעקש הצדיק לעמוד על מקומו. אחר נשא עיניו אל כסא הכבוד ואמר: "ריבוננו של עולם! אתה יודע כמה גדולה מצוות פדיון שבויים,

כָּל הַמְּלַמֵּד בֶּן חֵבְרוֹ תוֹרָה, כְּאֵלוֹ יִלְדוּ. [בניס כ"ו]

ומרוב חשיבותה קיימת אותה בעצמך, לא על ידי מלאך ולא על ידי שליח, שהרי כשהיו ישראל במצרים ירדת בכבוד לפדותם מביט עבדים. כמו שאמרת 'אני ולא אחר'. ריבוננו של עולם, אני במידתך אחזתי; כל ימי טרחתי במצווה זו וכל השבויים היו כשרים בעיני, לא הבלתי בין צדיק לרשע, וכאן מצאתי כל כך הרבה שבויים, על כן רצוני לקיים את אותה המצווה. ואם לאו, מוטב לי להישאר עימם בגיהינום ולסבול כמותם, מלישב עם הצדיקים ולהנות מזיו השכינה".

מייד פסק הקב"ה שכמניין השבויים שפדה רבי משה לייב בחיים, יוכל לפדות גם כאן. יצאו גדודי נשמות מהגיהינום והוא בראשם, כשהוא מביאם לגן עדן.

***

רבי לוי יצחק מברדיטשוב סיים את סיפורו. לא היה צריך בהסברים נוספים, ולא פרושים מיותרים. היה די בסיפור הזה כדי להבין את הנעשה. שמחתם של הורי הילד הייתה עצומה על שזכו כי בנם יקרא על שם הצדיק, וכי ביום פקודתו זכה להיכנס בבריתו של אברהם אבינו.

"בזכות הקדוש רבי ישראל אבוחצירא"

אברך יתפלל עליך
בקבר הבבא סאלי
ביום ההילולא-

וידליק שם נר
לזכותך
02-5308000

בדיחות הדעת

נסעתי ברכבת יושב מולי טיפש ששתי ידיו מושטות במרחק מה זו מזו. "למה אתה יושב ככה?" שאלתי. "זו המידה המדויקת של הנעלים של הבן שלי" ענה. אני נוסע לקנות אותן בעיה. שאלתי אותו "איך שילמת לרכבת בלי להשתמש בידים?" ענה לי "הבן שלי בא אתי".

לעיתים, אנחנו שואלים את אותן שאלות ילדים בני שלוש וארבע, וילדים בני עשר ויותר. עלינו להתאים את אופן השיחה לגיל ולנושאים שמעניינים את הילד. להיות יצירתיים וליצור גיוון בשאלות: "עם מי היה לך נעים היום?" או "תספר לי על חוויה לימודית". בכדי ליצור מצב של "שיחה" עם תקשורת פתוחה וזורמת, עלינו להיות מאוזנים עם עצמנו וללמוד את אומנות השיחה שיוצרת "תקשורת פתוחה". ואת זה נשאי ב"ע"ה למאמר הבא. "לשעורי בית" הייתי רוצה שנעבוד ביחד על יצירת איורה רגועה בבית. ולכן חשוב לקחת נייר ולרשום עליו את כל הדברים שגורמים לבית שלנו להיות "תוסס" ועל גורמי התסיסה הזו עלינו להתייעץ ולשפר. בהצלחה!

יש לך סיפור תודה?

המערכת תשמח לפרסם אותו

g5812210@gmail.com

בא אלי לבקש ספון סליחה ואמר לי: "בבד הרב, אמר לך את האמת, אחרי הגרושין הרבהתי אחרך וגם נחלשתי לגמרי ספן התודה. אספרתי לעצמי, הנה, היא מקפידה על החצי שעה תודה ואני רואה שהכל אצלה הולך הסוף, אבל עכשיו כשאני רואה את ההשגחה של ה', שהיא גם נאצלה מהבעל הקודם, שהיה מפש צרה צרורה, וגם קבלה בחר כל כך מיוחד, ועוד רנק, שקבל אותה עם הילדים יש ביניהם כזו אהבה, לכן באיתי לבקש ספון סליחה, ואני מצטער מאוד שהרבהתי אחרי ההדרכה שלך. עכשיו אני מבין מה זה הכח של התודה ומה זו אמונה אמיתית".

אמרת תודה ונושעת! 052-2240696

לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצ'ירא

השיחה כפתרון בעיות פרק ה'

השימוש בשיחה עם בת/בן הזוג ועם הילדים כאפשרות לפתרון בעיות היא עצומה, אך בכדי שנוכל לפעול בשיחה, עלינו ליצור "מרחב-שיחה" בית רגוע המזמין שיחות רגועות. בבית מתוח, נתקשה לשוחח בנחת על הבעיות של הילד, כיון שבהתנהגות שלנו אנו יוצרים אצלו בעיות חדשות כתוצאה מהמתח שאנו מציבים לפתחו. דרך חיים המפחיתה את הסיכוי למתח נפשי וללחץ, "תשחרר" את הילד ותגרום לו להיות נעים לשיחה. יצירת בית רגוע, דומה ליציקת יסודות לבנין, ככל שהיסודות מושרשים עמוק באדמה, כך ניתן לבנות את הבניין לגובה ביציבות. לכן, הטיפול הראשוני בחינוך ילדים הינו המצב "הנפשי" האישי שלנו ודרך ההתמודדות שלנו בחיים.

ילד תחת חקירה

כאשר אנו מוקבלים את הילד כשהוא שב מביה"ס ורוצים לדעת איך עבר עליו היום, באופן טבעי אנו

סיפורי תודה אמרת תודה ונושעת!

הרע התברר כטוב המושלם

לאטוה אמת היו בעיות קשות ביותר של שלום בית, ובמשך שנים סבלה מבעלה סבל נורא. היא הגיעה וספרה לי את כל הסבל שלה מבעלה, ממש סבל שאין לתאר ולשער. ואני אמרתי שתעשה בכל יום חצי שעה תודות על הבעיה והיא תעשה אותה אטוה היתה תמימה מאוד, ובכל יום הודתה לה! ותברר בשמחה על כל הבעיות שלה וקבלה אותו באהבה. ה' ותברר השגים שהענינים ביניהם והתגלגלו כך שלבסוף היא התגרשה מבעלה ונשארה לבד עם הילדים.

אחד מהאנשים הקרובים אליה שהיה מערב כל הספור, ידע מכל מה שאמרתי לה על התודה, אבל כשהוא ראה שבסוף היא התגרשה, התחילו אצלו

קשיות: הרי היא הקשיכה לרב ועשתה מה שהרבה אמר לה לעשות, מדוע במקום שהדברים יסתדרו הם רק הלכו בפאן הקפוא, ועכשיו היא נשארה לבד עם הילדים ללא תוסף ועזר? ולכן לאותו קרוב היו קשיות ותערערות עלי ועל כל הדבר של התודה וההודאה. אבל למרות שבראיה היה כאילו הכל הולך הסוף, היא הקשיכה להודות לה' בתמימות. לקח זמן מה, וברוך ה', למרות שהיא גרושה עם ילדים, היא זכתה בבעל ממש מיוחד באופן לא רגיל. ה' בחסדיו עזר והיא התחנתה עם בחר רנק בעל מדות מיוחדות, יש ביניהם קשר טוב ונפלא, והוא אוהב את הילדים ומסדר אתם, והם ממש מצליחים באופן לא רגיל ולא טבעי.

מתוך זה הבין אותו קרוב שהוא טעה, לכן הוא

בס"ד

תכנית מנויים לעלון "חוט של חסד"

במנוי כמניין "מזל" תזכה ב:

- ספר לבחירה
- 100 עלונים מדי שבוע

זכות שלך בהפצה: 02-5308000

לא כולל דמי משלוח

בס"ד

חגיגה של 3 ימים

במלון לייק האוס כנרת

חדרים אחרונים

הרב שלום ארוש שליטי"א
הפיסן יובל טייב
זמרים אורחים

17.01.19 | י"א שבט | שבת שירה
לפרטים: 050-2320100

02-5308000 LAKE HOUSE Kinneret חמי טבריה תלמי (Hot Springs)

ליקוטים נפלאים פרשת וארא

ושמונים שנה" (ז, ו-ז)

ולכאורה קשה, מה ענין מספר שנותם לכאן? וי"ל דהתורה מעידה על משה ואהרן שקיימו את שליחותם רק מפני שהשי"ת ציום ללכת, ולא שהיתה כוונתם ח"ו לגדולה ולהתנשאות שהם שלוחי ה'.

והנה על משה רבינו אנו יודעים שלא לכבודו עשה, דהא סירב בשליחות כמה פעמים ובעל כרחו הלך, אבל אהרן אולי לכבודו עשה, לכן מספרת לנו התורה "ומשה בן שמונים ואהרן בן שלש ושמנים שנה", וא"כ היתה שליחות זו לאהרן לפחיתות כבוד, שיהיה הוא לפה ולמתורגמן לאחיו הצעיר, ולולי שהתכוין לשם שמים לא היה הולך לשליחות זו, ומזה שהלך מוכח שכוונתו היתה אך ורק לקיים ציווי ה'. (כתב סופר)

"ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ויאמר למחר ויאמר כדברך למען תדע כי אין כה' אלקינו" (ח, ה-ו)

רבינו האור החיים הקדוש שואל, א. מדוע אמר משה לפרעה שיקבע לו זמן ל'תפילה', ולא שאל אותו מתי רוצה שהצפרדעים ילכו, ומה אכפת לפרעה זמן התפילה, הרי העיקר שלא יהיו צפרדעים ומה אכפת לו איך יעשה זאת משה רבינו? ב. מדוע אמר לו פרעה באמת רק 'למחר', והרי אין לך אדם שירצה להיות בסכנת מוות אפילו שעה אחת? ומפרש רבינו הקדוש: משה רבינו נתכוין להראות לפרעה את החביבות המופלאה והמופלגת שהקדוש ברוך הוא מחבב את ידיו הצדיקים, שלא רק שהם יכולים לבקש מה' יתברך מה שרוצים, אלא הם קובעים בדיוק את הרגע והשעה שזה יקרה, ועושים עם ה' יתברך תנאים, שהוא יבצע זאת דוקא בזמן מסוים. ולכן אמר משה רבינו לפרעה, בא ותראה את 'ההשגחה הנכונה ושלמות החיבוב' שיש לי אצל הקדוש ברוך הוא, ושאיני אבקש להקדוש ברוך הוא שיסיר את הצפרדעים דוקא בזמן שאני אקבע לפניו.

פרעה לעומת זאת, לא האמין בדבר זה, והוא חשב שמשה אומר כן, רק מחמת שהוא יודע שהמכה הולכת ממילא להיגמר מעצמה מיידית, ולכן משה אומר לפרעה שהוא יכול לקבוע הזמן כיון שהוא יודע שהמכה ממילא נגמרת, וגם שכנראה חושב משה שבוודאי פרעה ירצה שיסיר המכה מיד ולכן הוא 'מתגדל עליו' שהוא יכול לבקש מתי שפרעה ירצה, כי הוא בטוח שהוא יבקש שזה יהיה מיד, אבל אין חס ושלום שליטה לה' יתברך להמשיך את המכה כרצונו, כי המכה ממילא מעצמה הולכת.

ורצה פרעה לבדוק את אמיתות הדבר שאמר משה, ולכן ביקש ממשה שיתפלל להמכה שתתלק רק 'למחר', ובזה יבחון אם נכונים דברי משה. ולכן אמר פרעה, למשה, שתפלל דוקא היום, שהמכה תסתלק רק ודוקא למחר, ואז יראה אם נכונים דברי משה,

"והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" (ו, ו)

אומר החדושי הרי"ם זי"ע, הצעד הראשון לקראת הגאולה היה זה, שהגלות נמאסה בעיני בני ישראל ולא היו יכולים עוד לסבול את המצרים. כי כל זמן שאפשר עוד לסבול את הגלות, אין הגאולה יכולה לבוא. וזהו שאמר הכתוב: "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" - אוציא אתכם מתוך הסבלנות שיש בכם כלפי המצרים ואמאיס בעיניכם את הגלות, עד כי לא תוכלו לשאתה עוד.

"הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים" (ו, יב)

אפשר לפרש שמושה היה מתיירא פן ישמע אליו פרעה גם אחרי היותו ערל שפתיים, וזה יגרום ח"ו קצף על עדת בני ישראל, אם פרעה מלך מצרים ישמע לדברי ה' מערל שפתיים והם בני אברהם יצחק ויעקב לא שמעו אל נביאות ה' בדבר הגאולה, (דוגמתו מצינו ביונה הנביא שאמרו חז"ל שלא רצה לילך לנינוה, כי היה מתיירא פן ישובו אנשי נינוה שהם גויים וזה יגרום חלילה קצף על בני ישראל).

לפי"ז יפורש הפסוק "ואיך ישמעני פרעה" עם הפסק בין תיבת "איך" לתיבת "ישמעני", ורצונו לומר "ואיך", כלומר ואיך יפול הדבר אם ישמעני פרעה אע"פ שאני ערל שפתיים, "והן בני ישראל לא שמעו אלי", ועל זה השיבו הקב"ה "ויצום על פרעה" שבתורת ציווי ישלחם פרעה, ולא מרצונו הטוב, ולכן משה היה בטוח שלא ישמע אליו פרעה. (מרחן החתם סופר זי"ע)

"ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים" (ו, יג)

מביא הרבי מאלכסנדר בישמח ישראל בשם הצדיק ר' זושא מאניפולי שפירש את הכתוב בתהלים (מג, א) 'שפטני אלקים... מגוי לא חסיד', שדוד המלך ע"ה אמר: בעולם הבא ישאלוני מדוע לא הייתי צדיק כפלוגי, ולמדן כאלמוני, על כן ביקש מהקב"ה שישפוט אותי בהשוואה לגוי, שכנגדו הוא יהיה בסדר, אבל לא בהשוואה לחסיד כי אז לא יהיה טוב.

הבית ישראל היה מוסיף, כי הרבי ר' זושא היה עניו כידוע, ואמר על עצמו כשיגיע זושא לשמים ישאלו אותו מה בידך, תורה לא תהיה לי, כי הרי איני למדן, ומעשים טובים גם כן אין לי מה להראות. אולם אוכל למר שכנגד הגוי אני נראה יותר טוב. על פי זה מבאר הישמח ישראל כי השי"ת אמר למשה שלא ידאג היאך בני ישראל ראויים לגאולה, 'ויצום וגו' ואל פרעה מלך מצרים, מלשון צוותא, שישווה את בני ישראל לפרעה, כי בהשוואה לפרעה כל היהודים כשרים וטובים. (יגדיל תורה)

"ומשה בן שמונים שנה ואהרן בן שלש

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביווש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת וארא

וגזר עליו שישא גם את חמורו בנוסף לכל המשאות שהיו אתו, ובא ושאל את החכמים, מדוע לא התקבלה תפילתו??
והסבירו לו החכמים שהיה עליו להתפלל בצורה מפורשת שה' יזמין לו חמור שיעזור לו לישא את משאו, ומכיון שהוא לא פירט, יש מקטרגים שפירשו את תפילתו כרצונם,
ובאמת נתקיימה תפילתו שנזדמן לו חמור, אבל זה היה לרעתו שהיה צריך לשאת גם את החמור.
ובזה מפרש רבינו הקדוש את הפסוק 'ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר', שהתפילה צריכה להיות מפורשת וברורה.

"ויאמר ה' אל משה השכם בבקר והתיצב לפני פרעה" (ח, טז)

שואל רבינו האור החיים הקדוש מה הכוונה באומרו 'והתיצב לפני פרעה', שהיה לו לומר 'השכם בבוקר ואמרת אל פרעה'. ומתרחץ רבינו הקדוש, שיש בזה ציווי נוסף למשה רבינו, הואיל שטבעו של משה היה להרכין את ראשו לכל אדם, כדרך השפלים, לזה אמר לו ה' שלפני פרעה לא ינהג כן, ולא ירכין ראשו וקומתו כדרך העומדים לפני הגדולים, אלא כגדול העומד לפני קטן, שכבר עשאו ה' למשה, ריבון ושליט עליו. ולמדים מזה על 'ויגבה לבו בדרכי ה'", שכשצריך להתיצב נגד רשעים, וצריך לומר דבר ה', אסור להתנהג בשפלות וענווה, וצריך ללכת עם כל העוצמה.
וכך כותב רבינו הקדוש בפרשת דברים, וזה לשון קדשו: 'תנאי הענווה, שלא ישתמש בה להרחיק תוכחות על עוון, אם יראה איש עובר פי ה', ויאמר מי אני ומי ביתי להוכיח אנשים גדולים, אלא צריך להוכיח לצד חיוב בערבות... שיצטרך להוכיח על עוון לקטון וגדול, ולא ישתמש בענווה בענין זה'. עד כאן לשון קודשו.

"ויאמר אליו משה כצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה' ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים" (ט, כט)

ופירש רש"י בתוך העיר לא התפלל לפי שהייתה מלאה גלולים. וצ"ב דלמה לא כתוב כן גם בכל המכות.
ואפ"ל דבאמת משה רבינו ע"ה התפלל בכל המכות מחוץ לעיר, אולם פרעה ידע מזה ולא היה יכול לצוותו להתפלל כאן לפי שהבין שהיא מלאה גלולים, אבל עכשיו שפרעה אמר ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים, א"כ חשב לעצמו שכבר ביטל בזה את הע"ז שלו, וק"ל במס' ע"ז שיכולין לבטל את הע"ז גם באמרי פיו, אע"פ שהע"ז קיים, וא"כ ביקש פרעה ממשה שאם אכן כל הע"ז בטלים הם, למה לא יתפלל כאן שיתבטל המכה במהירות יותר. ועל זה ענה לו משה רבינו דאינו יכול, כי ידעתי כי בשעה שיהיה הרווחה קצת מהמכה תחזור לעבוד את הע"ז שלכם, ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים, ורק עכשיו מחמת האונס אתם מסכימים לבטלם, וא"כ אינו בטל עדיין, כי נפסק להלכה (יו"ד סי' קמ"ו ס"ז) דביטול עבודה זרה כשאין לבו כפיו, אינו מבוטל, וא"כ עדיין העיר מלאה גלולים כמקודם... (אמרי שפר)

ועל זה השיב לו משה רבינו 'כדברך, למען תדע כי אין כה' אלוקינו', שה' מקבל תפילת הצדיקים עם כל התנאים שהם מתנים לפניו, וכמו שכתוב 'מי כה' אלוקינו בכל קראנו אליו, שהפירוש הוא 'בכל' קראנו אליו בכל אופן ותנאי שנקרא ונתפלל לפניו.

"ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים" (ח, ח)

יש להבין מאי טעמא דבמכת צפרדע נאמר 'ויצעק' מה שלא נמצא בשאר מכות שנאמר בהן 'ויעתר'.
וי"ל עפ"י שפירש בישמח משה דבר נחמד, כי פרעה רצה מאד שלא יצא קידוש השם בעיני העולם כשיראו שסר המכה ע"י תפילת משה, ולכן בקש שמשה יתפלל שיסורו למחר, כי באופן זה יהיו סבורים העולם שפרעה ודאי רצה להכריתם מיד שלא ישהה המכה אצלו כלל, אלא שלא עלה בידי משה לעשות כרצונו ומה שהוסרו למחר זה נעשה מאליו.
ולפי זה אם היה רוצה משה לעשות קידוש השם בעיני העולם היה יכול להתפלל שיכרתו מיד נגד רצון פרעה, אבל אז לא היה קידוש השם בעיני פרעה והוא רצה בעיקר שיהיה קידוש ה' בעיניו, על כן 'ויאמר כדברך', פי' שאתפלל על מחר כדברך, "למען תדע כי אין כה' אלוקינו" שהעיקר אצלי שאתה תדע שה' הוא האלוקים, עכדפח"ח.
ועפ"י דבריו יש להוסיף כי עכ"ז רצה משה רבינו ע"ה שיהיה קידוש השם גם בעיני העולם, ולכן כשיצא מאת פרעה "ויצעק" בקול גדול כדי שישמעו כולם שמתפלל שימותו למחר, ועי"ז יהיה קידוש ה' בעיני כולם...

"ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה" (ח, ח)

במכת צפרדע כתיב 'ויצעק, אבל במכת ערוב כתיב "ויעתר".
אומר החתם סופר, הגמ' סוכה יד, אומרת: "תפלה של צדיקים נמשל כעתר, מה עתר מהפך התבואה אף תפלה כן", ובצפרדע לא נהפך לרחמים שהרי מתו ותבאש הארץ, לכן כתיב ויצעק, אבל בערוב הלכו לגמרי, לכן כתיב שם "ויעתר".

"ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה" (ח, ח)

כתב רבינו האור החיים הקדוש על פסוק זה 4 מילים: 'מכאן שצריך לפרש תפלתו'.
כלומר: לרבינו הקדוש, קשה מדוע הוצרך משה רבינו להזכיר בדבריו את שמו של פרעה, הרי הקדוש ברוך הוא יודע שהוא מתפלל על צפרדעים שנמצאים אצל פרעה, אלא למדים מכאן שיש צורך לפרש את התפילה.
ובפרשת ואתחנן, רבינו הקדוש מביא מה שמסופר במדרש, שאדם היה הולך בדרכו ונושא משאות כבדים, והתפלל לפני ה' 'הזמן לי חמור', ומיד נזדמן לפניו גוי עם חמור צעיר,

סיפורים נפלאים פרשת וארא

"ושמי ד' לא נודעתי להם" (ו, ג)

בסנהדרין (קיא.) איתא אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתכחין, חבל על אלה שמתו ולא נשאר מהם זכר. לכאורה מי נקרא חי וקיים ומי נקרא מת וקבור?

ויש להבין על פי המעשה שהיה בראשי קהילה גדולה שהיו בה מעט מאוד בני תורה ורצו למנות גאון גדול בתור רב לקהילתם. התפארו לפניו שגדולי ישראל כמו הטורי זהב, והמגן אברהם, ורבי עקיבא איגר קבורים בעירם כדי להראות לו חשיבותה של העיר. לימים נתבאר לגאון הזה שכל מה שסיפרו לו ראשי העיר היה שקר גמור, הטורי זהב נקבר בלמברג, המגן אברהם בקאליש, ורבי עקיבא איגר בפוזן. פנה אותו הגאון אל ראשי הקהילה ושאל אותם למה רימו אותו. על זה השיבו לו. בלמברג, קאליש, ופוזן, יש לומדי תורה והטורי זהב, והמגן אברהם ורבי עקיבא איגר חיים וקיימים גם כעת שם, אבל אצלנו אין איש שלומד בספרים שלהם ובכך כאן הם באמת מתים וקבורים, וזה פירושו של המאמר 'חבל על דאבדין' אם אין המשך בדורות, ילדים תלמידים וכו' שממשיכים בדרך רבם והוריהם אז חבל על דאבדין, דבאמת מתו ולא קיימים, ולא משתכחין. אבל אם יש המשך עם ילדים ותלמידים בני תורה, אף שכבר עזבו אותנו מומשיכים הם להיות חיים וקיימים בינינו. (שער בת רבים)

"ואזכור את בריתי" (ו, ה)

הקב"ה חישב את ארבע מאות השנים של גלות מצרים מיום לידת יצחק רבינו. שאל המגיד מדובנא זצ"ל: אם מצבו של יצחק אבינו וחיויו של יעקב אבינו, נחשבו אף הם לגלות וגרות, מדוע הכביד הקב"ה על בניהם לרדת למצרים, ולהורידם שם מדיטא לדיוטא, לעבודה בחומר ובלבנים ולשעבוד רע ומר.

ותירץ במשל, אב ובנו הלכו בדרך בעצומה של סופת שלג נוראה. הקור חדר לעצמות, איביריהם קפאו, אצבעותיהם הכחילו וכל גופם רעד. הבן בקש לרבוץ תחתיו, לנוח. האב ידע, שאם ינוח כאן לא יקום עוד. בצד הדרך היתה בקתה נטושה. אמר האב: "אזור כח, ונגיע לבקתה. שם נמצא מחסה מפני הרוח הנוראה!" הגיעו שניהם בשארית כוחם אל הבקתה, ולשמחתם, מצאו בה מיטת נסרים מצופה קש. צנח עליה הילד, ועצם את עיניו בלא כח. אבל האב ידע, שאדם ישן - חם גופו יורד, ובכפור הנורא יקפא בנו למות. "אל תרדם", אמר לבנו, "עד שאדליק כאן מדורה ואבעיר אש". אבל הבן לא יכול היה להשאיר את עיניו פקוחות. סלק האב את הקש מהמיטה. נאנק הבן מהשכיבה על הקרשים הקשים, והאב חיפש בינתיים זרדים. אבל כעבור כמה דקות התרגל הבן אל הקרשים ושקע בשינה. האב מיהר להעירו, והורה לו לרדת מן המיטה ולשכב לארץ. הבן ציית לאביו ושכב על גבשושיות הקרקע. התהפך מצד לצד, עד שמצא את התנוחה הנכונה ונרדם. התחיל האב לטלטלו, לצעוק עליו ולגעור בו, ולא נתנו להירדם כי בנפשו הוא. והנמשל טיבו של אדם, שהוא מתרגל לכל מצב. כאשר הקב"ה ביקש ליסרנו, כדי שנחוש את עול הגלות, די

היה בתחילה, בימי האבות, בסבל מועט. אבל מה שנחשב כסבל ליצחק, לא נחשב כבר כגרות ליעקב אבינו, והוא נאלץ לשהות עשרים שנה בבית לבן ולסבול את צרת יוסף. כשהתרגלו לכך, נאלצו לרדת למצרים. כשהתרגלו לחיים שם, התחיל עול השעבוד, והלך והכביד. נמצא, שכל ארבע מאות השנים היו רצף אחד של גירות וצרות, שאם לא היו הולכות וקשות, היינו מתרגלים אליהן ו"ישנים", ולא היינו זועקים להיוושע, וממילא לא היינו נגאלים.

"ושמי ד' לא נודעתי להם" (ו, ג)

הרה"ק ר' אברהם יעקב מסדיגורא ז"ל, כשהיה ילד, אמר למלמד שרוצה כבר ללמוד גמרא, וסיפר המלמד זה לאביו הרה"ק מרוז'ין זי"ע. קרא אותו אביו ושאלו אמת שאתה רוצה ללמוד גמרא. והשיב לו הן, שאל אותו אביו במה הרג משה את המצרי, אמר לו בשם המפורש, ושאל אם כן מדוע לא הרג יעקב את לבן בשם המפורש. השיב מפני שלא ידע, אמר לו מאין אתה יודע זה, אמר לו כתיב 'ושמי ד' לא נודעתי להם'.

"והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" (ו, ו)

פירש בזה בעל החידושי הרי"ם זצ"ל, אוציאה אתכם מתוך הסבלנות שיש בכם כלפי המצרים, אמאיס בעיניכם את הגלות ואת תועבותיה, עד כי לא תוכלו לשאתה עוד, שכן כל עוד ישראל מסוגלים לסבול את הגלות אין הגאולה יכולה לבוא. חסידים מספרים על רבי נחום מטשרנוביל, שנקלע פעם לפונדק דרכים, שבעליו אדם מישראל, ויהי בחצות הלילה ירד ממשכבו וישב על הארץ וערך "תיקון חצות" בבכי מר שעורר את בני הבית משנתם, מיהר אליו היהודי - מדוע בוכה הרבי, אולי אינו חש בטוב, שמא כואב לו משהו? לא - השיב רבי נחום, אני מקונן על החורבן והגלות, מה זה חורבן, ומה מקום לקינה, תמה המוכסן? אינך יודע? הלא בעבר היה לנו בית מקדש ונחרב, מלפנים היינו בארץ חמדה ומפני חטאינו גלינו ממנה ואני מבקש מאת ה' שישלח לנו מהרה את המשיח שיוציאנו מפה, ויביא אותנו לארץ ישראל, המוכן אתה לעלות ארצה? שאלו רבי נחום, "אלך ואמלך באשתי" - ענה המוכסן - מי יודע אם הדבר כדאי... הלך וכעבור שעה קלה חזר מאשתו ותשובה ברורה בפיו, לא נעלה! חבל על החווה על הפרות והעזים ועל התרנגולות, איך נסכים ללכת סתם כך אחרי משיח ולעזוב את הכל... לא הרפה רבי נחום מן האיש, וכי טוב לכם פה, והלא לעיתים תכופות הטטרים מתנפלים על היהודים והורגים וחומסים ובוזים את הכל, לא ידע המוכסן בין ימינו לשמאלו, והלך לשאול שוב בעצת אשתו "הגאונית" שמיהרה להשיבו, אמור איפוא לרבי שיתפלל לה' כי יגרש מפה את הטטרים לארץ ישראל ואנו נישאר כאן עם העזים והתרנגולות...

"והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" (ו, ו)

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

בו, ולא נתנו להירדם כי בנפשו הוא. והנמשל טיבו של אדם, שהוא מתרגל לכל מצב. כאשר הקב"ה ביקש ליסרנו, כדי שנחוש את עול הגלות, די

סיפורים נפלאים פרשת וארא

בו. "אביך נטש אותך", "מכר אותך". הם צחקו ולעגו ושמחו לאידו, איך הפך מנער עשיר ומפונק לשוליה של סנדלרים. עמד הנער במרכז, נבוך ואומלל, והנערים הלועגים חורצים לשון סביבו. לפתע ראה את אביו הולך לביתו. "אבא", קרא בתחינה, "ראה איך מתעללים בי, ראה איך מתקלסים בי. הם אומרים שנטשת אותי". והאב המשיך בדרכו, אף לא הסב את ראשו. צחוקם של הילדים גבר. "אמרנו לך", אמרו בגיחוך. דמעותיו זלגו מעיניו ללא הפוגה כל הדרך חזרה, כשידו של הסנדלר נתונה בערפו, לוחצת כצבת ברזל. ברוב יגונו לא נגע בלחם שהוגש. בשכבו על יצועו, בהה בחשיכה בעיניים דומעות וחשב בשל מה באה אליו הצרה הזו. למחרת עם שחר הלך לתפילה. בראותו את אביו, נחלץ מידי הסנדלר, רץ אליו והתנפל לרגליו: "אבא, אבא, אני מוכן ללמוד הכל, מוכן ללמוד בשקידה ובהתמדה. אני מבטיח לך, אשביע את רצונך, ובלבד שתוציאני מאפילה לאורה, ותשיבני הביתה!" והאב חבקו בחום אל לבו, ולא עזבו. והנמשל: הקב"ה בקש שבני ישראל יקבלו את התורה ברצון, יתעלו בה וישיגו על ידה אושר ועושר בשני העולמות. ימשלו על ידה ביצרים, ובתבל ומלואה. אך כיצד מביאים אותם למצב זה, לחפוף בתורה ולקרוא "נעשה ונשמע", הורידם למצרים, והיו שם למס עובד. תנאי חייהם הורעו הם בקשו לצאת מתחת סבלות מצרים אבל לא נגאלו. המצרים השתעבדו בהם, העבידום בפרך, בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה. זעקו ישראל מן העבודה בקשו שהקב"ה יצילם מן השעבוד ולא נגאלו. רק כאשר היו נכונים להיות לעם ה' ולקבלו עליהם לאלוקים רק אז נגאלו.

"אצבע אלקים היא" (ח, טו)

משל לאדם שנצרך לאחד מעשירי העיר. מעולם לא ראהו ולא פגש בו, רק שמע את שמעו, את רוב עושרו וכבודו. הלך למעונו של העשיר ונפעם ממראה עיניו. החומה והשער הענק, גינת החמד וערוגות הפרחים. שדרה רחבת ידיים הובילה אל מדרגות הארמון החצובות שיש, והללו הוליכו אל הטירה הענקית. ביד רועדת נקש על דלת האלון הכבדה. הדלת נפתחה אל טרקלין רחב ידיים, מואר בנברשת ענק שהאירה את התמונות היקרות שעל הקירות ואת השטיח הססגוני היקר. דמות הדורה ניצבה לפניו ושאלה לרצונו. "אני... רציתי לשוחח עם בעל הבית, בבקשה", אמר בהתרגשות. "אני הוא בעל הבית", ענהו הלה ביהירות "מה מבוקשך". לפתע פתאום נשלחה יד מאחור, לפתה את צוואר האיש שבטרקלין, וקול לועג נשמע: "האתה הוא בעל הבית!?!..." והאיש כאילו התגמד, הצטמק, התמזער. עיניו התגלגלו בחוריהן והוא גמגם: "סליחה, אדוני, אך לצון חמדתי...". ואז יצא האלמוני מבין הצללים ואמר: "אל תשים אליו לב, אינו אלא אחד מהשרתים. בוא נא עמי ללשכתי, ואשמע את אשר בפיך..." כך, כאותו משרת מתייהר, נהג פרעה מלך מצרים בהציגו עצמו כאלוה, התפאר לאמר: "לי יאורי ואני עשיתיני". אני ואפסי עוד, ומי ה' אשר אשמע בקולו. לפתע לפתה יד אדירה את צוארו, והקדוש ברוך הוא - בעל הבית של העולם - הנחית עליו את המכות בזו אחר זו, עד שידע שאינו יכול לעמוד בפני אצבע אלוקים ויד ה', והודה ואמר: "ה' הצדיק, ואני ועמי הרשעים..."

(המגיד מדובנא)

נראה לפרש דנוע המעשה שפעם אחת בכה מאוד הגה"ק מאפטא בעל אוהב ישראל ז"ע, ושאלו הגה"ק את ר' זושא ז"ע מה זאת הבכיה, ואמר ליה שרואה הצרות רחמנא ליצלן, אשר יסבלו בני ישראל לפני ביאת המשיח. אמר ליה הלא איתא בזוהר הק' (ח"ב קעב): עד שיוכלו לסבול ולא יותר על זה. התחיל הרה"ק מאפטא לבכות עוד יותר, ואמר אוי, וכי לא ידעת, כמה יכולים בני ישראל לסבול, רחמנא ליצלן. זהו שאמר 'והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים', היינו, שיגאלם ויוציאם ממצרים, אפילו כשעדיין יכולין לסבול הצרות, ולא ימתין עד שלא יוכלו לסבול מגודל הצרות. משום שגם צרות כאלו שעדיין יכולין לסבול, הם גם כן צרות גדולים ונוראים מאוד והבן. (בנין חיים)

"והוצאתי... והצלתי... וגאלתי... לקחתי אתכם לי לעם" (ו, ו-ז)

מובא במדרש רבה: "כנגד ארבע לשונות גאולה האמורות בגלות מצרים נתקנו ארבע כוסות בליל הסדר". שאל הרה"ד זיוץ זצ"ל, רבה של פיטסבורג: מדוע נחלקה הגאולה לארבע לשונות, הלא לכאורה, ארבע שהן אחת הן. הרי הקב"ה גאלם והצילם ולקחם לו לעם... את תשובתו המחיש במשל: מעשה בתעשיין עשיר, בעל בתי אריגה שהעסיקו מאות פועלים. היו לו בן יחיד, פקח מוכשר ונבון אבל ללמוד לא רצה, וכל מעיניו באכילה ושתייה, בתענוגות ובבטלה. שכר העשיר את טובי המורים, ניסה בטובות ובאימים, ולשוא. הוא הסביר לבנו, שאם ברצונו להשתלב בעסקיו, עליו ללמוד ולהכיר את המכונות ואת דרכי הפעלתן, את סוגי האריגים ואת תכונות הצמר והכותנה. אך דבריו נפלו על אזנים ערלות. הבן היה עסוק בהבליו. אמר האב: "מחובתי לדאוג לעתידך. אם לא תלמד מאומה, תבזבז את כל העושר בשנים מעטות. לכן, אם אינך רוצה להשתלם ברזי מקצוע האריגה תהיה לשוליה של סנדלר, ותלמד מקצוע פשוט המפרנס את בעליו". אמר ועשה. נטל את בנו ומסרו לסנדלר עני, המתגורר בבקתה דלה בפאתי העיר. בערב הובא אל השולחן לחם נקודים יבש. הסנדלר ובני ביתו אכלו, אך בן בעשיר לא שלח ידו אל האוכל ואיש לא שם לכך לב. הנרות כבו, והכל עלו על יצועם. בן העשיר לא עצם עין. הקש שבצבץ מן המזון דקרו בכל גופו, הפשפשים סבבוהו מכל עבר והרעב הציק לו. בבוקר השכם, הלך עם פטרונו להתפלל, ובדרכו פגש באביו. "אבי, אבי, הושיעה נא!" קרא בדמעות. "איני יכול לאכול שם, איני יכול לישון!" אבל האב התעלם ממנו והמשיך בדרכו. לאחר התפילה שבו אל הבקתה. אל השולחן הוגש תבשיל חלב חמוץ, שהנער לא נגע בו, ולימודו התחיל. תחת ידו הכבדה של הסנדלר אולץ הנער לרצוע עורות עבים ונוקשים. ידו דאבה, אצבעותיו האדימו, ואם נקב חורים מחוץ לשורה המשורטטת, ספג מכות נאמנות בשבט. בצהריים אכל בעל כרחו מניזיד הקטניות, כשהוא בוחל בכל כף שמגיש לפיו. כאשר הלך לתפילת מנחה וערבית, ראה את אביו והתחנן שוב בדמעות שלישי: "אנא, אבא, הצילני, אין זה לפי כוחי, והסנדלר מתעמר בי!" אבל האב התעלם ממנו כליל. לאחר התפילה, סיבבוהו כל הנערים והחלו להתקלס

{ אז נדברו }

פרשת וארא תשע"ט | גליון מספר: 403 | לסדר: "ואלתי אתכם"

להצטרפות לשיחת

התפוצה במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

ניתן להשיג עלונים יחידים מידי
שבוע בבני ברק ברחוב חזון איש
34 (פינת זסלר מש' דרייפוס)
0527117271

וברח' הרב גנחובסקי 26 קומה א'
קרית הרצוג.

גיליונות יחידים **במושלבים**
בר אילן 39 קומה א'

ובביתר עילית רחוב החוזה
מלובלין 19/3

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

אם הייתי במצרים... האם הייתי מ-80%... או מה-20%?

אני כל הזמן מנסה לדמיין איך עם ישראל חוו את התקופה של עשרת המכות... בא ננסה לדמיין את זה כיום... **תאר לעצמך:** יום אחד משה רבינו ניגש לבית משפט העליון ואומר לו: תסדיר את עניין חוק הגיוס ואם לא אני עושה מכת דם... ואז בבת אחת כל הכנרת נהפכת לדם... תנסה לדמיין את הכנרת אבל בצבע של בדיקת מעבדה... **זה... זה פחדו!!!** וכל העולם מדבר על זה... כל התקשורת... לא יודעים איך לאכול את זה... סוף סוף... עד שהכנרת עלתה בכמה ס"מ... ופתאום הכל נהפך לדם... והכל בגלל מה?? בגלל הרבנים של החרדים. אנחנו החרדים מתחילים להסתובב ברחוב בראש מורס... הנה... אתם רואים... זה הכח של החרדים... זה הרב שלנו!!!
ואז בית משפט העליון ממשיך להקשיח... ומשה רבינו שוב מזהיר אותו... שלח את בחורי הישיבות ואם מאן אתה לשלח אני מגייס את כל הצפרדעים... ואז פתאום מופיעים מליארדי צפרדעים בכניסה לירושלים... וכולם הולכים לכיוון משכן הכנסת... מקרקרים שם... מסתובבים בכל השכונות החילוניות של ירושלים... אבל ברמות?? רמת שלמה?? בית וגן?? כלום!!! לא נכנס אפילו אחד... וכן הלאה וכן הלאה... **מיים ליום הגאונות יחידה שלנו בתור חרדים הולכת ומתעצמת!!!** די... הגיע הזמן שנפסיק להרגיש מואשמים כל הזמן... וכל הזמן נצטרך לרחות שוב ושוב את חוק הגיוס...

ומשה רבינו ממשיך להכות בבית משפט העליון ללא רחם... והוא ממש מצמיד אותם לקיר... עד שלאט לאט הם פשוט נכנעים... ומוכנים להסדיר אחת ולתמיד את חוק הגיוס...

הידד!!! ריקודים ברחובות... איזה כבוד התורה... איזה כבוד שמים... תמיד התורה מנצחת... איזה קידוש שם שמים... גיוואלדיג'... **אבל!!! אחרי שמשה רבינו הראה להם מה ששששזה...** אחרי שהוא חייך את כל החילונים האלה... **אז הוא לפתע פונה אלינו!!! וכעת יש לו בקשה מאיתנו:**

האם אתם מוכנים גם אתם להזיז את עצמכם?? אתם מוכנים לצאת ממצרים??

ואז משה רבינו מתחיל למנות לפנינו רשימה של כל מיני הנהגות חדשות בעבודת ה' שאנחנו לא מספיק רגילים לזה... הוא פתאום תובע ממני להתחיל ללמוד יותר... הוא תובע ממני להתנתק מכל מיני קיום שהתרגלתי להיות מחובר אליהם... דורש ממני לעזוב כל מיני התמכרויות שהתרגלתי אליהם... **הופה!!! עד כאן משה רבינו!!!** שמונים אחוז לא מוכנים לצאת!!! שמונים אחוז מכלל ישראל לא מוכנים להזיז את עצמם!!! הם כן מוכנים שפרעה יזיז את עצמו... הם כן כועסים על העקשנות של פרעה... למה הוא לא מוכן להוציא את עם ישראל... כן... שהוא יזיז את עצמו... שמצרים יזיזו את עצמם... אבל אני?? **אותי תעזוב לנפשי!!! ועד היום זה ככה!!!** אנחנו מוכנים להראות לכולם את הכיוון... אנחנו מוכנים שכולם יתחנכו מה זה כבוד שמים ועד כמה התורה שלנו חשובה... אבל עד שזה מגיע אלי!!! שאני אזיז את עצמי?? **זה לא!!!**

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים!!! למה???

מסיבה פשוטה מאוד: היות ושמונים אחוז לא רצו לצאת ממצרים ורק עשרים אחוז כן רצו לצאת... זאת אומרת: שאם אתה היית עכשיו במצרים!!! לאיזה סוג היית שייך?? רוב הסיכויים שכל דפריש מרובא פריש... וסביר להניח שהיית שייך לשמונים אחוז שלא רצו לצאת!!! נכון??

אז בבקשה!!! בשביל זה יש לך כעת שיעורי בית... וכעת תעשה עבודה עם עצמך ותוודא ותדאג לך ש-לו יצויר שעכשיו!!! משה רבינו מגיע שוב ומציע לך לצאת ממצרים... תוודא שאתה בטוח לא תהיה מהשמונים אחוז שלא רוצים לצאת... אלא מהעשרים אחוז שכן רוצים...

בשביל זה בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו!!! מה זה לראות את עצמו?? **לבדוק את עצמו...** לבדוק טוב טוב את עצמי- לו יצויר שהיום מגיע אלי דחף פנימי טהור ולוחש לי ומציע לי לצאת מהבזון... האם אני אענה להצעה או לא?? צריך לדעת שיש אתפשוטותא של משה רבינו בכל דור ודור... וכל אחד מאיתנו מקבל מידי פעם את הבת קול הזו שלוחשת לו... אתה מעוניין לצאת ממצרים?? אתה רוצה אחת ולתמיד לתפוס את עצמך לידיים ולהתחיל לעבוד את ה' כמו שצריך ולא לגרור את הרגלים? אתה רוצה לצאת מכל ההתמכרויות שלך שאתה מבוסס בהם?? **דא עקא שזה כרוך במאמץ!!!** וכאן חייב אדם לראות את עצמו... לבדוק את עצמו האם יש לי נכונות להיענות לכזו פניה ולהתחיל להזיז את עצמי או שאני הולך לדחות אותה כמו כל אותם שמונים אחוז במצרים?? **אני רוצה שתביני:** אותם שמונים אחוז שנשארו במצרים... הם לא היו יהודים לגמרי מנותקים... הם דווקא היו מאוד מעורבים בנייעס העדכני... הם היו מאוד מבסוטים מהאביב היהודי... גם להם היתה גאונות יחידה איך משה רבינו שוב ושוב חובט במצרים ומראה להם אחת ולתמיד מה זה העם היהודי ומה זה הרבש"ע... **אבל עד אלי!!!** שהם!!! שהם יתחנכו... שהם ילמדו לקח... שהם יסכימו לשחרר אותי ממצרים.. אבל שאני אעשה משהו בשביל זה?? **גארנישט!!! ואנחנו צריכים לבדוק טוב טוב את עצמנו אם אנחנו לא הסוג הזה...**

אנחנו דורשים מכולם להתחנך... אנחנו רוצים שהחילונים יבינו שאנחנו בני תיירה ושיתנו לנו לעשות מה שאנחנו רוצים... אני מצפה מכל מי שלא לגמרי מבין את החשיבות של המגור שלי שיסיק מסקנות ויבין שהצדק איתו... אני תובע מכולם להתחנך... **אבל שאני אנקוף אצבע??** שאני אתקדם עוד כמה צעדים בעבודת ה'?? שאני אתחיל להגיע טיפ טיפה יותר מוקדם לתפילה ואחפש מנין קצת יותר מכובד? שאני אדפוק על השולחן ואעשה סוף לכל מיני קווי נייעס והוואצפים שמבטלים אותי מתורה?? האם את זה אני מוכן לעשות?? **זה חשבון הנפש הנדרש מכל אחד מאיתנו: חייב אדם לראות את עצמו!!!** לבדוק את עצמו מה הוא מוכן לעשות בשביל לצאת מצרים... משה רבינו מטפל במצריים... מחנך אותם... מראה להם את הכיוון... אבל אתה?? אותך אף אחד לא יכריח!!! אצלך זה בחירה! ובחרת בחיים!!! תבחר לצאת ממצרים!!!

האם פעם חלמת שמצאת איזה אוצר...??

ממתי שאני ילד אני חולם על **אוצר**... תבין אותי... שמעתי כמה סיפורי צדיקים על אנשים שפתאום מצאו אוצר מלא בזהב וביהלומים... אם זה מתחת הגשר או מתחת האסם... ומאז יש לי תמיד בלב איזה משיכה לכל מיני אוצרות מסתוריים שמתחבאים בסוף העולם... **והנה!!!** יום אחד אני קורא בספר ישעיה (מה) שהוא מתנבא על כורש "ואתן לך **אוצרות חושך** ומטמוני מסתרים..." מיד החושים שלי נדרכו... יש פה איזה אוצר של חושך... איפה... איפה זה?? **אני תיכף יוצא לחיפוש!!!** ואז מצאתי עוד פסוק בספר איוב (לח)... שהקב"ה שואל את איוב: **הבאת אל אוצרות שלג ואוצרות ברד** תראה?? הופה... כאן כתוב שיש עוד מקום מסתורי בעולם שיש בו אוצרות שלג וברד... מה? מה? זה? חייבים למצוא את האוצרות האלו... ובכן יצאתי למסע חיפוש... מה זה האוצרות האלו? איפה הם בעולם??

ובכן: מה זה אוצר?? מה פירוש המילולי של המילה אוצר???

אז ככה: אוצר זה מלשון **אצור!!!** שמור!!! כל שמירה שהיא הרמטית לגמרי נקראת בשם אוצר!!!! כל זמן שזה לא לגמרי לגמרי שמור... זה כבר לא **אוצר!!!** כי זה לא **אצור!!!**

אני אתן לך דוגמא: חושך!!! האם אפשר לקחת חושך ו**לאצור** אותו ולשמור אותו?? **לא!!! אי אפשר!!!** אמנם כל לילה יש לנו פה חושך ובשפע... במשך לילה שלם יש חושך והכל חושך... אבל החושך הזה כל הזמן הולך ובא... יש חושך בלילה ואז מגיע היום... ושוב מגיע לילה ויש חושך ואז שוב מגיע האור... חושך שכל הזמן הולך ובא אי אפשר לאצור אותו... ולקב"ה זה לא מספיק!!! הקב"ה רוצה אוצרות חושך!!! **נו... מה קורה שכל יכול רוצה מחסו ואוצר שיכול לאצור חושך??** מה עושה הקב"ה?? בשביל זה הקב"ה ברא במיוחד את הקוטב... וחלק מהקוטב נמצא בזוית מסוימת כזו שאף פעם השמש לא מגיעה לשם והנה!!! זה **אוצרות חושך!!!** רק זה יכול להיקרא בשם **אוצרות חושך!!!** החושך אצור שם!!!

שים לב: לא חסר בעולם חושך... מי כמונו יודעים שבלילה הכל חושך... אבל כל זמן שהוא בא והולך כל הזמן... אצל הקב"ה זה לא מספיק... הקב"ה רוצה שיהיה גם **אוצרות חושך!!!**

על אותו משקל באוצרות שלג ואוצרות ברד... האם יש אפשרות לקחת שלג ולאצור אותו??

אי אפשר!!! בדוק ומנסה... היו כבר הרבה ירושלמים שכשיירד שלג הם ניסו לקחת את השלג ולשמור אותו... אבל זה החזיק יום או יומיים עד שהשמש הגיעה והכל נמס... (גם בחרמון שהשלג נערים וישאר ככה במשך כל החורף... אבל בחודש ניסן... ברגע שקצת יתחיל להתחמם הרי השלג ינמס...) בקיצור: אין אוצר שיכול לשמור על שלג!!! השלג הולך ובא... בא והולך... **אז לקב"ה זה לא מספיק...** מיליוני קוב של שלג שמפוזר כיום בכל מיני מקומות קרים בעולם... את הקב"ה זה לא מספק... כי כל זמן שזה הולך ובא... זה לא קיים לתמיד... והציב ונכון וקיים לעד רוצה לברא אוצרות שלג וברד שהוא אצורים לעד... **מה עושה הקב"ה???** אומר המלבי"ם באיוב: בשביל זה הקב"ה ברא את הרי האלפים וכיוצא!!! הקב"ה ברא הרים מאוד גבוהים... כי בהרים האלו יש שלג עד!!!! והשלג שבהם אף פעם לא נימס... **וזה אוצרות שלג!!!**

(אגב: אתה קולט את הרעיון ששמנו פה???) כשאנחנו מסתכלים בתמונות על הנופים של הרי האלפים... מאיזה זווית אנו מסתכלים על זה? אנחנו רואים שיש פה הרים מאוד מאוד גבוהים... **ובגללו!!! בגלל שהם כ"כ גבוהים** אז **לכן!!!** השלג שיוצא שם אף פעם לא נימס... **אבל האמת היא שזה הפוך לגמרי!!!** הקב"ה רוצה לברא אוצרות שלג!!! מה עשה הקב"ה?? ברא הרים מאוד גבוהים שהשלג יצטר בהם... וההרים האלו משמשים כאוצרות שלג!!!

אז ספור בקוטב... זה לא שבגלל שהקוטב נמצא בכזו זווית... לכן יש שם תופעת לוואי שלא מגיע שם אור שמש... ההיפך הגמור!!! הקב"ה רצה לברא אוצרות חושך... ולכן הוא מיקם חלק מכדור הארץ בזוית שכזו... (למבינים...)

ואם כבר הגענו לכאן: אתה רוצה שאני אגלה לך סוד כמוס שקשור לפרשת שבוע??

במכת ברד כתוב שמישה רבינו התפלל שיחדלו הקולות והברד... אומר המדרש: **תלאן ברפיון!!!** כלומר: הברד נשאר תלוי ברפיון בין שמים לארץ... ואימתי ירדו? בימי יהושע על האמוריים... והשאר עתידין לירד בימי גוג ומגוג... כתוב כאן שהברד נשאר תקוע בשמים!!!! השאלה המסקנת היא: איך בדיוק הברד נשאר תקוע בין שמים לארץ?? (כמובן שזה לא באמת שאלה... כי מה פירוש איך? אם הקב"ה רוצה שזה מה שיהיה אז אין מה לשאול איך... אבל-- בספר איוב (לח) יש משמעות **שבדיוק בשביל זה** הקב"ה ברא את ההרים הגבוהים... שהם התנוססו לגבהים והם פשוט **קיבלו** את הברד הזה בגובה האדיר!!! ושם הברד פשוט נתלה... שם הברד נעצר ונבלם... ומאז יש שם אוצרות שלג ואוצרות ברד שהברד של מצרים אצור שם... ומחכה שם בסבלנות... ממתיק לפקודה משמים... מחכה למלחמת גוג ומגוג... שאז הקב"ה יתן לו פקודה ואז הוא ישליך אבני ברד גדולות מן השמים... אם ככה: תנוח דעתך... אין צורך לטרוח וללכת לראות את השלג של הרי האלפים... זה בסדר... השלג הזה עוד יבוא עד אלינו... נחכה יחד איתו בסבלנות... עד מלחמת גוג ומגוג במהרה ממש...

עד כאן למדנו שיעור טבע... אולי גם קצת גאוגרפיה... יצאנו לחפש קצת אוצרות... יפה...

כעת תכליס: כלפי מה הדברים אמורים?? איזה מסר טמון כאן??

רואים כאן שהקב"ה נותן חשיבות מיוחדת **לאוצר!!!** הנה לך... לא חסר חושך בעולם... כל לילה יש חושך ובשפע... אבל עדיין!!! כל זמן שהחושך הזה בא והולך... אז הקב"ה צריך לברא מקום מיוחד בגלובוס ששם יש אוצרות חושך!!! חושך קבוע!!! חושך שלא הולך ובא...

וממילא: על אותו משקל: **אין לקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים!!!** מה זה **אוצר** של יראת שמים?? מה פירוש אוצר? העניין הוא פשוט: לכל אחד מאיתנו יש יראת שמים... לא חסר יראת שמים... יש הרבה יראת שמים בעולם... אבל עדיין!!! זה יראה שהולכת ובאה... יום אחד יש לי יותר יראת שמים ויום אחד פחות... אבל היראת שמים שבאמת יקרה אצל הקב"ה זה **אוצר של יראת שמים!!!** את היראת שמים הקבועה והתקועה בלב חזק חזק שהיא לא הולכת ובאה לפי המצב רוח... היא אצורה בלב חזק חזק!!! זה אוצר של יראת שמים... וקח בחשבון: שעל פניו נראה לנו שיש לנו המון יראת שמים... אבל זה עדיין כמו החושך והשלג שהולך ובא... ואליבא דאמת היראת שמים האמיתית שאותה באמת צריך לטפח ולהעצים זה האוצר!!! זה היראת שמים הבסיסית שהיא אצורה בנו עד הסוף!!! וזה האוצר של הקב"ה... הקב"ה מחפש את היראת שמים הזו... הקב"ה רוצה שנרחיב ונעצים את האוצר הזה ולא את המסביב שהולך ובא... (חבל שאין כאן המקום לפתוח את הנושא ולהסביר מה זה אומר... בהזדמנות) וכאן אולי המקום לצטט את לשונו של בעל התנאי שהשבוע היה היראצייט שלו: **כדרך שמחפש אדם מטמון ואולר הטמון נתחמית הארץ שחופר אחריה ביגיעה עמומה כך לרין לחפור ביגיעה עמומה לגלות אולר של יראת שמים הלפון ומופתר בכינת הלך של כל אדם מישראל והיא היראה הטבעית המסותרת...**

בסיעתא דשמיא לקראת ימי השוביים" יצאה מהדורה נוספת של הספר "וימאן" ניתן לקנות את הספר בטל' כדלהלן:

0527683095

0548446691

מי הבעל הבית פה...??

פרעה היה עקשן פרד!!! עשר פעמים משה רבינו מגיע אליו ואומר לו: שלח עמי ועבדוני... ופרעה מכביד את לבו!! מתעקש! לא מסכים... **אתה יודע למה פרעה קיבל את העונש הזה???** **אתה יודע למה נגזר עליו שיכבד הלב שלו?**

אני אספר לך למה... לפני הרבה הרבה שנים... כשעדיין לא התחיל השעבוד... השרים של פרעה פנו אליו: מה יהיה?? נהג עם בני ישראל רב ועצום ממנו... בא נעביד אותם בפרך וכו' וכו'... אבל פרעה היה אדם ישר והגון והוא **לא הפכים!!!** הוא טען שזה לא הגון לעשות ככה לעם ישראל... פרעה ניסה להתעקש... אבל אז השרים התחילו להפעיל עליו לחץ כבד הם אפילו הורידו אותו במשך תקופה ממלכותו עד שפרעה לא עמד בלחצים... ו... ונכנע... ואז התחיל השעבוד... ומאז פרעה מכחיש כל קשר... אני לא אשם בשעבוד מצרים... פשוט הכריחו אותי בכח... איימו עלי... לא היה לי מה לעשות... לא יכולתי למנוע את השעבוד הזה...

אה... פרעה צודק... לא נראה לך???

אין בעיה פרעה... אתה טוען שיש אנשים יותר חזקים ממך בממלכה... אתה טוען שלפעמים תופסים אותך בגרון ולא נותנים לך שליטה בלעדית... כא נבדוק אם זה נכון... ואז משה רבינו מגיע ומביא מכות למצרים... ועוד מכה... ופרעה מסרב בעקשנות להוציא את עם ישראל ממצרים!!! ואף אחד לא מכיין את העקשנות שלו... וכולם נגודו... כל החרטומים... כל מצרים... כולם מפעילים עליו לחץ כבד... די... תשחרר את עם ישראל... והנה!!! פתאום פרעה מגלה מנהיגות!!!! אני הבוס!!!! אני מחליט!! ואם אני החלטתי שאני לא משחרר את עם ישראל... יתהפך העולם...

אני לא משחרר אותם ויהי מזה...

אה... פרעה?? אתה רואה???? כשאתה רוצה... אתה יודע לעמוד יופי מול הלחצים הכי כבדים!!! אתה יודע לתפוס את העסק חזק לידים ולא לשחרר אחיזה!!! אז איפה היית כשהתחילו לשעבד אותם?? מה קרה שכי' מהר ננענת?? איפה השרירים שאתה מראה עכשיו?? זה היה המדה כנגד מדה שפרעה נענש על השעבוד!!! הקב"ה הוכיח לו מינייה וביה שכשהבוס מחליט משהו וזה חשוב לו הוא יודע לדפוק על השלחן...

זה חשבון נפש אישי לכל אחד מאיתנו כאשר הוא...!!!!

הרי לכל אחד מאיתנו יש כל מיני ניסיונות בעבודת ה'... אנחנו מושתדלים לעמוד בהם... אבל לפעמים קורה שמופעל עלינו טיפה לחץ... ואז... אנחנו לא עומדים בלחץ... מה אפשר לעשות... מצטער מאוד... הופעל עלי לחץ כבד... אני לא עומדת בלחץ... **ואז!!!! יום אחד מישהו יבא ויגע לך בנקודה רגישה...** ואז לפתע פתאום!!! אתה תעמד על שתי רגליך האחריות... תקמץ את האגרופים ותדפוק כזו דפיקה על השולחן: היו לא תהיה!!! אני פה בעל הבית... ועל גופתי המתה אתם לא תעשו את זה!!! אוה...?? איפה היית עד היום?? פנים חדשות באו לכאן... אם אתה יודע כ"כ יפה לדפוק על השולחן... אז איפה היית עד היום?? למה אתה לא קם וזורק את כל המכשירים הלא כשרים מהבית?? איפה אתה בלדפוק על השולחן ולומר: אני פה בעל הבית... ובבית שלי לא יהיה ערוות דבר!!!! נקודה!!!! אין תירוץ... הקב"ה יום אחד מעמיד כל אחד מול היכולות שלו ומוכיח לו עד כמה אתה יכול... כן יהודי יקר: **אתה בעל הבית!!!** אתה אחראי על הרוחניות בבית שלך... אל תתחמק... לא תוכל להתחמק מאחריות!

ומלך צריך אנשים רציניים... והנה עכשיו הגיע לנו עוד איזה ליצן... וכולם עומדים וזזורים אותו... והעסק לא זז... אז לך... לך מפה...

וזה מה שכתוב בספר תהילים: **לדוד בשנותו את טעמו** לפני אבימלך ויגרשהו וילך!!! שים לב: **בשנותו את טעמו!!!** לא כתוב שדוד המלך נהיה משוגע... אלא הוא פשוט **שינה את הטעם שלו!!!** דוד המלך היה אדם רציני!!! הוא לא היה קליל ולא היה מתבדח פתאום... הוא לא היה זזזזז... ואילו פתאום כאן... הוא שינה את טעמו!!! לצורך העניין הוא נהיה כן זמר כזה בן דורנו שמבדר את הציבור... ממילא... ויגרשהו!!!

או אז... אחרי הסיפור הזה... הבין דוד שצריך את ההוללות בעולם... והאמת היא שיש ראייה מאוד מפורשת למלך הזה של הזוה"ק... שמי שיועד נביא... לאחר כמה חודשים שוב פעם דוד המלך היה צריך לברוח משאול... והוא שוב ברח לאותו איכש מלך גת... מה קרה פתאום!!! אם דוד המלך הוא סדין כזה אדום... שהוא הרג את גלית... אז מה קרה שהוא פתאום כן יכול להגיע אצל איכש מלך גת והוא יפרוש עליו חסות!! **התשובה היא: זה שדוד הרג את גלית זה בעיה כל זמן שדוד זה דוד האמיתי!!! דוד עם כל הכבוד ראש!!! דוד שמופיע מול גלית ואומר לו בקנאות לדבר ה': אני בא אליך בשם ה' צבקות...** כזה סוג של דוד הוא באמת סדין אדום בשביל איכש מלך גת!! אבל כשמדובר בדוד שכל כולו בבזרימות... אז הוא הרג את גלית... אז מה... ככה זה בפוליטיקה... את אחיך אמנם הרגתי... אבל אתה החבר הכי טוב שלי... מה יש? מה הבעיה!! הכל בקליל... זה בסדר גמור... כזה דוד יכול להגיע אל איכש... ולמרות שהוא הרג את אחיו... לא אכפת לו...

קעת דוד הבין שיש להוללות מקום בעבודת ה' ובמלחמת היצר!!! והההרהרה: הנה לך שני אחים: גלית!!! ואיכש מלך גת!!! שניהם עוכרי ישראל... מול שניהם יש לנו מלחמה... אבל!!! שים לב להבדל:

אצל גלית טכסיסי המלחמה היו להופיע מולו כמו דוד המלך עם כל הכבוד ראש ועם כל הקדושה והטהרה... ולירות לו בתוך המצח אבן... ולקחת ממנו את החרב ולערוף את ראשו ולחקוק עליה שם הוי"ה...

ואילו אצל איכש מלך גת??? כללי המשחק הם הפוכים לגמרי... אליו צריך לגשת עם הוללות... לזרום איתו... להיות קליל איתו... והכל בסייידר...

זאת אומרת: במלחמת היצר יש חזיתות שצריך להגיע אליהם דווקא בצורה של כובד ראש!!! ואילו יש דברים שצריך להגיע אליהם דווקא בגישה של הוללות... וקלילות... והעגלת פינות!!

כלפי מה הדברים אמורים??? אני אתן לך דוגמאות לשני הכיוונים...

מהי הדוגמה הקלאסית ביותר לאופי של ההוללות???

אדם שלא מפחד מהמוות!!! האמת היא שפעם לא האמנתי שיש כזה דבר... היה לי חבר שהיה מזלזל בגדול בישראל וצוחק עליו כאילו הוא חבר שלו... כל פעם מחדש הייתי מזועזע מההפקרות שלו...

בהתמודדות שלנו... אפילו כשדוד המלך רואה כל מיני משוגעים וכל מיני ילדים פגועים ל"ע" גם עם זה דוד מסתדר... כי הוא יודע שאנחנו נמצאים בעולם התיקון... ואם האדם הזה הוא משוגע... אז כנראה שזה התיקון וזו הצורה שבה הוא מגיע לתיקונו...

אבל!!! יש יצור אחד ויחיד שאיתו דוד המלך לא מסוגל להסתדר!!!

האופי הקליל... הסחבק... הזורם...

דוד רואה לנגד עיניו יהודי ש... ש... שכנראה בא לכאן לעולם בשביל תפקיד מסוים... יש לו שליחות!! יש לו יעד!!! הוא צריך לתקן פה משהו!! הבעיה היא שהוא כזה קליל... הכל אצלו כזה בבזרימות... שמאוד קשה לו להביא את עצמו לידי רצינות... רוב הזמן הוא בצחוקים... רוב הזמן הוא מעביר בפטפטת על ססתם דברים...

דוד מאוד מאוד מרחם על היצור הזה!!! דוד מרחם עליו הרבה יותר מאדם בעל מוס!!! כי כל אדם חסר אחר בעולם עושה את השליחות שלו... אדרבה... המגבלה שלו זה חלק בלתי נפרד מהתיקון שלו בעולם... **אבל אדם שיש לו טבע של הוללות???** זה אדם שיש לו תכונה שכל המהות שלה הוא להסיח את דעתו והיא לא מאפשרת לו להתמקד בתכלית שלו... כל דבר הוא לוקח בקליל... כל משימה שנדרשת ממנו בעבודת ה' הוא מחליק אותה בזרימות והוא פשוט "לא מגיע לעצמו..." הוא לא מתחיל לעשות משהו עם עצמו... מבחינתו של דוד המלך זה האסון הגדול ביותר!!! **בקיצור: במילים אחרות:** מה שכולנו כ"כ מאחלים לעצמנו שניה קלילים וזורמים... ואנחנו אפילו הולכים לטיפולים רגשיים בשביל להגיע להישג הזה... אזי מבחינתו של דוד המלך זה ההישג הכי מטופש שאפשר להגיע אליו... אצל דוד המלך סחבק זה אסון!!!

מה עונה הקב"ה לדוד המלך??? חייך... יום אחד אתה **תצטרך את הסחבקות הזו...** ואכן יום אחד דוד המלך מגיע לאיכש מלך גת... דוד מגיע עם כל הכבוד ראש... עם כל היראת שמים הטהורה והפנימיות שלו... ומיד מזעים אותו!! הנה... אותו דוד המלך שהרג את גלית... דוד המלך נמצא בצרה גדולה... ואז!!! קרה לדוד נס גלוי!!!

ויתהולל לפנייהם!!! אומר הזוה"ק: פתאום נחה על דוד רוח של קלילות וסחבקות... והוא התחיל שם לעשות צחוקים... איזה בדיחות הלכו שם... כולם נקסקרעו מצחוק... לא כתוב שדוד הוכיח להם שזה לא אני שהרגתי את גלית!!! **לא!!! האמת לא השתנתה!!!** הם המשיכו לחשוב שהוא הרג את גלית... אבל הוא היה כזה זזזזז... וכזה קליל... הוא עשה להם כאלה ביצועים... והוא חיקה להם את גלית איזה מפלצת הוא היה... בקיצור: הוא עשה להם הצגה שלימה... שם ההצגה "דוד וגלית"... ו... וזהו!!! איכש ראה שיש לו עסק עם איזה גראמען ליצן שעושה צחוק מכל דבר... וכל העסק נהיה לא רציני שמה... אז הוא שילח אותו לנפשו... חסר משוגעים אנוכי... לאיכש מלך גת היו כנראה עוד בן ובת שהיו סחבקים... זורמים... הכל אצלם היה בצחוקים... ואיכש היה מאוד מתוסכל מהם... כי הוא היה מלך...

האופי הזורם... הקליל... מה טיבו???

המדרש המפורסם שדוד המלך טען לפני ה' יתברך: בשביל מה הקב"ה ברא את המושג שטות ושגעון בעולם?? בשביל מה זה טוב?? ענה לו הקב"ה: חייך שעוד תצטרך לשטות... ואז כשדוד המלך ברח משאול... הוא הגיע אצל איכש מלך גת... והעבדים שלו אמרו לו: הנה דוד שהרג את אחיך גלית... ועכשיו הוא בא להרוג גם אותך... ודוד היה שרוי אז בצרה גדולה... מה עושים?? או אז דוד עשה את עצמו משוגע... והוא התחיל לעשות שם סקנדל... עד שכולם "הבינו" שלא יכול להיות שזה דוד... והם גרשו אותו משם וכך הוא ניצל...

עד כאן זה מוכר!!! אבל לזוהר הקדוש יש **גירסא קצת שונה** בסיפור הזה!!! לפי הזוהר הטענה של דוד לקב"ה לא היתה למה הקב"ה ברא שטות ושגעון??... זו לא שאלה... עם משוגעים דוד המלך הסתדר... דוד המלך הבין שיש חשבונות שמים... ויש אנשים שהקב"ה בורא אותם עם שגעון שזה התיקון שלהם... ולמה בדיוק?? זו לא שאלה... זה כמו כל מום מולד שלקב"ה יש חשבונות למה הוא בורא אנשים לא מתוקנים...

לא זה מה שהפריע לדוד המלך!!! מה כן הפריע לדוד המלך???

הוללות!!! דוד טען לקב"ה: למה בראת את האופי הזה ששמו הוללות?? **קורא יקר: אתה יודע מה זה הוללות??** הוללות זה האופי ה'אידיאלי' ביותר בדורנו!!! הטיפוס הזזזזז... הסחבק... הקליל... שלוקח את החיים בפאנאן... לא כבד... לא עושה עסק... **מכיר את הסלנגים האלו???** היום כל מי שמתקשר לברר בשידוכים... אם אתה רוצה שהוא יתלהב תגיד לו את זה... תגיד לו שהבחור הוא מממזה זזזזז... הכל אצלו חלק... הכל "בצחוקים..."

כן... כיום האופי של הוללות הוא האופי הכי רצוי שכולם אוהבים אותו... ומשתדלים להיות כאלה... (לא תמיד בהצלחה...)

אז זהו!!! שלפי הזוהר הקדוש זה האופי הכי בלתי נסבל מבחינתו של דוד המלך!!! זה האופי היחיד שדוד המלך פשוט לא מצליח לעמוד על טיבו והוא שואל את הקב"ה: רבש"ע: בשביל מה בראת את האופי המטופש והזורם והסחבק הזה?? **בשביל מה זה טוב?**

מה?? מה יש לדוד כ"כ נגד האופי הזה??? **העניין הוא פשוט:**

דוד המלך הוא פשוט ריאלי!!! זה הכל!!! דוד יודע את האמת האמיתית כמות שהיא: שאנחנו פה בעולם הזה בעולם התיקון!!! אנחנו כאן בשביל לעשות משהו... בשביל לתקן... וכדי להכשיר את עצמנו לעוה"ב... ממילא: כשדוד המלך רואה כל מיני צרות ובעיות ואנשים בעלי מום... אין לדוד בעיה עם זה!!! כי דוד יודע שזה חלק בלתי נפרד מהתיקון!!! לכל אחד יש את הפעקאלע שלו... את החבילה שאותה הוא צריך לתקן ובשביל זה יש הרבה דברים לא מתוקנים כאן בעולם... ואנחנו מתקנים אותם

אתה חושב שאני מכוער... אתה לא צריך להגיד לי את זה... אני לא צריך לסבול שיש לך טבע מתהולל... ואל תשכח שאני לא כזה... ואם אתה אמרת לי את זה... לי יארוך הרבה זמן עד שאני אשכח את זה... לך לא... קח זאת בחשבון...

אז החיים שלך יותר קלים!!! יותר זורמים!!! יותר חלקים!!! אבל זה לא בחינם... אתה צריך בשביל זה לעבוד עבודה פנימית מאוד גדולה...

לעומת זאת: ידידי ואנ"ש האנשים הכבדים שלוקחים את החיים קשה... לנו לא קשה לחזור

בתשובה... אנחנו רועדים מעצם החיים... כל כתבה בעיתון וכל קרוב משפחה חולה מצליח להכניס אותנו לסייטים ולקסטרופיות... אנחנו לא צריכים לקרא ראשית חכמה בשביל יראת העונש... ואנחנו גם לא צריכים שיזכירו לנו יום המיתה... הלב החרדתי שלנו מזכיר לנו את זה כל הזמן... אנחנו רק צריכים לקחת את הפחדים האלו למקום הנכון!!! אם אתה מפחד מהמחלה הנוראה... אז אל תקח את זה לזהירות מקרינה או מעשן... עזוב... עזוב אותך!!! (אתה יודע הרי שבסופו של דבר הכל בידי שמים... בפרט בנושא הזה שאף אחד לא יכול להרגיע אותך לגמרי...) תקח את הפחד הזה למקומות הנכונים... נבין שנינו שלדבר על גדולי ישראל זה מסרטן!!! גלישה לאינטרנט בצורה לא מבוקרת זה קרינה מסוכנת!!! לא!!! אל תרגיע פחד בכל מחיר!!! חבל... אם הקב"ה שלח פחד... זה כלי... זה כח... ואלוקים עשה שיראו מלפניו... צריך רק לקחת את הפחד הזה למקומות הנכונים... להסיק מזה את המסקנות הנכונות... מפחדים מאסונות של מוות בעריסה?? בבקשה... קח את זה לחיזוק בעסק התורה בלילות ובקביעות עיתים לתורה... אל תשאיר פחדים באויר!!! הפחדים האלו הם מתנה בשבילך... הם כלי עוצמתי שמטרתו להפעיל אותך למחוזות נכונים... דוד המלך אומר: יום אירא אני אליך אבטח!!! יום אחד של יראה מחזיר אותי אליך!!! לעומת זאת: יש גבול כמה אפשר לקחת את החיים קשה...

צריך ללמוד קצת מהחברים שלנו ההוללים... ללמוד מהם להפסיק להיות היסטרים... להפסיק לפחד מכל דבר... לדעת שהעסק בשליטה... שהכל מושג מאתו יתברך... לא!!! לא לקחת את הטעויות של המתהולל... אבל כן לקחת ממנו את החלק החיובי של שלוות הנפש... ושל המשפטים השכלתניים והנכונים שלו... ש... שמה יעזור לי שאני אדאג... מה יועיל לי שאני אהיה בלחץ... אוי... כמה שהוא צודק... נראה אותו מקבל יום אחד את האופי שלי ולא דואג... אבל זה לא סתירה שהוא צודק... ואפשר!!! אפשר לשלוט... אפשר להירגע... אפשר.

אין להם את המינימום תשתית של פחד אלוקים בטבע שלהם... "כי קנאתי בהוללים שלום רשעים אראה..." (עיין שם כל המזמור) והנה: יום אחד דוד המלך חוזר בו!!! יום אחד דוד המלך כבר מבין... שיש גם יתרונות לאופי ה"הולל" הזה!!! יש מקומות שדווקא האופי הזה מגלה תושיה!!! איפה??? איפה הממלכה של האופי הזה???

כן... הבן אדם עם האופי הכבד והמפחד מהחיים... הוא שברירי מידי... הוא לא יכול להחזיק מעמד יותר מידי... הוא יותר מידי נתקע בחיים... סו"ס בחיים יש כל מיני התמודדויות... וכל מיני גלים... ואם כל גל נהפך להיות צונאמי אז אי אפשר ככה להמשיך... בקיצור: יום אחד בעל האופי המפחד מגיע לחבר שלו עם האופי החזק וה"הולל..." ומבקש ממנו: אנא... תלמד אותי איך לקחת את החיים קצת יותר בקלות!!! איך לפתח טיפ טיפה עור של פיל... תלמד אותי איך לא לקחת כל דבר ללב... לדעת להמשיך הלאה ולא להיתקע כל הזמן...

לאופי הזורם והקליל יש יתרון שכח הישרדות שלו הוא מאוד חזק!!! הוא אף פעם לא מתרסק לגמרי... הוא אף פעם לא נשבר לחתיכות... הוא תמיד נשאר בקור רוח והראש שלו צף מעל המים!!! הוא יודע איך להמשיך הלאה... הוא יודע איך לצאת מתסבוכות... הוא מסוגל לעמוד מול אה של גלית ואיכשהו לסיים איתו את הסיפור הזה... ולהמשיך איתו הלאה... לא להיתקע עם זה... צריך מישהו אחד שילחם מול גלית!!! אבל צריך מישהו אחר שידע איך להמשיך את החיים הלאה... איך להסתדר ביום שאחרי גלית... פה דוד המלך צריך את הטיפוס המתהולל... שיזרים את הסיפור ונמשיך הלאה.

צריך מצד אחד את האופי הכבד שידע להישמר מחטא!!! אבל צריך מאידך את האופי המתהולל לדעת איך לשרוד הלאה... את היום שאחרי החטא... איך "השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני..."

אז תכל'ס: מה יותר טוב?? האופי הכבד או האופי הזורם???

התשובה היא: לכל אחד יש מעלות ויש חסרונות!!!

כל אחד צריך להעצים את המעלות שבו ולמצות אותם!!! ומאידך לדעת את החסרונות שלו ולהשלים אותם מהצד שכנגד!!!

אתה טיפוס זורם?? תגיד תודה לה'!!! שתדע לך: שיש לך חיים קלים לאין ערוך... אין לך מושג כמה סבל נחסך ממך בחיים... אבל!!! מאידך: קח בחשבון שכתוצאה מזה יש לך פחות רסן... וממילא אתה צריך הרבה משטר עצמי... והרבה עבודה פנימית שהיראת שמים שלך תגיע ממקום שכלי ואמיתי!!! זו עבודה לא פשוטה... אתה לא מהסוג הזה ש"נתנה תוקף" יפחיד אותך... אתה צריך שהפיוט "מעשה אלוקים" יפחיד אותך... וזו בהחלט עבודה כפולה!!! קח בחשבון שאם יום אחד אתה קם עם מצב רוח קרבי... אתה עלול להיות מפגע תבאורתי!!! אתה בבת אחת מתחיל לירות לכל הכיוונים ולהגיד לכל אחד בדיוק מה אתה חושב עליו... ואסור שזה יקרה לך!! גם אם

וחשבתי לעצמי כמה וכמה פעמים: מה?? מה ההבדל ביני לבינו??? אני לא מעיז ככה לדבר... אין לי אומץ... אני פשוט מפחד על העור שלי... אני יודע שזה פשוט מסוכן. אז מה איתו?? מה. הוא לא מפחד?? אז הסקתי שכנראה הוא לא ראה צרות כמו שאני ראיתי!!! הוא לא ראה אמה ששוכבת על ערש דוי!!! הוא כנראה אף פעם ביקר בבית חולים בפנימית ג'... בקיצור: הוא לא יודע מה זה צרות!!!! והיות ואני כן חוייתי כמה חוויות מפחידות... אז אני יותר מפחד... ולכן באופן טבעי יש לי פחות בטחון עצמי להיות מופקר ולעשות מה שבא לי... אבל מה התברר???

שלא!!! זה לא שאני ראיתי צרות שהוא לא ראה!!! כי גם אבא שלו נפטר מהמחלה... וגם הוא עבר בחיים לא פחות אם לא יותר ממני... רק מה?? אני טיפוס כבד... לוקח את החיים קשה... מפחד מכל מיני דברים... ואילו הוא סחבק... זורם... קליל... לא... לא מפחד!!!

אז ניגשתי אליו פעם ושאלתי אותו בכנות: אתה לא מפחד מהמוות??

הוא ענה לא!!! אמרתי לו... היית פעם במעמד של קבורה?? כן!! זה לא זיעזע אותך...?? לא!!! רגע... ואתה לוקח בחשבון שיום אחד גם אתה תהיה שם?? כן. וזה לא מטריד אותך?? לא!!! הייתי בטוח שהוא סתם "מסתלבט" עלי... עד שיום אחד קלטתי שבאמת יש!!! יש אנשים שזה הטבע שלהם!!! יש להם הוללות מעצם טבעם!!! זה לא באשמתם... זה נטו התכונה שלהם... ויש הרבה אנשים כאלו בעולם... אבל יש גם המון אנשים לא כאלה... כל אחד מקוראי גיליון זה הוא או כזה או כזה...

אז לי יש נקודת יתרון יותר גדולה ממנו!!! אני שייך ל"מפלגה" של דוד המלך... אני ועוד מאות אלפי יהודים כמוני מאוד מאוד מפחדים מצרות ויסורים... מאוד מפחדים מהמוות... וכתוצאה מזה!!! היתרון שלנו שהרבה יותר קל לנו להיות יראי שמים!!! הנה לך... גם לי וגם לחבר שלי יש כל מיני בדיחות שעומדות לנו על הלשון... תסמוך עלי שגם אני יודע "לרדת" על חולשות של אנשים... אבל אני לא מעיז!!! כי האופי המפחד והמבוהל שלי כל הזמן מזכיר לי שאין לי שום ביטוח... ו... ומי שצוחק על חולשות של אנשים... אז עיין סוף מסכת פאה מה העונש שלי... הפחד הזה מצליח להתרועע אותי!!! זה ריווח נקי שלי!!! אגב: שלא יהיו טעויות... אין בזה שום גדל'ת... זה נטו פחד מהחיים!!! גדל'ת זה לא... אבל רוח נקי כן!!! לעומת זאת חבר שלי הזה... אצלו כל פעם מחדש זה ניסיון קשה... האופי ההולל והקליל שלו... מסוגל להתעלל בסדיסיות ברגשות של יתומים ואלמנות והוא מסוגל לדבר על גדולי ישראל בלי שום רסן... ואין פחד אלוקים נגד עיניו... אין מה שירתיע אותנו... אין לו את הרתיעה הטבעית של אדם קצת כנוע שיודע ש... שההולל... "כל כלב בא היום שלו..." (אני כמונו מדבר באופן שהוא לא עבד על עצמו... בעצם שנינו לא עבדנו על עצמו... רק שוב: אצלי זה מגיע מעצם הטבע הפשוט שלי ואצלו לא...)

זה בדיוק מה שדוד המלך לא מצליח להבין: רבש"ע: בראת יהודים שצריכים להיות יראי שמים... ואם הם נולדו עם טבע של הוללות... אז

לחידודי:

א. לגבי מכת דם כתוב: "לך אל פרעה בבוקר הנה יוצא המיטה" וביאר באבן עזרא שם: "מנהג מלך מצרים עד היום לצאת בתמוז ואב כי אז יגדל היאור לראות כמה מעלות עלה" משמע דסבר דמכת דם אירע בחודש תמוז או אב, וקשה: דלפי החשבון שחישוב ברב (ט. י"ב): "כי כ"ד ימים היה מתרה עד שלא בא המכה ו' ימים שמשעה המכה", נמצא א"כ שכל מכה שימשה חודש ימים, וא"כ עשר המכות שימשו עשרה חודשים, נמצא א"כ: שמכת דם הראשונה הייתה עשרה חודשים קודם היציאה והוא בחודש סיון ולא בתמוז ואב?

ב. "ויהי הדם... ועשו כן חרטומו מצרים בלמיהם" וברשי"י: בלמיהם - מעשה כשפים" ולכן יהוק לב פרעה שמצרים הייתה מלאה בכשפים, וקשה טובא: דהא בסנהדרין (סז): "ועירי איקלע לאלכסנדריא... זבן חמורו כי מלא לאשקויה מיא פשר וקם גמלא דוסקניתא אמרו ליה אי לאו זעירי את לא הוה מדהדין לך מי איכא דובין מדי הכא ולא בדיק ליה אמריא" (ועירי קנה גמול, בא להשקותו מים, נהפך לקרש, שגמול זה נעשה ע"י כישוף ומים היים מבטלים הכישוף כפירוש רש"י שם), וא"כ צריך להבין: איך מצרים יכלו לעשות כשפים ביאור, והא היאור היו מים חיים, דהיה מן הנילוס ובמים הא אמרין דאין הכשפים שולטים??

ג. "בתנורך ובמשארותיך" בפסחים (נג): "מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן על קדה"ש לכבשן האש נשאו ק"ו מצפדעים ומה צפדעים שאין מצווין על קדושת השם כתיב ובאו ועלו בביתך ובתנורך ובמשארותיך אנו שמצווין על קדושת השם עאכ"ו", וקשה: דהנה במדרש פרק שירה איתא: "...גודמנה לו צפדע ארת, ואמרה לו, דוד אל תנוח דעתך עליך... שאני עוסקת במצוה גדולה, וזו היא המצוה שאני עוסקת בה, יש בשפת הים מין אחד שאין פרנסתו כי אם מן המים, ובשעה שהוא רעב נוטלי ואוכלני", משמע שהצפדע מוסרת עצמה למיתה ולא דווקא בשביל קידוש ה', וא"כ מאי ק"ו איכא, הא איכא למיפרך, מה להניא מישאל ועזריה שעומדים לחיים, תאמר בצפדע שעומדת מתחילתה למיתה, אם לא בתנורים, או באותו מין האוכלה??

למה רק במכת דבר פרעה שלח לבדוק מה קורה במחנה ישראל?? למה במכת צפדעים הוא לא שלח לבדוק אולי הצפדעים קופצים גם על היהודים?? למה במכת כינים... הוא לא שלח לבדוק אולי גם היהודים מתגרדים...?? לך תדע... אולי??

אולי התשובה היא:

שבכל אחת מהמכות... ההתקרבות למחנה ישראל הייתה כרוכה בהחמרת המכה!!! כמו שכתוב במכת שחין "ולא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה מפני השחין... ממילא: בכל מכה... כל צעד נוסף של התקרבות לזירה של משה היה כרוך בהתעצמות של המכה... ממילא: אף אחד מהמצריים לא היה מסוגל ללכת לבדוק... לעומת זאת: במכת דבר... שהיא הייתה המכה היחידה שהתחילה ונגמרה באותה שניה... כאן היה שייך לשלוח משה... אולי..

ובאו האובדים בארץ אשור... והשתחו לה' בהר הקודש בירושלים...

היה זה לפני שלוש שנים... יום אחד אבא הביא איתו הבייתה יהודי מתוק בשם סאשה... זה לא חידוש... תמיד מגיעים לנו אורחים בחג... ס"ס אנחנו גרים בירושלים וכולם עולים לירושלים... אבל עדיין!!! סאשה היה אורח מיוחד! תבין: סאשה מגיע ממקום מאוד מאוד רחוק! סאשה גר בסוף סוף סוריה... אי שם ליד אפגניסטן... הוא לא כמו כל שאר עולי הרגלים שמגיעים ממרחק של ד' ימים או מקסימום 15 יום באזור נהר פת... לא!!! סאשה מגיע ממש ממש מסוף העולם!!! ממרחק של כמה חודשי מסע קשים ומפרכים... ממילא אתה מבין ללב שסאשה לא יכול להגיע מידי הרבה לביהמ"ק... בודאי שלא כל רגל... וגם לא כל שנה... הוא מגיע רק אחת לכמה שנים לירושלים... והנה!!! לפני שלוש שנים הוא באמת הגיע לאחר מסע מאוד מפרך שהשתרע על פני כמה חודשים... ממילא אבא גם קיבל אותו בהתאם... התיידדו איתו במשך החג... ואחרי פסח גם ליוונו אותו עד היציאה מירושלים!!! כן... זה לא פשוט... הוא לא כמו כל שאר היהודים הרגילים שאמנם עוזבים את ירושלים וקשה להם... אבל הם יודעים שתמיד אפשר לתפוס את הרגלים ולבקר שוב... אבל אצל סאשה זה לא ככה... הוא גר רחוק מידי... זה לא דבר שהולך ברגל... ואם סאשה כעת עוזב את ירושלים זה אומר שפעם הבאה שהוא שוב יהיה כאן זה רק מי יודע מתי... רק בעוד כמה שנים... לכן אבא יצא מגדרו... וקרא לכלולנו להצטרף וללוות את האורח החשוב לכה"פ קילומטר שנים מחוץ לחומת ירושלים... (כן... יהודי שיש לפניו מסע של שלושה חודשים מותר לנו קצת לכבד אותו וללכת איתו כברת דרך של שעתיים שלושה)... ואל תשאל... רק ללכת איתו את הכרת דרך הזו של היציאה מירושלים... זה היה פשוט מחזה קורע לבבות... כי מצד אחד הלכנו עם הגב לירושלים... אבל כל כמה פסיעות הוא נעצר!!! והסתובב אחורה ושוב הסתכל על ירושלים המתרחקת עם דמעות בעיניים... ושוב המשיך כמה פסיעות... ושוב הסתובב והסתכל בעיניים דומעות... הוא פשוט התקשה להיפרד... זה היה נראה כמו תינוק קטן שמתרחק מאבא והוא צועק אבא אבא... אל תעזוב אותי... וככה... ככה נפרדנו ממנו!!! בסיטואציה הזו!!! ומאז שנפרדנו ממנו הדמות שלו לא עוזבת אותי... אני כל הזמן נזכר בו... אני כל הזמן רואה אותו לנגד עיני... איך שהוא מתרחק עם עיניים דומעות... וכואב לי איתו שהוא כ"כ רחוק... כבר שנתיים וחצי שאני מחכה מתי הוא יחזור שוב הבייתה... כל פעם שמגיע הרגל אני מסתובב בירושלים ומקווה... נו... אולי אני שוב את סאשה...

והנה!!! השבוע!!! בוקר חורפי ושגרתי בירושלים... ערב ראש חודש שבט... אני הולך עם הילקוט לחידר... ואת מי אני רואה??? את סאשה!!! רצתי אליו וחבקתי אותו... סאשה... מה נשמע?? ברוכים הבאים... התגעגענו אלינו... כמה חיכינו לך... רצתי הבייתה וקראתי לאבא... כל המשפחה יצאה לקראתו... אבא קרא לו מהר מהר מהר הבייתה... ומיד הראה לו את החדר שלו... סאשה התנצל במבוכה... אבל אני עדיין טמא בטומאת ארץ העמים!!! עדיין לא עברו שבעה ימים מאז שדרכתי על אדמת ארץ ישראל (הרי סוריא טמאה בטומאת ארץ העמים) אבל לאבא לא היה אכפת... אז מה... תכנס לבנתיים בחדר הזה... ומקסימום אנחנו נטביל את המיטות ואת הכסאות... אל תדאג... בארוחת צהרים ישבנו יחד עם סאשה... אמנם לבנתיים התיישבנו קצת במרחק ממנו... הוא ישב בשולחן נפרד... כי ביומיים הקרובים הוא עדיין טמא... (זה בסדר... זה בסה"כ מום עובר... הוא רק צריך לעבור עוד הזאה ביום השביעי פלוס טבילה... וזה... הוא כבר מתקבל במסודת... וגם עד אז הוא מאי"ש... טיפה סבלנות)... ואז כשכולם היו ינוחים אבא שאל אותו: סאשה... מה קרה בדיוק עכשיו?? למה דווקא עכשיו הגעת לירושלים?? זה אמצע החורף... תחילת חודש שבט... מה יום מיומיים?? סאשה חיך... קם ממקומו והלך לחדר... ואז הוא הוציא מהמזודה שלו שק כבד כבד של מטבעות כסף!!!!

אתם רואים את זה?? כככל זה מעשר שני!!! וסאשה הסביר: אתם זוכרים שלפני שלוש שנים ליויתם אותי מירושלים ואז אתם חזרתם לירושלים ואני המסכתי לדרכי... עוד באותו יום!!! עצרתי באיזה כפר בדרך... וקניתי מעם הארץ פירות... ומה עשיתי?? הפרשתי תרומה... ומעשר שני... פדיתי את המעשר על מטבע... המטבע הזו מחכה מאז ועד היום!!! שנתיים וחצי שהמטבע הזו מחכה!!! אצלכם אין כזה דבר... אם מצטבר מטבעות של מעשר שני... מקסימום שלושה ארבעה חודשים... עולים לירושלים ופודים ואוכלים את זה בקדושת מעשר שני... אבל לי אין את הפריבילגיה הזו!!! אני שנתיים וחצי מפריש מעות מעשר שני ומצטברים עוד מעות ועוד מעות... ואני כל הזמן מסתכל על הקופה ההולכת ותופחת ואני אומר לעצמי... נו... יום אחד צריך לתפוס את הרגלים ולעלות לירושלים... אבל זה נדחה ונדחה... עד שבחודשים האחרונים כבר ממש נצמדתי לקיר!!! למה? כי בעוד שלושה חודשים מגיע חג הפסח של סוף שנה שלישית של שנת המעשר!!! ואז יש דין של ביעור מעשר!!! כל יהודי צריך להכריז ולומר: בערתי הקודש מן הבית!!! ואילו לי יש כמויות של מעות מעשר שני שעדיין מחכות להתבער... מחכות להיאכל בירושלים... לכן הבנתי שזהו!!! א"א כבר יותר לדחות... קצת לאחר חג הסוכות... קמתי יצאתי לדרך... והנה הגעתי עכשיו... וכעת יש לי בסה"כ שלושה חודשים בשביל לבער ולאכול את כל הלקוח בכסף מעשר שני... כמובן בעזרתכם... קרץ סאשה בחיוך...

אתה מבין ללב שסאשה הוא לא בן יחיד... חוץ ממנו יש עוד כמה אלפי יהודים האובדים בארץ אשור ונדחים בארץ מצרים שגרים בסוף העולם... יהודים שלא יכולים להגיע כל רגל... ואפילו לא כל שנה לירושלים... הם מגיעים רק אחת לכמה שנים... וממילא!!! באופן טבעי... התאריך שבו הם בוחרים להגיע... זה בדיוק התאריך הזה... חודש טבת שבט אדר של סוף שנה שלישית של מעשר!!! מאותה סיבה של סאשה... סוף סוף הם גרים בארצות שחייבות בתרומות ומעשרות מדרבנן... וממילא מצטברים אצלם מעות מעשר שני... ואז כשמתקרב חג הפסח של סוף שנה שלישית... זהו!!! זה התאריך האחרון!!! עד אז הם חייבים לקבל החלטה!!! או שהם עולים לירושלים ואוכלים את המעות האלו בקדושה... או... או... או שהם יאלצו לעשות מה שאנחנו עושים כעת בגלות... שאנחנו לוקחים את כל מעות מעשר שני ומשליכים בים... זהו!!! צריך לקבל החלטה... ממילא... כל מי שיכול לבא לירושלים רק אחת לכמה שנים... הרי כעת!!! בימים אלו זו העונה!!!

מראש חודש שבט ואילך מתחילה ההיערכות בירושלים לקראת קליטת האורחים המיוחדים והנדירים שעתידיים לפקוד אותנו בתקופה הקרובה... כן... יש להם הרבה מעות מעשר שני... זה כמות כזו שאורך זמן להשתמש בה... כולנו מחכים להם בירושלים... גם הסנהדרין נערכים לקבל את פניהם... סוף סוף מדובר ביהודים שמגיעים מסוף העולם... הם מדברים בשפות שונות ומגוונות... ואנחנו בירושלים לא מכירים את השפה שלהם... בשביל זה צריך את הסנהדרין שמכירים בשבעים לשון שהם מקבלים אותם בסבר פנים יפות ומציגים אותם לפנינו... כן... על זה נאמר: גדולה הכנסת אורחים יותר מהשכמת בית המדרש...

יש נציגות מסנהדרין שנעדרים ממושב בית דין בימים אלו כדי לקבל עוד עולה חדש שהגיע מהודו... ורק הם יודעים לתקשר איתו בשפה ההודית... הוא נכנס אצל פתחיה בלשכת בלשים... והוא היחיד שמבין מה הוא רוצה ואיזה קרבן הוא התחייב... ברוכים הבאים... ובאו האובדים... והשתחו לה' בהר הקודש בירושלים...

חיים בחרדה מתמדת על דבר ה'...

עכשיו יש שני סוגי חרדים!!!! יש חרדי שסובל מחרדות כרוניות... כן... יש לי חבר שחי כל הזמן בחרדות... הוא מפחד שאולי הוא לא יצא ידי חובה... ואולי לא אמר מספיק טוב... זה סתם חרדתיות חולנית וגם חילוניות... אולי הוא היה חילוני היה לו חרדות אם הוא נעל את הדלת... אבל כשהסטיילר היה חרד על מצווה!!!! החרדה הזו הגיע אצלו ממקום של הערכה כזו גדולה למצווה... שהוא היה חייב לוודא שבאמת זכיתי לקיים את המצווה הזו... ובשביל לוודא את זה אני צריך לשלול כל חשש הכי רחוק שמא לא יצאתי חלילה...

--- וכתוצאה מהנושא הזה: יש בנושא של פרומקייט הרבה בבלבל...

רוב האנשים מתייחסים בזלזול לחומרות... הם לא מבינים מה העניין להחמיר... תחליט: מותר או אסור... ואני מבין אותם... כי הם מכירים הרבה אנשים שמחמירים... והחומרות שלהם באמת נובעות נטו מהאופי הפסימי!!! אדם שתמיד רואה שלילי... תמיד בטוח שהוא לא יצא ידי חובה... או הוא תמיד מחפש בעיות וחששות מתחת הריצפה שמא זה פסול זה סוג של פסימיות... (או יותר נכון כפייטיות... או הססנות)

ולכונן!!! היות ורוב הפרומערס ובעלי החומרות שאנחנו מכירים... זה מגיע אצלם מהמקום הלא בריא הזה... לכן יש לנו הסתייגות מלהחמיר...

אבל זה לא נכון: סוף סוף אנחנו חרדים!!!!!! וחרדי זה מלשון חרדה!!!

ואנחנו חרדים גאים!! כן... אני חרד על המצוות!!!!!! ואני גאה בכך...

נו... אז מהי באמת חרדה אמיתית על דבר ה'...???

זו הפסימיות החיובית שהזכרתי!! היות ומאוד מאוד חשוב לי לזכות ולקיים מצוות תפילין!! היות ומאוד מאוד חשוב לי לקיים מצות ציצית כתיקונה!!! והיות וזה כ"כ חשוב לי... אז אני רוצה לוודא במאת האחוזים שאכן זכיתי לקיים את המצווה הזו... והיות ואני רוצה לוודא!!! אז הכלל הוא שבשביל לוודא צריך לשלול גם את החששות הכי רחוקים... **ומהמקום הזה!!!** מהשיקול הזה אני מחמיר בכל מיני חומרות וחושש פלא מיני שיטות ושלל כל מיני חששות...

זה לא שנהייתי פתאום פסימי שרואה כל הזמן שחורות... וכל הזמן מדמין שהכל נפסל והכל נאסר וכל הכשרויות רמאיות... **לא!!! המצווה פשוט חביבה עלי מאוד!!!**

ולכן אני רוצה להיות לגמרי לגמרי רגוע שאכן זכיתי לקיים אותה **ובשביל לוודא חייבים לשלול!!!!!! זה היסוד!!!!**

זו החרדה של החרדים לדבר ה'!!!!!!

זו גם הסיבה שאם תשים לב: ההיפך הגמור לחרדי זה **יהודי פשוט**... הרבה פעמים אתה רואה יהודי פשוט שהוא בסה"כ יהודי טוב... אין בו שום חסרון... אבל תכלס... יש בו משהו כזה פשוט שלא מאפשר לנו לקרוא לו בשם יהודי חרדי... זועק ממנו שהוא לא לגמרי חרדי... (אני כמובן מדבר על מעבר לסטיגמות... אני לא מדבר על אלו שכל של הולך בצבע הגרביים שלהם אז הוא כבר לא חרדי... אני מדבר מעבר לזה... במישור האמיתי... **למה???** למה יהודי פשוט לא יכול להיקרא בשם חרדי...? כי מה זה יהודי פשוט?? יהודי פשוט זה יהודי שהוא בסיידר... הוא עושה מה שצריך... אבל כמו יהודי פשוט... ואם אני פתאום אגש אליו: שליחה... יהודי פשוט... מי אמר לך שמה שאתה עושה זה בטוח נכון? אולי יש פה טעויות... לך תדע... אולי עבדו עליך?? אולי הכשרות הזו שכתוב עליה מהדרין... מי אמר... אולי זה לא לגמרי טוב כמו שאתה חושב?? **מה היהודי הפשוט יענה לי??** הוא ימשוך בכתפיו ויגיד לי: מה... מה אתה רוצה מהחיים שלי... למה אתה מחפש בעיות מתחת הריצפה... והוא צודק!!!

אבל זה נקרא אדם שאין לו חרדה!!! **אדם שככה מדבר זה אומר שאין לו חרדה!!!** ההיפך העולה!!! אני לא אומר שזה בעיה... מי אמר שכל אחד צריך להיות חרדי... חרדי זה סוג של מדרגה שהוא כל אחד אוחז בה... אבל מה כן?? שלא יזלזלו!!! שלא יגיד לי... מה אתה עושה בעיות מכל דבר?? מה אתה מחפש בעיות מתחת הריצפה?? אדוני: אני חרדי!!!! ולכן יש לי חרדות!!! אתה לא חרדי...?? יערב לך... אני מכבד את המקום שלך... למרות שאני ברמה רוחנית יותר ממך... אני מבין את המקום שלך... אבל אתה... את הליפון אותי לכן אדם בעייתי שמחפש בעיות... בעצם... בעצם מה אכפת לי? תגיד שאני בעייתי?? או אומר... אבל בעצם כן אכפת לי!!!! כי ברגע שאתה עושה ממני בעייתי אתה אף פעם לא תוכל להתקדם ולהגיע למקום של חרד לדבר ה'... אתה תמיד תסתכל על חרדי כבן אדם בעייתי וחרדתי!!! וזה לא נכון!!! תדע לך: יהיה רצון שיום אחד גם אתה תהיה חרד לדבר ה'... וגם אתה תראה צורך לוודא לגמרי שהכל גלאט ולשלול כל משהו אחר... אבל גם עד אז אני אוחז ממך... אני חושב שאתה יהודי יקר... ואתה עדיין חשוב אצלי כעד אחד שנאמן באיסורים... (כן... המשפט הזה גם חשוב... לפעמים החרדים יותר מידי מפיקעים את מי שמעיז לא להיות חרדי... אז זהו לא...)

אבל יש עוד טעות נפוצה!!!! ישנם המון יהודים שאליבא דאמת הם עדיין אוחזים במקום של יהודי פשוט... אבל הם חושבים שמה זה להיות חרדי?? זה להעמיס על עצמי את כל החומרות של החרדים ואז הנה... אני חרדי... כן... אני מודה... אני אחד מהיהודים הפשוטים האלו... יש הרבה נושאים שאני לא חזק בהם... לא מבין בהם... לדוגמא: בארבעת המינים... אני מגיע כמו איזה מסורתי ואומר למוכר... תביא לי אתרוג כזה שהפרומערס הכי גדולים "מסתדרים" איתו... הנה לך דוגמא של יהודי פשוט (לכה"פ בנושא הזה)... ואין לי שום הבנה ושום חרדה על האתרוג שלי... ואני רק מאמץ טכנית את החרדות של אחרים!!!!

אז זהו שלא!!! חרדה זה נטו רגש!!! זהו רגש מאוד פנימי!!! כ"ש כשמדובר בחרדה על המצוות שלה בכלל... זה צריך להגיע ממקום של חיבור ורגש **חיובי** מאוד מאוד פנימי... כך שלא יעזור לך שאתה בודק מה הם כל החומרות שהחרד לדבר ה' עושה ואתה אפת עושה... **אתה סתם מתעלל בעצמך!!!** כי להיות חרד אתה הרי לא באמת חרד... ואתה רק סתם מאמץ לעצמך דפוס התנהגות של חרדה איפה שאין שום חרדה...

בקיצור: לא כל הרוצה ליטול את השם יטול... ויש כזה דבר להיות חרד לדבר ה'!! וזו חרדה חיובית!!! יהי רצון שנזכה ליראת שמים הזו...

בשבוע שעבר נכתב כאן בגיליון שאין הפתעות יותר מידי גדולות בשמים... מי שאמור להיות בגן עדן כבר היום מבין שלשם הוא אמור להגיע בסוף הדרך... ואילו מי שאמור לירש גהינם כבר היום הוא יודע טוב מאוד שזה הסוף שלו... בקיצור: אין פרצופים **ה מ ו מ י ס** בשמים!!!!

אז היו כמה ששאלו מגמ' מפורשת בברכות (כת): מרבי יוחנן בן זכאי שבשעת פטירתו התחיל לבכות... אמרו לו תלמידיו: נר ישראל עמוד הימיני פטיף החזק מפני מה אתה בוכה?? אמר להם... **ויש לפני שני רכסים, אחת של גן עדן, ואחת של גהינם ואיני יודע באיזו מהן מוליכין אותי ולא אכנה,**

כתוב כאן בפירושו: שהליג'ר רבי יוחנן בן זכאי שלא הלך ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין... וכל חייו היו קודש קדשים... ולמרות הכל ביום פטירתו הוא מעיד על עצמו שהוא נמצא במצב **שהוא לא יודע!!!!** לאן מוליכים אותו... הוא מסופק מה הדין שלו בשמים... והוא לוקח בחשבון שיתכן שהוא ימצא את עצמו בגהינם... **נו... מעשה לסתור ??? ! ? !**

אז ככה: דבר ראשון לפני!!! לפני שננסה לענות על השאלה... עוד לפני הכל: שיהיה ברור: **רבי יוחנן בן זכאי לא חשב לרגע שהוא רשע!!!!** לא היה לו רגע אחד שהוא חשב ש... ש... לך תדע... אולי טעיתי בגדול... ומי יודע... אולי עכשיו לוקחים אותו לגיהנם... (ואז מי ילך לנן עדן אם לא הוא? הצדוקים... אספספיונו הרשע... הבריונים של ירושלים דאז... עפרא לפומיה)

אין כזה דבר!!!! אסור לחשוב ככה!!! גם אם לא יהיה לי שום הסבר לגמי הזו... (או שההסבר לא יספק אותך...) **זה פשוט וברור שלא!!!**

ולמה?? כי אם ריב"ז בשעת פטירתו חושב שהוא אולי טעה בגדול... **מה זה אומר???** זה אומר שהוא כביכול חי את כל החיים שלו בספק!!! והוא לא היה לגמרי משוכנע ביהדות שלו... והוא כל הזמן חי בסוג של הימור... אני מאוד מקווה שה"הלך לי" וקלעתי למקום הנכון... או שכן... או חלילה לא... **חס וחלילה חס ושלומו!!!** כאלה דברים אפשר לומר בנצרות באיסלאם או בכל דת אחרת... אבל ביהדות שלנו אין הימורים!!!! היהדות שלנו ברורה ויציקה ללא צל של ספק והשערות ומשהו כזה בערך כזה!!! וממילא רבי יוחנן בן זכאי ידע בדיוק שהוא הלך בדרך הנכונה... וכ"ש ביום פטירתו ודאי שהוא ידע שהוא צעד בדרך הטוב... וממילא היה גם ברור לו שהוא הולך לגן עדן ולא לגהינם...

נו... אז מה בכל זאת??? סוף סוף רבי יוחנן בן זכאי בוכה ביום פטירתו... והוא טוען שהוא באמת לא יודע לאן מוליכים אותו... למה?? למה הוא עדיין חושש שיוליכו אותו בדרך של גהינם? **אז כאן יש נקודה דקה שצריך לפתח אותה:**

ישנם שני סוגי פסימיות!!!! יש את האדם הפסימי... שהוא תמיד רואה שחורות... הוא תמיד חושש מהרגוע מכל... בכל נושא שהעתידי לוט בערפל ויש אפשרות לנבאות שחורות או ורודות... הוא יבחר בשחורות... תמיד הוא יהיה בטוח ששום דבר לא ילך... וכל דבר יפול... וישר... זה סוג הפסימיות השלילית!!! הפסימיות המוכרת!!! לראות הכל שלילי!!!

אבל יש פסימיות מסוג אחר:

פסימיות שמגיע **ממקסימליות!!!!** מדובר בבן אדם שחשוב לו להיות לגמרי לגמרי רגוע ולשמוע שהכל פיקס פיקס!!!! מאה אחוז טוב!!! ובשביל להיות רגוע לגמרי לגמרי... **בשביל זה הוא צריך לשלול גם את החששות הכי הכי רחוקים...** הכנת מה אמרתי?? **אני אתן לך**

דוגמא מוכרת:

אני לא טיפוס פסימי... אני לא מאותם אלה שכל הזמן חוששים שגנבים מסתובבים להם בבית... ולכן אני גם לא הולך לבדוק כל לילה בבית לראות שהכל נמצא במקום... **כי אני לא פסימי!!!** אבל... יום אחד מישור הפקיד אצלי סכום כסף מאוד מאוד גדול!!! וזה די הלחץ אות... כי זה היה באמת הרבה כסף... ובאותו לילה קמתי כמה פעמים לבדוק שהכל בסיידר... שלא הגיעו גנבים ולקחו אז זה... **אה... מה קרה פתאום: פתאום נהייתי כן פסימי???** פתאום התחלתי כן לפחד שמסתובבים לי גנבים בבית?? **מה התשובה??** לא!! אני לא פסימי!! וההרואה שכל לילה אני לא חושש מגנבים... אבל כאן!!! היות ויש לי כזה סכום גדול של כסף!!! כאן בשביל להיות רגוע אני צריך **לוודא במאת האחוזים** שהכל בסדר... ובשביל **לוודא!!!!!!** כאן באמת צריך **לשלול גם את החששות הכי רחוקים**... (כי בשביל להגיע למאה אחוז... צריך לשלול גם את שברירי האחוה הקטן הזה שאומר שאולי הגיעו גנבים) ולכן אני מגיע ובודק מגנבים... ושוב: זה לא נובע מפסימיות שלילית... **אלא מוידוא חיובי!!!** אני רוצה לוודא באופן חיובי שהכל בסדר... ובשביל לוודא צריך לשלול כל אופציה אחרת...

זו הסיבה לדוגמא שאנשים לא מעזים לשכור רכב אם אין עליו ביטוח... פעם לא הבנתי את זה... מה... כל אחד ששוכר רכב הוא בטוח שהוא הולך לעשות תאונה?? מה... אתה כ"כ פסימי שברור לך כשממש שבנסיעה הקרובה אתה הולך לעשות תאונה ולכן אתה לא מעז לצאת בלי ביטוח?? מה התשובה?? לא!!! אף אחד ששוכר רכב לא חושב לרגע שהוא הולך לעשות תאונה!!! נו... אז למה עדיין כ"כ ברור לכולם שלא יוצאים עם רכב בלי ביטוח?? כי... כי החשב הרחוק ביותר למשהו שחלילה יקרה... הוא כ"כ מפחיד!!! הוא כסף כ"כ גדול...

שאני חייב לוודא!!! שהדבר הזה לא יקרה... ובשביל לוודא!!! **כאן צריך לשלול את החששות הכי רחוקים**... (הסיכוי שיקרה תאונה הוא אוחז אוחז מתוך מאה... אבל גם האחוה הקטן הזה... המחיר שלו עלול להיות יותר מכל העלות של הביטוח שלי... ממילא אני צריך לשלול גם את האחוה הקטן הזה...)

הבנת מה אמרתי?? הנה לך פסימיות חיובית!!! פסימיות שלא נובעת מאדם שרואה רק שחורות... אלא מאדם שרוצה לוודא שהכל בסדר... ובשביל זה הוא צריך לשלול כל שחור...

---זה הסיפור עם רבי יוחנן בן זכאי... ועם כל גדולי עולם שתמיד היו מתבטאים ביטויים דומים... אז ככה: להגיד לך שרבי יוחנן בן זכאי בשעת פטירתו **באמת חשב** שהולכים לקחת אותו לגהינם?? **ברור כשממש שלא!!!**

אז מה כן?? רבי יוחנן בן זכאי במשך כל שנות חייו רצה לוודאות במאת האחוזים שהוא לא יגיע לגהינם!!!! **ולכן הוא כל הזמן היה עוסק ב ל ש ל ו ל את זה!!!** בשביל זה רבי יוחנן בן זכאי במשך כל שנות חייו העלה כל הזמן את החשב הזה על השולחן... מי יודע אם אני לא אגיע לגהינם... לא בשביל להיות פסימי ולראות שחורות... אלא בשביל לשלול את זה!!! אני רוצה לוודא שזה לא יקרה!!! לכן אני כל הזמן חושש מזה!! וכל הזמן בודק את עצמי שוב ושוב ולראות שאני הולך בדרך הנכונה... ואז אני שולל את זה!!! זה כמו שאני הגעתי באותו לילה כמה פעמים לבדוק את הכספת... לא באתי בשביל למצוא את הגנבים... אלא באתי כדי לוודא שהכל בסדר!!! ולכן גם לפני פטירתו ריב"ז מעלה את החשב שמא אגיע לגהינם... **כדי לשלול אותו!!!**

--- לסוג הפסימיות הזו קוראים בלשונו: **ח ר ד י ! ! ! ! !**

כן... המושג חרדי לוקח מסוף ספר ישעיה... שמעו דבר ה' החרדים את דברו... כן... עובדי ה'

גיליון מס' 314 פרשת וארא
תשע"ט שנה שישית

גיליון זה יו"ל לזכות שמחת האירוסין
להבה"ח שמואל אבא נ"ו
ממצינינו ישיבת מיר ע"ה"ק ולייקוואד
ה"ר שהזיווג יעלה יפה ויזכו להקים בית נאמן בישראל
נודב ע"י אביו ידידנו
ה"ר דוד כץ וב"ב שליט"א ארצות הברית

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

❧ בדידי הוי עובדא ❧

א"ה בקרוב יובא
במדור זה אשר כשמו
כן הוא עובדות
שהצטברו במערכת
במשך השנים כפי
שמענו ממקור ראשון
מאנשים רבים שהיו
אצל רבינו ושמעו ממנו
עצה ותושיה בענינים
שונים.

נשמח לקבל עוד דברים
מעין אלו מציבור
הקוראים והלומדים
שהיו אצל רבינו
שליט"א במשך השנים
בהזדמנויות שונות.

❧ פשט על הפרשה ❧

"ויעשו כן החרטמים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו" (ה, יד)

י"ל הטעם שא"א לעשות כשפים אא"כ המכשף עומד על עפר הארץ כמ"ש בסנהדרין מ"ד ב' (וכ"ה בירו' שם פ"ו ה"ו) וכיון שכל עפר הארץ ברום אמה נהפך לכנים (כמ"ש באר"מ ע' ש"ס) שוב לא עמדו על הארץ ולא הצליח כשפיהם.

ויעשו כן החרטומים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו. פירש"י שאין השד שולט על ברי' פחותה מכשעורה, וכ"ה בסנהדרין ס"ז ב'. ונשאלתי הרי אמרו בילקוט י"ד מיני כנים הביא עליהם הקטנה שבהן כביצה של תרנגולת והגדולה שבהן כביצה של אוז וא"כ למה החרטומים לא היו יכולים להביאם. וי"ל דכנים אלו מעשה נסים היו כי אין בעולם כאלו וזה ודאי שאין יכולין להביאן, אבל היו יכולים להביא כנים פשוטים וע"ז אמר שאין השד שולט על פחות מכשעורה.

כתב הגר"א בפ"ה דאבות דבכל המכות כתיב שלא הי' בבני ישראל מלבד בכנים ע"ש. וי"ל הטעם דבכל המכות שיכול לבא ג"כ ע"י כשפים או שד עיקר הראי' הי' ממה שלא נתפשט גם בארץ גושן שזה אין ביד השד למנוע כמ"ש והפליתי וגו' למען תדע וגו' אבל כנים שזה אין ביד השד כלל כדפרש"י א"כ עיקר המופת הי' המכה עצמה ולא מה שלא הי' בגושן לכן לא הזכירה התורה זאת.

"והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן וגו' ושמתי פדות בין עמי ובין עמך" (ה, יח"ט)

כ' רמב"ן מה שחזר לומר ושמתי פדות להודיע שאפילו בארץ מצרים אם ימצאו החיות יהודי לא יזיקוהו, ונראה שהודיע זה לפרעה שאלמלא כן לא הי' שולח אח"כ לקרוא למשה ואהרן שהרי יתייראו ליכנס למקום המצרים מפני החיות, וע"ל באופן אחר שבא לומר שלא יוכלו המצרים לברוח כולם לגושן לכך הודיע שגם בגושן גופא ושמתי פדות וגו' שאם יהי' שם מצרי יוזק, מיהו י"ל דזה כבר ידעי' מדכתיב בקרא קמא והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עלי' דהאי אשר עמי עומד עלי' מיותר ובא לומר דדוקא אשר עמי עומד ולא המצרי שנכנס לשם.

❧ הדף היומי ❧

"בענין בהמה מסוכנת"

חולין ל"ז א' מסוכנת ממאי דשריא כו' ומסיק מדכתיב ביחזקאל ואומר אהה וגו' ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי שלא אכלתי בשר כוס כוס מעולם אא"ב דשריא היינו רבותי' דיחזקאל אא"א אסירא מאי רבותא דיחזקאל. וכ' הטור (י"ד ס"ס י"ז) יש מן הגאונים שכתבו שלא התירו מסוכנת ע"י סימנין אלא בבהמת ישראל משום הפסד ממונו אבל לא בבהמת נכרי עכ"ל והרמב"ן בחולין שם כ' שהוא ג"כ רק ממדת חסידות (ועי' בתבואות שור ס"ז מש"כ), ומדברי הטור משמע קצת דבהמת נכרי אסור מדינא לד' הגאונים, ולכאור' מברייתא דמס' כותים מוכח כד' הרמב"ן שאינו אלא מדת חסידות דאי' שם (פ"א ס"ג) אלו דברים שאין מוכרין להם כו' לא כוסכוס (פ"י מסוכנת) ולא שליל כו' וכשם שאין מוכרין להם כך אין לוקחין מהם שני' כי עם קדוש אתה לה' אלקיך ועמש"כ בפ"י מצרף ב' ביאורים היאך ילפי' לה, ומעתה לדעת הגאונים תיפו"ל דמדינא אסור ליקח מהם מסוכנת דומיא דבהמת נכרי כיון דליכא פסידא אע"כ כדעת הרמב"ן דאין בזה אלא מדת חסידות וקמ"ל כאן דמדינא אסור, ויש לדחות בדוחק דכיון דכותים גרי אמת הן הרי היא כאילו הבהמה נמצאת כבר ביד ישראל וממילא מותר מדינא לאכלה דומיא דבהמת ישראל דמאי נ"מ אם ביד ישראל זה או ביד ישראל אחר ונהי דהכותים אין אוכלין אותה מ"מ ס"ס איכא פסידא לישראל ע"ז ורק משום טעם דכי עם קדוש אתה אסור ודוחק.

(מס' כותים סי' כ"ה ע"ש)

להצטרפות לרשימת מקבלי הגיליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגיליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושונות מרבינו.

הערות הקוראים

לכבוד ידידי שליט"א עורך הגליון "דברי שי"ח" רב שלומים

הנה בתחילת הדברים ראוי לציין את גודל מעלתו שזוכה כבר למעלה מחמש שנים להביא מידי שבת בשבתו דברים נפלאים מגאון עוזנו מרן שר התורה שליט"א בחן ובחכמה רבה.

ובכל עת מתחדש ברעיונות חדשים ודברים נפלאים. ובאתי בזה להאיר על הנכתב בעלי שיח פר' שמות. ולציין כמה פרטים, השואל הוא הגאון רבי חיים יצחק פרוש שליט"א מעורכי המכון זכרון אהרן. והנידון היה בפסיקתא דרבי כהנא שי"ל ע"י ר' שלמה בובר בשנת תרכ"ח. ובאמת לאחר תשובת מרן שליט"א זה יצא לאור בהדרו ע"י המכון הנ"ל.

וכשאממ"ר הגר"נ גולדברג שליט"א סיפר עובדא זו בהתפעלות להגאון ר' יעקב משה איזקוב שליט"א שהיה חברותא של מרן שליט"א בכל הש"ס [וכלשון מרן שלמד עמי כוליה תלמודא] אמר לו הרב הנ"ל, שהעולם מתפעל מהמעשה הזה. אבל אני מתפעל מהמופת היותר גדול שהביא למעשה זהה.

שכך אמר לי מרן שר התורה שליט"א: שלפני שהתחיל לכתוב את השונה הלכות הוא למד למעלה מחמשים פעם טור ב"י ב"ח דרישה ופרישה. שולחן ערוך עם כל המפרשים משנ"ב ביאור הלכה ושער הציון. ורק אז הוא התחיל לכתוב, וא"כ זה פלא שידע מרן שליט"א את השער הציון על הלשון....

ונסיים במה שאמר מרן הסטיפלער על רבנו שליט"א דאין פסיק בטשו"ע או"ח שאינו יודע.

ואחתום מעין הפתיחה שתזכו רבות להגדיל תורה ולהאדירה. בתורת מרן שליט"א ולאורו ניסע ונילך עד ביאת גואל צדק.

בברכה י. ג. (ירושלים)

לכבוד מערכת הגליון "דברי שי"ח"

נהניתי מאוד מדברי שי"ח לפרשת שמות ומה שהבאת מדברי מרן אודות החוקר שלמה בובר. אבל כדאי להוסיף ב' הערות. (א) היו שני אנשים מפורסמים בשם בובר וכדאי לפרט, שלמה בובר הי' "א פרומע משכיל" מלעמבערג בגאליציא ומקורב להשואל ומשיב ועוד גדולי ישראל, הוא זה שהוציא לאור הפסיקתא ומדרשים מכת"י וספרי תולדות ועליו מסתובבים הדברים המובאים ע"י מרן רבנו. אבל על נכדו הפילוסוף מרטין בובר אין שום הסכמות וכולם פה אחד מסכימים שהיה "נעביך אן אפיקורס"

(ב) אין להביא ראיי' ממה שציין רבנו להוצאת תנחומא של שלמה בובר כי שם יש באמת שני מדרשים הנקראים מדרש תנחומא ואין תוכנם שווה ואין ברירה אלא לציין הנמצא בתנחומא של בובר, שיש מדרש תנחומא הנזכר ברש"י והנדפס כבר בקושטא בשנת רפ"ב והרבה פעמים אחר כך, ואילו התנחומא האחרת מובא ע"י הערוך ונדפס רק ע"י בובר בשנת תרמ"ה. לכן בעל כרחו מוכרח לברר באיזה מהם קא מיירי.

ומידי דברי בבקיאותו המפליאה של רבינו שליט"א אספר מעשה ממה שקרה אצלי. נכנסתי למרן שליט"א ושאלתי אותו: כיון שבפרק חלק מצינו הרבה דברים הנוגעים להלכה למעשה ואעפ"כ לא נמצא אצלנו רא"ש על הפרק בניגוד לדרכו של הרא"ש שבריר כל ענינים הנוגעים להלכה גם אם הם מעורבים בתוך אגדתא. ואילו קיצור פסקי הרא"ש ישנה על פרק חלק, ואולי סביר שהיה פעם רא"ש על פרק זה ונאבד. בלי לשהות אף רגע השיב לי מרן "הקיצור פסקי הרא"ש על זה הפרק נלקח מדברי הרא"ש במקומות אחרים על הש"ס שמדברים אודות דברי הגמ' בחלק". ובראותו שנשתוממתי מגילוי זה הוסיף "אני יכול להראות לך המקורות אם אתה לא תוכל למוצאם".

תזכה להמשיך להפיץ תורת מרן שליט"א לצמאים לדבריו, ד"ש וכט"ס

אברהם ירמי' מארמארשטיין, רב דקהל מנחת חינוך (ניו יורק)

א פה מראה פ

יום א' לסדר שמעתי את נאקת בני ישראל, פרשת וארא התשע"ט נתבשרנו על הסתלקותו של הרה"ג רבי שלום זלמן חיים כהנוביץ זצ"ל מקים במסירות נפש עולה של תורה בעיר רחובות, שלא זזה ידו מתוך ידו של להבח"ח רבינו שליט"א ובמשך למעלה משלושים שנה נועץ בו בכל פרט ופרט, וזכה לקירבה יתירה, ורבינו התבטא כמה פעמים על יושרו ומסירות נפשו שבו הוא ניהל את התלמוד התורה הנודע לתפארת, לא פעם אף הגיע בעצמו לבקר בתלמוד תורה שם. וידוע שרבי שלום ז"ל היה החלוץ הראשון בעירו להקים ת"ת על טהרת הקודש וברכת מרן ראש קהילות יעקב זי"ע הקים את מוסדותיו.

כל הזכויות שמורות ©

בתמונה הנדירה:

לפני למעלה משלושים שנה: רבינו ממתין (לקבל נוצה עם דיו מהסופר), לפניו מונח קלף להתחיל בכתיבת ספר תורה חדש, מאחורי רבינו ניצב הרה"ג רבי שלום זצ"ל.

ניתן להבחין בפרט מעניין: בימין התמונה ניצב כוס משקה וצלחת עם מיני מאפה. ובשנים הקודמות באמצע השבוע רבינו לא היה שותה באמצע הלימוד כי היה חס על זמנו, אבל פעם בשבוע בחברותא הקבועה עם גיסו הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, היתה הרבנית ע"ה מכינה כוס קפה לכבודו של רבי יצחק שליט"א ובאותו הזדמנות הגישה גם כוס משקה לרבינו שליט"א.

נמצינו למדים, כי תמונה זו צולמה אחרי השיעור השבועי, ביום שישי (ניתן להבחין גם בנרות בצד השמאלי, המוכנים לכבוד שבת קודש).

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש לחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585-7630585-03 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310